

vol 16 - 1939

$\frac{1136}{H}$

JANUARY 1939.

Registered No. M

11/19/39

12/1/39

12/1/39.

భారత

255

4

11/30/39

సంపుట

సం

భాగ

పు

(ఆంధ్ర గ్రంథమాలవారి ప్రచురణము)

శ్రీ మ ద్భ గ వ ద్గీ త

శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు

(టీకాతాత్పర్య
విశేషార్థ
వివరణ సారాంశ
సహితము)

చిరకాలము శ్రమించి, టీకా, తాత్పర్య, విశేషార్థవివరణ, సారాంశములను స్వయముగా, స్వేచ్ఛముగా రచించియున్నాను. అందమైన నీటి కాగితములమీద ముచ్చటగా ముద్రింపబడి యున్నది. 320 పుటల గ్రంథము. ఖద్దరులైంకు. శీతాభ్యుదయము చేయువారికి మహావకారకమైన పుస్తకము. చాల వికరూపాయ ముక్రమే.

పో. బా. నెం. 212 ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు. లెరిఫోర్ నెం. 2544

255
4B.

భారతి

సచిత్ర మాసపత్రిక

BHARATHI

(A TELUGU MONTHLY)

సంపాదకుడు

శి. శంభుప్రసాద్

1136
4

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయము,

మద్రాసు.

DESE

సంపుటము ౧౬, సందిక ౧

ప్రకటన

ఈక్రింది కనబరచిన నెంబర్ల వారికి ఈ నెల భారతి (1939 సం. జూన్ నెల) తో ఇదివరకు చెల్లించిన చందా పూర్తి యగుచున్నది. తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమున కగు చందా మాకు చేరునట్లు ఈ నెలాఖరులోగా మనియార్డరు చేసినచో కెంపు లేకుండ ప్రతికను పంపుమందుము. అట్లు తమ యొద్దనుండి 30-వ లేది లోపుగ సొమ్మురానిచో సహజభాషాభిమానులగు కాము తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమువఱకు భారతి చందాదారులుగ నుండురను నమ్మకముతో 1939 సం. జూలై 10-వ లేదిని రూ. 6—4—0 లకు వి. పి పంపుచున్నాము. గావున కా మెప్పటివలెనే ప్రతికయం దభిమాన ముంచి సొమ్ము చెల్లించి వి. పి. ని గైకొన బ్రార్థితులు. ఒకచేత తమకి ప్రతిక ప్రస్తుత మనవసరముగ దోచినచో మాకావిషయము వెంటనే తెలియజేసిన యెడల వి. పి. పంపుట నావుదుము.

A 16. D 7. G 2, 4. H 11, 22, 23, 24, 32, 59, 63, 66. K 10, 12.
L 7. N 4, 5. P 4, 6, 31. R 8, 23. S 21, 25, 28, 31, 76, 83, 84, 89,
91, 105. T 3. V 7, 8. Y 1.

న్యాసవిలేఖకులకు మనవి

వ్యాసాలు ఎనిమిదిపుటలకు మించకుండా ఉండాలి. కాగితానికి ఒకపెడే న్రాయాలి. శాస్త్రీయవిషయాలనుగురించిన వ్యాసాలుకూడా ఎక్కువ పరిభాషా, ఎక్కువ వివరాలూ లేకుండా సంగ్రహంగాను, సామాన్యపాఠకునికి విషయం బోధపడేటట్లు సులభంగాను, మనస్సును కథలా ఆకట్టేటట్లు ఆకర్షంగాను ఉండాలి. శాసనవ్యాసాలు పదిపన్నెండు పుటలకు మించేయెడల రెండు సంచికలలో ప్రకటింపవలసివచ్చును.

దేశాన్ని ఎక్కువగా కలవరపరుస్తున్న సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయాది విషయాలనుగురించి, మనఆంధ్రుల ప్రత్యేకసమస్యలనుగురించి ప్రత్యేకవ్యాసాలు కావాలి. సాధ్యమయినంతవరకు ఎత్తుకునే విషయంలోను, చూచే దృష్టిలోను, రచించే రచనలోను కొత్తదనంకావాలి. మన ఉద్యమాలు, మన దేశం, మనసంఘం, మనఆశయాలు భారతిలో ప్రతిఫలించేటట్లు చూడ వలసిందని వ్యాసకర్తలకు మనవి.—భా. సం.

భారతి - షోడశ సంపుటము-భా. ౧.

వ్యాసముల అకారాది సూచిక

* ఈ గుర్తుగలది ౬-వ సంచికలోని వ్యాసములు.

	సం.	పుట
అధునా—బొడ్డపాటి కుటుంబరాయ శర్మగారు (ప)	౪	౪౨౧
అశ్వేషణము—దామెర రాజగోపాలరావుగారు (ప)	3	౨౮౨
అభాగిని—అ. వీతారామదుగారు (ప)	౪	౪౨౦
అమానుకురాలు—కొడవటిగంటి కుటుంబరావుగారు (క)	3	33౫-3౪౧
* అమృత—వేలూరి కవరామకృష్ణగారు (ప)	౬	౬౨8-౬౨౯
అమౌమాగ్ధం అధింపనం—ధమిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౫	౫౫౫-౫౬౧
అనుభూజ—కొండేపూడి మర్త్యారావుగారు (ప)	౨	౨౦౦
అనుభిక్ష—కొండూరు వీరరాఘవాచార్యులుగారు (ప)	౧	౫౬
అసాంసారశక్తి—మంచల్ల మధుర్వాచార్యులుగారు	౪	౪౫౭-౪౬౨
* ఆంధ్రజీతం : పారిజప సమస్య—ఆపండి వేంకటేశ్వరరావుగారు	౬	౬౯౯-౭౦౫
ఆంధ్రుడు : శిల్పి సామ్రాజ్య మహాప్రభావి—డాక్టర్ నేలటూరి వెంకటరమణయ్యగారు	౨	౧౯8-౧౯౯
ఆకలి—జంపవ చంద్రశేఖరరావుగారు (ప)	3	3౧౪
ఆకాంక్ష—పులివర్తి శరభాచార్యులుగారు (ప)	౨	౧౫౬
ఆశువికసించూర్ధ్వం—గౌరావర్ణం వెంకటసుబ్బరామయ్యగారు	౧	౯౧-౯౭
ఆర్యశిష్టుడు—పిడపర్తి సుబ్బయ్యకృష్ణగారు	౨	౧౫౧-౧౫౫
అలాపనము—పెనుమర్తి కామేశ్వరరావుగారు (ప)	౨	౧౮౨
ఆశ—పుట్టపర్తి వారాయణాచార్యులుగారు (ప)	౨	౧౪౫
ఆహ్వానము—గుట్టం వేంకట సుబ్రహ్మణ్యంగారు (ప)	౪	౪౧౦
ఎన్ని వార్లు - "పరాశర" (ప)	౬	౭౨౨
ఎళుదొ ?—ముట్నూరు సంగమేశంగారు (ప)	౨	౨౧౬
ఎరదో—దిలుపూరి వారాయణరావుగారు (ప)	౪	౪3౭
* ఎట్లా వెళ్లడ రామాయణము—వేలూరి ప్రభాకరకృష్ణగారు	౬	౬౨౯-౬౪౦
ఏకీకృత ప్రేమ ?—శ్రీమతి కామరాజ పోలవరరావుగారు	౪	౪౮౯-౪౯3
* ఒక అన్నా టైల్ కథ—'ట్రాన్స్ కంట్రీ' (క)	౬	౭౧౭-౭౨౧
ఒక పంపుట—పాలనమ్మ వడ్డూరాజుగారు (క)	౧	౮౫-౮౯
కథలు వ్రాయుట ఎందుకు ?—ఎమ్. వాగేశ్వరరావుగారు	౧	౯-౧౪
కర్ణాటక గానశైలి పరిశ్రమ—రాళ్లపల్లి ఆనందకృష్ణశర్మగారు	౫	౫౭౦-౫౭౪
కవికుమారుల స్వర్ణ సువర్ణోపాయనము—శ్రీ పాద లక్ష్మి వారాయణమూర్తిగారు, "రాజేశ్వరులు" (ప)	3	3౭౧-3౭౨
కవిరుజులు—విశ్వవాణ సత్యవారాయణగారు (ప)	౪	3౮౯

✓ కళలు : కీచితములో వానిస్థానము—జగన్నాథగారు	౫	౫౬౩-౫౬౭
* కళ్యాణశింశేరి: ఒకసమీక్ష—సి. గణపతిశాస్త్రిగారు	౬	౬౭౯-౬౮౦
కాంక్ష—కందుకూరి రామధర్మరావుగారు (ప)	౨	౨౧౨
కీర్తిశేషుడైన బహుదామహారాజు సయాశీరావు: కొన్ని కీచిత గాథలు—ఆకుండి వెంకటేశ్వరరావుగారు	౪	౪౮౪-౪౮౮
కుంభవర్ణము—ఇసుమర్తి బసవరాజుగారు (ప)	౩	౩౨౬
కూరాకుపడుచు—శంకరరాజుడి కుండరాచారిగారు (ప)	౪	౪౪౪
కొండపల్లిభిల్లా—వట్టికొండ రంగయ్యగారు (ప)	౧	౮
కొత్తబంధులు—డాక్టరు ఆప్పరాజు శేషగిరిరావుగారు (క)	౫	౫౭౫-౫౮౦
కోయిపడుచా!—జయంతి సీతారామశర్మగారు (ప)	౬	౭౧౪
క్రిడావనము—జి. కుప్పస్వామిగారు	౨	౨౧౩-౨౧౫
క్రొత్తపాట—“వాఘాల్” (ప)	౨	౨౩౬
క్షయ—“ఉపాధ్యాయ” వి. సి. గారు	౫	౬౦౫-౬౧౨
గాంధర్వం—మల్లాది అవధానిగారు (నా)	౫	౫౪౫-౫౫౦
గిరిమల్లిక—ద్వితీయల నార్యవారాయణగారు (ప)	౫	౫౫౪
గురుబాడ ఆస్పత్రయస్ఫూర్తి—అదిభట్ల రామమూర్తిగారు (ప)	౫	౫౩౭-౫౩౮
‘గురువు గారు’—‘అనూరాధ’ (క)	౩	౩౫౯-౩౬౩
* గౌరవకాలము—వెంపటి శ్రీనివాసమూర్తిగారు	౬	౬౮౩-౬౮౮
* గ్రహాలు—వసంతరావు వేంకటరావుగారు	౬	౭౨౩-౭౩౩
గ్రామసీమ—గోమనంబు పున్నయ్యగారు (ప)	౫	౫౭౬
చకోరికా ప్రభుపము—పాకల వేంకటనార్యవారాయణగారు (ప)	౧	౧౧౦
చిత్రనటన—సామవేదం జానకీరామశర్మగారు (ప)	౨	౨౩౦
చెలీ!—శివరామంగారు (ప)	౪	౪౦౨
జగజ్జ్యోతి—మల్లాది అవధానిగారు (నా)	౩	౩౧౮-౩౨౫
జమీన్దారీ రైతువిమోచనము : ప్రకాశంరిపోట్ల—గాడిచర్ల పారిశ్రోత్తమరావుగారు	౩	౩౨౭-౩౩౪
జీవనభారం—ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు (ప)	౨	౧౩౯
టస్కరీవిద్యాలయము—భాస్కర సుబ్బయ్యగారు	౩	౩౫౧-౩౫౪
‘ద్రిష్టబుద్ధి’నా ప్రయోజన మేదైనా ఉందా?—గరిమెళ్ల అన్నాశీరావుగారు	౪	౪౭౭-౪౮౩
రిప్పెరది?—వార్తకవి కృష్ణమూర్తిగారు (క)	౨	౧౭౭-౧౮౧
✓ “తెలుగు ప్రాకృతముల కలయిక”—కొత్త సత్యవారాయణ చాదరిగారు	౫	౫౫౧-౫౫౩
దర్శనవాఙ్మయము—మధుసూపంతుల సత్యవారాయణశాస్త్రిగారు	౩	౩౦౧-౩౦౭
దాటుతాడి—కవికొండల వేంకటరావుగారు (క)	౪	౪౫౧-౪౫౫
* దివంగతులైన ఆంధ్రప్రముఖులు	౬	౭౪౭-౭౫౦

దివానె హాఫీజ్—అనువాదకుడు : మొహమ్మద్

ఖాసింఖాన్ గారు (ప)

౫

౫౪౪

దీక్ష—రామకృష్ణశాస్త్రిగారు (క)

౨

౧౯౧-౧౯౫

✓ దేశీయవాద్యము : వైద్యప్రస్తావన—డి. వి. శుభాచారిగారు

౪

౪౭౧-౪౭౬

* దేవా!—కాశీరాజు రామమోహనశర్మగారు (ప)

౬

౭౪౬ ఆ.

దొంగతనము—గజపతిరాయశర్మగారు (క)

౧

౧౦౫-౧౦౯

* ద్వేషము—అడవి బాపిరాజుగారు (క)

౬

౬౬౩-౬౭౭

✓ ధ్వని—బొడ్డపాటి కుటుంబరాయశర్మగారు

౩

౨౭౩-౨౮౧

వగ్నవర్తనము—దేశిరాజు కృష్ణశర్మగారు (ప)

౩

౩౬౩-౩౬౪

పరీక్షమును తొంగిమాయబడెన నాక మియ్యకొనునా?—

బొమ్మలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

౧

౧౯-౨౨

సవగ్రహాలలో మనుష్యులున్నారా?—సర్ వేపా రామేశం

పంతులుగారు

౧

౯౯-౧౦౩

సవాభరణం—ఉభయభాషాప్రణీత శివరామకృష్ణశాస్త్రిగారు (వి)

౩

౨౫౯-౨౬౬

✓ సవ్యాంధ్రకవిత్వము : భావచిత్రణ—మల్లవరపు విశ్వేశ్వర

రావుగారు

౪

౪౧౧-౪౧౬

నాకుటీరము—మధునాపంతుల సత్యనారాయణమూర్తిగారు (ప)

౧

౧౧౭-౧౧౮

నాదీజర్మనీ : ఉన్నతవిద్య—కొచ్చెర్లకోట సత్యనారాయణ

మూర్తిగారు

౧

౪౧-౪౭

నాదీజర్మనీ : నిరుద్యోగసమస్య—కొచ్చెర్లకోట సత్యనారాయణ

మూర్తిగారు

౨

౨౧౭-౨౨౫

✓ నాటకకళ : నేటి మననాటకములు—రాళ్లపల్లి

అనంతకృష్ణశర్మగారు

౧

౧౧౧-౧౧౬

* నాటకం : టాకీ—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు

౬

౬౮౯-౬౯౩

✓ నాట్యం - ఆంధ్రులు—వి. వి. ఎల్. ప్రభాకర్ గారు

౩

౩౬౫-౩౭౧

నాట్యకళాపరిషత్తు

౧

౧౧౯

నిగీతు—దామెర రాజగోపాలరావుగారు (ప)

౨

౨౩౮

* నిగీతులు—వేరుల నరసింహమూర్తిగారు

౬

౭౪౫-౭౪౬

నిరుద్యోగం—చెందులూరి వీరరాఘవరావుగారు (క)

౨

౨౩౧-౨౩౪

నిషేధము—పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు (ప)

౧

౯౦

* నిఘ్న : నేను—కల్లంపల్లి వేంకటాచలమంత్రిగారు (ప)

౬

౭౩౪

✓ నేటి లెనుకుకవిత : కొత్తపోకడలు—శ్రీరంగం శ్రీనివాస

రావుగారు

౨

౧౪౦-౧౪౪

నేడు—“భరణి-కృత్తిక” (ప)

౨

౧౭౬

పతిత—శ్రీమతి వీలావతిముద్దిగారు (క)

౫

౫౯౦-౬౦౦

పతితత—‘శరత్ బాబు’ ; అనువాదకుడు : ‘చక్రపాణి’ (క)

౫

౫౭౭-౫౮౬

పరివేదన—హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు (ప)

౩

౩౪౩

పశ్చాత్తాపము—పాకల వేంకటమూర్త్యనారాయణరావుగారు	౨	౧౯౬
పాతనీసాలలో కొత్తపానీయము—ఇంద్రకంటిహనుమచ్ఛాస్త్రిగారు	౩	౩౦౯-౩౧౩
పార్థస్మృతి—కందుకూరి రామభద్రరావుగారు (ప)	౪	౪౨౯
పారిశ్రామికతత్వము—ఎం. ఎన్. హాహాగారు	౧	౪౯-౫౫
పునరభ్యుదయము—ఇనటూరి సుందరయ్యగారు (ప)	౫	౫౬౮-౫౬౯
పావ్యలక్ష్మి—బొడ్డు బాపిరాజుగారు (ప)	౧	౪౮౮
ప్రగల్భప్రేతము—'చక్రపాణి' (క)	౧	౭౩-౮౦
ప్రబోధము—చిట్టూరు ఆంజనేయశర్మగారు (ప)	౪	౪౫౬
ప్రముద్యర—ఆనంట బాసకరామ్గారు (నా)	౧	౩౧-౪౦
ప్రాకృతికవిత్వ—పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు	౫	౫౨౧-౫౨౫
ప్రాతిభాస్యము : పాణినీయము—వ్యాకరణవిద్యాపవీరి న. చ వేంకటచక్రవర్తులుగారు	౧	౧౫-౧౮
ప్రేమవిజయము—కొమరవోలు వెంకటసుబ్బారావుగారు (ప)	౪	౩౮౧-౩౮౩
ఫాన్సీ డ్రెస్ పాకెట్—"దీక్షిత్" (క)	౩	౨౮౩-౩౦౦
ఫాన్సీస్టు ఇటలీ : నిరుద్యోగసమస్య—కొచ్చెర్లకోట సత్యనారాయణ మూర్తిగారు	౩	౩౪౩-౩౫౦
* ఫిడెలువాయుడుగారి వ్రేళ్లు—శ్రీరంగం నారాయణబాబుగారు (ప)	౬	౬౮౦-౬౮౨
బంగారీకథలు—నందగోపాలవేదన పుగారు	౨	౧౪౬-౧౫౦
బస్తీకోడ్లు—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౪	౪౨౨-౪౨౮
బాధ్యుల—'శర్మ'	౧	౪-౭
బీదబాలిక—బి. వి. నరసింహారావుగారు	౫	౬౨౦
* బుద్ధబోధ—దువ్వూరి మూర్త్యనారాయణమూర్తిగారు (ప)	౬	౬౯౪-౬౯౮
బుకల్లెకము—వక్కలంక శ్రీనివాసరావుగారు	౩	౩౧౫-౩౧౬
బెనిటో ముస్సోలినీ—ఆనంద్ వేంకటేశ్వరరావుగారు	౫	౫౮౧-౫౮౯
* బాధ్యులు—పాకల వేంకటమూర్త్యనారాయణగారు (ప)	౬	౭౪౬౮
* భక్తకోపిదాసు—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౬	౭౦౫-౭౦౬
భారతీయ కథాసాహిత్యం : ఆరంభము—ఎం. వాగేశ్వర రావుగారు	౪	౪౩౮-౪౪౩
మదత పేచీ—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౧	౫౭-౬౦
మణిపురదలనుండు ఒకకవివర్ణము—ఒంగోలు వెంకట రంగయ్యగారు	౪	౪౧౭-౪౨౦
మన్నీ - ఉపకరణిక—మొహమ్మదు ఖాసింఖానుగారు (ప)	౧	౪౮౮-౪౮౯
మహాయానబౌద్ధ ధర్మోత్పత్తి—త్రివిజకాచార్య రామల సాంకృత్యయములు	౧	౬౩-౭౨
మాదన్నగారి విదేశాంగనీతి—కే. వి. భూపాలరావుగారు	౨	౨౦౭-౨౧౧
మాధుర్యము—'నాగూల్'	౫	౫౬౨
మృత్యంగము—"సంపత్" (ప)	౩	౩౦౮

మృషైషిక—దేశరాజు వెంకటరమణారావుగారు (ప)	౧	౧౦౪
మేఘసం దేశమూలకథ—ఇంద్రకంటి హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు	౪	౩౯౦-౩౯౪
✓ యక్షగానము : పుట్టుపూర్వోత్తరములు—వేటూరు ప్రభాకర శాస్త్రిగారు	౫	౫౧౧-౫౧౯
యాత్ర—ఆచార్య రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు (ప)	౨	౧౨౭-౧౨౮
రంపయ్యరంపాలెం బొద్ధసూలు—కొమరవోలు వెంకట సుబ్బారావుగారు	౨	౨౩౫-౨౩౭
✓ * రత్నావళి : కథాసరణి—కే. రామదాసుగారు	౬	౬౫౧-౬౬౧
రవీంద్రుడు—గుఱ్ఱం వేంకటసు బ్రహ్మణ్యంగారు (ప)	౧	౧౨౦
రసాయనశాస్త్రము—కుప్పా ప్రసన్నంజనేయులుగారు	౫	౬౦౧-౬౦౪
రాజా రామమోహనరాయలరాజనీతి—దిగవల్లి వేంకట శివరావుగారు	౪	౪౬౩-౪౬౬
రామన్న—వేటూరు శివరామశాస్త్రిగారు (ప)	౫	౫౦౧-౫౧౦
✓ రాష్ట్రోత్పత్తి : లిపిసంస్కరణము—ఎం. వాగేశ్వరరావుగారు	౨	౧౮౩-౧౯౦
రాష్ట్రీయస్వపరిపాలన సఫలమైనదా?—పంపొంగి రాజేశ్వర రావుగారు	౧	౮౧-౮౪
రెండుగీతములు—‘సంపత్’	౫	౫౨౦
రేడియోసంక్రాంతి—సోమయాజుల వేంకటరామమూర్తిగారు(క)	౨	౨౦౧-౨౦౫
* రోహిణి—“భరణి-కృత్తిక” (ప)	౬	౬౬౧
లకుమాదేవి—భావరాజు వేంకటకృష్ణరావుగారు (క)	౪	౪౦౩-౪౦౯
లోటు—జనమంచి కామేశ్వరరావుగారు (ప)	౨	౨౦౬
✓ వయోజనవిద్య—గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు	౨	౨౩౯-౨౪౮
* వర్నారము—‘భాగ్యవ’	౬	౬౪౧-౬౪౨
వంశ—గుర్రం వేంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారు (ప)	౩	౩౧౭
వాలావరణ పరిశోధనము—గొల్బూరి వెంకటానంద రాఘవరావుగారు	౨	౨౨౭-౨౨౯
వార్ధావిద్యావిధాన సింహావలోకనము—జొన్నలగడ్డ సత్యవారాయణమూర్తిగారు	౪	౪౪౫-౪౪౮
వియోగరాగ—రామచంద్ర అప్పారావుగారు (ప)	౪	౩౯౫-౩౯౬
విశ్వగానము—ఆదిభట్ల రామమూర్తిగారు (ప)	౪	౪౪౯-౪౫౦
వేంకటరాయశాస్త్రిగారి సాంకేయమధనము: స్వతంత్రవాటకములు—వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిగారు	౩	౩౫౫-౩౫౮
వేమంథగాదా—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౨	౧౬౫-౧౭౫
శరత్ బాలు—‘చక్రపాణి’	౪	౪౩౦-౪౩౬
శాస్త్రం : కళ—భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారు	౩	౨౬౭-౨౭౧
శిశువు—భీమనగారు (ప)	౩	౨౭౨

కావణం—(ప)	౩	౨౫౩-౨౫౪
శ్రీ వాగేశ్వరాయస్మృతి—గుజ్జప్రదీప్త అంబశేయులుగారు (ప)	౪	౩౦౮
✓ శ్రీ విశ్వవాళ సత్యవారాయణగారికవిత్వము—‘సంపత్’ (వి) ‘మహా’—కవిస్థలం శ్రీ రంగాచారిగారు (వి)	౨	౧౫౩-౧౫౪
సంకాంతి—కొండేపూడి సుబ్బారావుగారు (ప)	౧	౨౩-౨౪
సంస్కృతివాఙ్మయము : శబ్దకాస్త్ర ప్రచారము—కొత్త సత్యవారాయణచౌదరిగారు	౪	౩౮౪-౩౮౭
సంస్కృతాంధ్రనరసభూపాలీయములు—మానవల్లి రామకృష్ణకవి గారు	౨	౧౨౯-౧౩౮
* సయ్యాబాయి సలహా—కవిసింహ బి. శేషశాస్త్రిలుగారు (ప)	౬	౭౧౫-౭౧౬
సర్వలోకాశ్రయవి ఏలూరు తామ్రకావనము—భావరాజు వెంకటకృష్ణరావుగారు	౫	౬౧౩-౬౧౪
పారస్వతసమాజ—జోన్నలగడ్డ సత్యవారాయణమూర్తిగారు	౫	౫౩౯-౫౪౩
* సారూప్యచైతన్యశాస్త్రము—డాక్టరు నోరేటి శేర్రాజుగారు	౬	౭౩౫-౭౪౪
సూర్యకుటుంబము : పుష్పి—కొంపెల్లి లక్ష్మీవారాయణగారు	౪	౪౬౭-౪౬౯
* వేదబంధము—పుట్టపర్తి వారాయణాచార్యులుగారు	౬	౬౪౩-౬౫౦
స్వాతివిషమ—శ్రీపాద లక్ష్మీవారాయణమూర్తిగారు (ప)	౨	౨౦౬
స్వామి—దిర్వాక్ పాలెపు వెంకటరత్నముగారు (ప)	౧	౯౮
✓ హరిశ్చంద్ర : గౌరవమంత్రి—వెంపటి శ్రీనివాసమూర్తిగారు (వి)	౪	౩౯౭-౪౦౧
* పొట్లరు : జర్మను వ్యవసాయము (౧)—కొచ్చెర్లకోట సత్య వారాయణమూర్తిగారు	౬	౭౦౭-౭౧౩
హేమంత్ప్రసాదము—దిలమర్తి సీతారామస్వామిగారు (ప)	౨	౨౪౯

త్రివర్ణ చిత్రములు ఆకారాది నూచి

సంచిక

నీరాలశేఖ ; చిత్రకారుడు—పి. హనుమంతరావుగారు	౧
మలబారుపడుచు ; చిత్రకారుడు—‘ఉన్నీ’	౨
సాయంసంధ్యాకోట ; చిత్రలేఖకుడు—కే. రామమూర్తిగారు	౩
శైలోపాంతము ; చిత్రకారుడు : ఐ. సి. మూర్ గారు	౪
అప్పురత్త్రీ ; చిత్రకారుడు—పి. ఆర్. శర్మగారు	౫
* వాత్సల్యము	౬

భారతి

సచిత్ర మాసపత్రిక

BHARATHI

(A TELUGU MONTHLY)

సంపాదకుడు

శి. శంభుప్రసాద్

ఆంధ్రవత్తికా ముద్రాలయము,

మద్రాసు.

౧౯౩౯

సంపుటము ౧౬, సందిక ౧

ప్రకటన

ఈక్రింది కనబరచిన నెంబర్లవారికి ఈనెల భారతి (1939 సం. జనవరి నెల)లో ఇదివరకు చెల్లించిన వందా పూర్తి యగుచున్నది. తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమున కగు వందా మాకు చేరునట్లు ఈనెలాభిరులోగా మనియార్డరు చేసినచో తెంపు లేకుండ ప్రతికను పంపుచుండుము. అట్లు తమ యెద్దనుండి 30-వ కేది లోపుగ సొమ్మురానిచో సహజభాషాభిమానులగు తాము తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమునకు భారతి వందాదారులుగ నుండురను నమ్మకముతో 1939 సం ఫిబ్రవరి 10-వ కేదిని రూ. 0—4—0 లకు వి. పి పంపుచున్నాము. గావున తా మెప్పటివలెనే ప్రతియం దభిమాన ముంచి సొమ్ము చెల్లించి వి. పి. ని గైకొన బ్రార్థితులు. ఒకవేళ తమకి ప్రతిక ప్రస్తుత మనవసరముగ దోచినచో మాకావిషయము వెంటనే తెలియజేసిన యెడల వి. పి. పంపుట నాపుడుము.

B 20, 22. G 11. H 30. J 4. K 22, 23, 24. L 4. P 11, 45, 46,
47, 48. R 46, 47. S 40, 41, 47, 104, 122, 134, 140, 141, 142, 144.
V 10, 39, 40.

వ్యాసవిలేఖకులకు మనవి

వ్యాసాలు ఎనిమిదిపుటలకు మించకుండా ఉండాలి. వ్యాసరచన రంజకంగా ఉండాలి. స్త్రీయవిషయాలనుగురించిన వ్యాసాలుకూడా ఎక్కువ పరిభాషా, ఎక్కువ వివరాలూ ఉండాలి. సంగ్రహంగాను, సామాన్యసాధకునికి విషయం బోధపడేటట్లు సులభంగాను, స్పష్టమైన కథలూ ఆకట్టేటట్లు ఆకర్షకంగాను ఉండాలి. శాసనవ్యాసాలు పదివన్నెండు పుటల మించేయెడల రెండుసంచికలలో ప్రకటింపవలసివచ్చును.

దేశాన్ని ఎక్కువగా కలవరపరుస్తున్న సాంఘిక ఆర్థిక, రాజకీయాది విషయాలనుగురించి, ఆంధ్రుల ప్రత్యేకసమస్యలనుగురించి ప్రత్యేకవ్యాసాలు కావాలి. సాధ్యమయినంతవరకు వ్యాసకునే విషయంలోను, చూచేదృష్టిలోను, రచించేరచనలోను కొత్తదనం కావాలి. మన వ్యమాలూ, మనదేశం, మనసంఘం, మనఆశయాలు భారతిలో ప్రతిఫలించేటట్లు చూడ సిందని వ్యాసకర్తలకు మనవి.—భా. సం.

విషయ సూచిక

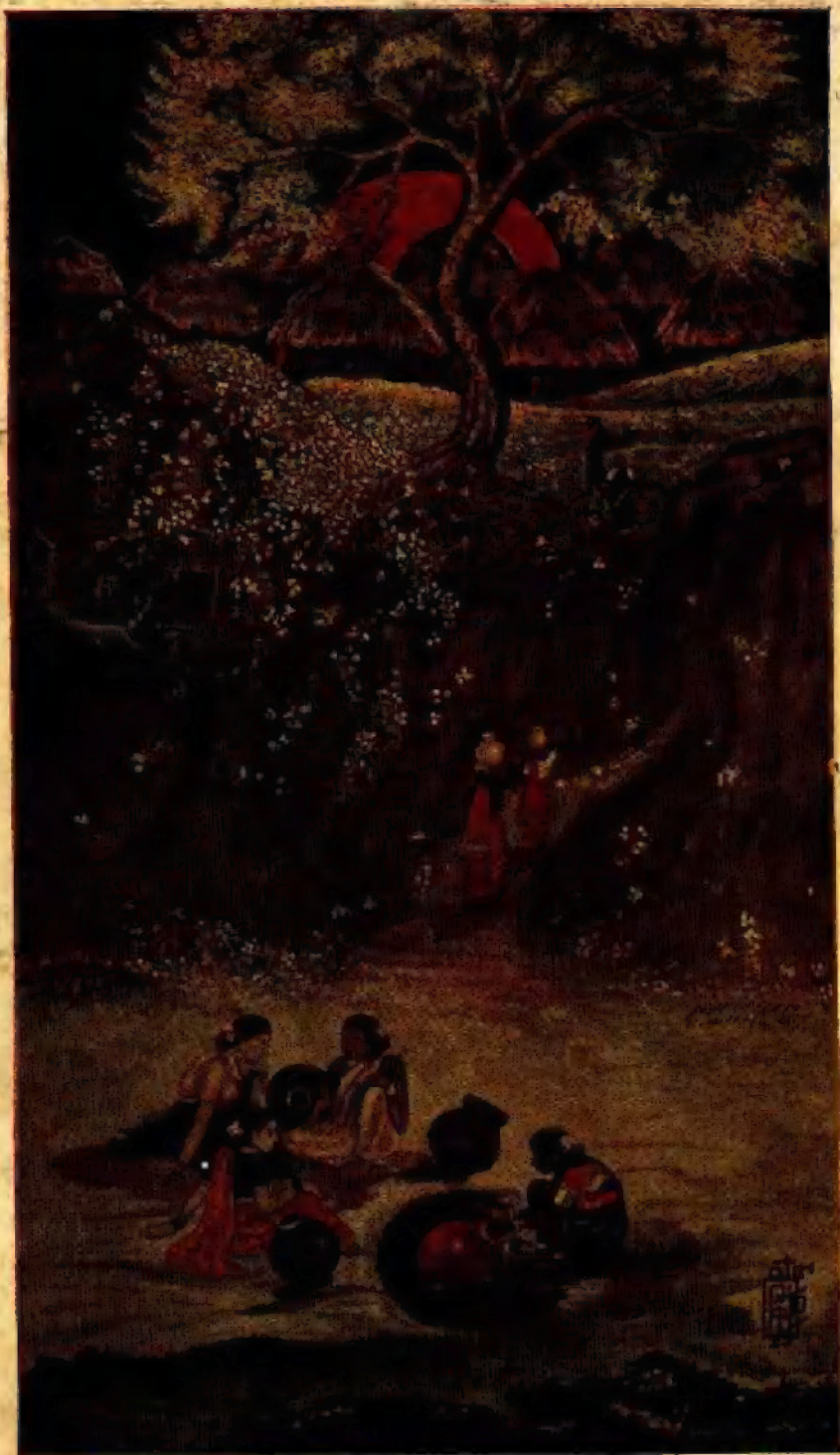
స్వవిషయము	౧
బాధ్యత	౪
కొండపల్లి శిల్ప	౫
కథలు వ్రాయుట ఎందుకు ?	౯
ప్రాతిశాఖ్యలు; పాణినీయము	౧౧
నరకమును తొంగిచూచుటకై న
నాక మియ్యకొనునా ?	౧౨
'మోక్ష'	౨౩
సంక్రాంతి	౩౦
ప్రమద్వర	౩౧
నాజీజర్మనీ : ఉన్నతవిద్య	౪౧
పావ్యలక్ష్మి	౪౫
మన్నవీ - ఉపక్రమణిక	౪౫
పారిశ్రామిక తత్వము	౪౯
అశ్రుభిక్ష	౫౬
మడతపేలీ	౫౭
మహాయాన బౌద్ధ ధర్మోత్పత్తి	౬౩
ప్రగల్భ ప్రేతము	౭౩

రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలన సఫలమైనదా ?	...	పక్షిని రాజేశ్వరరావుగారు	౮౧
ఒక సంఘటన
నిషేధము	...	పాలసమ్మి పద్మరాజుగారు	౮౫
అధునిక హిందూధర్మం	...	పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యుగారు	౯౦
స్వామి	...	గౌరావర్ణుల వెంకట సుబ్బరామయ్యగారు	౯౧
నవగ్రహాలలో మనుష్యులున్నారా ?	...	విద్యాక, పాఠపు వెంకటరత్నముగారు	౯౮
మృషైమిక	...	షర్ వేప్పా రామేశంపంతులుగారు	౯౯
దొంగతనము	...	దేశరాజు వెంకటరమణ రావుగారు	౧౦౪
చకోరికా ప్రలాపము	...	గజపతిరాయ వర్మగారు	౧౦౫
నాటకకళ : నేటి మన నాటకములు	...	పాశుల వేంకట సూర్యవారాయణగారు	౧౧౦
నాకుటీరము	...	శ్రీహక్ రాళ్లపల్లి ఆనంతకృష్ణ శర్మగారు	౧౧౧
నాట్యకళాపరిపత్తు	...	మధునాపంతుల సత్యవారాయణమూర్తిగారు	౧౧౭
రవీంద్రుడు	౧౧౯
పుస్తకసమీక్ష	...	గుమ్మం వేంకట సుబ్రహ్మణ్యం గారు	౧౨౦
	౧౨౧

చిత్రములు

త్రివర్ణ చిత్రము : నీరాటరేవు.

చిత్రకారుడు : పి. హనుమంతరావుగారు.

‘ నీ రాజరేవు ’

చిత్రకారుడు :
సి. హనుమంతరావు.

సంపుటం. ౧౬

బహుభాష్య, పుష్పమాసము (జనవరి 1939)

సంఖ్య ౧

స్వవిషయము

భారతికి పదిహేనేళ్లు నిండినవి; పదహారోయేడు వచ్చింది. కొంతసంవత్సరం ఎప్పుడూ ఆనందాన్ని కలిగిస్తుంది. కాని యీ యేడుమాత్రం ఆనందానికి బదులుగా విచారమే కలుగుతోంది. కారణం, భారతికి జన్మదాత అయిన కళాప్రపూర్ణ, దేశోద్ధారక శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు అస్తమించడమే.

స్వవిషయం వ్రాయడం వారివంతు. ఎంతటి పని తొందరలలో మునిగి పున్నప్పటికీ, దేశహోగ్యం ఎంత బాగుండక పోయినప్పటికీ శ్రీ పంతులుగారు ఈ ధర్మాన్ని మాత్రం నిర్వహించకుండా వుండేవారు. చివరకు నిగుడు పుట్టెడుజబ్బులో

మదనాల్లి ఆస్పత్రిలో బాధపడుతూ వుండి కూడా భారతిమీద వుండే ప్రేమచేత, అభిమానంచేత ఏదో ఒక పుటవిషయమయినా వ్రాసి పంపకుండా ఉండలేకపోయారు. రహస్య మేమిటంటే, ఆయన తాను కూడా వారించలేని బలీయమైన కారణాలవల్ల రాజకీయ రంగంలో సుడిగుండం తిరుగుతూవున్నా ఆయన మనస్సు ఎప్పుడూ సాహిత్యరంగంలోనే విహరించేది. సాహిత్యంమీద ఉండే అభిమానం నిజంగా చూస్తే వారికి రాజకీయంమీద లేనే లేదు.

శ్రీ నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు కడచిన సంవత్సరం భారతికి వ్రాసిపంపించిన

మయంలోని ఈ గ్రంథివాక్యాలు ఈ
రూపంలో సంస్కరించవలసివవి :

అప్పుడొకాడొక పంచవర్ణమును (పంచము)..... అంత
నానందించి పు.రప్రస్థ వాయువువేగాక, అల్లలభారతి
ప్రవాహములును కాకినాడయందు సమావేశమై
నగరము భర్తృపరిపూర్వమునందు శాశ్వతరహిష్ణ
పాతమైనది. ఆ పవిత్ర సమయమునందు భారతి
భవమైనది...గతించిన పదునాల్గవేండ్లయందును
య, పాంసక, పానీయ్య, కళా, వైష్ణవకాది
యందును కలిగిన పూర్వతంత్ర్యభావ పరికరములు
పూర్వతంత్ర్యవిముఖము పరమావంతము కలుగ
లను. ఈ సుహృద్మయమునకు భారతీయును
శక్తివి క్షాణాంజులలను పమిల్పించినది.....గతిం
దునాల్గవేండ్ల యందును భారతి నిర్వాహమును
శక్తివి పురికానిర్వహమును చేయుటకు చేసిన
కృతుల ఫలము లోపరూపియ్యమైనను అంత
వ్యవహారమునకు నిదికము."

ఈ స్వప్నవయము నీయే దీక్షకులు వ్రా
లసి రావడం సంతాపహేతువు. అయి
టికి భారతి ఇంతకాలం సాగుతూరావడం
రాదకరమే. ఇంతకాలం ఇది నిర్విఘ్నం
సాగుతూవుండడానికి కారణం శ్రీ కాశీ
ని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి సంకల్ప
మూ, ఓదార్పమూను. వారు తమ స్వ
యంలో చెప్పినట్లు, ౧౯౨౩-వ సంవ
సం కాశీనాథలో జరిగిన కాంగ్రెస్ మహా
సమయంలోనే భారతి మొదటిసంచి
ప్రకటించారు. ఆ మొదటి సంచికను
రేచించినప్పుడు వారిహృదయం సంతృ
ప్తితో గురులాడి పోయింది; వానివదనం
సంతకళతో మెరిసిపోయింది; వారినిలు
చిత్తాహంసో పెల్లివిరిసిపోయింది.

ఒక మహాత్మ్యవైకార్యం నెరవేర్చినవానికే
కలిగే అనంద మది ఈ భారతిద్వారా కళా
రాధకులనూ, సాహితీకులనూ, చరిత్రోధ
కులనూ, విజ్ఞానభిమలనూ ఓక్క కేంద్రము
నకు తీసుకురావాలని వారినడల్పం. ఆ
నడల్పం అమోఘమైనది. ఆ వజ్రనడల్ప
బలంచేతనే భారతి ఆంధ్రవంశస్థుడినిర్మించు
కొన్న ఒక కుటీరంలా తయారయింది. వాఙ్మ
యరంగంలో గానీ, విజ్ఞాన రంగంలోగానీ,
లలితకళా రంగంలోగానీ, మరే రంగంలోగానీ
కృషిచేసిన, చేస్తూవున్న ప్రముఖులు ఆంధ్రు
లలో ఎవ్వరున్నా వాని కూడగట్టుకొని,
వారి ఆమూల్య రచనలను సేకరించుకొని
మెప్పపొందించి భారతి. ఈ పదిహేనేళ్ల
కాలంలో ఈ విధంగా భారతి ఎంతసేప
చేయగలిగిందో ఆంధ్రపాఠకలోకానికి తెలు
సును. శ్రీ నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు
కష్టమురాసి, నష్టమురాసి తాము పెట్టు
కొన్న లక్ష్యమునకు దిగిపోకుండా, తమ
యభీష్టార్థసిద్ధికి భంగము కలుగకుండా తమ
శక్తికి తగినట్లు భారతిని ఇంతకాలం కన్న
బిడ్డనులాకూడా కాదు, అంతకంటెనూ
ఎక్కుడు మమకారంతోట పెంచారు.
దానిని అందరింప జేయదానికి ఆయనచేయని
ప్రయత్నంలేదు. భారతిలోని ఏ నూతనా
రంభాలకయినా చేయూత ఇవ్వదానికి ఆయన
వితరణపాత్రము ఎవ్వడూ వెనకటిసేదికాదు.
భారతిని వెలయించి కళాప్రపూర్ణులు,
జీకోద్ధారకులు శ్రీ నాగేశ్వరరావుగారు
ఆంధ్రదేశానికి చేసిన సాహిత్యసేవ ఎవ్వరూ

మరవరానిదీ, మరవలేనిదీని. అట్టి మహాశక్తి
యుడు, ఉదారుడు, పూజ్యుడు ఇక లేడంటే
భారతికి ఎంతటి తీరనికొరతో సులభంగా
ఉపహించుకోవచ్చు.

పత్రికలను కొని చదవడానికి మన దేశం
ఇంకా అలవాటు పడలేదు. విజ్ఞానం అంటే
ఇంకా దేశీయులకు తృప్తి కలగలేదు. దేశా-
నికి ఆహారం ఏవిధంగా అవసరమో మన
స్మృతుకూడా ఆహారం అవసరమనే భావం ఇం-
కా మనవారికి రట్టలేదు. సాశ్వత్య దేశాల
మాట అట్లా వుంది, ఒక్క మనహిందూ దేశం
విషయంలోనే ఆలోచించినా ఆంధ్రేశ్వరము-
లైన బంగళము, మహారాష్ట్రము, గుజ-
రాతు మొదలైన రాష్ట్రాలలో వాఙ్మయాభి-
వృద్ధి, పత్రికాభివృద్ధి అమితంగా అవుతోంది.
ఆ రాష్ట్రాలలో తమతమ మాతృభాషలను
సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధి నొందించుకో-
డానికి బహుశక్రయత్నాలు జరుగుతున్నా-
యి. గవర్న మెంటు కార్యాలయాలలో
ఉన్నతోద్యోగాలలో ఉన్న వాహూ, విశ్వ
విద్యాలయాలలో ఉన్న తపీతాలను అధిష్టించే
వారుకూడా తమకు తెలిసిన విషయాలను
మాతృభాషలో వ్రాసి తమతోడి సోదరు-
లకు విజ్ఞానం వెదజల్లుతుంటారు. మాతృ-
భాషలకా రాష్ట్రాలలో ఎక్కడలేని జవమూ,
బలమూ వస్తోంది. కాని మన దేశంలోని పరి-
స్థితులు వేరు. ప్రజలలో ఆ విజ్ఞానతృప్తి
లేదు; ఉత్సాహమూ లేదు.

దేశమే ఇట్లా ఉండగా శ్రీ పంతులు
గారి అస్త్రమయంచేత ఏర్పడిన ఈ నూ

తనపరిస్థితులలో భారతిని వెనుకటి
రీతిని నడపడమంటే మాటలు కాదు.
ఆంధ్రపత్రికల, అందులోనూ మానపత్రికల
స్థితి అంత ప్రోత్సాహకరంగానూ, లాభకరం-
గానూ లేనప్పుడు పత్రికలకు తమపొట్ట
తాము పోసుకోవడమే కష్టమవుతున్నప్పుడు
అనేక చిత్రాలతో, అనేక విధాలయిన ఆకర్ష-
ణలతో భారతిని నడపడం చాలా ప్రయాస
సాధ్యమూ, ద్రవ్యసాధ్యమూను. పత్రిక
కాపత్రిక అధమం న్యయంపోషకంగానైనా
ఉండవలసిన పరిస్థితు లేర్పడ్డాయి. ఇట్టి పరిస్థితు-
లలోకూడా ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు తమ
కత్తికి దగినట్లు భారతిని నడవడానికి కృత-
నిశ్చయులనడం సంతోషింపదగ్గవిషయం.
ఆంధ్రదేశంలోని ప్రముఖులైన రచయితలు
వెనుకటివలెనే ఇకముందుకూడా అభిమాన-
మూ, ఆదరమూ చూపి తోడ్పడినట్లయితే
వెనుక నున్నన్ని ఆకర్షణలూ, చిత్రాలూ
ప్రకటించడం సాధ్యమయినా కాకపోయినా
ఇతరవిషయాలలో దేనిలోనూ భారతి వెనుక
బడదని నిష్కర్షగా చెప్పవచ్చును.

సాధ్యమయినంతవరకు భారతిని వెను-
కటికంటెకూడా సామాన్యపాఠకలోకానికి
రుచించేట్లు, హృదయరంజకంగా ఉండే
ట్లు తీర్చిదిద్దవలెననే భారతిపత్రికా నిర్వా-
హకుల ప్రయత్నమూ, ఆశయమూను.
ఇందుకుగాను సాహితీపరులూ, విజ్ఞానధను-
లూ హృదయపూర్వకంగా తోడ్పడగలందు-
లకు కోరుతున్నాము.

బా ధ్య త

భారతి నిజంగా ఇంద్రలోకానికి నేన చేసేటట్టు, ఉపయోగకరంగా ఉండేటట్టు చూడవలసిన బాధ్యత రచయితలమీదా, పాఠకులమీదాకూడా ఉంది. అందులోనూ ప్రధాన బాధ్యత రచయితలది. చాలామందికి దినపత్రిక, వారపత్రిక, మాసపత్రికల విశిష్ట ధర్మము తెలియవట్టి తోస్తుంది. కొందరు రచయితలు ఏలైతే దినపత్రికలోగాని, లేదా వారపత్రికలోగాని, లేదా భారతిలోగాని ప్రకటించవలసినదిగా కోరుతూ వ్యాసాలు పంపడం కలదు. ఆపంపిన వ్యాసము ఏలైతే అన్నిపత్రికలలోనూ ప్రకటించమని వ్రాయ వమూ ఉన్నది. దినపత్రికలోను, వారపత్రిక లోను, భారతిలోను ప్రకటనకు పంపేవాటికి కొంత తేడా ఉండాలి. ఏ పత్రిక కాపత్రికకు దానిపొద్దులూ, లక్ష్యాలూ వేరు. దినపత్రి కకు పంపేవ్యాసాలు వారపత్రికకూ, వారపత్రి కకు పంపేవి మాసపత్రికకూ ఉచితముగా ఉండవు. భారతికి పంపే ప్రతివ్యాసమూ ప్రజలకు తెలుపవలసిన, ప్రజలు తెలుసుకో వలసిన కొత్తవిషయాలను హృద్యంగా చెప్పేదికానో, అంటే విద్యావిషయక మయిన విలువగలదిగానో, లేక పద్యాలూ, కథ లూ, నాటికలవంటి సాహిత్యాత్మకమైన విలువగలదిగానో ఉండాలి; విషయ విచారమును, ఆలోచనను ప్రేరేపించేచాలి అది.

రచయితలలో అనేకులు పద్యాలూ, కథలూ పంపడమే ఎక్కువ. ఏ విషయా

న్నయినా బాగా చదివి, ఆలోచించి, మంచి చెడ్డలు తర్కించి వ్రాసే వ్యాసాలుగాని, ఆయా విజ్ఞాన, చాఖ్యాయాది శాఖలకు సంబంధించిన కొత్తసంగతులను తెలిపే వ్యాసాలు కాని రావడము చాలా తక్కువ. పద్యా లలోకూడా చాలామట్టుకు ఛందోబద్ధమయిన పదరచనకలవే, పాఠ ప్రబుధాక్షి నున్నవే వస్తాయికాని కవిత్వాత్మక విశిష్టత కలవి రావడం చాలా అరుదు. కవిత్వరచనకు ఎక్కుకునే నస్తువులోకూడా గొప్పదనం ఉండాలి. పద్యాలలో వ్రాసినదల్లా కవిత్వం కాదు. ఏది వ్రాసినా అందులో కొంత నవ్యతా, సుగమూ, ప్రాణమూ ఉండాలి.

ఇక కథలు మరీ సీరవంగా ఉంటున్నవి. ఏటిలో చాలావరకు అనువాదాలు, లేదా అనుకరణలు. ఇట్లని అనువాదాలు పనికిరావని కాదుకాని, అవి న్యకపోలకల్పితాలయి తేనే వాటికి విలువ ఎక్కువ. ఇతివృత్తం విసుగుపచ్చే ఒకరేమాదిరిది - అది సాధారణంగా ప్రేమవిషయకమే. ప్రేమవిషయకమైనా ఆదరణీయమే. కాని దానిని ఉపం ఉండేటట్టు వడిపించగలగాలి. వృత్తం ఉదాత్తంగా ఉండాలి. మనస్సుకు ఒకవిధమయిన ఉత్తేజమూ, ఆసందమూ ఇవ్వాలి. కథలకు నస్తువుకోసం పెడుక్కొనక్కరలేదు. మన చుట్టూ చూసినదల్లా పనికివచ్చేదే. ఎటువచ్చి రచయితకు మానవప్రకృతి, మానసిక తత్వమూ, కళాదృష్టి బాగా తెలిసిఉండాలి.

ప్రకృతి విరుద్ధమయినవి అంత ఆదరింపదగ్గవి కావు. కథలలోగాని, పద్యాలలోగాని కొంత హుందాతనం ఉండాలి. అవి మరి తెలికగానూ, పేలవంగానూ ఉండకూడదు. కథకయినా, కవిత్వానికయినా, మరిచేసి కయినా కొంత గాఢమయినకృషి, వ్యాసంగమూ అవసరం.

రచయితలుకొందరు వ్రాస్తూవుంటారు, ఎట్టివ్యాసాలు కావాలి? ఎట్టివి స్వీకరిస్తారు అని. అట్టివారికి సమాధానం ఇది. రచయితలు తమవ్యాసం ప్రకటన కావడమే ప్రధానంగా చూచుకోకూడదు. తాము తెలియజేస్తున్నవి విషయ మేదయినా కొత్తది ఉన్నదా? అది ఏవిధంగా చెప్పితే ప్రజాహృదయానికి నచ్చుతుంది? పాఠకలోకానికి రంజకంగా ఉంటుంది? వ్రాసే రచనావిన్యాసం ఎట్లా వుంటే బాగుంటుంది? ప్రారంభ మెట్లా, అంత మెట్లా? ఈవిధంగా రచయితలు ముందు కొంత ఆలోచించుకొని, వ్రాయవలసిన విషయాన్ని బాగా అవగాహన చేసుకొని అప్పుడు ప్రకటించాలి రచనకు. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, విద్యావిషయక, వైజ్ఞానికాది విషయాలను గురించి అనేకవ్యాసాలు వ్రాయడాని కవకాశం వుంది. ఈ వైచిత్ర్యం కాఖిలలో దినదినమూ ఎన్నో కొత్తపుస్తకాలు వస్తున్నాయి. నూతనానుభవం ఎంతో కలుగుతోంది. దినదినమూ ఈ కాఖిలవిషయంలో ఇంగ్లీషులో వస్తున్న గ్రంథాలలో సహస్రాంశం కూడా మన తెలుగులో సంవత్సరానికి కూడా రావటం

లేదంటే విచారం కలుగుతుంది. ఎందుచేత ఇది? వ్రాయాలనే ఉత్సాహం లేకనా? తెలియకనా? కాదు. శ్రద్ధలేక; పరిశ్రమించడానికి ఓపికలేక. ఏదో ఒకవిషయాని కంటిపెట్టుకొని, దానికి సంబంధించిన గ్రంథసంచయాన్ని చదివి, మన ప్రస్తుతపరిస్థితులకు తగినట్లు, ఎట్లా దానిని వివరిస్తే బాగుంటుందో ఆలోచించి వ్యాసాలు వ్రాస్తే అట్టివి ఏపత్రికలవారికైనా శిరోధార్యాలు. ఆంధ్రలోకంలోని రచయితలు అట్టి ప్రయత్నం చెయ్యాలి. ఇంగ్లీషులో పాఠబడి, చప్పవైబోయిన కథల్ని, విషయాలను తెలుగులోకి తెచ్చి, ఇప్పుడు ప్రయోజనం అంతగా ఉండదు. ఆధునిక విజ్ఞానం — ఏ విషయంలో చూసినా — అనంతంగా పెరిగిపోయింది. ఇంగ్లీషు చదవలేని, నేర్వని ఆంధ్రప్రజ కది అందజేయడం లక్ష్యంగా ఉండాలి. వ్రాసే వ్యాసాలలో రచయిత తనవ్యాసంగంవల్ల ఆర్జించిన విజ్ఞానమేకాకుండా తానుకూడా కనబడాలి. ప్రతి వ్యాసమూ ఎత్తు దిగిపోకుండా మనసుకు ఉల్లాసం కలిగించేదిగానో, వినోదం కలిగించేదిగానో, విషయబోధకం చేసేదిగానో ఉండాలి.

వ్రాసే వ్యాసాలలోని విషయం మన రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘికాది సమస్యలకు, అంటే మన దైనికజీవనానికి సన్నిహితమయి ఉండాలి; కేవలం గ్రంథస్థపాదాలకు మాత్రమే చెందినదైతే సామాన్య పాఠకలోకానికి రుచించదు. ఏ వ్యాసమయినా పాఠకలోకం నిమిత్తం ఉద్దేశించబడేదే కాని ఆత్మ

సంకృప్తినిమిత్తం కాదు. ఆత్మ సంకృప్తికే
అయితే దాన్ని ప్రకటించడమే అవసరం.
అందువల్ల రచయితలు వ్యాసం రచించే
టప్పుడు దృష్టిలో ఉంచుకోవలసినవారు
పాఠకులు. పాఠక హృదయరంజనం కావిన
చని, పాఠక హృదయాన్ని ఆకర్షించని
వ్యాసం ఎంత గొప్పవయినా అది నిరర్థక
మయినదే. అందువల్లనే ఎంతటి సాంకేతిక
విద్యావిషయక వ్యాసాలయినా, విజ్ఞాన పరి
శోధక వ్యాసాలయినా వాటిని జనరంజకంగా
సాంకేతికత ఏమీ లేకుండా వ్రాయగలిగి
నప్పుడే అది అనంత ప్రయోజనకారు లపు
తాయి. అందువల్ల వ్యాసం రంజకంగా
ఉన్నదా లేదా అంటే పాఠకహృదయమే
దానికి ఒరిపిడిరాయి. వ్యాసం వారిహృద
యాని కెక్కిటట్టు, వారిమనస్సు నాకర్పించే
టట్టు వ్రాయగలిగితేనే దానికి సార్థకత ఈ
కాలంలో.

మన జీవితమూ, మన నిత్యకృత్యము
లూ బహుముఖమైనవి. ఏటిలో ఏ విష
యమూ విమర్శకూ, చర్చకూ రానిదీ, సంస్థా
రాన్ని ఆపేయించనిదీ లేదు. అందువల్ల
వ్రాయడానికి విషయం లేకపోలేదు; అధ్య
యనం కావాలి; ఉపజ్ఞ కావాలి; నిపుణత
కావాలి. మన జీవితసమస్యలూ, అభివృద్ధి
సాధకములుగా వాటిని పరిష్కరించుకొనే
మార్గాలూ వ్యాసాలలో వ్యక్తం కావాలి.
ఇంతెందుకు, సర్వతోముఖమైన మనజీవితం
మన వ్యాసాలలో ప్రతిఫలించాలి.

నేటి జీవితం ఒక మహాసంగ్రామం.
పాఠకూ కొత్తకూ, సిద్ధాంతానికి ఆచరణ
కూ, అధికారానికి దాస్యానికి, సంఘానికి
వ్యక్తికి, పెట్టుబడిదారుకి కార్మికునికి — ఈ
విధంగా అనేకవిషయాలలో సంఘర్షణ అయి
రంగా, అసంతంగా జరుగుతోంది. ప్రతి
రంగములోనూ, ప్రతికాఖలోనూ అరాజ
కమే. అందులోనూ పాశ్చాత్య దేశాలలోని
కొత్తభావాలు, కొత్తప్రయోగాలు వచ్చి
మన్ని ముంచెత్తివేస్తున్నాయి. ఈ మహా
సంగ్రామంలో, మహాసంఘర్షణలో మన
రచయితలు ఎవరికివారే ఏదో ఒకప్రత్యేక
విషయాన్ని చేపట్టి వ్రాయాలి. ఆంధ్రలో
కంలో సర్వతోముఖంగా ప్రలోభం కలిగిం
చాలి. వ్యాసాలలో ఆఖరుకు మన సమస్యల
వైనా ప్రవర్పించి చూడగలగాలి. మనజీవితం
మీద మనకు అభిమానమూ, అభిరుచి,
మనభావిమీద గొప్ప ఆశా, లక్ష్యమూ,
మన ప్రస్తుతస్థితిని గురించి జిజ్ఞాసా, సంస్కార
ప్రియతా గలిగించాలి. వ్యాసాలు గ్రాంథి
కంలో ఉన్నావరే; వ్యావహారికంలో ఉన్నా
వరే; రచయితలు వ్యాసరచనలో ఆరితేరిన
ప్రసిద్ధులే కానక్కరలేదు, ఆరంభికులయినా
వరే — వ్యాసం గుణవిశిష్టంగా ఉంటే
చాలు.

రచయితలబాధ్యత చాలా గొప్పది.
ఏ సంస్కారమయినా ఏ పరిష్కారమయినా
ముందు భావపరివర్తనంరానిదే కలగదు.
ఆ పరివర్తనం పత్రికలద్వారా, పుస్తకాల
ద్వారా వాఙ్మయరూపకంగానే జరగాలి.

అట్టి పరివర్తనం కలిగించగలిగే ఉత్తమ వ్యాసాలు కావాలి; ఉత్తమ రచయితలు కావాలి. అటువంటి రచయితలకూ, వ్యాసాలకూ భారతి ఎప్పుడూ స్వాగత మియ్యడానికి సంసిద్ధముగా ఉంటుంది. భారతిని పాఠక జనరంజకంగా టీర్చి దిద్దవలసిన గొప్ప బాధ్యత ప్రధానంగా రచయితలది.

పాఠకలోకానికి కూడా కొంత బాధ్యత లేకపోలేదు. పాఠక జనసామాన్యం కేవలము వినోదమూ, ఉల్లాసమూ కలిగించే తేలిక వ్యాసాల కలవాటుపడినట్లు కొంచెం బరువైన వ్యాసాల కలవాటుపడలేదు. జనరంజకంగా ఉండాలని కొంచెం తేలిక వ్యాసాలు ప్రకటిస్తే మరీ సీరసంగా ఉంటోంది ప్రతిక అంటారు పెద్దలు; కొంచెం బరువైన వ్యాసాలు ప్రకటిస్తే వాటిని మూచూడనైనా చూడరు సామాన్యపాఠకజనం. అందువల్ల కేవలం బరువైనవి కాకుండా, కేవలం తేలికైనవి కాకుండా ఉభయులకూ ఆమోదం కలిగేటట్లు వ్రాయవలసిన చేయవలసిన బాధ్యత రచయితలమీదా, ప్రతికానిర్వాహకులమీదా కూడా ఉంది. కేవలం గుల్ల, పొల్లు పదార్థాలిచ్చినందువల్ల తాత్కాలికంగా వినోదం కలిగినా ఆకలి తీరదు; ప్రయోజనమూ ఉండదు. పాఠకులు కొంచెం బరువైన వ్యాసాలు చదవడానికి కొంచెం అలవాటుపడాలి; ఓపిక తెచ్చుకోవాలి. రచయితలు అట్టివి పాఠక

లోకాన్ని ఆకర్షించేటట్లు వ్రాయాలి. రచయితలా, పాఠకులా, ప్రతికానిర్వాహకులా పరస్పర సహకారంవల్లగాని ప్రతికలకు సార్థకత, కృతకృత్యత కలగదు. అందువల్ల మైని చెప్పినవిషయాలు మనసులో వుంచుకొని, ఇదివరకువలెనే రచయితలు తమ యమూల్యరచనలను ప్రసాదించి మాకు ఇకముందుకూడా తోడ్పడాలని నవినయముగా ప్రార్థిస్తున్నాము. ఆంధ్రపాఠక లోకం కూడా మాకు తగిన ఆదరాభిమానాలు చూపి తోడ్పడాలని కోరుతున్నాము.

పాఠకులు భారతిలోపడే వ్యాసాలు ఏవి తమకు రుచిస్తున్నవో, ఏవి రుచించడం లేదో, ఏవిధమైన వ్యాసాలు అవసరమో ఈ విషయాలను గురించి మాకు వ్రాస్తూ మాకు తోడ్పడుతూఉంటే వారి విమర్శనూ, వారిదృష్టిని ఊతగా తీసుకొని భారతి నికముందు జనరంజకంగా సవరించి, నిజంగా దేశాని కుపకరించేటట్లు చేయడాని కవకాశం ఉంటుంది. ప్రతికను ఆభివృద్ధి చేయడానికిచ్చే సూచనలను కృతజ్ఞతతో అందుకోగలము. కళాభిరుచి, విజ్ఞానమూ కలిగించడమూ, సాహిత్యసేవ చేయడమూ భారతి ప్రతికాధిపతుల పరమాశయం. ఈ పరమాశయ సిద్ధికి తోడ్పడే మహాశయుల కెప్పుడూ కృతజ్ఞతా బద్ధులమై వుండగలము.

—క. ర్మ.

కొండపల్లి భిల్లా

వట్టికొండ రంగయ్య

[మిత్రవర్ణముతో కొండపల్లి భిల్లా మావిన తరువార]

ఒకనాడు రెడ్డిరాణికిర మిచ్చోటనే సర్వాంధ్ర దేశరక్షణ మొనర్చె
ఒకనాడు కృష్ణరాయార్యోశు డిచటనే చవిజూపితనకత్తి తాత్రపులకు
ఒకనాడు యావనప్రకర మిచ్చోటనే యిస్లాముకేతనం బెగురవైచె
ఒకనాడు తెల్లదేశోత్కర్షమిచటనే దీప్తిరింఘోరి గేంద్రీకరించె

ఆమహోన్నతి నాడుహృదంతరమున
దలచినంతనే యొడలెల్ల పులకరించు ;
కరుడుగట్టిన నెత్తురు కదలబారి

నింగి ముట్టగ పొర్లి యుప్పుంగ దకట !

ఇచటనే కాబోలు నిధితేజుడు వేమధరణీశురాణి యంతఃపురమ్ము
ఇచటనే కాబోలు నిబ్రహీంపాదుషాపాజు కాలికొలంది పారిపోయె
ఇచటనే కాబోలు కృష్ణరాయవిభండు చిన్నమాదేవితో జేసె విడిది
ఇచటనే కాబోలు సచివుడౌ అప్పాజి పెద్దకూకమ్ము త్రవ్వించినాడు

కనుల పండువుగా నేడు గాంచినాడ
ఆంధ్రవీరుల భవ్యదివ్యస్థలాలు
వింటి వీనుల విందుగా వీరచరిత
హర్షబాహులు వర్షించు నక్షియుగధి.

వీరవరేణ్యహుంకారమ్ములకు మారు కంఠీరవకళోరగర్జనములు
పరిమళసాంద్రోవనవాటికకు మారు కంటకాకీర్ణవృక్షప్రబంబు
వీణాదివాద్యనిర్వాణమ్ములకు మారు కర్ణకర్కశర్షిల్లికారవమ్ము
రమణీయలగు నసూర్యంపశ్యలకు మారు కొమ్మలపై నూగుకోకిలగుంపు

అతిభయావహవైపరీత్యమ్ము గలిగె
పుష్పవిక్రయవిఖ్యాతభూమియందె
అమ్మున ట్లాయె శుష్కేంధనమ్ము లౌర
సమయచక్రము నాప నసాధ్యముకడ !

కథలు వ్రాయుట ఎందుకు?

ఎమ్. నాగేశ్వరరావు

కథాసాహిత్యప్రగతిని జూచి పాఠకులు అడుగవచ్చు 'కథలు వ్రాయుట ఎందుకు? ఎవరికి? శ్రీమంతుల మనోరంజనకా, గర్భ దర్శితులగు కిసాను కార్మికులకా' అని. ఇట్లు ప్రశ్నించుట స్వాభావికం గూడాను. వాద వివాదాలు జరుగుతున్నాయి గూడాను.

జీవసంయోక్త సుసంస్కృతరూపాన్నే 'కళ' అంటారు. కళాకారుడు ప్రాపంచిక విషయాల్ని అనుభూతివల్ల గ్రహించి, తన హృదయంలో వాటిని శుద్ధిచేసి 'కళ'గా మారుస్తాడు. మన అనుభూతిజ్ఞానాన్ని మె పొందించుట కళోద్దేశం; కాని, కళ ఎందుకు అనే ప్రశ్న తీసుకొని విద్వాంసు లనేకులు అనేకవాదాల్లో ('isms') తమవిచారాల్ని ప్రకటించారు. "కళ కళ కొరకే (Art for art sake) అనే వాదులు కళను జీవనబంధ నాలనుండి వేరుగా, నిర్లిప్తంగా వుంచగోరు తారు. వారికి నిస్తుసాందర్యమే చాలు; జీవన తత్వంతో పనిలేదు. జీవనానికి సాందర్యానికి ఏం సంబంధం వుందో ఆలోచించరు. కళ కళే; జీవనం జీవనమే. రెంటికి సంబంధమే లేదట. ఇవి వేరు అస్తిత్వాల్ని కలిగివున్నాయి. కళకు నైతికతకు సంబంధమేలేదు —

"All art is non-moral. No artist has ethical sympathies. An ethical sympathy in an artist is an unpardonable mannerism of style"

ఈకళావాదులు అంటారు 'స్వాంతః సుఖాయ' అని ఆనందస్ఫూర్తిలో మేము రచనల్ని (కళను) రచిస్తున్నాము. సంఘం మేలుకొరకు గాదు. జీవనానికి కళకు సంబంధం లేదు' అని. వీరు రచన పాఠకసంఘంమీద ఎట్టిప్రభావం కలుగజేస్తుందో ఆలోచించరు. వీరికళావాదంలో శృంగారరసానికి ఎక్కువస్థానం వుంది. స్త్రీపురుష సంబంధంలోనే లలిత కళను వెదుకుతారు. ఈవాదం (ism) 'నిరాశే వకూఫీ'గా (బూత్తిగా మూర్ఖత్వంగా) వుంది. ఇందులో తథ్యమే లేదు. 'స్వాంతః సుఖాయ' అని వ్రాస్తుంటే ప్రచురించుట ఎందుకు? కళాగ్రంథాల్ని నిర్మించి బీరువాల్లో వుంచుకోరాదు? ప్రజాసమక్షాన గ్రంథాల్ని పుంచాలనుకున్నప్పుడు మంచిచెడుగులను విచారించాలి. ప్రజకు లాభం కలిగించే గ్రంథాన్నే ప్రచురించాలి. 'స్వాంతః సుఖాయ' అని వ్రాసిన అగ్లీలసాహిత్యాన్ని ప్రచురించుట ఎందుకు?

మానవహృదయం రేడియోస్టేషనువంటిది. భావతరంగాలు ఎప్పుడూ వస్తూ పోతూ వుంటుంది. మానవుడు తనహృదయభావాల్ని ఇతరుల హృదయంలో వ్యాపింపజేయటానికి ఉత్కంఠితు డగుతూవుంటాడు; మానవహృదయం ఇతరుల హృదయభావాల్ని తెలుసుకోవటానికికూడ ఉద్విగ్లభురుతుంటుంది. అందు

చేతనే సాహిత్యంలో ఆర్జుణ వుంది. ఎన్ని మాన్లు చదివినా తనివితీరదు. క్రొత్తగానె కనిపిస్తుంటుంది. మానవునకు తనభావాల్ని ఇతరులకు తెలియచెప్పనంతవరకు శాంతి కలుగదు. అతడు ఆనందం పొందలేడు. దుఃఖం లో మనుషుడు తన కష్టాల్ని యితరులకు వినించి కొంతవరకు దుఃఖాన్ని తగ్గించుకుంటాడు. ఈ అంగీకృతిచే ప్రేరేపించబడి కళాకారుడు కళను సృష్టిస్తాడు. కళచ్యారా తన భావాలను ప్రకటిస్తాడు: అందు కనే 'కళ' మీద కళాకారుని వ్యక్తిత్వం పడుతుంది నన్నాను. రవీంద్రబోసువంటి కవిపుంగవులు 'స్వాంతః సుఖాయ' అని కవి తను సృష్టిస్తారు; కాని వారి 'స్వాంతః సుఖాయ' వల్ల ప్రజకు హాని గలుగదు. వారు ప్రజాప్రతినిధులు. ప్రతిభావంతులు. ఒక్కొక్కప్పుడు సంపూర్ణకావ్యక్తిత్వం ఒకే వ్యక్తిలో కేంద్రీభూత మవుతుంది. అట్టి వారి భావాలు పవిత్రంగా వుంటాయి. వారి కృతులు మనకు శిరోధార్యాలు. ఆదికవి కూడ "స్వాంతః సుఖాయ" అని, ఆత్మప్రేరే పణవలన కవితను సృష్టించాడు. అట్టివారి కృతులవల్ల మనకు హాని ఏం కలుగుతుంది? కాని ఇది ప్రతినిధి సంత(?)కవులకే చెల్లు తుంది. కళాకారులకు చెల్లదు. రవీంద్రులు కూడ 'స్వాంతః సుఖాయ' అని కథల్ని రచించలేదు. మానవజీవనాన్ని అదర్శంగా తీసుకొని, తన సంతకాన్ని, మనోగత భావాల్ని మానవమృదమందిరంలోకి పంపించటానికి రచించాడు.

కళాకారుడు ఆత్మప్రేరేపణవల్లనే 'కళ'ను సృష్టిస్తాడు. ఇది సర్వసమ్మతం. ఆత్మ

ప్రేరేపణ లేనిదే ఏమీ సాధించలేము. కార్య సాధనకు ఆత్మప్రేరేపణ (అంతఃప్రేరణ) మూలబీజం వంటిది. ఆత్మప్రేరణకు కూడ హద్దన్నది. ఆత్మప్రేరణవల్ల పరులకు హాని కలుగకూడదు. ఆత్మప్రేరణ సంఘానికి అను కూలంగా వుండాలి. హద్దు మీరిన ఆత్మ ప్రేరణాన్ని బకవాద మనవలసినదే. త్రాగు బోతుకూడ ఆత్మప్రేరణవలననే తాగుతుంటాడు. అది సంఘానికి గ్రాహ్యమా?

కళను జీవనాన్ని పేరుచేయలేము. కళ జీవనానికి చాల నికటంభంగా వుంటుంది. జీవనం కళ అవినాసంబంధం కలిగివున్నాయి. జీవనం లేని కళ, కళ లేని మానవజీవనం వ్యర్థం, నిస్సారం.

"Art is the nearest thing to life. It is mode of amplifying experience and extending our contact with our fellow-men beyond the bounds of our personal lot."

కళ జీవనానికి రెండడుగులు ముందు నడుస్తుంటుంది. కావ్యేతరకళలకన్న కళా సాహిత్యం అత్యంత నికటంగా వుంటుంది. జీవనంతో కలిసి మెలిసివున్నట్లే కనిపిస్తుంది.

కళాకారుడు (కళావ్రష్ట) యుగధర్మాన్ని అశ్రితమిందగలవా? లోకరుచికి విచారంగా కళావ్యష్టి చేస్తాడా? లోకరుచికి యుగ ధర్మానికి చాలసామ్యం వుంది. లోకరుచే యుగధర్మంగా మారుతుంది. మానవీయ విచారభావాల్ని 'లోకరుచి' అంటారు. లోకరుచి ననుసరించి లోకంలో 'కర్మ' జరు గును. నవ్యచరిత్రకులు ఏర్పడుతూ పోతూ వుంటాయి. చరిత్రకుల కోలాహలంలో ప్రాపంచిక బాహ్యమానం మారుతూవుంటుంది. పరి

స్థితి బాహ్యరూప్రభావం కథాకారునిహృదయంమీద పడుతుంది. దీన్నే సామయిక ప్రభావ మంటారు. ఈ సామయిక ప్రభావం లోకూడ ఒకస్థాయి వుంది. కథాకారుడు కూడ సంఘంలో వుంటున్నాడు. సంఘంలో యితర వ్యక్తులతో బాటు కష్ట సుఖాల్ని అనుభవిస్తున్నాడు. వాని హృదయం సంఘానిది. అతడు సంఘంనుండి వేరైపోలేడు. వాని హృదయం సంఘ(దేశ)హృదయంతో కలియనవ్వదు వాని అస్తిత్వమే వుండదు. “వర్షర్తువులోవలె మనుష్య సంఘంలో గూడ భావాల పొగఆవిరి విరివిగా విహరిస్తూ వుంటుంది. (—రవిబాబు)” ఆంధ్రుల్లో ఏ భావమేఘాలు విహరిస్తున్నాయి? ఇది సంఘర్షణయుగము. భారతహృదయం స్వాతంత్ర్యం కావాలని పరితపిస్తున్నది. కిసాను, కార్మికులు తమ వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించారు. తమ హక్కుల్ని రక్షించుకోవటానికి సంఘర్షణ చేస్తున్నారు. ఏమూల చూచినా స్వాతంత్ర్యభావమే. ఈ భావమే మన కథాసాహిత్యంలో ప్రతిబింబించాలి.

“సీవు మానవజాతి యెడ సానుభూతి చూపుతూ, మానవజాతి సుఖదఃఖాలతో మేళనంపొంది సీహృదయవీణ మ్రోగుతున్నట్లయితే, సీవు నిజమైన నత్కవిలా జీవన సంగీతాన్ని వింటూవుంటే, నాలుగువైపుల కెరటాలతో పొంగుతున్న లోకసాగరాన్ని, ఆకటిబాధకు తాళజాలక సీఎడమనే చస్తున్న అసంఖ్యప్రజల్ని, గనుల్లో దిక్కులేక చచ్చే కూలీల కవార్ని, సామ్రాజ్య విపాసువగు రణచండికి బలియై ఛిన్న ఛిన్నంగా పడివున్న మనుష్యదేహరాసుల్ని, అండ్ మానుషీవుల్లో శీవితాల్ని బలిచెట్టుటకై పోతున్న నిర్వాసిక

సోదరుల్ని కండ్లర గాంచుతూ, విశేతల ఆనందదోర్నవాలు, నల్లరాతిబండల్ని గరిగించు విజతుల ఆర్తనాదాలు వినవస్తున్న యీ నిరాశాజనితాలైన యుద్ధాల్ని, యీ తుచ్చమైన మోసపుద్యతాల్ని చూస్తూ ధైర్యసాహసాలకు తిలాంజలి వదిలి సీవు ఉదాసీ నుడవై వుండజాలవు. తప్పక ముందుకు వచ్చి సీవు వీడితలప్రజలపక్షాన్నే గ్రహిస్తావు. ప్రకాశ మనుష్యత్వ న్యాయాలకై ‘మట్టిలో కలుస్తున్న ప్రజాపక్షంలోనే’ “నత్యం శివం సుందరం” వుందని సీవు ఎరిగివున్నావు.”

‘కోపాటికిన్’ రష్యనులేఖకుని వైవాక్యాలు నత్కలాకారుడికి అమృతవిందువులు. కాముకశృంగార రసప్రియులకో—ఇనుప గుగ్గిలు.

కథాకారుడు నేటివరకు శ్రీమంతుల విలాసత్వంలోనే కళను, సౌందర్యాన్ని వెతుకుతూవచ్చాడు. శ్రీమంతుల ఆశ్రితుడు, శ్రీమంతులకొరకే కళను నిర్మించేవాడు. వారికామలిష్టను చల్లాచేసేవాడు. కథాకారునిదృష్టి అంతఃపురాలవై పుకే పరువెత్తేది. పుష్పవాటికల్లో నాయికా నాయకుల్ని చూచి ఆనందించి పుబ్బిపొద్యేవాడు కథాకారుడు. ఇప్పుడు కథాకారుడు వ్యక్తివిశేషాశ్రితుడు గాడు; పూర్తిగా స్వతంత్రుడు. సంఘంలో ఒకవ్యక్తి. కాని పూర్వభావసంస్కారాన్ని త్యజించలేకపోతున్నాడు. పుష్పవాటికల్లోని నాయికానాయకులు ‘అప్-టు-డేట్’ యువతి యువకులుగా (కథలలో) మారినారు. నేడు కథాకారుడుకూడ అందమైన స్త్రీలోనే సౌందర్యాన్ని చూస్తున్నాడు. ఉపవాసాలు చేస్తూ అర్ధనగ్నంగా వుండే గర్భదరిద్రులలోకూడ సౌందర్యం వుందని తెలుసు

కొనుట లేదు. 'లిప్స్టిక్' వ్రాసిన అధికారాల్లో, కనుబొమలలో, 'టెటిక్ క్లీమ్' అద్దిన లేతకపోలాల్లో, మడమయెత్తు 'మూత్'తో చేతులు చేతులు పెనవేసుకొని మృగిణిల్లా బజారులలో తిరుగాడు 'అప్-టు-డేట్' యువతుల్లోనే సౌందర్యాన్ని చూచి ముగ్ధుడవుతున్నాడు. కాని "ఇది బహుసంకీర్ణదృష్టి. విశాలదృష్టితో సూక్ష్మంగా సౌందర్యాన్ని పరిశీలిస్తే ఆ అధికారాల్లో, కపోలాల్లో చూపగర్వం, నిఘరత, అకర్మణ్యత దాగివుందని, వాడిపోయిన అధికారాల్లో, జారిపోయిన కపోలాల్లో, ఎడుబుగ్గలమీదగా కారుతున్న కన్నీటిలో జిబ్బితలలో, పీక్కుపోయిన కండ్లలో త్యాగం, శ్రద్ధ, భక్తి, సహిష్ణుతలు దాగిఉన్నాయని బోధపడుతుంది." — (స్వగ్రీయ ప్రేమచందు.)

అంతరిక భావసౌందర్యంలో ఎక్కువ ప్రభావ ముంది. బాహ్యసౌందర్యపర్యవర్తన భావసౌందర్యాన్ని పుష్టిచేయటానికేమాత్రమే రావాలి. వర్ణనాత్మకతైలికన్న భావాత్మకతైలిలో ఎక్కువ సౌందర్యం యిమిడి పుంటుంది. భావాత్మకతైలి చాల ప్రభావం గలది. అస్తు. ఒక కుహాపి వ్యక్తిలో ఆత్మత్తిమభావా లుండవచ్చు. వాని ఆత్మ ఉజ్వలంగా పుండొచ్చు. శారీరకసౌందర్యానికి ఆత్మసౌందర్యానికి సంబంధం లేదు. అందమైన వ్యక్తిలో కలుషితభావా లుంటాయి. వాని భావాలకీ సౌందర్యానికి సంబంధం లేదు. ఈ భావ(ఆత్మ)సౌందర్యాన్ని కథల్లోకి తీసుకురావాలి. కథలు భావప్రధానాలుగా పుండాలి.

ప్రాచీనభారతీయ సాహిత్యంలో దివ్యోత్తమ పురుషుడు ప్రధానపాత్రగా వస్తూండే

వాడు. రాజ ప్రధానపాత్రగా ఉండేవాడు. ధీరోదాత్త, ధీరోద్ధత, ధీరలలిత, ధీరప్రశాంత నాయకులే గ్రామ్యులని భరతముని వ్రాశాడు. ఇది పరిస్థితుల ప్రభావం, ప్రతిబింబం. అప్పుడు ప్రజాసభ్యతకు రాజ కేంద్రంగా ఉండేవాడు. ప్రజాభావాలు రాజులో కేంద్రీకరించబడి పుండేవి. రాజ భగవదంశా సంభూతు డని ప్రజలు తలంచేవారు. నేటి యుగం సామ్యయుగం. ప్రజాదృష్టి రాజు నుండి మరలింది. ప్రజలు దేశానికి జీవగర్రలు. అప్పటి రాజు 'సంఘటన' గా మారాడు. ప్రజల ఐక్యతవల్ల సంఘటన ఏర్పడుతుంది. నేడు ప్రజల భావాలు దేశంలోను జాతిలోను కేంద్రీకృతము లైనాయి. ఏమూల చూచినా 'సామ్య' వాతావరణం కనిపిస్తుంది. ఈ పరివర్తనవల్ల సాహిత్యంలో కృతిపాత్ర కూడ తారుమారయ్యాడు. వీడితగర్భదరిద్రుడు 'కృతిపాత్ర' అయ్యాడు. ఎక్కువగా కథా(నవల)సాహిత్యం వీడితప్రజాపక్షాన్ని తీసుకొంటుంది. కాని తెలుగు కథాసాహిత్యం యింకను దానికి దూరంగానే పుంది. అది ఇప్పటివ్వడే ప్రజాపక్షాన్ని గ్రహిస్తున్నది. కథలకు రాజనీతికి సంబంధం :

సాహిత్యం సృష్ట్యరంభంనుండి మానవ సంఘంలో ఆదరించబడుతూ వస్తున్నది. కనుకనే లలితకళల్ని 'శక్తిసాహిత్య' మన్నారు. ఈ సాహిత్యం మానవసంఘంలో హామేహ ఒకేతీరున గౌరవించబడుతుంది. మనుష్య సంఘంలో మొదట సంఘసీతి పుట్టింది. రాజనీతి చాల వెనుక పుట్టింది. పశుపక్ష్యాదుల్లోకూడ సంఘసీతి అవికసితరూపంలో నేడు కానవస్తుంది. ఈసంఘసీతి సభ్యతానుక్రమంగా వృద్ధిపొంది రాజనీతిగా మారింది.

నేను సాహిత్యం³ రాజనీతికి మారంగా ప్రచురించు కొందరు, రాజనీతి ప్రచారానికి సాహిత్యం వ్రాయబడాలని కొందరు వాదిస్తున్నారు. ఈ వాదాలు భ్రామకాలు. సాహిత్యంవల్ల లాభం పొందాలని రాజనీతిజ్ఞులు అభిలషించుట స్వాభావికమే. కాని నేను ఘోషిస్తున్నాను, కొన్ని అంశాల్లో సామ్యవాదులు తమరాజనీతి కనుకూలంగా వున్న సాహిత్యాన్నే పోషిస్తున్నారు; అనుకూలంగా లేని సాహిత్యాన్ని పురిటిలోనే పాట్టెట్టుకుంటున్నారు. ఇది చాల అన్యాయం. ఆంధ్ర దేశంలోకూడ ఈ అభిప్రాయాలు గల సామ్యవాది యువకులున్నారు!

సాహిత్యం హృదయ ప్రధానమైంది. హృదయభావాల ప్రకటికరణహాసాన్ని సాహిత్యమంటారు. సాహిత్యం రసజరిపూర్ణమైంది. శుష్కవచేశా కి తావులేదు. సాహిత్యకారుడు దేశమస్థితిని జూచి ద్రవీభూత చేతనుకొని దుఃఖిస్తాడు; కాని రాజనీతిజ్ఞుని శుష్కప్రపన్యాసాలవలె వానిభావాలు మూర్తరూపం పొందవు. సాహిత్యకారుడు హృదయసంవేదనాన్ని కల్పనసహాయంతో సాహిత్యంగా మారుస్తాడు. ఈ భావప్రకటికరణాన్ని చదివినప్పుడు, రచయిత హృదయంలో పుట్టిన సంవేదన సాకకుని హృదయంలో కూడ పుట్టుతుంది. సాహిత్యకారుని హృదయ సంవేదనకల్పనలో ఒక మాధుర్యం వుంటుంది. మాధుర్యాన్ని సాహిత్యకారుడు త్యజించలేడు. ఈ మాధుర్యంవల్ల కృతి ప్రభావం హృదయమొక అతి త్వరితంగా పడుతుంది.

మొదట 'సంవేదన' రూపంలో రాజనీతికూడ హృదయంలో పుడుతుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ద్వేషభావంవల్లకూడ పుడుతుంది. అందుకనే రాజనీతి ద్వేషపూర్ణంగా వుంటుంది. ఈ సంవేదనభావం జన్మస్థానంలో ఎక్కువకాలం వుండజాలదు. ప్రకృతిరూపు మారిపోతుంటుంది. బాల్యావస్థలోనే ముక్తి స్థంలోకి దత్తు వెళ్లుతుంది. భావరూపంగా రాజనీతి 'విచారం'గా మారిపోతుంది; — "అనగా హృదయంలో సంవేదన కలుగుతుంది. ఈ సంవేదనవికారంవల్ల భావంగా మారి కొంచెంసేపు విచారాధీన మయ్యేటప్పటికి శుష్కతాజనీతిగా మారిపోతుంది." — (శుక్లశీ.)

సాహిత్యానికి రాజనీతికి సంబంధం లేదనుట, రాజనీతి ప్రచారానికై సాహిత్యాన్ని నిర్మించాలనుట మూర్ఖత్వం. సాహిత్యానికి జీవనానికి గాఢసంబంధముంది. ఈ అన్యోన్య సంబంధంవల్ల సాహిత్యంలో ఒక అలోకిగబలం వస్తుంది. సాహిత్యం జీవన సంఘర్షణ నుండి వచ్చిన నిష్క్రమణం. లోక జీవనానికి రాజనీతికి దగ్గరయ్యేటరీతికం. తరచుగా రాజనీతివల్ల లోకజీవనంలో సంఘర్షణ కలుగుతుంది. ఈ సంఘర్షణ ప్రభావానుకూలంగా సాహిత్యం జన్మిస్తుంది. కాని సాహిత్యానికి రాజనీతికి స్థూల పైహిక సంబంధం లేదు. ఒకటి మధురభావప్రధానం; మరొకటి శుష్కనిచారప్రధానం. సాహిత్యకారుడు దేశమస్థితిని జూచి హృదయంలో కలిగిన 'అత్యసంవేదన' మాత్రం వెల్లడిస్తాడు. అత్యసంవేదన కలిగినప్పటికి రాజనీతిజ్ఞుడు

3. ఈవ్యాసంలో 'సాహిత్యం' 'రీతిరచన' అనే అర్థంలో వ్రాయబడినది; 'కావ్యం' అనే అర్థంలో వ్రాయబడినది. ఎక్కువగా ఇది కథాసాహిత్యానికి అన్వయిస్తుంది.

విచారపూర్ణముగు రవహీన శుక్ష్మప్రచారం (propaganda) చేస్తాడు. రాజనీతిలో ద్వేషాలకి, పార్టీలకు స్థాన ముంది; సాహిత్యంలో లేదు. రాజనీతి కుదురుకొని పనులుగాను కూలంగా మారుతుంది; సాహిత్యం సామయికంగా కనిపించినా దానిలో స్థాయిత్వముంది. దాని బాహ్యరూపంగాలు మారుతున్నప్పటికీ 'అత్మ' (రసం) ఒకటిగానే వుంటుంది. రెంటిలో ఇన్ని భేదాలున్నప్పటికీ ఆత్మికపంబంధం వుంది. చూడకాలంకారంగా చెప్పాలంటే, సాహిత్యం 'శ్రీ'; రాజనీతి 'పురుషుడు'. ఇద్దరు ఒకే అవస్థమార్గంలో నడవాలి. ఇద్దరిఆత్మలు ఒకేలక్ష్మకేంద్రాన్ని చేరుకోవాలి. రెండు ఆత్మలు కలిసినప్పుడు జీవిత్యమానమైన ఒకజ్యోతి పుట్టుతుంది. ఆజ్యోతిప్రకాశంలో, సహజీవాంధకారంలో పడి కొట్టికొంటున్న వికారజాతి మార్గంలో వున్న ముండ్లు ముతకలను బాగుచేసుకొంటూ పోయి స్వాతంత్ర్యవేదికపై ఎక్కగలను.

కాబట్టి కథలు ప్రచారం (propaganda) కొరకు వ్రాయగూడదు. ప్రాస్తే 'కథ' పద్యమైపోతుంది; కథలు 'కథ' హీనమైపోతాయి. రాజనైతిక కక్షల(వాదాల)తో కథాకారునికి ఏమీ సంబంధం వుండగూడదు. ఈ వాదాల 'issues' వల్ల 'కథ' పద్యమైపోతుంది; కాని ఒకటై పున రోముజగరం కాలిపోతున్నప్పటికీ విలీనత్వంలో మునిగి తేలుతున్న రోమను చక్రవర్తి 'సికి' వలె కథాకారుడు రాజనీతి వేపు ప్రదాసీనుడై తనమానసికవిలీనత్వంలో మునిగి తేలగూడదు. భారత రాజనైతిక వాదాల్లో 'కేటీ'వాదం ముఖ్యమైంది; తరువాత స్వాతంత్ర్యవాదం. ఈ రెండువాదాల

ప్రభావం సాహిత్యానికి గ్రాహ్యం. వీటిర మానవత్వాన్ని కథావస్తువుగా తీసుకోవాలి.

రాజనీతికి సాహిత్యానికి సరస్వరసం బంధం వుంది. ఒకదాన్ని విడిచిపెట్టి మరొకటి వుండకలదు. రాజనీతిప్రభావం సాహిత్యమీద పడినందువల్ల సాహిత్యం పవీనరూపం దాలుస్తుంది; ప్రగతిశీలసాహిత్యంవల్ల రాజనీతికి (లేకానికి) లాభం కలుగుతుంది. రెండు అవినాశంల ధం కలిగి వస్తుంటాయి. కాని కథాకారుడు 'వాదం' లో పడి ప్రచారితుడు (propagandist)గా మారగూడదు. తనభావాల్ని విచారరూపంగా ప్రకటించగూడదు; భావరూపంగానే కృత్యకరచాలి. అట్లా కాకపోతే కథాకారుడు కళాక్షేత్రం నుండి చ్యుతు డవుతాడు. ఒక ఉదాహరణ:

“కాశీ పుణ్యక్షేత్రం కావచ్చు. కాని అందరూ తమపాపాలు దానినిత్రిన అంటుగట్టి తమ మానాన్న తాము తప్పుకోకలవడంచేత దానికి అన్నిటిని భరించడం గుర్తర మైపోయింది. అంతేక కాశీ, జనులపాపాల్ని తీర్చుకోహీతులు గానూ, సన్యాసులనుగానూ తయారు చేస్తున్నది. వాళ్ల చేతుల్లో పద్మవాల్లికి ముక్తి లేదు. అందులో సన్యాసుల వంగతి మరే ఘోరం.....”

ఇక్కడ రచయిత తనకళాక్షేత్రా న్నుండి చ్యుతుడై, ప్రచారితుడుగా తనభావాల్ని విచారరూపంగా ప్రకటించాడు. కథల్లో ఇది పనికిరాదు. కథలోని ఘటనాశృంఖల, భావంతెగిపోయి ముడిపడతాయి. అందువల్ల రచయితలు లేకపరిస్థితులను గమనించి కళావృష్టితో ఉద్ధతులచే వీడితులయిన జనుల నిమిత్తం కథలు రచించాలి.

ప్రాతికాఖ్యలు; పాణినీయము¹

వ్యాకరణ విద్యాప్రవీణ, స. చ. వేంకటచక్రవర్తులు

ప్రాచీనభారతీయవిజ్ఞాన మంతయు చేదముల యందు నిలిచి కృత మైయున్నది. అట్టిచేదముల వర్గముచేసి కొనుటకు వేదాంగము బుద్ధించినది. ఆవేదాంగముల యందు వ్యాకరణము ముఖ్యమైనది. సాయణాచార్యుల వ్రాసిన చేదభాష్యమునుబట్టి మన కీరివయము తెలియ గలదు. ఒక్కొక్కమంత్రమున కర్థమును నిర్ణయించుట యందును, సాధుత్వప్రతిపాదనముందును ప్రమాణముగా వ్యాకరణమంత్రము లనుపదించబడియున్నవి. ఏ భాష యొక్కయు యభివ్యక్తియూపమానుగాని, అర్థమునుగాని నిర్ణయించునది వ్యాకరణముగదా! ఒక్కొక్కచేదమున కనేకభాషలు గలవు. ఆభాషల ననుసరించి యనేకపాత భేదములు గలవు. ఏభాషలో పాతము లెట్లుండవలయునో ప్రాతికాఖ్యలు నిర్ణయించును. అనుష్టూప ముచ్చరించు నపుడు దానివనుకనున్న యచ్చునుమాత్ర మనువాసికగా నుచ్చరించవలయు నని యభివ్యక్తిచేదప్రాతికాఖ్య చెప్పి యుండగా అనువాసిక గతారముగ నుచ్చరించవలయునని తెలియప్రాతికాఖ్య చెప్పియున్నది. ఇట్టిపాత భేదములు ప్రాతికాఖ్య యందు విశేషముగా గలవు.

‘ప్రతికాఖం భవాః ప్రాతికాఖ్యాః’ -- ప్రతివేద భాషకును సంబంధించిన వేది యర్థము. ఆప్రాతికాఖ్యలు ఆవేదభాషలయొక్కయుచ్చారణనగూర్చియు, సంధికి వసులనగూర్చియు, అర్థములనగూర్చియు, స్వరమును గూర్చియు, ఆవేదసంప్రదాయమునగూర్చియు, వివరముగా చెప్పెను. ఇది శేవల మాయాభాషలకు సంబంధించిన వసుటచే ఒకప్రాతికాఖ్యచే మరియొకభాష యొక్క అర్థనిర్ణయములు వివరింపబడవు. ఈకారణము చేతనే లౌకికపదసాధుత్వముగూడ ప్రాతికాఖ్యలచే నిర్వహించబడెను. అది పాణినీయ వ్యాకరణముచే జరుగును.

“పాణినీనా ప్రాక్షం” పాణినీయం - పాణినిచే రచించబడిన గ్రంథ మని యర్థము. పాణిని మాత్రములను వ్రాసెను. అందుగల భక్తుభాగములను పూరించుచు కాత్యాయనుడు వార్తికములను వ్రాసెను. ఈ రెండింటికి పఠంబలి వ్యాఖ్యానరూపమును భాష్యమును వ్రాసెను. వీటి సాధారణముగా గొని వ్యాకరణశాస్త్రమంతయు బయలుదేరినది. పాణినికీపూర్వము 2, ౨ నురు వై. గుకరణు లున్నట్లు చరిత్రవలన తెలియుచున్నది. కాని వారివ్యాకరణములు లౌకికసంస్కృతమునకు మాత్రము సంబంధించిన వసుటచేతను, ప్రాతికాఖ్యలు వైదిక సంస్కృతమునకు మాత్రము సంబంధించిన వసుటచేతను, వైదిక లౌకికసంస్కృతముల రెండింటిని సంబంధించినట్లు వ్రాయబడిన పాణినీయము లౌకికమున విశేషవ్యాప్తి చెందినది. ఇందు లౌకికసంస్కృతపదములకంటె భిన్నమున వైదికపదములకు “ఛంససి” “తేదే” అనియు, వైదికభిన్నములను లౌకిక సంస్కృతపదములకు “లాకే” “భాషాయాం” అనియు ప్రత్యేకముగా సాధుత్వము చెప్పబడియున్నది.

ప్రాతికాఖ్య లన్నియు క్రిస్తుపూర్వము, ౧, ౬, శతాబ్దములలో పుట్టియుండును. పాణిని క్రిస్తుపూర్వము ౪-వ శతాబ్దమువా డనియు, కాత్యాయనుడు 3-వ శతాబ్దమువా డనియు, పఠంబలి ౨-వ శతాబ్దమువా డనియు చరిత్రకారు లూహించియున్నారు. క్రిస్తుపూర్వము 3, ౪ శతాబ్దములమధ్య సంస్కృతభాష వ్యవహారము నుండి తొలగియుండుటచే భాషలో క్రితపదములు ప్రవేశించుట కవకాశము లేకపోయెను. కావున భాషకు స్థిరత్వ మేర్పడి పాణినీయ వ్యాకరణమునకుగూడ స్థిరత్వమును, సమగ్రతయును సంభవించినది. ఈ కారణముచేత గూడ రక్షింపనాటికంటె పాణినీయ మాధిక్యమును పొందియున్నది.

మరియు ఈశ్వరుడు తన భక్తుల వాయిదీ
యావ్యయలను పాటిచి వివక్షించి వదియు, అదియే
అతివివ్యాకరణమునకు మూలధాతము అదియు “వంది
కేవ్వరకాళి” యనుగ్రంథమున గలదు.

“స్మృతరూపాశే కటరాజరాశే”

నవావ ధక్కాం వవసంభవారవి

కర్తృకామః సవకాదిద్ధా

కేత స్వియశ్చ కివశ్చురకాలమ్”.

ఈశ్వరప్రాక్రమ కావున దీని ప్రాకర్త్యము
వచ్చియుండునట్లును. కేతవచనము విశ్వసనీయమైనను
కాళివాయివను మాహేశ్వరమూర్తిమల కలుగు వీ గల
మూర్తియలను వర్ణనమాత్ము యమును బోధించుటయందు
విదిత్రేధి వలంబించుచున్నది. ఇందు మాతృకాపాతము,
ప్రాతికాఖ్యాయం దుండు క్రమమునూపి మార్పబడి
మరియొకవిధముగా అక్షరములు మార్పబడినవి.

మాతృకాపాతమునకు, ప్రాతికాఖ్యలయందు
నిశ్చిత్రమము — మొదట వ్యవహార (అచ్చులు), తరు
పరివ్యంజనములు (పొల్లులు), ఆవ్యంజనములయందున్నవి
మొదట స్వరము (క — మవరకు), తర్వాత అంశస్థలు
(య, ర, ల, వ లు) తర్వాత, ఉచ్చులు (కే, వ, ప, హలు)
అని యావరుషగా పంపెను.

స్వరము.

కావ్యం		వాచ		
అచ్చ ప్రాణ	మహా ప్రాణ	అచ్చ ప్రాణ	మహా ప్రాణ	ఆను వాచిక
క	ఖ	గ	ఘ	ఙ
చ	ఛ	జ	ఝ	ణ
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ
త	థ	ద	ధ	న
ప	ఫ	బ	భ	మ

స్వరవర్ణములలోనూపి మొదట క్వాచవర్ణములు
(అచ్చుప్రాణ, మహాప్రాణ, కేవలములతో), తర్వాత వాచ
వర్ణములు (అచ్చుప్రాణ, మహాప్రాణ, అనువాచిక కేవలము
లతో) ఉండును.

ఈయక్షరముల విల్లు కేర్పుటయం దీయుక్తి
గవ్వదునున్నది — మొదట స్వరంశ్రవణములు — స్వర
ములు (అచ్చులు), తర్వాత అచ్చుకంశ్రవణములు
— వ్యంజనములు (పొల్లులు). వ్యంజనములలో మొదట
ప్రాతికా స్వర్యకరివి స్వరము (క — మవరకు); కొంచెము
స్వర్యకరివి అంశస్థలు (య, ర, ల, వ) స్వర్య కేవిది
ఉచ్చులు (కే, వ, ప, హలు).

క మవరకుగల వర్ణములను పంచవర్ణం లందుదు.
నాపంచవర్ణల విల్లు కేర్పుటయందు వర్ణోత్పత్తిస్థానముల
యొక్క క్రమము గ్రహించబడినట్లుల గోచరున్నది.
వాచక అయావర్ణోత్పత్తిస్థానములను తాళినయెడల
అయావర్ణములుపట్టును. ‘వాచక మొదటిభాగము పాతము
(వచన) మూలమును స్పృశించిన కవర్ణీయము; వాచక
మధ్యభాగము తాలవు (కోటియందు విడుదలగము
roof of the mouth, palate)ను తాళిన వచర్ణీయము,
వాచక చివరకు తిప్పి కొనతో మూర్ధ (తాలవునకు
యందు భాగము)ను మట్టిన టవర్ణీయము, వాచక
కొనతో దంతములములను సంబంధించిన తవర్ణ
యము, క్రిందపెరిచి విడిచిపెడిచి తిగిరిన పవర్ణీయము
పట్టును. ఈ స్థానములు మన బోటియందు చెమకనుండి
యందువకు వర్ణవనా మన్నవి నాన కర్ణులయందే నీ
క్రమము వచ్చియుండినట్లును.

పాటిచి వీశ్వరచిహ్నక్రమము:— మొదట అచ్చులు,
తరుపరి య, ర, ల, వలు, అమొదట క్రమముగా
కళ్లుయొక్క పంచవర్ణములు, చుట్టవర్ణములు, శ్చ

1. పానుమాతే శివ్యమాశేవ కవర్ణ స్వర్యయతి — ౨-౩౪, లై ౧.
2. తాతా శివ్యమశ్చేవ చవర్ణ — ౨-౩౬
3. శివ్యగ్రేణ ప్రతికేవ్య మూర్ధవి టవర్ణ — ౨-౩౭.
4. శివ్యగ్రేణ దంతమాశేష తవర్ణ — ౨-౩౮.
5. ఓష్ఠాభ్యాం పవర్ణ — ౨-౩౯.

తీయవర్ణములు, ద్వితీయవర్ణములు, ప్రథమవర్ణములు-
తీర్వాత క్, చ, ష, హలును ఉంచెను. ఈలను మొదటి
అక్షరమును, కొసవక్షరమును కలిపి పేరుపెట్టి, ఆ
పేరుతో నామవ్యవస్థ వర్ణములను వ్యవహరించుచుం
డెను. ఆపేరుతోనే ఆవర్ణములకు కార్యములు విధించు
చుండెను. అప్పు డాకార్యములు యిష్టమనవర్ణములకే
తప్ప అనిష్టములకు వర్ణములకు రానూ దుగమక మొదలు
అక్షరముల మాదునపుడే బాగ్రతగా కూర్చెను ;
ఉదా:—

అ, ఇ, ఉ, ణ, యు, ౧౯, ఏ, ఓ, ఐ ఔ.

ఇందు మొదటి అక్షరమును కొసవక్షరమును
కలుపుగా అన్ ఆయినది. ఇట్లే హలబిసంజ్ఞలు తెలియ
గలవు. ఈవిధముగానే పేరుపెట్టి వర్ణకృతీయ వర్ణము
లను జపించియు వ్యవహరించుదు. ఇట్టి హలవ్యయము
గ్రహించకపోవుటచేతనే తెలుగువై యాకరణము క్, చ,
ట, థ, పలు పరుషము లనియు, గ, జ, ణ, డ, బలు
సవ్యము లనియు నుడుసంజ్ఞను (నామాంతరమును) పెట్టి
వలసివచ్చినది.

ఇట్లు క్రమముమాత్రమేగాక స్వరాదిసంజ్ఞలు
మాత్రపాణినిచే గ్రహించబడలేదు. ప్రాతికాఖ్యకర్తలు
స్వరాదిసంజ్ఞ తో బోధించువర్ణములను పాణినిస్వర
ములకు అచ్చు లనియు, వ్యంజనములకు హల్లు లనియు,
స్పర్శలకు ఇయ్ లనియు, అంతస్థలకు యల్ లనియు,
ఉచ్ఛ్వలకు కల్ లనియు పేరుపేర్లతో వ్యవహరించెరి.
ఈపేరులు మొదటిపేరులకంటె చిన్నవి. ప్రతిపాటను
ఆ గుణవర్ణముల కాయాకార్యములను విధించునపుడు
మాత్రములమందు నిష్ప పేరు లుండవలెనని పాణినిత
లంపు. అందుచేతనే పతంజలి పాణివ్యభిప్రాయమును
వ్యక్తీకరించుచు “లఘ్వర్థం హి సంజ్ఞాకరణం” - తక్కువ
పేరుతో చాలావర్ణములను బోధించుటకుగదా పేరు
పెట్టుట అని చెప్పివాడు. “అర్థమాత్రాలాఘవేన పుత్రో
త్సవం మన్యంతే వై యాకరణాః” - అర్థమాత్ర తగ్గినను
వైయాకరణములు పుత్రులు కల్గినట్లు సంతోషించు రని
కలదు. మై పేర్కొనిన ౫ సంజ్ఞలలోను మొదటి
అన్, హల్ అనురెండుసంజ్ఞలు వ్యవహారమునందు

గలవు. తక్కించదిమాత్రము ఆకాస్త్రుజ్ఞుల వ్యవహారము
నందే గలవు.

పాణిని పెట్టిన అన్ మొదలుగాగల సంజ్ఞలు
వర్ణములను బోధించునదిమాత్రమేకాని ఆపేరుకు సరి
యగు నర్థముండదు. ప్రాతికాఖ్యకర్తలు పెట్టినసంజ్ఞలకు
కొంత యర్థము గలదు.

స్వరములు:—స్వరము లనగా అచ్చులు, ఏప్రాతికాఖ్య
కర్తగాని స్వర మనుపదమున కర్థమును వివరించలేదు. వ్యా
ఖ్యాతలమాత్రము ఎవరికి తోచినరీతిని వా రర్థనిర్ణయ
మును గావించెరి. ఋగ్వేదప్రాతికాఖ్యవ్యాఖ్యాత ఉచ్ఛ్వ
టును “ఉదాత్రానుదాత్రస్వరితప్రచయాః ఏచ్ఛ్వటః పు
క్తితాః క్షబ్ధ్యంత ఇతి స్వరాః” అని చెప్పివాడు, అనగా
ఉదాత్రానుదాత్రస్వరితప్రచయములకు స్వరములు కల
వని యర్థము. తైత్తిరీయ ప్రాతికాఖ్యవ్యాఖ్యాత గోపా
లును “స్వయం రాజంతే నాశ్చేన వ్యబ్యంత ఇతి
స్వరాః” అని చెప్పివాడు; అనగా ఇతరసహాయములేక
తమంతలు తా ముచ్చరించబడున వని యర్థము. “యః
స్వయం రాజతే తం య స్వర మాహ పతంజలిః” అని
పతంజలిని తనకు ప్రమాణముగా గ్రహించివాడు.

ఇం దుదాత్రాదిస్వరములు కలది స్వరము లని
చెప్పిన మొదటివివరణమే రింపవదానికంటె సరిగా
మన్నది. అచ్చుగాని హల్లుగాని స్వరంత్రయుగ నుచ్చరిం
చుట కవకాశము గలదు. అచ్చుసహాయము లేకుండా
హల్లు నుచ్చరించుటకంటె కేవలము అచ్చు నుచ్చరించుట
కలభ్యము. నాడుకభాషలోమాత్రము నుండుగాని నెను
కనుగాని అచ్చు లేకుండా హల్లుండదు. స్వరము కేవలము
అచ్చులయందేగాని హల్లులయందుండదుగావున అచ్చుల
కిదియో యసాధారణధర్మ మని చెప్పవలసివచ్చును.

వ్యంజనములు:—వ్యంజనము లనగా హల్లులు.
ఏప్రాతికాఖ్యకర్తగాని వ్యంజన మనుపదమున
కర్థమును వివరించలేదు. వ్యాఖ్యాతలమాత్రము
ఎవరికి తోచినరీతిని వా రర్థమును వ్రాసెరి. ఋగ్వేద
ప్రాతికాఖ్యవ్యాఖ్యాత ఉచ్ఛ్వటుడు “వ్యంజయం
త్యర్థాత్ ప్రకటికుర్వంత తీతి వ్యంజనాని” అని
చెప్పివాడు, అనగా అర్థబోధకములు వ్యంజనములని
యర్థము. తైత్తిరీయ ప్రాతికాఖ్యవ్యాఖ్యాత గోపాలుడు

“వరేణ స్వరేణ వ్యజ్యత ఇతి వ్యంజనమ్” అని చెప్పి నాడు; అనగా తర్వాతనుండు అచ్చు పదోయముచే మచ్చ రించబడునదని యర్థము. ఈ పై రెండు అర్థములలో మొదటి యర్థమే బాగున్నట్లు తోచుచున్నది; ఏలవనగా భావ యందు వ్యంజనములు మాత్రమే అర్థమును బోధించునని. మనుష్యులును, మృగములును అచ్చు లుచ్చరించుట యందు సమానము. పాల్లు లుచ్చరించుటయందు మాత్రము మృగములకుం బై మనుష్యుడే అధికుడు. ఈ పాల్లు లుచ్చ రించుటచేతనే మనుష్యుడు మృగముల వత్తికమించి మానవత్వమును సంపాదించుచున్నాడని పాశ్చాత్య భాషాశాస్త్రవిమర్శకుడు “ఆండ్రూ లీ ఫెవర్” (Andrew Lefevre) వాదించినాడు.

ఇంగ్లీషు భాషలోగల పాల్లును బోధించు ‘కాన్ సొనెంట్’ (Consonant) అనుపదమునకు స్వరమునో గూడనదని యర్థము. ఈ యర్థము తైత్తిరియ ప్రాతి శాఖ్యవ్యాఖ్యాతి గోపాలునియర్థము ననుసరించుచున్నది.

స్పర్శలు:— స్పర్శ లనగా క మొదలు, మ వరకుగల అక్షరములు. ఇవి యుచ్చరించబడినపుడు నాలుకకు ఆయావర్ణోత్పత్తిస్థానములలో పూర్తియగు స్పర్శ కలుగును. తక్కినవర్ణము లుచ్చరింపబడినపుడు మాత్ర మింత గాఢస్పర్శ యుండునగాన నీవర్ణములకు స్పర్శలని పేరువచ్చినది.

అంశస్థలు:— అంశస్థ లనగా య, ర, ల, వ యనువత్సరములు. “స్పర్శోష్ణజా మంతర్యధ్యే తిష్ఠం తీ త్యంతస్థాః ఇ త్యంత్యంతే” అని పామాన్యముగా వ్యాఖ్యాతల చెప్పియున్నారు. మార్కకాపాతములో అక్ష రములవర్ణనయందు స్పర్శలకును, శ్శస్థలకును మధ్య మన్న వని యర్థము. తైత్తిరియ ప్రాతిశాఖ్యవ్యాఖ్యాత మాత్రము “జిహ్వమధ్యప్రభృతీవాం కరణావా మంతై ర్జన్యత్వా దంతస్థా ఇ త్యాఖ్యాయంతే” అని చెప్పి నాడు. నాలుక ఆయావర్ణోత్పత్తిస్థానములను స్పృశించి

నపుడు వర్ణములు పుట్టు వని చెప్పుబడినదిగా! అస్య దానాలుకయొక్క అంచులు ఆస్థానములను కొంచెము స్పృశించినయెడల యాయంశస్థలు పుట్టునని యర్థము. ఈయభిప్రాయము తేటలకారములనివ.య.సు.లో మాత్ర ము పరిగా నున్నది. పాశ్చాత్యగ్రంథకర్తలుగూడ రేఫ, లకారము లుచ్చరించబడినపుడు నాలుక కొంచెము కంపించు వని వ్రాసియున్నారు.

మరియు నీమత్సరములను అంశస్థ లనుటకు మరియొక కారణముగూడ గన్పట్టుచున్నది. అచ్చులను, శ్శస్థలను, ఉచ్చరించునపుడు జిహ్వద్వారమునములు మిక్కిలి దూరముగా నుండును. స్పర్శ లుచ్చరించి నపుడు మిక్కిలి దగ్గరగా నొకదాని నొకటి స్పృశించును. అంశస్థ లుచ్చరించునపుడు మాత్రము మొదటివాటికలె మిక్కిలి దూరముగాగాక, రెండవవాటికలె మిక్కిలి దగ్గరగాగాక, జిహ్వద్వారమునములు కలిసికలియనట్లుం డును. ఈ కారణమునగూడ య, ర, ల, వ లకు అంశస్థ లని పేరు వచ్చియుండును. అంశస్థ లనగా వర్ణోచ్చారణమునందు జిహ్వద్వారమునములు మధ్యగా నున్నవని భావము.

శ్శస్థలు:— శ్శస్థ లనగా క, ఖ, ఘ, ప, బ, లు “శ్శాస్త్రవాయుశక్తిస్సహవా ఇత్యర్థః”; అనగా, వాయు పూరితములగు వత్సరము లని యర్థము. అని ప్రాతిశాఖ్య కర్తలు వ్యాఖ్యానము చేసియున్నారు. ఈ యర్థము అనుభవమునకునూడ పరిగా నున్నది.

ఈవిధముగా ప్రాతిశాఖ్యకర్తలు తాము పెట్టిన పేర్లను ఆర్థవంతములుగా పెట్టినారు. పాణినిమాత్ర మట్లుగాక మలభ్యముగా నూత్రములయందు వ్యవహరించు టకై చిన్ని చిన్న పేర్లను స్పష్టించినాడు. ఈ పాణినియ మాత్రములయొక్కయు, ప్రాతిశాఖ్య యొక్కయు పదోయమున వేదాధనిర్ణయము జరిగి క్షానోపదేశము చేయుటచున్నది.

నరకమును తొంగిచూచుటకైన నాక మియ్యకొనునా?

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి

అసంతపిశ్వమున నెందో యుదయించిన
ఆలోకము — సంధికానముద్భవ మనుడు,
రవిహృదయ సంజనిత మనుడు — సర్వ
దిక్కులందు ప్రసరించి, తన మహత్త్వమును
ప్రకటించుకొన నువ్విష్టారునట్లు కళోపాన
కునియెడదను ఉదయాద్రి గావించుకొని,
అందుండి మరీచిగుచ్చమును దశదిశల బ్రస
రింపజేయ బ్రతిభ బహుధా ప్రయత్నిం
చును. చలనము దీనికి నైసర్గికమైనది.
ప్రాణముయొక్క ప్రధానగుణము చలనమే!
చలనము క్రమపరివర్తనమునకు, తేజఃపూరిత
మైన పరిణామమునకు దగ్గఱియుట్టము. ఈ
గోనముల నెఱుగనిది కళయే కానేరదు. ఈ
గోనముల నెఱుగనిసాహితీ కాటికి కాఘలు
చాపుకొనవలసినదే! మహిత సంప్రదా
యము నారాధించుట దొడ్డపనియేకాని,
యీ ప్రతమందే అశ్రాంతము నిమగ్నుడై
ముంకంజనేయనిలువని ఉపాసకుడు ప్రస్తుత
కాలమున పనికిమాలినవాడై, భావికాల
మున కొఱగానివాడై యుండును. ఈతని
రచనలు కళావైచిత్రీకి దూరస్థములై, శిల్ప
వైభవమునకు శత్రువులై త్రుష్టపట్టిన
ప్రయోగములను తలదాలించి కర్కశశిలలకు
సహపాతులైన శబ్దములను మూపునగొని
జిజ్ఞాసువులకు అడలును, అసహ్యమును
గొలుపును.

వడిగల నడకయే మానసమునకు నైన
ర్గికము కావున సత్వరపతనమందే శీఘ్రపరి
శీలనమందే అవలీలగ నిది విషయమును
గ్రహించును. నిలిచి నిలిచి ప్రత్యక్షమును
పరీక్షించుటకుగాని, బరువైన శబ్దపరంపరపై
విడియుటకుగాని ఇది సమ్మతించదు. స్వత
స్సిద్ధగుణమునకు ప్రతికూలమైనక్రియ జేయు
తఱి చిత్త మెంతేని బాధపడును. “అయ్యా!”
అనుకొనుమానసము, ఆయాపడుమాన
సము గ్రహింపగలుగున దెద్ది? జవోపేత
ముగ నడచునది కావున, దీనిదృష్టి నపే
క్షించు జటిలవిషయ మెదుట నిలిచినను,
దీనిని సరకుగొనక చరచర పది సాగిపోవు
చునేయుండును. కావున దీనికిని, దానికిని
ఎట్టిసంబంధము కలుగనేరదు. అవమానితు
డైన అతిథివలె, మృగనిమానసము, నాక
ర్షింపజాలని అభాగినివలె అది దూరమున
బడియుండవలెను. మోటుమాటలు ప్రయో
గించు అతిథియును, సమయోచితప్రవర్తన
మెఱుగనిసతియును ఇట్టినిరాదరణమునకు
తలయొగ్గవలెను. మనస్తత్త్వ మెఱుగక రచ
నము సాగించుకవి వీరికి పైదోడు. ఈతని
ప్రాతలను చదువుట కీతడే యర్హుడుకాని
బరులు కారు.

కాని శాస్త్రపరిజ్ఞానమున కెంతేని యో
గికయును, నిలుకడయైన పతనమును అపశ్య

కములని చెప్పకతప్పదు. మానసికవ్యాధి
మమున కలనడినవాడే శాస్త్రాంశములను
హృదయంగమ మొనరించుకొనగలడు. కళ
వ్యాధిమమును సహించడు. సాహిత్యము
లలితకళలలోనిదే కదా : మానసికవ్యాధి
మమునుగాని మానసగతిని నిముసనిముసము
నిరోధించు అధికాక్షరసముదాయమును గాని
జటిలసమాసస్పృహగాని చూచి సాహిత్యము
సహించడు.

చక్కనైన తలంపు చందలచందమున
మానసదిశావలయమున తల్పొత్తును. తటిత్తు
నెవలైన నినుపపెట్టెయందు కట్టియుంచగల
రా? భావవిద్యుత్తును కఠినశబ్దమున బంధిం
పగలవా డెవడు? సాహితీ నుండవలసిన
వ్యంగ్యము సౌందర్యమందును, చలనమం
దము, సాదామినిజోలి యుండవలెనని
వచింతును. భావవిద్యుత్తును తల్ప
కొత్తించుటే ఈతనికర్తవ్యము కాని దానిని
గుఱించి దీర్ఘోపన్యాసమును, పెట్టివ్యాఖ్యాన
మును గావించుట కాదు. విద్యుత్తుజెనుక
వందిమాగధు లుందురా? పొంత వివబడు
పొగడ్త కెట్టిమూల్యమైన గలదని యెఱు
వారు మతిమాలినవారేనుడి! మితిమీ
రిన ధోరణి సంతబజారునకు సరిపడునదికాని
సాహిత్యస్పృహకి కాదు. పఠితకు వినోదమును
గాక వినుగును దెచ్చు రచయిత కళాసా
మ్రాజ్యమున నియంత్రులైన నిలువరాదు.

భావనాశక్తిని పురస్కరించుకొని
స్వతంత్రదృష్టితో చివాలున దా నవలోకి
ంచుదృశ్యములనే పఠితమనశ్చక్షు సృమక్ష
మున తల్పొత్తించుట రచయితకర్తవ్యము.
భావమున కనుకూలమైన అల్పక్షరపదపంక్తి
యందే ఈతడు తనకర్తవ్యమును నెఱపు

కొనును. ఇట్టియక్షరసముదాయమందే అంగ
కారప్రయోగ ముండును. ఇందే కవిచంద్రుని
ప్రతిభ స్వీయచరితార్థత నవలోకించును.
భావనాశక్తి నెఱుగని భక్తుడు పలుమాఱు
రామనామము నుచ్చరించుటందును, వ్రాసిన
అక్కరములనే వ్రాయుచు రామకోటిని
వ్రాయుటందును సంత్సప్తినందును. రాముని
తలచినంతన నాంతరంగికనేత్రముమోల
వివిధదృశ్యములు తల్పొత్తుట చూచిన కవి
కోకిల “ముముక్షుపాథేయం రామనామమ్”
అనియు, “ధర్మదమబీజం రామనామమ్”
అనియు గీర్తించుచు శ్రోతలమానసములందు
వానిని దల్పొత్తించునుగదా !

కోయిల కెంత స్వాతంత్ర్యము లేదు?
గట్టులుగాని పుట్టులుగాని దీనిరెక్కలకుగాని,
పాటకుగాని అవరోధమును, అభ్యంతరమును
గలిగించజాలునా? ఛాందసులైన వైయాకర
ణులును, శ్రోత్రియులైన ఆలంకారికులును
నిలువంజెట్టు జటిలనిరోధములు ప్రతిభానం
తుల మనోగతిని నిలువజాలునా?

బహుభాషావైచిత్ర్యములను స్వీయసా
హిత్యాంగణమున బ్రవేశింపనిచ్చిన యాంగ్ల
రచయితలు సమధికసాహితీవిశేషముల
నెఱిగి దినదినము తమవాఙ్మయమునకు
నూతన విధనమును చేకూర్చుచుండిరి.
పెక్కు చిక్కులనుండి బహుళవాఙ్మయముల
నుండి తా ముండిన సంచితపరిజ్ఞానమును
పురస్కరించుకొనియు, తమభాషాయోషకు
గల పలుత్వమహత్వములను సంపూర్ణముగ
గ్రహించియు, ఆత్మప్రతిభవైనవిచలితపిశ్వాస
ముంచియు, కాలస్రవంతి నోలలాడి చిత్రము
వచ్చినతీరున నపూర్వభావ పూరమును
మనసార గ్రోలియు, సహజ స్వాతంత్ర్యము

కతన నిరుపమాన ధైర్యసాహసములను ప్రకటించియు, వీరు చిత్రవిచిత్రములైన రచనా విధానములను, శైలిభంగిమములను, శయ్యా విభవములను శతాబ్దులనుండి స్మరించుచున్నారు. విశేషముగ వీరు రూపకమును వలచిరి. మోహినివలె నిముసమున కొకక్రొత్త రూపు నందుచు, నొకవింత ఖక్కిని నడచుచు రూపకము వీరిరచనములందు స్వర్గసౌందర్యమును ప్రకాశింపజేయుచుండును. ఒక్కొక్క వాక్కులోని భావవిద్యుల్లతను విలోకించి "ఆహా!" అని ఆశ్చర్యాన్వితుల మయ్యెదము; అణువులతోలు అక్షరముండే భావమాన భావబ్రహ్మాండము తల్కోత్పట గాంచి అంత రంగికముగ సాగిలపడెదము.

ఆంగ్లరచయితలు దృష్టాంతముల నాదరించిరి కావున వంగరచయితలు అల్పసమయమున తమ వాఙ్మయమునకు అనల్పమైన ప్రాధవము నొనగూర్చిరి. ఈ యంశమును రూఢిచేయుట కాంగ్లవంగ సాహిత్యముల నుండి బహుళ దృష్టాంతములను పేర్కొన గలను.

పదప్రయోగమందును, అలంకారస్పష్టియందును కవీంద్రుడు రవీంద్రు డెట్టి స్వాతంత్ర్యమును నైకొనునో (ఆంగ్ల) పరితలు గ్రహించియేయుండును. జటిలములైన నిబంధనములను తాను తునిమి తూటాడిన యుదంతమును రవీంద్రుడే తెలుపుకొనుచుండును. క్లిష్టచ్చందోనియమములనే కాదు కటువైన వచన రచనావిధులను గూడ ఛేదించి, కొంత కాలము తోడిదేశీయుల కివ్వకు గుఱియైనను, ఉజ్వలమైన తన ప్రతిభ నిర్దేశించిన చొప్పున నీతడు లేఖని నడపినాడు. ఈతని

మానస మనంత భవనములందు విహరింప నేర్చినది.

రూపుమాపని తలపునకు సాహితీలో తావు లేదుకదా! ఇట్టి తలపు అవలీలగ నవగాహము కాదుకదా! కవి ప్రేమికుజోలు వాడు. ఎదుటిమెడంద జొచ్చి, అందు చిరపీతము నవలోకించుట వీని యాశయము. అవగాహనమార్గమండే ఈ పయనము సుసాధమగును. కావున పాఠకునకు తాను పరిచితు డగుటకును తనవాక్కును వానిమనసున సునాయోసముగ బ్రవేశపెట్టుటకును ఈతడు శతధా యత్నించును. రూపరహిత భావమునకు రూపునిచ్చుట వీని యత్నములలో ప్రధానమైనది. వీనిస్వప్తిశక్తి వీని భావనయందే కలదు. దీనిని పురస్కరించుకొని ఈతడు సుందరమూర్తులను సృజించి చదువరుల మానసనేత్రములమోల నిలుపును. ఇట్టి శిల్పమున విశేషముగ ఛేదో డగునది ఉపమనుడీ! రూపరహిత భావమును రూపసహితవస్తువుతో పోల్చిన మహూర్తమున నిట్టిశిల్పవైచిత్రి నివ్వటిలును. ఈ కాశలమున అధునాతన పసుంధరలో రవీంద్రు డద్వితీయుడు. ఈ యంశమును రూఢిపఱచు దృష్టాంతము లెన్నో పూర్వోక్తము లైన రవివచనములందు గాననగును. స్వప్నావస్థ నుండి జాగ్రదవస్థ జొచ్చుమానసమును కాసారగర్భమునుండి నలిలముగుండా అల్లన నవ్వల దలసూపు సంకజమునకు రవీంద్రుడు పోల్చినాడు. ఈ యుపమ నుపలక్షించినంతవఱకునేత్రముమోల నెట్టిమనోహరదృశ్యము వెలయునో చదువరులే యెఱుంగుదురు.

సవయుగసాహిత్యాచార్యులలో నగ్ర గణ్యుడైన రవీంద్రుడు మహాత్మరప్రాచీ ఋషి సంప్రదాయమును మన్నించిన కవీంద్రుడై, ప్రాచీన సప్తక భావతరంగిణులను స్వీయ మృదంతరాళమున గలయనిచ్చి తన రచన ములుగు వాని సంయుక్తపూరమును స్రవించ జేయుటచే నవి యపూర్వసౌందర్య ప్రాభవము నంది, అఖిలదేశలద్వప్తి నాకర్షించినవి. ఋషి యనినంతన ధ్యానము, తపము, తన్మయత్వము, అంతర్ద్వప్తి, మహిమోపేతచరిత్రమున్నగు సంశములు మనసున దోచును. ఋషి కవి శరమహంస. వీనిమానసము భావోద్వేగమునకు వశమైనపుడే ఈత డాత్మ విస్మృతు డగును. ఈతనిరసన యపు డీశ్వర ప్రేరితమై గంభీరవచనముల నుచ్చరించును. ఇవి ఈశ్వరవాక్కు లనిన ననుడు, తన్మయత్వము తరిలినంతన తపమాటల నెఱిగి

ఈత డాత్మర్యానితు డగుచుండును; తనను నిమిత్తమాత్రుని జేసికొనిన జగదీశునకు జోహారనును. ఈశ్వరవాక్కును తన కట్లు బాట్లచే నెడర్కొనదలవడు దుండగి డెవడు?

శతాబ్దులనాటి కట్లుబాట్ల నిలువేలుపు లొనరించుకొనిన రచయిత లెందువనింతురో, అం చెన్నడైన దివ్యవాణి శ్రుతిగోచరము కాబాలునా?

విజ్ఞానమందును, స్వాతంత్ర్యమందును, సహజసామర్థ్యమందును, ధృతిసాహసము లందును దరిద్రులై యుండువారే బానిసదనమునకును, అలసభావమునకును, అడలునకును, వడకునకును నిధానములై యుండురు. వీరు వసించుతావునకు బహుయోజనముల దూరమందే సాహిత్యలక్ష్మి విడియును. నరకమును తొంగిచూచుటకైన నాక మియ్యకొనునా?

‘పాజీ’¹

కవీశ్వరం శ్రీరంగాచారి

‘పూవు పూచినయది; క్రూరరావి
వికల వల్లుకొన్నది.’

○

ఇది ‘పదములపసందు మధురభావములపొందు పంచెములు వైచుగొని మాడబారిపట్టి’ తైలిలో, ‘తలపు నలిపెట్టు చాపల్యములను వదలి, జీవముయ్యమైన రసముపొందినట్టి’ వ్యక్తినికావలయు; పద్యకథానిక.

●

‘పూవులు విడిచి మల్లెలపొదలినద’లో ‘జిలుగు చెక్కులు ప్రతిఫలించిన మనోజ్ఞ చంద్రకాంతికిలావేది’ మీద ‘ఏకాంతదినశయనదు’ విశ్రమించినది ‘మొగలు దిట్టిలరాణి’ — నూర్జహాను. ఆమె దనునీయు ఒక్క వాక్యమే జహంగీరుపాలిటి మంత్రదండము. ఆమెకు

‘తల దిగుగజేయు రాజ్యతంత్రములయందు
ఇంత విట్టూర్పుగాని శక్తితల్లేదు;
శత్రువులు హంకరించిన సమయమందు
ఎదను దిగులన్నయది జనియింపలేదు’.

‘ఉల్లిపొరలకు పేర్చి యెయ్యన్న సన్నమాలి నాచాగు నగివీల మేలిముసుగు’ను ‘అలకలపైకి నొత్తు కొనుచు’, ‘అప్పుచప్పుడు మేఘా కప్పుగనుచు’, ‘క్రిగంటకేమొ యొదించుచున్న’ చామె.

‘ఆమె చూచుటలేదు సంధ్యాభుజురి
యారబరచిన చెంగావీరపాపము;
ప్రక్కలో బుక్కు ఎగువవ్యవహరికంపి
తవ్వరముగాని కర్ణరంధ్రముల చొరడు’.

ఏమో! —

‘అధికవిభవాకరము సుహాసనంబు
తనకు లోబడ్డ దనెనునంతసమెగాని —
కోరమాపుల రాజ్యలక్ష్మీలు ప్రచండ
పాజహానుకు కై నేసె స్వాగతము’.

కాబట్టి రాణి

‘ఇంట పెనిమిటిపై చలాయించుస్వాధి
కారముద్రయే సాహాయ్యకంబుగాగ
తలచుచున్నది యువరాజుతలప చెలుగు
నెమలిపురియైయులను చిందించుకోరకు’.

ఆతలపులో లీనమయిపోయి, బాహ్యలోకమును మరచి, జీవకళాని ప్రదించు చెక్కుటద్దములమీద చెయి జేర్చి, కనుబొమలలో భావాలు గూర్చి, అట్లే నిలిచిపోయినది.

ఆసోటలో ఆపూలదారిలో, కనులు మిగిమిట్లు గొలుపు వఖండకోదియొకటి మలగిపోయినది.

కారణము? —

‘అదిగదిగో వచ్చుచున్నవా చాలకింపు
దావనికొనవచుకితోద్యావధూమి
మదిని గుదిగొన్నదప్పికి ముందులేక
సగభసంబుగ నొక్కగోసాయివిడ్డ’.

పాశీతవస్వి చూచినా డోకసారి ‘మాత్తు సుధలు పొంగి పైకి బాగు మహారాజ్ఞి వదనలించుము’; చూచి, కన్ను లట్లే మూసి, కరాలు జోడించినాడు. అప్పుడతనికి తా’కెవరో, చూచుచున్న దెవరో, వసింతు పట్టు లెట్టికో యనెదనివక. లేదు; తలచుచున్నవి రెండి — జీవితమయ్యాడు, పొందర్యవృద్ధి.

‘తరుణ చరణోద్భవమైన తానరవ’మో, ‘చంద్రి కామయనిభు పరిస్పర్శవ’మో ఏదియో మేలుకొల్పిన దామెను. ‘యరుకు తగిలిన క్రోల్పులి’నది లేచి, ఆమె రంలుపడుమాట నేమో పల్కుతోయి — మనసులో పొడుకొన్న భావతీవ్రతచేతనో, యనిరుచులు తనయెడ దను ప్రచ్చివందుచేతనో — పరవశాత్మకతో అంగములు మరచి నిలిచినది. మరల ఏమి తోచినదోకాని — ఆమెనోటినుండి ‘పట్టుకు, పట్టుకు’ అను ‘వేడిపలు కులు’ వెడలుటయేతడవుగా పారాజవాములు పట్టు కొన్నారు మఱిని.

‘కలతబడి, క్రొత్తక్రొత్త వికారములకు తావలంబున రూసు డెందంబుతోడ, మారువలుకక, అవేళమాంద్య యగుచు నంతిపురి జేరుకొని నూర్జహాసుం’డి.
‘అధిక శేజమ్మతోడ, బహ్మోషములకు కనులు వెలిగించు పడమటికానిరంసు నా విమూలప నిధి కన్యాకార కటికయై మ్రుంగి లేల్చెను కాళరాత్రి’.....

తెలతెలవాగుచున్నది:

‘రాచవారింట బలువగారాలచౌర
ప్రతినదంబిచ్చె ప్రకృతిగర్భంబునందు
ఉలికపడి లేచె కన్నులు మలిమిగొనుచు
పూలతో పాటిదిన్ను పూజోండ్లగములు’.

‘ప్రేమకళ లంతరించిన బీర్ణయందు చిల్లగా పాగు పెరిచేటిదాలువోలె, పాపములు తగియూగుప్రపంచ మందు’

‘నడచుచున్నాడు నల్ల తెండాలిబీడ
పుష్టిసాందర్యకీచి మఱితపస్వి’.

పాగు లీదృశ్యమును చూడలేకున్నారు. ఏమి యీ అత్యధారము! ఖైదు! సామాన్యదా! —

‘రండు రండోయి సోదరులార! మనము పొడుకొందము భావవాపకములందు;
రాలు చెరుగింప, విన్నకేపాలు వడక,
బాల్చులులు మీటి, రసబంధములను, గూర్చి.

‘శేలపై నుల్లిపడెను మేతాలకన్న,
తలను విసిగించు కాస్త్రువాదములకన్న,
అధికసుఖదంబు రమ్యకథార్థవంబు;
కనులపండువు మానురుగాక రండు.
‘క’త్తరింపులులేని వికాసగనిని
తీరియున్నట్టి పూలపందిళ్లతోలు
అతిమనోహరజీవకన్యకలు గలరు.
రండు రండోయి ప్రకృతిసామ్రాజ్యమునకు.

‘కాంతి నులిపెను మాడు ఆశ్రమములందు
లైవమే తాండవించు నిత్యంబునుముక్తు;
అస్థిరతయైన తోయితిర్యమస్వయాసి
మార్మజీవత కడగంబు మమ్ము జాచు.

‘చెలువలేనవ్వు ప్రతిఫలించిన మనోజ్ఞ
నవ్వుమగుర ‘జంషీను’పానములకన్న
ప్రకృతిజీవత మాయంటిపడుచు పాడు
పరసగీతా’లె సాగియింపజాలు మిమ్ము.

‘పులకరించిన తం గేమపానిలవడు
ప్రణయబాష్పము బ్లోసేట బట్టి, భక్తి
పరవశంబున తనువుతో ప్రకృతిజీవి
పాదముల కుప్పగూర్చ మువ్వాదరితి.

‘చచ్చటూరు పెరుంగనివెలది, దిగుల
జాణ నలుకుల, చిలకనంసారి పడుచు,
చివురుతలుపులు నోరగా చిలుకగించు
స్వాగతమవర్ణకీరచయము తలల,

‘ప్రకృతి గమగని, ఆపరాత్పరుని వాది,
భావమున్నదై, ఆవేళబాష్పములను
మొద్దుగనుల ‘పాశీ’ నాపొయినట్టి
గీతముల పాడుకొను విహంగగంబు.

‘తత్త్వ మాహించి, నిస్సారతమ దలంచి,
‘పాశీ’ కన్నులలో ప్రపంచంబు నెంచి,
ఆలిపించు ‘ఖయూ’ ఖయూలుమాట
లింగపోలేదు చేను మాయంటికడప.

‘ఆనిరాదరణంపు ‘గక్కిలి’ నమ్మి,
జీవములెల్ల నొలుకతోనిన అభాగ్య

తపసి ‘భీరదాసీ’తక్కు మా తటములందు
కనులలో చెమ్మవిడు జీవజీకలేదు’

అన్న అమృతవాక్కులను అలత సుంతైవమలేక
భయములేక, వివేకువా రెల్లరును ఏవగించినను పోక,
వీధివీధులను స్వాతంత్ర్యవీధి వూడి, దివము రాత్రియు
ఏకరీతిగ పఠించుచుండిన కాశ్యప సౌందర్యోపాసకుడు,
పరిణత ప్రణయతత్త్వ వేదికదా అతడు! అతనికా
జరుగనున్న శిరచ్ఛేదనము? — అవును; పారు లేమి
చేయగలరు పాపము!

‘ఉదీకి వచ్చెడు వేడినిట్టుబుద్ధిలోడ
తామృజలముల నందించువారెగాని,
యమునికై నను గుండియ లదియజేయు
మొగలరాజాజ్ఞ కెదురాడుమగ డెవందు?’

దివముపూసిన భంగులవిధనకర — రాజ్యమేలెడు
పాదశీరాణీగారు ముందుగా కూర్చున్నారే తెర వెనక-
లేని యాజ్ఞల నరయుటకు కవులు పండితులు కాస్త్ర
కర్తలు సవిధులు విమర్శకులు గాయకులు ‘ఘరానా’
వల్లజేసిన మూర్త్యులు — అందరును బాటలు దీరి కూర్చు
న్నారు పాదుసామెలువులో. ‘రాజపుత్రులు మగ
రాలు దాసి, కుంచెవిప్పిన బంగారు గొడుగునీచోలో
‘పూవుబోడులు చాలుచూపులను జూడ, హాయి తొలు
కొడ కూరుదున్నాడు’ జహంగీరు.

అతడు ‘రాజ్యలక్ష్మినించిన తలచ్రాలమినిమి వెలిసి
పోవని మొగలాయి పెండ్లికొడుకు’. ‘తనతలపులెల్ల సౌఖ్య
విరానమయిన రమ్యసౌందర్యపూజ కర్పణముచేసే’
భక్తుడు. ‘ఈదినము వీవు త్రావినదే నిజము: పాత్ర గొను’
మన్న బోధనయే జీవితపరమార్థమని నమ్మిన రక్తక
శీవి. అతడు ‘అమృతమయమైన మార్గచోను మొగయును,
జీవరసమైన నవ్య ‘జంషీదు’ పాత్రను, ఆ ‘అబుల్బజా’
లడ్డు తానందగీరిని కలలలోనైనను మరచివది లేదు.
అతడు ‘వాఙ్మయవీరింపించికలు రిప్పి భావవీధులలో
‘వేయిభంగులు’గా ‘మాయములు పన్ను కవులపై
మణులు గుప్పి’యు, ‘తనవలపు రాజీ క్రొత్తముత్యాలు
గూర్చి, జలుగుచేసిన వైడి’ గంటయులతో ఎన్నో
‘అశుభప్రణయగీతికలను వ్రాసి’యు ‘విశ్వపాపహర్య

నేన గావించినాడు’; ‘దివ్యకళారచన’మే ‘ఈశ్వరోపా
సన’యని యెంచి ‘ప్రార్థనామందిరములలో’, ‘సభాస్థ
లాలలో’, ‘అందిపురములలో’ ‘కనులు గోరగించెను
శిల్పములు గూర్చినాడు’; ‘తత్త్వచింతకు మనసును
తార్చి తార్చి, యెండిపోయిన తనచేరచేరికనులలో
‘కాయికలుగట్టు లేతముత్యాలు’; ‘తరుణగాయక
మస్తయ’లను ‘తడివినాడు’; ‘అక్బరుమహామహని
కుండుటాయ’ వంతయు ‘పలుకుగా గొన్న’యెత్తులు
పట్టుబడిక, విశ్వ మానవపాత్రాత్ర విజయధక్కు ఏడూ
వారాకులందు మ్రోయించినాడు.’

అట్టి తనకు ‘ఎన్నడులేని కృపావమాన’మును
కలిగించిన సన్యాసిమొగము చూచినాడో లేదో —
రక్తకశీవికదా — కొలదియిడరాని శోపముతో ఒడలు
మరచినాడు. ‘తన వెండకెంపు గా’వెనది; ‘కనుల వీక
టులుక్ర’మివనది; మొగము ‘బెల్ల నెపో’యినది — తలపు
కందని రూపమును దాల్చినాడు..... ‘కరమునను బట్టి
యున్న హక్కును ద్రోసి, నోటి కందిన ‘జంషీదు’
వీటబుద్ధి, ఎర్రనెరలంటి పారుకన్నీటితోడ, తనదు
హస్తంబు నొరవపు దార్చినాడు. దానిలోనికత్తి
తాను మార్గచోనును సాధించినప్పుడు కత్తులు బల్లెములు
చేసినపనిని తలపించినది. అదే తడవుగా అతనికన్నుల
ముందు ఒకరక్తార్ధశిరసు — మార్గచోను మొగటి
నెనిమిటియైన మేర అసభిమది — తనభూరకథను చెప్పి
గది..... రాజామనసు మారిపోయినది. అత చాడవల
చిన చటులవాక్యములుమాడ ‘కలకళాభాసితాన’ముగా
మారిపోయినవి:

‘అనితకోపాధియై, జ్ఞానమునకు మూల
కందమై, పరమైన ఆనందమహిమ
ఒక్కకడగంటిచూపున కొక్కచెకరి
లేతనవును కొల్ల చెట్టిరిని నీవు.

‘ఎట్లు నడచెదవోయి, యోగింద్ర! కఠిన
పాథ్యమైనట్టి మోక్షసంపాదముదు? —
ఇంతలింతలు వలపుల కల్ల లోగి,
అడుగు గడుపని చపలదిత్తుడవు నీవు’

అన్నమాటకు హాశీకపస్వి మొమెత్తి ‘అల్లనల్లన
కులుకుచూపుల కాంతంబు తొలుకబార’ ‘జ్ఞానసర్వస్వ

మైనచోపముతో 'కొలుపును కలయజూచి' కాంత
ముగ తాను చేసినది సేరముకాదని వివరించి :

'పొదలదాటుపూవుల కాచి మురిసిపోము
కొని తలలోన చెరినెడు కుమరిగాకు—
కొమలతనుసాందర్యాన్నకుడవు గమ్ము,
సిగ్గుచెడి నా కటంచు నాసింపబోకు'

అని యతనికి విష్ణుమహర్షయను బోధించి, పరిణత
మైన ప్రణయానుభూతి యెట్టిదో తెలిపి, జ్ఞానభూము
లను దిగును తనవంటినారిని 'దీటుపడజేయు నినుప
లేడీలు లేవని

'పోయినవత్తును; జ్ఞాపక మంచుకొమ్ము;
కలసికొందము ముక్తిభూములను మరల
పూలగుత్తులతో తలబ్రాలు వోసి,
తలపు లిగురించు నవవసంతములయగుదు !'

అని పరికి సంకల్పచైత్ర చూడగా అని పూవులేకులుగ
మారెను.

'కొదమవపులు రాజుకు సురై కిచ్చి,
తనతెరువులట్టి పోయె నుదాత్తయోగి.'

'కళలు విడిచిన కూనయభూలతోడ
కూరుచున్నారు జరములు కొలుపువందు :
కార్పూరున్నాడు రాజు గడ్డకతోడ
కనులనిండుగ బావ్యముక్తాఫలాలు'.

3

'...చూచెనో లేదో సన్యాసిమొగము
ఎదురుగాలికి పడగత్తి, ఎదిరి నిలిచి,
అట్టై బుసకొట్టి లేతమన్నానుకోలే,
నాడి తలనెత్తి చెలరేగినాడు రాజు.

'ఎన్నియోవత్సరాలు సహించి, యుదుకు
బయల పెల్లిగక్కు నగ్ని పర్యతమువోలే,
కొరమాపులతో, విడబాదుకొన్న
నిప్పుకలతోడ కొలుపు నిండించినాడు.

'పొంగిన చెవుడు నిట్టూర్పు పుటముచెట్టి
హృదయసారంబు నేల బారించినట్లు,

నిండి జొరబారు చేడి కన్నీటితోడ
తనదు సింహాసనమ్మును దడిపినాడు.

'తనకు నెన్నెడులేని వృథావహన
జనికకొప్పొగ్గిలో ఛటచ్చటలువోలే,
కటము లడరంగ కంఠలు, కదలిపోక
ఘోరమూర్తియై రదములు గొరికినాడు.

'తారక్రతి జేర్చి, కరముపై జారజేయ,
తల్లడిలిపోవు వల్లకీరంధ్రుకోలే,
ఘనతరానేగనినాతిచే వణికిపోవు
అంగములతోడ నల్లకూగాడినాడు.

'కేరుకొపాన తను వెండకెంపు గాయ,
కవియు వగవున కనులచీకటులు క్రమ్ము,
పొడవునెఱుగున కల్లనై పోక మొగము
తలపుకందని రూపంబు దార్చినాడు.....

'కరమునను బట్టియున్న హంక్కాను వ్రోసి
నోటి కందిన 'సంపీడు' చీలుబుచ్చి,
ఎర్ర సెర లంటి పాదుకన్నీటితోడ,
తనదుపాస్తంబు నొరచైత్రు దార్చినాడు'.

వీనిలో కాద్రదసమును, దానిపరిణామమును ఎంత
సేర్పతో, ఎంత హృద్యముగా వర్ణింపబడియున్నది
చూడును. ఈకావ్యమున నాకు మరువరాని గొప్ప
ఘట్టములు రెంటిలో ఇది యొకటి.

రెండవది: పాజుచోనుకు రాజ్యము రానీయ
కుండుటకు చేయవలసిన కుట్రలనుగూర్చి, ఒంటరిగా
తనతోటలో తలపోయెచున్నది మార్గచోను. అదే
లోక మైపోయినందువలన రాణికి మొగలుసామ్రాజ్య
మందలి రాజ్యము లన్నియు కన్నులయెదుట చలుగు
చున్నవి. చీకటి పడుచున్నది. కాని, ఆమె కదలుట
లేదు.....కుట్రలు పన్నువారికిని, పన్నుదలచినవారి
కిని కారణమేలేక ఏమో భయమును, ఏమో దిగులును
పుట్టును. మార్గచోను కాశీతి వచ్చినది: హృదయము
లోని రక్తమంతయు — వీడికాదుతో కొట్టినట్లు
— గొప్పపిత్తిడితో, గొప్పజేగముతో ఆమె మెదడునకు
పారినదో లేదో చెవులు గింగురు మనకొచ్చినవి.
దానితోడు కీచురార్థ కిచకిసలు చూపులలో

చీకటలు కమ్మపాగినవి. తల తిరుగుచున్నది. కమ్మలయొడుట వెలగుచుండిన రాజ్యములు — ఒక్కటొక్కటిగా బయటపడుచున్న చుక్కలతో కలిసి — స్పష్టమై, తిరుగకొడగినవి. ఈదృశ్యము కవి యెంత చక్కగా వర్ణించినాడు, చూడుడు:

‘క్రమవిఘటన నొక్కసీరంధ్రవఘు
మోగుచున్నది గజ్జలమోతకోరి:
సకలరాజ్యంబు లారహోజగరియందు
తిరుగుచున్నవి చుక్కలతీరు దోప’.

ఇట్టిగుటలు తల పెట్టుటలో ఆమెదైర్యమును, సాహసమును క్రిందిగీతమున వర్ణింపబడినవి:

‘ఎగసి మైదు కాలంపుటేరులందు
ఆత్మనిశ్చయమే సహాయులుగాగ
దుమికి, తలదన్న తుంపురు ద్దోరికిందు
తోపుచున్న వజ్రారదీపులకు నామె’.

ఏరులా ఎగసి మైదునట్టిది. తుంపురులలా తల దన్నునట్టిది. అట్టి ఏరులయందు దుమికి అట్టితుంపురులను త్రోసికొనుచు పోవుచున్న దని ఆమెసాహసమును మాదించినాడు. ఆత్మనిశ్చయమే తోడుగా పోవుచున్నదని ఆమెదైర్యమును మాదించినాడు. ఇంతకును, ఆపోవుట యొక్కడికి? తెలిసినచోటులకా? కాదు — అజ్ఞారదీపులకు! ఇంక ఆమెదైర్యసాహసములను పాశకుల యూహకు నదలి,

‘ఉలుకుపరమాత్మనిశ్చయ మొక్కచైత్రు
మొక్కచోని మానవయత్న మొక్కప్రకట
ఎవ్వ తోడిన నేమి? క్షామింపదగిన
దా మనోహరధీర దృశ్యంబెనుమ్మ’
అనుచున్నాడు కవి.

ఈ కావ్యములో మర్మమర్మమును అవ్యక్తమగు రమును ఆయిన ధ్వన్యనుప్రాణితము లగు గీతములు అక్కడక్కడ కొన్నియున్నవి. అవి తమకు ముందు చెనుకటి పట్టులమీద ఒకశ్రాత్త వెలుగును చిలుకునట్లుండును.

“ఈవభోపిధిపై నటియింతు రాణి
పై” యనుచునెంచు చుక్కకన్నయకు దోచు

నా గభీరదిశాతరంగములమందు
పొంచియున్నట్టి కాలపు టంచువాడి’.
చెండికలకాలు మెల్ల మంబించు మార్య
కరములను శ్రాత్తవలపులు పరిమలించె
ఆ మహమ్మదుగోరిపై నట్లుకొనియె
ముసరుచీకటిలో నొక్క మొలకపవ్వు.’

‘వినుము నమ్మతంబు గలియు నావేళయంగు
నిరువురికి మధ్యగా తాండవించిపోయె
మోహనంబైన యొకపన్న మురళిపాట,
అతివమది జీల్చు నొక్క చిన్నారినవ్వు.

జన్నులలకల పచ్చికనీళ్ల కట్కి,
పొడిచికొనివచ్చు సంద్రపుపొటువోరె
ఎదిరివచ్చిన శక్తు లన్నిటిని మ్రొంగి
ఆ పరాత్పరులవలపునాబ్ధింబురాడె.”

ఈ గీతములు చదివినప్పుడు నాభావములు కల తయారేని కొలనినీటిలో ఒకదినను గులకరాలిని వేసి నప్పుడు, అది పడినచోటనే ఒకదినయల స్పష్టముగా రేచి, పెద్దది కానుకాను అప్పుడునే నీటిలోనే కలిసి పోవునట్లును, గుడిలో సంజచీకటిలో పెద్ద కంచు గంటను వాయించి యాపగా, ఆ ధ్వని పన్నగిల్లి, పన్నగిల్లి అవ్యక్తమై తుదకు వాయుతరంగములలో మరుగుపడునట్లును ఉండును. కవిసృష్టికి అనుసృష్టి చేసికొనగల సహృదయులును, అనుభవరసీకులును అనుచితలకు ఇది కలియిచ్చు కానుకలు.

చేకువజాయన, సమాద్రతీరమున, అరుణోదయ మునకు ముందు, తూర్పుదిక్కున కలుగు మార్పులను చూచువాడుకగలవా క్రిందిగీతపు సౌందర్యము ననుభవింపగలరు.

‘అదిగదిగొ కాగుకొన్న హయాంధకార
జలధిపై జేరె తూర్పుతులకునవ్వు:
కాలగర్భంబు జీర్చి, యాద్రాగమహిమ
ఆరుణు దుదయించు మేటిచాయలును దోచె’.

ఎండకాలములో, సంజచీకటిలో, వడిగాలులు మెల్లమెల్లగా వీచునప్పుడు:

‘ప్రణయబాష్పముల్.....కుప్పగూర్తము’
 ‘సముజ్జ్వల వగాధభావనాదీని’
 ‘బాలు గొనియెన్న లేనులాదీలనడుమ’
 ‘పూవు పూచినయది, త్రొత్తతాది దిశల
 నల్లకొన్నది — చూచి యానందపడుచును
 ‘నేల దాకినయంతే పుష్పించి, ప్రణయ
 రాగములు దీయు లే సితారాలు’
 ‘జానుబంధారులలోలకు భ్రాకలింప’
 ‘చదురు లునునెను తీర్చి లేజెన్న’
 ‘నిండి తొరబాదునేడి కన్నీటితోడ’

౫

కలిచిపైలో కాలము ‘సితముగొని యాడు’
 మన్నది. దానిలోనున్న ప్రపంచములో ‘హాపములు
 రేగి యాడు’చున్నది. ఎక్కడ చూచినను ‘విషమ
 భేదము’లే. ఈ వైషమ్యముల కారణమున లోకమున
 ‘ప్రేమకళ లంతరించినది. కాబట్టి, ప్రణయోజ్జీవన
 మునశ్యము. ఈకౌశ్యమున మాధుప్రణయములు వర్ణించి
 నాడు కవి.

మార్గహానుది సాధారణమైన కౌతికప్రేమ;
 ‘అనులాదీల పాదలలో, ఆసితదుపాటలో, అరిసార్ద్ర
 యంబనములందు కలసిపోయెడు తనదేవకలికయని తల
 పింపజేసేది.

జహంగీరుదియు కౌతికప్రేమయే కాని ఉత్తమ
 మైనది — ‘లేనులాదీలనడుమ, చెలియచెక్కిటిపై
 చెక్కు చేర్చి, కూర్చి, కలిసి, విడిపోవు మేఘంపు
 గముల జూచి పరమవేయక పారవశ్యతను చెందు’చుండి
 నను అతడు మెలసిపోయెడు ఒయ్యారిమెలపువందు,
 జలదరించెడు వికల గర్జనములందు ఒక్కసాందర్యమునే
 గొల్పియున్నవాడు. విశ్వసాహిత్యసేవ చేసినాడు;
 విశ్వమానవసౌభ్రాత్రము చాటినాడు. కాని అతవిప్రేమ
 ‘స్వర్గపాంథుల హేమసోపాన’మును చూపలేదు.

హాజీది పరిణతమైన ప్రణయము.

‘కళివహృదయంబు గన్నీరు గార్చజేయ
 విషములందు వెన్నలతీవ విత్తిపోవు;

ప్రాతంబుంటికి పెండ్లితోరణముగట్టు
 అతిమహత్తర మీప్రణమానుభూతి.
 ‘తరళ మొకసారి తొలకరిమెలపుకన్న;
 నాడి యొకసారి చిచ్చరపిడుగుకన్న
 భార మొకసారి మేటిపర్వతముకన్న;
 అతిమహత్తర మీప్రణమానుభూతి.
 ‘కల్లిగట్టినవారిసే కంట జూయ;
 తస్వరుముచాకిరారక కైదండ యొసగు
 లెన్ను జంపెనువారిసే తరిసి త్రోయ
 అతిమహత్తర మీప్రణమానుభూతి

అని అనుభవమువలన తెలిసికొనిచ్చినది; ‘ఆపంద
 రూపమై మోద మెసగు సాత్త్వికవ్యక్తి’ని కొలువ
 నిచ్చినది. జహంగీరుమంటి స్వర్గపాంథులకు హేమసో
 పానమును జూపుమార్గదర్శకుడు హాజీ.

మార్గహానువంటి ప్రణయముతో ఆరంభించి,
 జహంగీరుమంటి స్వర్గపాంథుడై, హాజీమంటి మార్గదర్శ
 కుని అనుగ్రహమువలన ‘మనుజు దాడ్తించు ప్రణయ
 సమాధి’ అని కవియభిప్రాయము.

లోకమున ప్రణయోజ్జీవనముచేయు శల్లరకము
 కవి యాజ్ఞ కవిది :

‘పాదలచాటుపూవుల జూచి మురిసిపోమ్ము
 కోసి తలలోన తెరికెడుకుమరి గాకు—
 కోమలతమసౌందర్యార్చకుడవు గమ్ము;
 నిట్లచెడి, నా కటంబు నాసింపబోకు.’

E

‘హాజీ’ ఉద్దేశము ఉన్నతము; వస్తువు గంభీ
 రము; భావన నిశితము; రచన నవ్యము — రసవంతము
 లను ఉత్తమాంధ్ర పద్యకథానికలలో ఇది యొకటి.

ఇంత యుండియు, ఈకౌశ్యము దుదొంపని
 సహృదయులకు కవిసమాధాన మిది :

‘సవ్యతరమైన యొక్క గానప్రపంచి
 కొకడు తలయూచు, మరియొక డోసరియ :
 ఏదెడ వోషమ? లేక వినెడివారి
 తప్పినను? కాదు — భావభేదములెక్కుము’.

సంక్రాంతి

కొండేపూడి సుబ్బారావు

ఎన్నియుగముల కోర్కె పండించుకొన్న
దీయపూర్వకకాలక్షిప్తి! తెలుగుసిరులు
విరిసికొని సటించెడు సుధావీధిలోన
గలయజమ్మను మకరసంక్రాంతిమధువు.

నేటికిని భారతావని నిలిచి వెలిగి
జగతిసంతట దివ్యతేజములు గురియు
నీకళాతపస్సులు తెల్లనేలలంచె
పండబారిన వీనాటి సర్వవేళ.

మృదులసంక్రాంతి రంగవల్లిమనోజ్ఞ
రేఖలే పూయు వెన్నెలరేకులందు
పరిమళించుచున్నవి ప్రేమబంధురములు;
ఉదితసౌందర్య పుష్పమాసోత్సవములు.

కవికలమ్మన కావ్యముగా కరంగు
ప్రకృతిచిరునవ్వుతల్లికులో, పసిడికలల
మురుపులో అందచందాల విరియునేమొ
జగతి నెల్లెడ సంక్రాంతి సౌరభముగ.

ఈమహాదయమున కుసుమించి దెసల
తీగసాగిన తొలినంజతిపిపాట
హృదయమున మ్రోయుచున్నదిహృద్యమైన
తరుణహేమంతమధురగీతమ్ము లెత్తి.

ఇట నదించుకొన్నవి, ఎడ నిముడలేని
లేనెరాగాల వలపులన్నేని; మంచు

జాలున మెఱయు లేగులాబీలరేకు
కొనలమలయు చల్లని గాలిగుసగుస లెవో.

మబ్బుతునకై నలేని హేమంతగగన
తలమునందలి తెలిసేలిపారల జీల్చి,
దూసికొనువచ్చు సాంధ్యసిందూరలతిక
వసుధ సంక్రాంతి కొకవంత వన్నెలీను.

ముక్కుపచ్చలారని పసిముద్దయలును,
తలపులెలుగని లేకన్నియలును నలుపు
కలికినునుసిగ్గు గొబ్బిసింగారములను
పచ్చివలపువాననలు పైపైకి పొంగు.

ఇన్ని సౌందర్యముల హసియించుచున్న
కాంతివైభవాకాంత సంక్రాంతి కాంత
నీకళాలక్షి నిచట వర్ణింతునేని
చాల విష్ణుడు కోటిపద్యాలుకూడ.

పుడమిపై తీయదనముల పూతజెట్టు
నింతనంతన మెద గదియింపలేను;
కమ్రుకళ్యాణవాధి పొంగెత్తి వచ్చు
సీనుఖన్దవ్వి భరము వహింపలేను.

ఈయపూర్వ చిత్రమును వీక్షించుకొలది
ఏయనూహ్య మాధురియొ స్ఫురించుగాని
అసలే సాగదు కలము పద్యమ్ము వ్రాయ
భావములనె తెలుపలేని భయమువలన.

— “కావ్యాంజలి” పండి.

ప్రమద్యర

ఆచంట జానకిరామ్

255
48.

[శ్రీమదాంధ్రమహాభారతంలోని ప్రమద్యరవృత్తాంతాన్ని అనుసరించిన యీ నాటికను ఇటీవల ఆర్ యిండియా రేడియో మద్రాస్ కేంద్రమువారు ప్రదర్శించారు. —భా సం.]

పాత్రలు

రురువు — శనిభూతుడు.

ప్రమద్యర — మేనకకూతురు; రురువు ప్రియురాలు.

కుముదిని — మునికన్య; రురువు ప్రేమించినది.

మొదటి రంగము

బిడ్డనా? నా పిలుపు యెందుకు వినబడుతుందీ?

(మునిపల్లె. రురువు పువ్వులు నేకరించడానికి వెళుతూ వుంటాడు. వెనుకనే కుముదిని పరుగున వుంటూ వస్తుంది.)

కుముదిని — (దూరాన్నుంచి) రురూ!...
...రురూ!.....రురూ! చూడు పిలచినా
పలకడు.....ఓయి! రురూ! (ప్రవేశము)

రురు — ఎవరది ... నువ్వా... కుముదూ!
...ఏం యింత రోజుకుంటూ వచ్చా నేం?

కుముదిని — (ఆయానంతో) అబ్బ! ఎల్లా
పరిగెత్తించావోయి. ఏం, యెంత పిలచినా
వినబడలేదూ?

రురు — కుముదినీ! తమించు. నీ పిలుపు విని
పించలేదు.

కుముదిని — వినిపించలేదు. పాపము! ఎందుకు
వినిపిస్తుందీ? నే నేమి సాక్షాత్తు
మేనకకూతుర్నా, గంధర్వుని గాదిలి

రురు — నిజంగా వినబడలే, కుముదూ!
నేను యేదో ఆలోచిస్తూ పువ్వులు కోస్తున్నాను.

కుముదిని — ఏం ఆలోచిస్తూ? — అన్నట్టు
— ఎవర్ని గురించి ఆలోచిస్తూ? —
రురు — సరేకాని, ఏం అంత తొందరగా
వచ్చావు? —

కుముదిని — అదుగో - ఆమాలతి పొడదగ్గర
కూచుండామురా — చెప్పుతాను.

రురు — ఇక్కడ చెప్పరాదూ?
కుము — ఏం? అక్కడకు రారాదూ?
ఇంతట్లోకి నిన్నెవరూ చూడరులే.

రురు — అందుకు కాదు; ఎవరు చూస్తే
నేంకాని, పూజకు వేళైంది. వెళ్లా.

కుము — పోనీ, అంత తొందరైతే - మరో
మారూ...

రురు — ఇంతలోకే కోపమా!...నరే పద.

(ఇద్దరూ పొదరిల్లు కేటకాడు.)

రురు — ఆఁ. యిప్పుడు చెప్ప.

కుము — రురూ! చెప్పనా ... చెప్పనా

మరే — ప్రమద్యర నేనూ ఈ ఉద

యాన్నే తామరకొలనులో స్నానం

చేస్తున్నాము. హంసలు మాచుట్టూ

మూగాయి. నేను పట్టుకోబోతే దొరక

లేదు. కాని వాటి అంతట అవే ప్రమద్యర

చేతుల్లోకి వచ్చాయి ... ప్రమద్యరంటే

హంసలకుకూడా అంత యిష్టమా?

.....అప్పుడు నేను ప్రమద్యరతో

అన్నాను: "ప్రమద్యరా! నీ అందం

యెక్కువ నా అందం యెక్కువ"

అని. ... ఇంకా లోతుకు వెళ్లి నీళ్లలో

చూచుకున్నాము మా ప్రతిబింబాల్ని.

ప్రమద్యర అందీ "కుముదినీ! నీవే అం

దంగా వున్నావో" అని. "నిజమే?

మేనకకూతురికంటే నేనే అందంగా

వున్నానా. గంధర్వుల అమ్మాయి

యెక్కడ! నే నెక్కడ!" అనుకున్నాను

నేను. ఇంతట్లోకి మా యిద్దరి వెనుక

నువ్వు నుంచుని నవ్వుతూవున్నట్టు అని

పించింది నాకు. తిరిగి చూస్తే నికదా:

ఉదయిస్తూవున్న సూర్యునిముందటకూడా

కాంతి తగ్గని చంద్రలింబము — నువ్వని

భ్రమించాను!

అప్పుడు తోచింది నాకు నిన్ను కలుసుకు

కనుక్కోవాలని. "నేను అందంగా

వున్నానా? ఆ...ఆ...ప్రమద్యర అం

దంగా వుందా" అని. — కొలను విడచి,

దబ్బున బట్టలు మార్చుకొని వొక్కవరు

గున వచ్చాను.

రురు — ప్రమద్యర?

కుము — ప్రమద్యరా? ఆమె స్నానం

చేస్తూనేవుంది...ఏం? ఆ విడను యెవ

రైనా యెత్తుకుపోతారా?

రురు — అది కాదు - మీరిద్దరూ కలసి

వెళ్లారన్నావు—

కుము — కాబట్టి కలసి రావాలి. నిజమే...

కాని, నేను అగలేకపోయాను...నిన్ను

కలసికొని, యిల్లా నా చేతిలో నీచేయి

వుంచుకొని — నీవల్ల తెలుసుకోవాలని

తొందర ఆపుకోలేకపోయాను!

రురు — కుముదినీ! ఇంతట్లోకి యేం మునిగి

పోయింది! ఇంకొక అడుగుతే అందరము

యెల్లాగా కలుసుకుని వుండుముగా.

కుము — ఇప్పుడుమాత్ర మేమి? చెప్ప

రాదూ?

రురు — ఏం చెప్పను?

కుము — రురూ!

రురు — అన్ని హంసలతో ఆడుకొన్నా

మన్నావుకదా. కుముదూ! అందులో

ఏహంస నడకలేదు యెక్కువ బాగున్నదో

చెప్పగలవా? ...ఈ పొదరింట యిన్ని

పువ్వులున్నాయి. ఇందులో వొక్క

పువ్వు తీసి తతిమ్మావాటికంటే యిది

బాగుంది అనగలవా?

కుము — ఆఁ! ఈ నేదంతాల కేం.....

మనుష్యులలో అల్లా కాదు. ఆఖరుకు

అప్పరసలలోకూడా ఎక్కువ తక్కువ

లున్నాయి.

రురు — ఆభేదాలు బాహ్యోద్రియాలకు

మాత్రమే.

కుము — అబ్బబ్బ! ఎప్పుడూ వేదాంతమే.
బాహ్యోద్రియాలూ, పంచేంద్రియాలూ.
— అసలు సంగతి చెప్పుదూ.

రురు — కుముదూ! చెప్పనా, సాధారణపు
కళ్ళకు నీ అందం గొప్ప అందము.
నీదేహకాంతి కళ్ళను మరుమిట్టుగొలుపు
తుంది. విశాలమైన నీ పాలభాగాన్ని
చూస్తే ఆ మెదడులో యెన్నెన్నో వింత
పూహలు వున్నాయి అనిపిస్తుంది. తీర్చి
దిద్దిన ఆకనుభూమలు చూస్తూవుంటే
బ్రహ్మ చిత్రకారుడేనుమా అనిపిస్తుంది.
... మెరిసిపోతూవున్న సీకళ్లు ఉత్సాహం,
ఉద్రేకం, క్రొత్తక్రొత్త అనుభవాలు
ఆతురత యిట్లాంటి వెయ్యి భావా
లతో నిమిష నిమిషం మారిపోతూ
వుంటాయి. నిన్ను చూస్తే యీ జీవితం
లోనూ, యీ ప్రపంచకం లోనూ
ఉత్సాహం వెయ్యింత లపుతుంది.

కుము — నిజంగా! నిజంగానా రురూ?
సీకళ్లకి నేను అందకత్తెనేనా?...నా
అందం నీలో చలనం కలుగజేస్తుందా?
ప్రమద్యర కంటెనా?

రురు — కుముదినీ! యేమన్నావూ? చల
నమా! ప్రమద్యరకంటెనా? ఎందుకీ
ప్రశ్నలు?...ఇదగో చూడు. మన
పనిమీద మనం పెల్లాలి. — ప్రాద్దేక్కు
తోంది.

కుము — చెప్పవు? చెప్పరా? నేను ప్రమ
ద్యరకంటె యెక్కువ అందకత్తెనా?

రురు — ఇందాకే అన్నాను — బాహ్యోం
ద్రియాలకు అని. —

కుము — అబ్బ! మల్లా వేదాంతం. నిజం
చెప్పరాదూ?

రురు — చెబుతా. కుముదూ! చెబుతా.
నీవు అందకత్తెవు - అవును ప్రమద్యర
కంటె రూపసివి కాని —

(నిలపు: మునికుమారులు — రురూ! రురూ!)

అదిగో — మునిబాలురు పిలుస్తున్నారు.

కుము — ప్రమద్యరకంటె రూపసివి. కాని —

రురు — కాని, ఆమెలో వాక ఆరాకమైన
అసాధారణమైన అందం వుంది. అది
మిక్కిలి సాత్వికమైన సాందర్యం...మన
శ్యాంతి నిచ్చే మార్దవము ... ఆమెలో
వెన్నెలలు వెదచల్లే విలాసము ...
చేతులు జోడింపజేసే వాకవింతశక్తి
వున్నాయి...

కుము — ఇంకా...ఇంకా...

రురు — ఇంకా యేమిటి? ... (ఆశ్చర్యం
తో) కుముదినీ — ఏం అల్లా అయి
పోయావు? — అ!

కుము — ఎల్లా అయిపోయాను?

రురు — ఇందాకటి ఉత్సాహ మంతా...
ఆమెకంటె నీవే రూపసివి అన్నానుగా. —

కుము — రూపసివే. — పాడురూపసివి.

రురు — ఎందుకీ కోపం?

కుము — రురూ! చేతులు జోడింపజేసే
వింతశక్తి వున్నదా - ఆ ఆ ప్రమద్యరలో?

(మారావ ప్రమద్యరపాట)

"ఏవఁ జవిత మనోవాదబాద లరసి
కలన హృదయంబు, నెమ్మడి చలన మొందు
కనులు మూసిన, లోకమోహన మనోజ్ఞ
మూర్తి చిరువత్సర జలకురు మ్రోల నిలుచు."

కుము — అదగో వస్తోంది. ఆ ఆ ప్రమద్యర! నే వెడతా.

రురు — ఉండు. అందరం కలసి వెళదాము. తొందరేం?

కుము — నీకు ఆలస్యం కాలే?

రురు — అయిన ఆలస్యం యెల్లాగా అయింది.

కుము — పాపము, యెంత కాలము వృథా చేశానూ... వృథా..... నే వెళ్లాలి. వెళుతున్నా, రురూ!

(ప్రమద్యర పాడుతూ ప్రవేశించును)

"జలనిధులు దాటి యున్న రోచలము కెక్కి పొదయ మదియేమో క్రిందు మీ జరుగకుండ పక్షికలె కెక్కలం దాల్చి పరువు లిడును మాటిమాటికి వలపుల చేతికడకు!"...

ప్రమద్యర — రురూ! రురూ! యిక్కడున్నావా!

రురు — ప్రమదా! ఎంతటియని గొంతంక నీది!

(తెర)

రెండవ రంగము

(రాదిరిల్లు — ప్రమద్యర పాడుతూ ప్రవేశము.)

"ఏను నిద్దర వోడునో, యేమి కరణ నెలపు గైకొన కేగగావలదు; ఇన్ని వాళ్ల యెడలేని యెడబాటు వా నిరీకు. గమ్ము బరువులు బరువులై నయనయుగళ మయ్యి, దిగలాను నిద్దరమరపులకును."

"ప్రియతమా, యిక నిదురింకు నిదురకో! కాకిపాకు విద్యాగ్రథ బ్రతుకు దాటి! ప్రియతమా, పొరలి పొరలి ముయ్యకు నేను మేలుకొన వీపు రప్పల వారి యిదియి!"

"ప్రియతమా, నిను వదలికోలేదు, నిదుర కదిలియై కాటుకై కలుగవ వడచు! ప్రియతమా, దివిపోయి దివళిని వా మమతదిచ్చు కనుకువా నిన్నులోలి!"

రురు — ప్రమదా! యేమిపాట యిది. ఎందుకింత బాలి?

ప్రమ — (పాట అపి) రురూ! వచ్చావా? ఇల్లా రా. — నీవు అసలు రావేమో అనుకున్నాను... ఈ వెన్నెల నన్నెంతో బెంగపెట్టుతోంది. క్రిందటి పున్నమరాత్రి కదా మనం మొట్టమొదట కలుసుకొన్నా ది. ఈ నెలరోజులలో యెన్ని విషయాలు జరిగాయి... రురూ! మొదట నిన్ను చూస్తే భయం వేసింది — ఏదో పరమ శ్రోత్రియుడవులా కనబడ్డావు... నీ హృదయంలో యెంత మెత్తదనము వుంది!

రురు — నీవు మాత్రము నన్ను కరగించి వేయలే? ప్రమదా! చర్విత చర్వణ మైన యీ జీవితంలో బండిచక్రంలా తిరిగిపోతూవున్న నా బ్రతుకులోకి నీవు వొక క్రొత్త అందాన్ని, వొక క్రొత్త ఆశను, వొక క్రొత్త ఆశయాన్ని కలిపించావు... ప్రమదా! ఎంత ప్రేమమయుణ్ణి చేసేశావు నన్ను... ప్రమదా! — అన్ని హోత్రాల పొగకు అలవాటుపడ్డ నా

కల్లు - నీవిసిల కుంతలాల్లో దాక్కిని నిద్ర పోవాలని కోరుతున్నాయి... ప్రమదా! ప్రమదా! నీవు నాదగ్గర వొక్క నిమిషం లేకపోతే యేదో పాఠవేసుకున్నవాడ నులా అయిపోతాను... చెప్పవూ, చెప్ప వూ నీవు నన్ను యెప్పుడూ వదలి వుండ నని...

ప్రమ - నేనుమాత్రం నువ్వు లేనిదే వుండ గలనా? రురూ! సీతోనే వుంది నాకు సర్వస్వమూను. నీ నీడలో నడుస్తూవున్న స్వదే నా జీవితానికి కాంతి వస్తుంది. నీ చూపులలోనే నాకు లోకం కనుబడు తుంది.

రురు - (ఆమెను వేరి చూచి, ఆశ్చర్యంతో) ప్రమదా! ప్రమదా!... ఏమిటి నీకల్లు తడిసివున్నాయి... ప్రమదా! నాకను పాపా! ఎందు కీ బెంగ?

ప్రమద - (గద్గడికగా) రురూ! ఏమో చెప్ప లేకుండా వున్నాను. ఈ సాయంత్రం నుంచి ఏమో భరింపలేని బెంగ నన్ను ఆవ రిస్తోంది... రురూ! యేదీ ఇంకా దగ్గరగా రా. ఇంకా, ఇంకా-నన్ను వదలకే... నాకు భయమేస్తోంది. అగాధమైన మన అన్యోన్య్యాన్ని చూచి విధికే యీర్ష్య కలుగుతుంది అనిపిస్తోంది.

రురు - వెర్రిభయం! మనని విడదీయగల శక్తి యెవరి కుంది? నాప్రతి రక్తనాళంలో ప్రవహిస్తూవున్న నాప్రమద్వరను నన్ను విడదీయడానికి యెవరికి సాహసము!

ప్రమద - రురూ! నాప్రాణమా! యేమి ధైర్యం నీది! ప్రేమ అంతటిధైర్యాన్ని

యిస్తుందికాబోలు... కాని, రురూ! నేనే చనిపోతే...

రురు - అబ్బ! యేమిమాటలు యివి! ఈ పండు వెన్నెలలో, యీదివ్యసమయం లో అనవలసిన మాటలా యివి... అబ్బ ఏమి ప్రస్తావన యిది! ప్రమదా! ప్రమదా! నన్నెందుకు భయపెడతావు?

ప్రమ - భయపెట్టడంకాదు... పండు వెన్నెలన్నావు. యీపున్నమచంద్రునకు కూడ ఒకనాడు అమావాస్యే కదా!

(నేపథ్యమున: ఆకాశవాణి - నిజము నిజమ్ము. పున్నమవెన్నెల కాశ్యతముకాదు. విహికసుఖభోగము లనిత్యములు. దేహిని మృత్యువు అనుసరించుచునే యుండును.)

రురు - అబ్బ! ఎవరి మాటలు అవి... ఎవ రక్కడ! (చూచి వచ్చి) ఎవరూ లేరు. ప్రమదా! విన్నావా? యేమిభ్రాంతి యిది!

ప్రమ - భ్రాంతి కాదు. నిజం! రురూ! రురూ! నారురూ!

రురు - ప్రమద్వరా! నాప్రాణమా! ప్రమ ద్వరా!

(తెర)

మూడవ రంగము

(మువిపల్లెలో తోటలో - తోటమాలికిల్ల వాని పాడుతూ వుంటుంది.)

"నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!
చీకటిలోన నీలిరకు తొక్కెము
కడిదర మమ్మల్ని కాపేయబోకు
జోనపుట్టలోని జోడనాగన్న!
పగలు సాధించి ఘోషాచార్యుల నీకు
నాగులచవితికి నాగేంద్ర! నీకు
పొట్టనిండా పాలు పోసేము తండ్రి!"

కుముదిని — (ప్రవేశించి) నాగీ! ఏం చాలా
కులాసాగా వున్నావు? — మీకుకూడా
నాగులచవితిలేనా? ...మీ అమ్మేది?

నాగి — అదుగో వస్తోంది.

వెంకి — (వచ్చి) కుముదమ్మగారూ! —
పుట్టలో పాలు పోయ్యడానికి బయలుదే
రారా? అమ్మగారూ — ఆవిడే రండి-
ప్రమదమ్మగారు?

కుము — ఆవిడ — ఆవిడొస్తున్నారు. —
ఇంకా తెమలలేదు ఆవిడకు. ఇంకా
పూజ...అదుగో వస్తోంది.

ప్రమద్యర — కుముదినీ! ఆలస్యమైంది.
దురువుకూడా వస్తానంటే ఆగాను.

(దురువుతో ప్రవేశించి)

కుము — ఊ! —

దురు — కుముదూ! — పల్లెంలో పల్లె,
పాలూ, చలిమిడి, పువ్వులూ, పూజా
ద్రవ్యాలూ నువ్వు, చూస్తే అచ్చంగా
నాగకన్యకలా వున్నావు!

కుము — అవును. నేను నిజంగా నాగకన్య
కనే...కరవగలనుకూడాను! (నవ్వును.)

(వెంకిని చూచి) ఏమర్రా మీరుకూడా
వస్తారా పుట్టలో పాలు పోయ్యడానికి?
తాత యేడి?

దురు — తాత యెవరు?

కుముదిని — దీనిమొగుడు... మరే తోట
మాలికి దీనికి యిరవైయేళ్లు తేడావుంది!-
అసలు యిది మూడో పెల్లామట అతనికి.
కాదుటే?

వెంకి — అయితేయేమండి అమ్మా! ఆయన
కడుపుచల్లగా నా కేమిలోటండి మహా
రాజు ఆయన!

కుము — ఏం మహారాజూ? ముసలాడు!

దురు — ఎందు కల్లా అంటావు కుముదూ!
ముసలివానికిమాత్రం ప్రేమ ఉండదూ?

కుము — పుండకేమి పుంటుంది. కానీ, కాకి
ముక్కుకి దొండపండులాగ ఆతాతకి
యీకడుచుపెల్లా మేమిటి?

వెంకి — అమ్మగారండీ, అల్లా అసకండి
తప్పు.

ప్రమద్యర — వెళదామూ? ఆలస్యమైంది.
నాగులు మేత కెల్ల పోతాయి.

(కోటలో కొంత వడని)

కుము — ఇదుగో ఈపుట్ట బాగుంది. కాని
యిక్కడ అప్పుడే యెవరో పాలు పో
శారు. ఈనాగుకి అప్పుడే ఆరగింపు
అయింది.

ప్రమద్యర — పైపుట్టదగ్గరకు వెళదాము.

దురు — అదుగో ఆకాశీరత్నాల పొదవెనుక
పుండే ఆవెద్దపుట్ట అక్కడికి వెళదాము.

వెంకి — అమ్మగారు! అమ్మగారు! ఆతోవన
వాద్దండి. — ఆగడ్డి యెత్తేంది. మోకాలి
లోతు ఆగడ్డిలో మీరు వెళ్ల లేరు.

ప్రమద్వర — ఆ! ఏమి భయం!

కుము — నాకే అనుకున్నాను భయం
లేనిది. ప్రమద్వరకూ భయం లేదు.

(ప్రమద్వర పట్టమీద కాలు పెడుతుంది.
బుట్టు మంటూ లేచి వాగుపాను ప్రమద్వరకు కాలు
వేస్తుంది).

ప్రమ — అయ్యో! రురూ! రురూ! పాము!
పాము! కరచింది.

రురు — ఆ! ఆ! ఏమిటి? — ఎక్కడ?

ప్రమద్వర — (బాధతో) రురూ! —
రురూ! — అయిపోయింది... పున్నమ
చంద్రుడు... అమావాస్య... అయ్యో!
బాధ! — రురూ!

రురు — ప్రమదా!

(తెర.)

నాల్గవ రంగము

(హనుపటిరంగమే. రురువు దుఃఖిస్తూవుంటాడు
నిశ్చీరియైన ప్రమద్వరకు వొడిగి పెట్టుకొని. చుట్టూ
ముఖాలూ, ఆక్రమవానలూ కూర్చుని వుంటారు.)

“చ. అలయక యైన దేవయజ

నాధ్యయవక్తశ్చూకర్మముల్
సలుపురునేని నేన నరు

సద్విజయభక్తననేని నేన య

త్యలముతవ్యసేని దివి

కాశిపథూసురులార మన్మనో

నిలయకు స్త్రీప్రమద్వరకు

నిర్విషమయ్యెడు నేను మిషయన్.”

రురు — ప్రమదా! ప్రమదా! ఎంతనిద్రలో
వున్నావు. నామాట వినుటలేదా?
నేను రురువును. రురువును. స్త్రీయుడను
... ప్రమదా! ఏమి మరవిది!... జ్ఞప్తి
లేదూ ఆనాటి రాత్రి ఏది యెల్లాగనా
నన్ను వదలనని నీవు చేసిన వాగ్దానము!
ఎల్లా మరవగలవు?

గౌతముడు — కుమారా! భ్రాంతిపడుతు
న్నావు. ప్రమద్వరకు యింక స్త్రీయో
క్తులు వివబడవు... నీ పూరణిల్లవలెను...
విధి! విధి!

రురు — మహాత్మా! గౌతమా! మీకును
కరుణలేదా! అయ్యో! ఇంకేమిగతి?...
“చ. అపరిమితాజ్ఞ జేసియు మ

హాపురుషుల్ వివతర్త్యపంహితా

నిర్లబాలు మంత్రతంత్రముల

నేర్చి విధించియు దీనికన్ విష

వ్యపకతమైననీడ మిది

వన్మునుపాయము నేయరాక్కా నా

తపముఫలంబు నిధ్యయన

దానఫలంబులు నిత్తు వారికిన్.

(నేపథ్యమున : ఉరుములు. ఆకాశవాణి గంభీ

రంగా :— అయ్యో! ‘కాలవశంబయిన నెవ్వరికిం దీర్ప
దరంబు గాదు. ఒక్కయంపాయంబు గలదు. చేయ
నోపుదేని తెప్పద వినుము. నీ యాయుష్యంబునం దగ్ధం
విక్రమ్య కిచ్చిన ఇచ్చి మరీ విషనిర్మలై తొల్లింటి
కంటె అధికశృంగారసమన్విత కాగలదు. ఇది దక్షిణా
కాశీకుండను దండవాణి యనుమలంబు.)

గౌత — ఆహా! కాశికవరా! ఏమి యీ
యముని కరుణ!

కాకికుడు — గాతమమహానీ! ... కాని
యేమి నియమ మిది! వత్స రురువు
ముదుసలి కావలెనా?

(తరుగత్తువంటూ వచ్చి)

కుముదిని — ఆ! రురువు ముసలివాడా!
ఎంతమాట! రురూ! చూడు, నువ్వు
వొప్పకోకు యీ నియమానికి. నువ్వే
మిటి, ముసలివాడ వవడమేమిటి? ఇల్లా
చూడు, రురూ! నువ్వు యిక్కడ వుండ
వద్దు. నీమతి సలిస్తుంది. ఇల్లారా - నా
తోరా - రురూ! వెళదామురా.

రురు — ప్రమద్యరా! — ప్రమద్యరా!...

కుముది — ఇంకెక్కడి ప్రమద్యం!...రా,
వెళదాము.

(ప్రమద్యంలేని రురువు బలవంతాన్ని తీసుకుపోయింది.)

(తెర)

విదవ రంగము

(తోటలో మరొక భాగాన - కుముదిని రురువుకు
లోభిస్తూ వుంటుంది.)

కుము — రురూ! వివత్తా...ఎంత చెప్పినా
వివత్తా?

రురు — వినుట కేముంది? — అయ్యో!
ప్రమద్యరా! ప్రమద్యర లేందే నేను
బ్రతుకగలనా?

కుము — ప్రమద్యర! ప్రమద్యర! ధీరుడవు-
నువ్వు యింత పిచ్చివాడ వనుకోలేదు...
చూడు ... చూడు ... రురూ! నన్ను
చూస్తే నీకు జీవితంలో వొక పుత్తాహం

వస్తుంది అన్నావు.....నా కళ్లలో ఒక
ఉద్రేకం వుండన్నావుగా — చూడు
చూడు — నా ప్రేమ యీ నాటిదికాదు.
నీకు నాకు జ్ఞానము వచ్చినప్పటినుంచి
నిన్ను నా వానిగా భావించుకున్నాను...
.....జరిగినది జరిగింది — కాలప్రవా
హానికి యెవరు యెదురీదగలరు? —
ప్రమద్యర యింక నీకు రాదుకదా!

రురు — రాకేమి? ధర్మరాజునియమం
వుందిగా!

కుము — యేమి నియమం! ఒకవేళ ఆమె
బ్రతికి వచ్చినా ముసలి రురువును ఆమె
చూస్తుందా! అబ్బ! సవయవ్వనంలో
వున్న నిన్ను చూచిన ఆమె సీవార్థక్యం
చూచిన సహించగలదా? జీవితంలో వున్న
అందాన్ని ఆనందింపవలసిన నీకు - తెచ్చి
పెట్టుకొన్న ముసలితనమేమిటి, రురూ!
ఆమెమాత్రం ఎట్లా భరిస్తుంది? అందగత్తె
యైన ఆమెకు ముడుతలు పడ్డ సీశరీ
రము జాలి కలిగిస్తుందిగాని సంతోషం
కలుగనియ్యదు. వణకుతూవున్న నీచేతులు
ఆమెకు “అయ్యో పాపము!” అనిపిస్తూ
యేమో కాని నీ బిగికాగిటిలో సలిగిపోవా
లనే కాంత కలిగింపవు. ఆమెకు సీమిద
అనవ్యం కలుగకపోతే, ఏదో భక్తికొద్దీ
నీకు పరిచర్య చేస్తుండేమోకాని నిన్ను
యెప్పటికీ ప్రేమింపలేదు. రురూ!

రురు — (అలోచిస్తూ) కుముదిని ... నువ్వు
చెప్పే మాటలలో నిజం లేకపోలేదు.
అవును! లావణ్యవతి అయిన ప్రమద్య
రకు నాముసలితనపు ప్రేమను ఎట్లా
అర్పించను?...అబ్బ!... కాని ప్రమద్యర

లేనిదే నాకు యీలోక మెందుకు? ఈ బ్రతు కెందుకు?

కుము — ఎందుకా! నాకొరకు...రురూ! నే నున్నాను సీకొరకు. చూడు! ఈతపోవ నం యెంత అందంగా వున్నదో! రాజో యే వసంతాన్ని యీ కొమ్మలు యెంత అతురతతో నిరీక్షిస్తున్నాయో...మన ము కలసివున్న చోట లావణ్యము వెల్లు వైపోదూ!... రురూ! సీప్రతిబింబాన్ని మోస్తూ, సీకు పాదపీఠమైయున్న యీ హృదయాన్ని చూడు. సీకోసమే ఎట్లా కొట్టుకుంటోందో! రురూ! రురూ! సీ పేరు చెప్పినంతమాత్రాన నాచెదవులకు ఎక్కడలేని తీసి వస్తుంది. ఆమాధుర్యం అంతా సీదేగా.

రురు — మాధుర్యం! ఏమి మాధుర్యం? - ప్రమద్యర లేనిదే ఈనృప్తిలో మాధుర్యం యేమీ! కుముదినీ! సీవు సీ ఆమూల్యమైన ప్రేమ ఆహ్వానముతో నన్ను గర్వితుణ్ణి చేశావు. కాని, నాకు ప్రమద్యర కావాలి. ఆమెలేని వసంతం నాకు శిశిరంకంటె భరింపరానిది. ఆమెలేని వెన్నెలలు నాకు భయంకరమైన కాళరాత్రులు.—

కుము — రురు! సీకోసమే చెపుతున్నా : ప్రమద్యర పడుచువచ్చిన రురువును ప్రే మించి వుండవచ్చుకాని పట్లలేని, కీర్లు నడలిన రురువు ఆమెకు కావాలా?

రురు — నేను యెల్లా వున్నా ఆమెకు తప్ప కుండా కావలసిన వాడనే — ఆ నమ్మకం నా కుంది.

కుము — వెరివాడా! అట్లా అనుకుంటు న్నావు. అయినా యిం కొకమాట. నవ శరీర కుసుమచేశలమైన ఆమె యవ్వ

నానికి లోడుగ సీ మునలితనాన్ని ఆమెకు అర్పించడం న్యాయమేనా?...ఆమె సీతో చెప్పకోలేకపోవచ్చును. కాని, ఎప్పుడో, వొక్క అరనిమిషమైన, ఆమెకు చింత కలుగదూ? “యీ మునలివానితో యేమి కాపురము” అని. — అప్పుడు ఆమెకు కలిగిన అసహ్యన్ని సీవు యెల్లా భరిస్తావు రురూ!.....రురూ! నామాట విను...నాతోరా...మరో ప్రపంచంలోకి వెళ్లిపోదాము...

రురు — పోసీ - ఆమెను బ్రతికించి...ఆమె నా వార్ధక్యాన్ని చూచి — అబ్బ! — అబ్బ! — నామునలితనం ఆమెకు రోత కలిగిస్తే అప్పుడే ఆమెపాదాలకడనే ప్రాణాలు వదులుతాను. - ప్రమద్యరా! ప్రమద్యరా! ఎంతకాలము యీయెడ బాటు! (తొందరగా లేచి) ఇదుగో వస్తున్నా.

కుముదినీ — (అతనిని వారించి) వద్దు. వద్దు. రురూ! రురూ! ఆగు, ఆగు, రురూ! సీవు యేమి చేస్తున్నావో సీకే తెలియడం లేదు.

రురు — కుముదినీ! నన్ను ఆపకు...నాకు నా ప్రమద్యర కావాలి... నేను ఆమెను బ్రతి కించుకుంటాను.

కుము — వద్దు. వద్దు. నిన్ను వెళ్లనియ్యను. (చెయ్యి పట్టుకుని వెనక్కి లాగుతుంది.)

రురు — తల్లీ! నమస్కరిస్తున్నాను. నన్ను వదలు.

(వదలించుట వెల్లిపొతాడు.)

కుము — (నిరాశతో) అబ్బ! ఎంత పిచ్చి వాడు.

(తా)

ఆరవ రంగము

(వార్ధకరంగ ప్రదేశము. గురువు ప్రమద్యరసు వొడిలో పెట్టుకొని వుంటాడు. కొంచెం దూరంగా ఋషులు ఆశ్రమతాపసులు వుంటాడు.)

గురు — ప్రమదా! ప్రమదా! ఎంత నిద్రలో వున్నావు? లోకపాలకా! శమనా! వినుము!

నీ నియమము ప్రకారము నన్నే ముసలి వానిని చేయుము. నా ఆయువు నిచ్చి నా ప్రమద్యరను బ్రతికింపుము.

ధర్మరాజా దయచూడుము!

(నేపథ్యమున : ఉరుకులు — ఆకాశవాణి.)

మునివర్యా! ఆనుగ్రహించితిమి. భవదీయ త్యాగంబు ప్రశంసనీయంబు. సుశ్లోకుంధవపు భవదీయ త్యాగమహిమంబు ప్రమద్యరను పంచత్వంబువలనం బాపె; నిక శోకంబునుం దక్కదు. అర్హ్యంతశోభా విమన్వితయగు నీ ప్రమద్యరంగూడి ఇష్టోపశోగంబు లనుభవించుము నీకు మేలగుగాక!

గురు — మహాప్రసాదము! ... ప్రమద్యరా! ప్రమద్యరా! ... కడులుతోంది. కాని, యీమే నా ముసలిముఖం చూచి భయ పడదు గదా! ... అబ్బ! ఎంత పని చేశాను.....కోరి తెచ్చిపెట్టుకున్నాను ఆమెకు నాకుకూడ యీ తీవ్రవ్యధను...

ప్రమద్యర — (మెలకువ వస్తూండగా) రురూ!... రురూ!

రురూ — ఈమెకు స్మృతి వస్తోంది. నా అందవికారమునకు యీ ఉత్తరీయాన్ని తెరచేసుకుంటా!

(ఉత్తరీయంతో ముఖం కప్పకుంటాడు.)

ప్రమద్యర — (లేచి కూర్చుని) రురూ! రురూ!... ఇక్కడే వున్నావా?... నేను నీ వొళ్లోకి యెల్లా వచ్చాను! నన్ను వదల నని వొట్టు పెట్టు. ఎల్లా వెళ్లావు?... నేనే వెళ్లానా?... ..

అవును... ఎంతప్రయాణం చేశాను అను కున్నావు... నాగలోకంలోకి వెళ్లాను... నాగకన్యక లందరూ నిన్ను గురించే అడి గారు.....రురూ!...రురూ!... మాట్లా డవేం, రురూ... ఈముసు గేమిటి? ...

(ముసుగు తీసివేస్తుంది.)

ఓహో! ఏమి టిది. నువ్వు నారురువే? ఏమి టీ కాంతి! నీముఖంలో యెంత తేజస్సు! నీకళ్లు ఎంత మెరిసి పోతున్నాయి ... నీలో నవనవంతం తొండవమాడుతోంది. రురూ! నన్ను కాగిలించుకో! గట్టిగా కాగిలించుకో! ఏనీ నీలేతపెదిమలు..... అసలే సుందర మూర్తివి..... మరింత సుందరుడ వెల్లా అయ్యావు? రురూ!

గురు — ప్రమద్యరా! ప్రమద్యరా!! అంతా నీ ప్రేమప్రభావమే... ప్రమదా! ప్రమదా! *

(తె ర)

నాజీ జర్మనీ — ఉన్నతవిద్య

కొచ్చెర్లకోట సత్యనారాయణ మూర్తి

“జ్యో బాతికో పోరాడవంటో నేను భగవ
దుద్దేశు వెనకేరుస్తున్నాను.” — హిట్లరు.

పాశ్చాత్య ప్రజాప్రభుత్వాలు కడచిన రెండు
వందలయేళ్లలో పూర్వ, పశ్చిమాధ్యక్షాని రెండింటి
లోను కావించిన దౌర్జన్యాలను కర్మశంకగా కళో
రంగా వర్ణించే హిట్లరు, మహాభారతయుద్ధంలో,
మంగిపోతూవున్న కర్ణుడిరథం చూసి హృదయ
దౌర్బల్యం కలిగి చేయి వెనుకాడిన అర్జునుడికి ద్రౌపది
వస్త్రాభిషేకంవారి పరాధనాన్ని విజ్ఞాపకంచేసిన
శ్రీ కృష్ణుణ్ణి జ్ఞాపిస్తే తనాడు.

‘మీరు ఆకాశ్యతమని కాస్త్రజ్ఞులు చెప్పవంటు
న్నారు’ అని మిణుగురులేరుగు నక్షత్రాన్ని చూసి
నవ్వించటం! మన జాతీయ ధర్మాన్ని సంప్రదాయాలను
మరచిపోయి వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యంకేర, ప్రజాప్రభుత్వం
కేర, ఓట్లకేర స్వార్థపరులైన పార్టీనాయకుల కక్ష
లలో కాట్లాటలలో చిలిపోయి మహాపరిధ్రులో చులిసి
తేలుతూవున్న మనం, జర్మనీలోని హిట్లరుప్రభుత్వాన్ని
నిరసించడంకన్న పోస్టాప్సరమైన విషయం వేరే
వుండదు.

హిట్లరు నాయకత్వంక్రింద నాతీప్రభుత్వంవారు
జర్మనీదేశపు ఉన్నత విద్యాసమస్యలను పరిష్కరించిన
విధం వివరిస్తాను.

౧౯౩౨లో ఐకోపాఖండంలో వివిధదేశాల విశ్వ
విద్యాలయాలలో నడవరుకుతూవున్న పద్ధతులను
గురించి ఒక రిపోర్టును రాయరుచేయుగా, అది ఆయా
దేశాలప్రజల చిత్రకృత్తులను భావాలను అదర్శాలను
వర్ణించే వేర్వేరు వ్యాసాలగా పరిణమించిందట! అంతే
కాని మానవకోటికంతగా సర్వసామాన్యమైన విజ్ఞానాభి
వృద్ధికి సంబంధించిన సామాన్యలక్షణాలు అందు
అంతగా అగపడనే లేదట! ఆవిద్యావిధానాలు ఆ

దేశాల అభివృద్ధికోసం జరిగేప్రయత్నాలతో అంత
గాభంగం మిగిలమైపోయినాయి.

యుద్ధానంతరం, అనగా ౧౯౧౮లోరూపు, జర్మను
యునివర్సిటీ ప్రొఫెసర్లకు తమ యూనివర్సిటీ చదు
వులపై మనుషటికన్న ఎక్కువనీవచ్చును ఇయ్యాలని
అప్పటి జర్మనుప్రభుత్వం ప్రయత్నించిందిగాని ఇంత
ట్లోకే ఇంకో కొత్త ఉపద్రవం సంప్రాప్తమై జర్మను
యునివర్సిటీలనీవచ్చు వెనుకటికన్న క్షీణించింది. అది
యేమంటే, జర్మను విద్యార్థులలో జాతీయోద్వేగం
తీవ్రంగా విజృంభించి వారు అధికారులపై తిరగబడడం
ప్రారంభించారు. జర్మను జాతీయగౌరవానికి భంగకర
మైన వెర్నెన్లెన్సంధికి తమ ప్రభుత్వం తల ఒగ్గి మిగ్రే
మంశిలివారి ఆజ్ఞలను నిరసావహించింది. జాతీయోభి
మానపూరితులైన జర్మను విద్యార్థులకు ఈ యవమానం
దుస్సహ మనినీ. చింది. ఈ అయిచ్చిత ప్రభుత్వం యెవల
జ్వేషంగా మారి ప్రత్యక్షవిరోధంలోకి దిగింది. ఐహి
రంగా పోట్లాట లేర్పడ్డాయి. ౧౯౨౦, జనీవరిలో
ఏబరు ఆను పండితుడు సామ్యవాదులైన కొందరు
విద్యార్థులను సమన్వించగా మిగిలిన విద్యార్థులు అతనిని
యునివర్సిటీ అధికారి యెదుటనే కొట్టారు. యూనివ
ర్సిటీఅధికారి వారిని వారింపులేడు, శిక్షించలేడు. ఇతర
దేశాలలోవున్న జర్మను విద్యార్థులనుమాడా తమ విద్యా
ర్థుసంఘాలలో సభ్యులుగా చేర్చుకోవాలని విద్యార్థులు
పట్టుపట్టారు. ఇది ముఖ్యంగా ఆస్ట్రియాదేశంలోనూ,
జెకోస్లావోకియా దేశంలోనూ వున్న జర్మను విద్యార్థులను
తమతో చేర్చుకోవడంకోసం చైలుచేసిన ఉద్యమం.
జర్మనుజాతివంతేనూ విశ్వంచెయ్యాలని విద్యార్థులు
పోట్లాడడం పూర్వంనుంచీ అనుకూలంగా వస్తూనేవుంది.
అంతేగాని అది వేడు కొత్తగా చైలుచేసినవిషయం
కాదు. మునుపు, విస్తృతప్రధాని నాయకత్వంక్రింద
జర్మనుజాతి యావత్తూ ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంక్రింద

రావడానికి ముఖ్యకారణం జర్మనువిద్యార్థులు కాదా? అటుమిమ్ముట, కడచిన విశాఖాయుధానికి పూర్వము, యుద్ధకాలంలోనూ, యుధానంతరము విశవకుండా జర్మనులకు జాత్యభిమానం పురికొల్పుతూ వచ్చింది జర్మనువిద్యార్థులు కాదా? “జాత్యభిమానం అభివృద్ధి చేయడం మాపుకో”మని విస్కాన్సా ప్రభువే తన విద్యార్థిదళమునుంచి వ్రాసుకొనివున్నాడు.

జర్మనీదేశచరిత్రలో ఆనుశృతిగా వస్తూవున్న విద్యార్థులఉద్యమం రిగి నేడు యీవిధంగా వైట పడింది. వెర్సెయిస్సంధిని చించి చేదించాలి; నిధుల జర్మనుజాతిని ఒక్కసాయకత్వంకింద విక్రయించెయ్యాలి; అంటే కాదు. జర్మనుజాతికి చెందని, పదిత్రమైన జర్మను రక్తం తమదేశంలోనూ ప్రవహించని విద్యార్థులను తమ సంఘాలనుండి తొలగించాలి. ఇవి జర్మను విద్యార్థుల ఆశయాలు.

కాని ప్రభుత్వంయొక్క దౌర్బల్యంవల్లా, అసమర్థతవల్లా తమఆశయాలు సఫలం కావటంలేదు. ప్రభుత్వం విద్యార్థులసంఘాలను అంగీకరించలేదు. ప్రభుత్వానికి విద్యార్థులసంఘాలకు మధ్య మనస్ఫుర్ణలు చెచ్చాయి. జర్మనుజాతీయతకు తాము వారసులమనీ, అప్పటి జర్మనుప్రభుత్వం తమకూ, తమజాతినికూడా అవమాన పరుస్తోందనీ విద్యార్థులు భావించారు. “దేశద్రోహం వైవదుర్యాదులు” అని అధికారులను వారు నిందించారు. జాతీయవిప్లవంకోసం తీవ్రంగా పనిచేశారు.

౧౯౩౩ నాటికి విద్యార్థులలో కలిగిన యీ ఆశాంతి అలజడి అప్పటి ప్రభుత్వాన్ని గజగజలాడించింది. ఆయేడు ప్రభుత్వం విద్యార్థుల సంఘాలను అంగీకరించింది కాని అప్పుడే నాజీపక్షానికి ప్రభుత్వాధికారం యేర్పడుతోంది. రాజకీయాకాశాన హిట్లరు భాను కువయ్యిస్తున్నాడు. ఈమార్పులలో జర్మను జాతిలో చాలు విద్యార్థులుకూడా ముందంజకేశారు. జైల్లసు యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు తమయూనివర్సిటీలో వున్న అజాతీయతను నిందిస్తూ, తమ ‘జ్యూ’ ప్రాఫెసర్లను నిరసిస్తూ, యూనివర్సిటీ అధికారికి ఆంశ్యసంక్షేపం యిచ్చారు. అతడు ఆసంక్షేపాన్ని ఉపసంహరించి

నుకోవలసిందని విద్యార్థులను మందలించగా వా రెండు కంగీకరించక యీవిధంగా జవాబుచెప్పారు!

“మేము ఎట్టిభావంతో ఉత్సాహంతో జీవిస్తున్నామో పనిచేస్తున్నామో అట్టి భావంతో ఉత్సాహంతో బోధించే జర్మను ప్రాఫెసర్లనుమాత్రమే మేము గౌరవిస్తాము. శత్రుబలాన్ని మట్టపించడానికి సిద్ధంగావున్న నైతికదళంయొక్క ఉత్సాహ మది. అటువంటి వారియెడలమాత్రమే మాకు విశ్వాసం కలదు. వారే మాతస్వలను యొంచగలవారు” —

(లండన్ టైముస్ పత్రిక, ౨౬-౪-౧౯౩౩.)

కీలునగరంలో విద్యార్థులు, తమ ప్రాఫెసర్లలో ౨౮ మంది ఉద్యోగాలలోనుంచి తొలగించబడినందున పట్టుపట్టారు. విద్యార్థికారులు అందుకు అంగీకరించనప్పుడు “మేమే తీవ్రమైన చర్యను తీసుకుంటున్నాము” అని వారికి తెలియజేశారు.

ఈవిధంగా ధిక్కరింపబడ్డ ప్రాఫెసర్లలో వాస్సెర్, కార్ట్యూ, హోబరు అను పేరుపడ్డ పండితులున్నారు. వర్సింగెంథాలు యూరపులో ఒకడెజనుభాషలలోకి భాషాంతరికరింపబడి వున్నాయి. ఈడకు ఆ ౨౮ మందిని బర్లరపుచేయక తప్పిందికాదు. ౧౯౩౩ మే ౨౭ ౧౦-వ తేదీని సాయంత్రం జైల్లసునగరంలో, యూనివర్సిటీ కడుగుగా, బహిరంగస్థలంలో, ౧౫ వరు విఖ్యాతులైన గ్రంథకర్తల గ్రంథాలను విద్యార్థులు తగలజెట్టారు.

విద్యార్థులలో ప్రబలిన యీ ఆరాజకాన్ని అనేక మంది ప్రాఫెసర్లు నిందించారు, కొంతమంది తమఉద్యోగాలకు రాజీనామాలు ఇచ్చారు. “పూర్తిగా జర్మను జాతివారు కారన్నమాత్రాన విఖ్యాతిచెందిన ‘జ్యూ’జాతిపండితులను లేవకొట్టడంవల్ల జాతీయ విప్లవానికి అనుకూలంగావున్న జర్మనులకూడా పెడముఖం ఆపుకున్నారు. ‘నాకు నీజరు అంటే అభిమానం తక్కువ’ అని కాదుగాని రోమునగరంయెడల అభిమానం యెక్కువ’ అని విఖ్యాత మానసికశాస్త్రవేత్త యొనకోలరు పండితుడు పత్రికలలో వ్రాశాడు. అది వైర్యాన్ని మెచ్చుకుంటూ, జర్మనీదేశానికి కలుగుతూ

వున్న ఆపకారాన్ని ఉగ్గడిస్తూ, మరెవరో వ్రాశారు. జర్నలుప్రకాశిప్రాయం నాశపక్షమీద తిరగబడు తోందని చంటనే లండను టైమ్సుపత్రిక వ్రాసింది. జర్నలు విద్యార్థులు మాత్రం 'జ్యో'జాతి ప్రా శెనల్లను, జాతీయ విప్లవానికి ప్రతిహతులైన జర్నలు ప్రా శెనల్లను నిందించడం, వారి క్షమాపనను బహిష్కరించడం మానలేదు.

"విద్యార్థులసంఘాలు ప్రా శెనల్లను వారి పను లలోనుంచి తొలగించడం యికముందు సాగనియ్యదు. రాజకీయమైన కారణాలవల్ల వుద్యోగులను వారిపనులలో నుంచి తొలగించే అధికారం చేసే పుండుకొంటున్నాను" అని జర్నలు విద్యార్థిగమంత్రి ౩-౫-౧౯౩౩ తేదీని ప్రకటించాడు. అమర్నాడే, అనగా ౪-వ తేదీని, తెల్లను పగరవిద్యార్థులు తమ 'జ్యో'జాతి ప్రా శెనల్లను ఆరు నెలలకాలం బహిష్కరిస్తున్నామని ప్రకటించారు.

కాని క్రమంగా నాటిపక్షానికి బలం యేర్పడ్డ కొద్దీ విద్యార్థులలో రాజకీయప్రచారం తగ్గి, మాత్రం ప్రభుత్వంయొకట వారు తమధర్మాలు గుర్తరగాలన్న ప్రచారం ప్రారంభమైంది. నాటిప్రభుత్వానికి తా త్కాలికంగా అగినివున్నంతమాత్రాన తాను తమ చేతం యొకట అభిమానం వీడలేదని విద్యార్థు లన్నరుగాని దుర్మిరీక్ష్య ప్రతాపుడైన నాటిమూర్ఖుడు ఆకాశంలో ప్రకాశించినంతకాలం యిరెరనక్షత్రాల కచ్చట తానే వుండదు. పరమస్వయం కమమైన యశశిప్రతిభ జర్నలుజాతియొక్క తీవ్రతాన్ని పూర్తిగా ఆక్రమించింది. జర్నలుజాతి యావత్తూ ఒక్కపతాకంతోడికి వచ్చిపతర్వాక, ఒక్కచేతుణ్ణి ఆరా ధిస్తూవున్న తర్వాక, ఇక చిన్న చిన్న పతాకాల, చిల్లరచేతుళ్ల ప్రళంప యే ?

జర్నలువిద్యార్థు రిప్పుటికి నాటిపక్షంలోవున్న తీవ్రవాదులనే సమర్థిస్తున్నారు. తమరాజకీయఅభిప్రాయాలతో ఏకీభవించనిప్రా శెనల్లను తిరస్కరిస్తున్నారు. కాని నాటిప్రభుత్వం యూనివర్సిటీలలో అల్లరులను అరాజకాన్ని నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేస్తోంది. చదువు సంస్థలలో శ్రద్ధకు చూపి జర్నలు విజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేయవలసిందని విద్యార్థులను హెచ్చరిస్తోంది. పోట్టు,

పెట్టిగాంఆఫీసుల మోస్తరుగా యూనివర్సిటీలుకూడా నాటిగవన్న మెంటుయొక్క కాపు లయినాయి.

౧౯౩౦ నుంచి జర్నలు యూనివర్సిటీలలో విద్యార్థిజనసమృద్ధం యొక్కచైంది. ప్రజలలో ఉన్నత విద్య పర్యసామాన్యమైంది. యువకులు ఉన్నతవిద్య కోసం యూనివర్సిటీలలో విరివిగా నూగడం ప్రారంభించారు. కడనిన నూకేళ్లలో జర్నలీచేతపు జనసంఖ్య రెండురెట్లుమాత్రం పెరిగినప్పటికీ యూనివర్సిటీవిద్యార్థులసంఖ్య పదిరెట్లుపెరిగింది !

జర్నలీజనసంఖ్య	యూనివర్సిటీ విద్యార్థులసంఖ్య
౧౯౩౦ లో ౩,౩౦,౦౦౦,౦౦౦	౧౩,౦౦౦
౧౯౩౧ ౬,౪౦,౦౦౦,౦౦౦	౧,౩౮,౦౦౦

సామాన్య యూనివర్సిటీవిద్యార్థులసంఖ్య యా విధంగా పెరిగిపోవడం తేమంకాదని నీష్క్రిపంకితుడు హెచ్చరించాడు.

ఎన్ని యూనివర్సిటీలైనా ఎన్నికాలేతలైనా విద్యార్థులమండకు సరిపోవటంలేదు. చదివినవారికి తెలు ఉద్యోగాలు దొరకటంలేదు. నాటిప్రభుత్వానికి పూర్వపుఅధికారు రీసమస్యను పరిష్కరించలేకపోయారు. ఏమి చెయ్యాలో వారికి తెలిసిందికాదు.

సామాన్య ఉన్నతవిద్యార్థులసంఖ్యలో చేత విద్యార్థుల సంఖ్యను తగ్గించడంకోసం నాటిప్రభుత్వం చేస్తూవున్న ప్రయత్నాలను క్రితంపందికలో వర్ణించియున్నాను.

నాటిపక్షం ప్రభుత్వాధికారం వహించిన నాలుగోరోజున, అనగా ౪-౨-౧౯౩౩ తాగిఘన, వారు ఒకనోటీసును ప్రకటించారు. పెకంపెరిస్కాలు విద్యార్థులు యూనివర్సిటీలలో చేరడానికిపూర్వం ఆరునెలలకాలం యెదైనా వకవృత్తిలోతగ్గివున్నవారిని, చేతిపనిలో తమకు అభిరుచి కలదో లేదో చూసుకోవలసిందనీ, అట్టి అభిరుచిగలవిద్యార్థులు సాంకేతిక విద్యార్థులసంఖ్యలో చేరవలసిందనీ, యూనివర్సిటీవిద్యకు అర్హత లేనివిద్యార్థులను మామూలు యూనివర్సిటీలలో చేర్చుకోరాదనీ ఆనోటీసుయొక్క సారాంశం (ఆర్డర్) :

౧౯౩౩ ఏప్రిలు ౮-వతేదీ గల ప్రభుత్వజ్ఞ ప్రకారం యూనివర్సిటీలో చేరగూడనిప్రతివిద్యార్థి, ఆతని

కొనుచువులనుబట్టి తెలిసి తేటలనుబట్టి, ఇష్టయిష్టలను బట్టి, పనిపాటలనుబట్టి, "ఉన్నతవిద్యకు అర్హు డనునో కాదో" నిర్ణయించడానికి ప రీ యో స ం ఘ ము ల ను యోచింతుచేతారు. అర్హతలేని విద్యార్థులు వాటిలో చేరడానికి తమారైనయెడల యూనివర్సిటీలలో వారి కేర్పరచిన స హ య ం లభించకపోవడమే కాకుండా యేడాదికర్వార వారు తిరిగి ఒక పరీక్షకు లోబడాలి. వారివిద్యార్థిత్వస్థితి ఆరెండో పరీక్షాఫలితం మీద ఆధారపడి వుంటుంది.

ఎ. ఏప్రిలు ౧౯౩౩-వ తేదీని " పెకంపేరి మూర్గ్లలోను మైసూర్గ్లలోను విద్యార్థుల సమ్మర్థం త స్థి ం చ డ ం టో స ం " ఒకచట్టం చేతారు. ఆ చట్టం ప్రకారం ౧౯౩౪-౩౫ సంవత్సరములో జర్మనీదేశమంతటా కలిసి ౧౫,౦౦౦ మంది విద్యార్థులను మాత్రమే సామాన్యపుయూనివర్సిటీలలో చేర్చుకోవచ్చు నని ఆజ్ఞాపించారు. అక్రితంయేడు ౨౦,౦౦౦ మంది మాత్రమే చేర్చుకున్నారు. ౧-౪-౧౯౩౩ తేదీ చట్టంలో నిర్వచించబడ్డ యితరలక్కణాలతోకాటు ప్రత్యేకరహా, వ్యత్యక్తమైన జాతీయభివానమూ కల విద్యార్థులకు మాత్రమే " యూనివర్సిటీ విద్యకు అర్హతను" ఇయ్య వచ్చునని నిశ్చయించారు.

విద్యార్థిమల సంఖ్య విద్యార్థు సంఖ్యలో పకోపంతుకు మించరాదు

యూనివర్సిటీలలో చేరనోరే విద్యార్థులు విద్యార్థి నులు అంతకుపూర్వం వాటి యువజనసంఘాలలోగాని, హిట్లరు యువజనసంఘాలలోగాని, జర్మను బాలికా సంఘాలలోగాని, ఇతరవాతీ సంఘాలలోగాని కొంత కాలం పనిచేసేప్పుట్లు దుశావుచేసుకోవాలి.

౧౯౩౪లో సుమారు పదివేలమంది జ ర్మ ను విద్యార్థులకు యూనివర్సిటీలలో ప్రవేశం దొరకలేదు.

ఈనిబంధనలను రానురాను ఇంకా విస్తృత చేతారు. ౧౯౩౫ ఫిబ్రవరి ౯-వ తేదీ కాసనంప్రకారం యూనివర్సిటీలలో చేరనోరే విద్యార్థి "మండు ముండు జాతియొక్క ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ కీపిలలో కలగ లోయే మార్పులలో తనకర్తవ్యం లేను నెరవేర్చుకలరా

లేదా" అన్నది ముఖ్యమైన విషయం. ఆతడు హిట్లరు యువజనసంఘంవంటి వాతీసంఘాలలో ఏవకదానిలో నైవా సభ్యుడా? ఎంతకాలం? సభ్యుడుగా వుండి ఆతడు చేసినకార్యాలు ఏమిటి? ఇటువంటి విషయాలకు తగినప్రాముఖ్యమును ఇచ్చారు. దేశాలోగ్గలలేని విద్యార్థులను యూనివర్సిటీలలో చేర్చుకోరాదు (౧౬-౧౨-౧౯౩౫). జర్మను యూనివర్సిటీల ఉద్దేశం విద్యార్థులకు ఏకో వకకావ్యులలో సుకుమితమైన ప్రావీణ్యతను ఇయ్యడంకాదు. మానకంగాను, నైహికం గాను జాతీయవాదములుగా ఉండెత్తగ్గ యువకులు మాత్రమే యూనివర్సిటీ పట్టర్గ్రులు కాలగినవారు (౧౬-౧౨-౧౯౩౫). "జర్మను విద్యార్థి వేట కుక్కవలె రుదుకుగాను, గోలుముక్కవలె బలివం గాను, క్రకఘ్లాట్టేలోని ఉక్కుపేనువలె దృఢం గాను ఉండాలి" అని డెర్లిను యూనివర్సిటీ కోటిసు బల్లవై వ్రాయబడివుంది.

వాతీవాదులకు ఈక్రాంతినియమాలు జర్మను లలో కొంతమందికి దురుఃచలేదు. దేశాదారుణ్యాన్ని బట్టి, రాజకీయప్రామాదాలనుబట్టి విద్యార్థులను కాలే తీలలో చేర్చడం భావ్యంకాదనీ, ఆరెండువిషయాల లోను అనుమలంగా లేకపోయినప్పటికీ కేధావంతులకు ప్రాప్తహమియ్యడం అవసరమనీ వారు వాదించారు కాని అది అరణ్యకోవన మైంది.

'అవార్డు' లైన విద్యార్థులపై అశోకవిధాలైన నిర్బంధా లేర్పడిది వారిని చదువులలోనుంచి వెళ్ల గొట్టారు. వారు జర్మనీదేశంలో వుండకుండా లేని పోయే పద్ధితిని యూనివర్సిటీ పరీక్షలకు హాజరుకా వచ్చును. రాజకీయమైన కారణాలవల్ల కొంతమంది జర్మను విద్యార్థులపైనుడా ఇటువంటి నిర్బంధాలను విధించారు.

ఉదా: ఒక జర్మను విద్యార్థికి యీ విధంగా వోటిసుచచ్చిందోవార్షర్తు తోనెగ అనే విద్యార్థిజననం డ్వెర్టీ (యాదుప్రాంతం)లో ౬-౧౨-౧౯౦౭-వ తేదీని; ప్రస్తుతనివాసం డెర్లిను-ఫ్యూర్ లెండాన్సు : ఏవిగమైన (జర్మను) ప్రభుత్వపు పరీక్షలలోను పాల్గొననూడ నని యిందుమూలంగా ఆజ్ఞాపించడమైవది" (౧౫-౧౦-౩౫).

పెద్దపెద్దవకాలలో విద్యార్థులనుబద్ధులూ, వారిలో రాజకీయమైన అలవాడీ తగ్గించడంకోసం వారిని చిన్నచిన్న పట్నాలలో ఉద్దుతున్నారు.

ఇదివరలో యూనివర్సిటీ విద్యార్థులు చాలా వరకు చిన్న చిన్న పట్నాలలో ఉంటుంటే ఇప్పుడు జర్నలి కేవలం జనసంఖ్య అధికంగా కావాలేమని. భవిష్యుత్ దేశంయొడల తమస్వం నిర్వహించటం లేదు. కాబట్టి వారు విద్యార్థులకర్హులకు అందరు. పెద్దపెద్ద పట్నాలలో సామాన్య కర్మమే, కార్మికులే అందుకు అందు; కాబట్టి నాటి ప్రభుత్వం అటువంటి పట్నాలకు ఎక్కువ అవకాశాలు ఇచ్చింది. పూర్వం యూనివర్సిటీలోను, సాంకేతికసంస్థలలోను చదువుకూ వుండే ముత్తం విద్యార్థులలో

నూటికి ౪౭.౬౦ మంది విద్యార్థులు ౧,౩ పట్నాలకు పట్నాలలోనుండి

౨౨.౫౨ " ౩,౪ " "

౨౯.౮౮ " కనుకన్న ఎక్కువ "

వచ్చినవారు.

ఇప్పుడు ఉన్నతవిద్యకు, భవిష్యుత్ విద్యల సంఖ్య చాలావరకు తగ్గి, సామాన్యసంసారకు, కర్మమల, కార్మికుల విద్యసంఖ్య పెచ్చింది. ౧౯౩౩-౩౪ సంవత్సరపు జర్నలివిద్యార్థులలో భవిష్యుత్ విద్యకు సామాన్యకర్మమల, కార్మికుల విద్యసంఖ్య పెచ్చింపుచేసి, పుట్టుకతోటి విద్యార్థులతోటి సంబంధంలేకుండా తెలివి లేబలుగల ప్రతిజర్నలియవరకునీ నాటిపాఠ్యనియమాలకు లోబడి, ఉన్నతవిద్యకు అవకాశాలు కల్పించడమే జర్నలియూనివర్సిటీల ఉద్దేశమనీ, ౧౯౩౫ లో తెల్లను యూనివర్సిటీవిద్యార్థులసంఖ్య ప్రకటించింది.

ఉపాధ్యాయవృత్తికి తగ్గికుపోతే విద్యార్థులందరూ కలిసి కొంతకాలం క్యాంపులో గడపాలి. మొట్టమొదట, ఒక్క మంది అందరూ కలిసి పనిచెయ్యడం, క్యాంపుకేదితానీ అలవాటుపడడం, — ఇది ఈ తగ్గికుయొక్క ఉద్దేశం. తెల్లను యూనివర్సిటీ విద్యార్థులకే ౧౯౩౫ లో యావత్తయమై యావత్తంగా ఉపన్యసించాడు.

"క్యాంపుకేదితంవల్ల విద్యార్థులలో విశమత్వం ఆభివృద్ధి అవుతుంది. వారిలో వారికి "మీరు" అన్న మూరమూరపుమర్యాదలు పోయి "నువ్వు" అన్న మేహభావం ఏర్పడుతుంది. మరి, పుష్కలచతువులలో మురిగి లేలే విద్యార్థులు సమాజం గా తమయట్టా కల్పించుకునే దుర్భిమానాలూ, అటంకాలూ నశించి వారు సామాన్యమనుష్యులుగా మారతారు."

జర్నలి ఉపాధ్యాయుల పరిమత్తయొక్క ఉద్దేశం విద్యార్థులవృత్తికి విడిచేయడమేగాని వారిని ఏదో ఒకవిషయంలో ప్రత్యేకంగా ప్రతిబలుపచేయడంకాదు. "జర్నలిదేశం ఇంచుమించు ప్రతి విద్యార్థులలోను మనోన్నతవచిరి ఆక్రమించి యున్నప్పటికీ విప్లవశీలి ఆమెకు తప్పలేదు. ఆదేశం యింకా కీరించి వుండాల, పే జర్నలి సాధించవలసిన మూలార్హాలు ఇంకా చాలా వున్నాయి" అని జర్నలి విద్యార్థుల కార్యదర్శి అన్నాడు. కేటి జర్నలిఉపాధ్యాయులకర్మవ్యం, విద్యార్థులకు చదువుచెప్పడం మాత్రమే కాదు; వారికి చిన్నప్పటినుంచీ నాటి సిద్ధాంతాలను బోధించి కొత్తపద్ధతులలో జాతీయ వాయకుల కాగల యువకులనుగా వారిని తయారు చేయడంకూడాను. ముందు ముందు ఈ రింధుషనులు, చదువు కేర్వడం, పాఠ్య వాయకుల్ని తయారుచేయడం వేరుకావచ్చును. ప్రస్తుతం మాత్రం నాటిని వేరుచేయడం సాధ్యంకాదు.

జర్నలి విద్యార్థులసంఖ్యకు స్వభావాన్ని ఇదివరలో కొంతవరకు వివరించివున్నాను. సిద్ధాంతమూ ఆచరణామూ విద్యను ప్రతినిషయములోను రెండు కాఖలుగా విభజింపవచ్చును. ప్రత్యయభేదపూర్వకమై ఆచరణను విడిచిపెట్టి కేవలం సిద్ధాంత చర్చలమీద ఆధారపడివుండేచదువులు నేల విడిచి చేసిన సామలవలె నిరాధారమవుతాయి. దేశకాల పరిస్థితులను ప్రజల ఆవస్థలను గమనించకుండా కేవలం విద్యార్థి వృద్ధిమాత్రమే ప్రధానోద్దేశం గాగల కాస్త్రజ్ఞానం

ఉత్పత్తికే మమకు కోపి పమానధర్మ

లోకో వ్యాయం నిరవధి ర్విపురా చ పృథ్వీ

అన్నట్లు ఎక్కడో ఎప్పుడో ఎక్కడో ఉపయోగపడవచ్చును గాని ప్రస్తుతం దేశానికమాత్రం నిర

ధక్మపునుండి గిరాఫీజంతువుయొక్క తలమోస్తరుగా అటువంటివిద్య ప్రజాశీలితానికి దూరమవుతుంది. ఒక వంక విద్యాధికులు శాస్త్రచర్యలలో గగనసాధాలను నిర్మిస్తామంటారు. మరొకవంక జనసామాన్యం ఆ విద్య వల్ల ఏప్రయోజనమూ పొందిజాలమంటూ మహాద్రుద్ధః లో, అజ్ఞానంలో మునిగిపోతుంటుంది. ఇది సామాన్యంగా మన యూనివర్సిటీలలో మనం నిర్వహించే ప్రవృత్తలకు అనుభవపూర్వకమైన కాస్తానివి ప్రత్యేక ప్రయోజనం సుఖ్యమైననది యని వాశీవిద్యాధికుల నమ్మకం. ప్రతిపరిశోధనా శాస్త్రీయంగా యధార్థమవునా కాదా అన్న చర్చతోబాటు దాని ప్రత్యేక ఉపయోగాన్ని గురించికూడా జర్మను శాస్త్రజ్ఞులు ఆలోచిస్తామంటారు. సామాన్య జనానికికూడా ప్రత్యేక ప్రయోజనంలేని శాస్త్రచర్యలంటే వినున, నిర్లక్ష్యం, అశ్రద్ధ.

విద్యావిషయంలో వాశీనాయకులదృష్టి యిట్లు పునా జాతీయభావంమీదా చదువుల ప్రత్యేకప్రయోజనంమీదా వుంటుంది. "శాస్త్రీయపరిశోధనలను జేయు యొక్క అవసరాలతో సంయోగంచేయడమే యూనివర్సిటీల చేయవలసినపని" అని జర్మను విద్యామంత్రి అన్నాడు. అవకాశంలేని ఉద్దేశంతో, శాస్త్రీయపరిశోధనఅయితే అది జర్మనుజాతీయొక్క అభివృద్ధి కేదో విధంగా సాయపడాలి. కేవలం సిద్ధాంత పూర్వకమైన విద్యలైతే వాశీసిద్ధాంతాలను బలపర్చాలి. అంతేగాని అజాగ్రత్తవాలవంటి నిర్లక్ష్యపు చదువులు వారికి గిట్టవు.

ఒకవిధంగా అది వారికి సహజమే. వారిలో చాలామంది ఇదివరలో విద్యాసంపర్క మంతగాలేని రీడకుటుంబాలలోనుంచి వైకి వచ్చినవారు. జనసామాన్యంతోపాటు వాశీకూడా ప్రత్యేకప్రయోజనంగల చదువులయెడల గౌరవమూ, అట్టిప్రయోజనంలేని చదువులయెడల విముఖత గలవు. వారు ప్రత్యేకమధ్యవంశో విరక్తమైన కాస్తాలను, వాశీచారానికి అనుకూలంకాని కాస్తాలను, దుబారాభివృద్ధికింద శాస్త్రీజేస్తున్నాడు. ఉదా: ప్రాచీన ఈజిప్టుచరిత్రకూ, బంధకు సంబంధించిన పరిశోధనలకూ లక్షలాదిద్రవ్యం కావాలి.

ప్రస్తుతం జర్మనీకి అది నిరర్థకమైనకాస్త్రం కాబట్టి దానికోసం ధనం వెచ్చించవక్కరలేదు. ఈవిధంగా వుంటాయి వారి ఆలోచనలు. "జాత్యభిమానం పెంపు చేయడానికి వైస్సను ఒక సాధనంగా జాతీయ ప్రభుత్వం పరిగణిస్తోంది" అని హిట్లరు అన్నాడు. "మేమే ముందు" అని జర్మనులు సంస్కృతంవంటి ప్రాచీనవిజ్ఞానాన్ని శాస్త్రాలను ప్రోత్సహించడంలో ముందంజవేసి నరోజులు గడించాయి. ఆర్థికంగా జర్మను లిప్సకు రీక్షితిలో వున్నాడు. ప్రభుత్వం దుర్బలక్రితా వుంది. కడచిన యుద్ధంతో దేశం అన్నవిధాలా న్యంసమైంది. ఇక

"మానంచే నగ, మాటలే కవచముల్,
మర్యాదలే భాగ్యముల్"

అన్నట్లు ప్రజల జీవితశీత ఆత్మత్యాగమూ తప్ప మరెవీ విగలలేదు. మహాద్రుద్ధంలో క్లాబలలో జర్మనుప్రజ యావన్ముందీ నిష్కలంక జేభాభిమానంతో స్వాతంత్ర్యగంతో ఒక్కపతాకంకించకు చేరారు. అట్టి పరిస్థితులలో వారిని గిండించి ప్రయోజనంలేదు. అంతేకంటే వా శేవీ చేయలేరు. మురిగిపోతూవున్న పవనమ కాపాడడంకోసం అనవసరమైన సామానును వెలుపారవెయ్యడం అగర్భంకాదు.

యూనివర్సిటీవిద్యార్థులచే ప్రారంభించబడ్డ శాస్త్ర ప్రాధిపత్య బహిష్కారోద్యమాన్ని వాశీప్రభుత్వం కొనసాగించింది. కుమారు వెయికంటే ఎక్కువమంది ప్రాధిపత్యను ఉద్యోగాలనుంచి తొలగించింది. అట్లా తొలగించబడ్డవారిలో విమరురు శాస్త్రపరిశోధనలలో "వోజెలు" బహుమతీలను పొందిన మేర్బాఫ్, ఫ్రాంకు, ఈవ్స్టీన్, హేబరు, హార్ట్జు అను విఖ్యాతవైస్సపండితులు (మ్యామాన్సు, టైమ్సు, ౫-౮-౧౯౩౪). రాజీయ కారణాలచేత, శేఖపొందిన వైస్సపండితులను చల్లగాటకం భావ్యం కాదనీ, జేభాభివృద్ధికి భౌతికకాస్త్రాలు ఆత్మసంరక్షణనీ పూజ్యమూ, కైజరు విరైల్సుసంఘానికి అగ్యమేదూ అయిన మాక్సు ప్లాంకు అను పండితుడు హిట్లరుతో స్వయంగా విన్నవించగా

“నెన్నుపందితులకోసం మనరాజనీతిని రద్దు చేయడానికిగాని, మార్పడానికిగాని వీలు లేదు. ‘జ్యో’ నెన్నుపందితులను వెదలగొట్టడంవల్ల జర్నల్ నెన్ను నగిస్తే, కొంతకాలం మనం నెన్ను లేకుండానే గడుపుకోవాలి”

అని హిట్లరు జవాబిచ్చాడట! “నెన్ను కొంతకాలం అగ వచ్చునుగాని ప్యూరజ్యూ అగదానికి వీలులేదు!” అన్న ప్రభుల్ల చంద్రశేఖరి వాక్యం మన కేసందర్భంలో జ్ఞాపకం రాకమానదు.

క్రీష్ణా పాపరు విఖ్యాతుడైన శాస్త్రజ్ఞుడు; ౨౨ ఏళ్లు కై జరు విల్లెబ్రూండ్లో అధ్యక్షుడుగా పని చేసేవాడు. అతడు తనపంథను చాలావరకు ‘జ్యో’ బారి ప్రాఫెసర్లతో నింపి జర్మను ప్రాఫెసర్లకు ఆటంకం కలగజేశాడు. ‘జ్యో’పందితులను వెంటనే తొలగించవలసిందని వాదీత్రభుత్వం ఆతనికి ఆజ్ఞా పించిందిగాని తనయిట్లుం వచ్చిన పందితులతోనేగాని తాను పనిచేయవని అతడు పట్టుపట్టాడు. గతయుద్ధంలో జర్మనీదేశానికి అతడు తన పరిశోధనలవల్ల అపారమైన సేవ చేశాడు. ఆలోచనలో మిశ్రమంపరి జర్మనీకి యోగునుతిదిగుమతుల నన్నిటిని ఆపుచేసేవప్పుడు అతని పరి శోధనలవలన యుద్ధానికి కనపరమైన వైశ్రేణ్యము ‘లిప్’దేశాన్నుంచి ఎవమరి చేయవచ్చురలేకపోయింది. ఆకృతజ్ఞతవల్ల వాదీత్రభుత్వం ఆతడినిమాత్రం మిగిల్పింది. కాని ఇతర ‘జ్యో’ ప్రాఫెసర్ల విషయంలో అతడు తనవట్టుకు వదలనందున తుదకు అరినినికూడా పనిలోనుంచి తొలగించవలసివచ్చింది.

యూనివర్సిటీలనుంచి లేవకొట్టబడ్డ ‘జ్యో’ బారి నెన్నుపందితులలో కొందరు ప్రైవేటు ఫ్యాక్టరీ పరిశోధన కాలలో పనులకు బుదిరారు. మరికొందరు ఇతర పారిశ్రామికసంస్థలచేత పోషింపబడ్డారు.

మానవకోటికంతకూ సర్వసామాన్యమైన శాస్త్ర జ్ఞానానికికూడా వాదీపక్షంవారు ‘జర్మను నెన్ను’ అనీ, ‘జ్యో’ బారి నెన్ను అనీ బారి మత భేదా లేర్పరి చారు. విఖ్యాతశాస్త్రజ్ఞుడైన లెనార్డుపండితుడు తన గ్రంథానికి “జర్మను పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రం” అని చేరు పెట్టి, పీఠికలో యిట్లా వ్రాశాడు :

“జర్మను పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రమా?” అని యొక రైవా అడిగవచ్చును. ఈగ్రంథాన్ని ‘ఆర్యను’ పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రమని కూడా పిలవవచ్చును... ‘నెన్ను’ ఎల్లప్పుడూ అంతర్జాతీయమైనవిషయం కాదా? అని మీరు అనుకుతారు. అది అబద్ధం. మానవస్మృతి మైన యితర విషయాలమోక్షరుగా నెన్నుకూడా బారిని బట్టి మారుతుంది. రక్షప్పర్మను బట్టి సిద్ధయ్యమవుతుంది”.

ఈ విషయంలో మనం వాదీ జర్మనీని పరిపా సించ వచ్చురలేదు. ఇంగ్లీషువారికి ఆమెరికావారికి భావ సామాన్యమైనప్పటికి ఇంగ్లీషువారు తమవిజ్ఞానసర్వ స్వాన్ని ‘ఎన్ టెక్నొలజీమా డ్రివివికా’ అన్నారు. ఆమెరికావారు ‘ఎన్ టెక్నొలజీమా ఆ మె రి కా నా’ అన్నారు. ఇంగ్లీషు వాద్యయచరిత్రలో ఆమెరికను కవులకేర్లు అంతగా కనపడవు. ఆమెరికను వాద్యయ చరిత్రలో ఇంగ్లీ షుకవులకేర్లుకూడా అంతే.

నెన్నుగ్రంథాలలో బాతీయభావం ఉపోద్ఘాతం వరకేగాని అంతకు మించడానికి వీలుండదు. వాదీత్రభు త్వమైనా ప్రకృతినియమాలను ఆధిక్యమించలేదు. గోడ్డను వంతెనలను నిర్మించడానికి ప్రత్యేకం వాదీశాస్త్రం వుంటుందా? వైద్యవృత్తినివరించి యొక జర్మను వైద్యుని యొకింది వాక్యాలవల్ల వాదీపక్షానికి, నెన్నుకూ వుండే సంబంధం కొంతవరకు అర్థమవుతుంది. “ఎంతటి ఘనవైద్యుడైనా, నూతన జర్మను బాతీయ రాజీయ సిద్ధాంతాలను గ్రహించి వాదీత్రకారం సంఘంలో తనవిధ్యక్షధర్మాన్ని నిర్వహించకపోతే, మంచివైద్యుడు కాజాలడు. వైద్యునిద్యోగ్ధులు ఈవిధంగా తయారు కావడానికి అవకాశం కల్పించడమే యూనివర్సిటీల ప్రధాన కర్తవ్యం”. దేశచరిత్ర, మానవశాస్త్రం, సాంఘికశాస్త్రం మొదలైన శాస్త్రాలను వారు త్యజించలేదు. వాదీపక్షపు ప్రచారాని కది అనుమలమైన శాస్త్రాలు కాబట్టి వాటిని బాగ్రతతో పోషించి అభివృద్ధిచేశారు. దేశచరిత్రనువరించి వకజర్మను చరిత్రకారు జీవిధంగా వ్రాశాడు. “దేశచరిత్రయొక్క విలువ కల్పితమేగాని యధార్థం కాదు. ఒకవృత్తాంతంయొక్క ప్రాముఖ్యం మనం కల్పించుకున్నంతవరకే గాని దానియధార్థతనుబట్టి కాదు.”

జనసామాన్యం, - చదువుకున్న వారూ, చదువురాని వారూ కూడా, దేవుడం, అనుచు, అహంభావం, కడు మొదలైన భావాలకు ములభంగా దాసులవుతారు. వాటి పోటీయొక్క తత్వం, ప్రజలందరికీ సరిగా అర్థమైందని చెప్పడానికి నీలులేదు. మైకున్న ఏకాద్విమందియను కులకో దావిస్వభావం పూర్తిగా బోధపడవచ్చుమనాని జనసామాన్యానికి దీనికొద్దీ అది భావోద్దేశకాలికండా, పోలికలకలండా, మహావిద్యాసంకలండా మరుతుంది. వాటి పక్షంవారు ఏదిద్యవైవా నూపించినా భూపించినా ప్రజలలో ప్రచారంకోసమే.

ఈవిధంగా విద్యాప్రచారకలో కొన్ని విషయాలను పూర్తిగా ఏరివేయడం మాత్రమే కాదు. తాము అంగీకరించిన విషయాలను, బోధించేవధులను కూడా వారు నిర్ణయిస్తున్నారు. వ్యాయకాస్త్రం, అర్థకాస్త్రం, వారాప్రతికావిద్యాకాస్త్రం మొదలైనవవాటిని బోధించడానికి విరివియైన కార్యక్రమాలను తయారు చేశారు. ఉదా: అర్థకాస్త్రంలో బోధించడంపై విషయాలు ఈవిధంగా వుండాలి: అర్థకాస్త్రయొక్క ముఖ్యోద్దేశం దేశాభివృద్ధికి బోధింపడం; గాఢ శతాబ్దంలో విశ్వసాధరత్వం, అంతర్జాతీయత, మానవవిజ్ఞానాభివృద్ధి మొదలైన పెద్ద పెద్ద ఆదర్శాలతో ఆ కాస్త్రం తన అసలు ఉద్దేశాన్ని మరచిపోయింది: అర్థకాస్త్రానికి ప్రవాది జాతీయభావం అన్నసంగిని విద్యాభిలాగా గ్రహించాలి; జాతి, తెగ, మానవోత్పత్తి కాస్త్రం, చరిత్ర ప్రారంభంకావడానికి ముందు మానవ వృత్తాంతం, జర్మనల రాజకీయాభివృద్ధి, ముఖ్యంగా కడవినమాత్రంలో. ఈసాకాలలో మానవసంఘనిర్మాణ తత్వంమాత్రమే సేర్పకోవా అవసరమేవారికి అవకాశాలందవు. ఆచరణమ నిర్ధారణలను విశ్వం చెయ్యాలన్న ఉద్దేశంతో, ఇద్దరు యూనివర్సిటీలో అర్థకాస్త్రాభివృద్ధి వర్తకత్వంవారాలను బోధించేకాలో విశ్వం చేశారు (౮-౧౧-౩౫). అర్థకాస్త్రంవంటి సాంఘిక కాస్త్రానిప్రయోజనం సంఘశక్తిని అభివృద్ధిచెయ్యడం అనీ, ముందు సంఘం, సంఘదర్శనం, సంఘదర్శనపరిష్కారం, తర్వాత వ్యక్తి, వ్యక్తిస్వార్థతత్వము అన్న

వాటినిర్ధారణలను సాంఘికకాస్త్రాలు గ్రహించాలని ప్రతిపాదించా కొన్నిచెప్పవచ్చును.

విజానిక, వాటిపక్షంవారి విద్యాసంస్థ యూనివర్సిటీ కానేకాదు. అది పూర్వంవంటి వున్నది. దానిని వారు తమపనికోసం వీలైనంతమట్టుకు ఉపయోగించుకున్నారు. వారిఉద్దేశాల కనుగుణంగా వారిచేత ప్రత్యేకంగా నూతనంగా నిర్మింపబడ్డది (౧) సాంకేతికవిద్యాసంస్థ, (౨) వృత్తిమూలం. దేశంలో ప్రకృతిసంపద లోపించినప్పటికీ తాము పరిశ్రమలలో ఉన్నతస్థానం వహించగలియుండడానికి ముఖ్యకారణం సాంకేతికవిద్యాభివృద్ధియేని జర్మనల వమ్మకం. అందుచేతనే కాతేజీలలో ఆచరణపూర్వమైన కాస్త్రీయవిద్యను అభివృద్ధి చెయ్యాలని వారిఅనుభూతి. "ఆచరణపూర్వకమైన విద్యను వృత్తులను అగౌరవం చేసి, వట్టి పుస్తకచదువులను ప్రాతకోశలను సంబంధించినవృత్తులను గౌరవించే దురభ్యాసాన్ని మనం ఎంత త్వరలో ఎంత సంపూర్తిగా విడలుకోగలిగితే అంత త్వరలో అంతకుంట్లంగా జాతీయ సామ్యవాదం దేశమంతటా వ్యాపిస్తుంది" అని జర్మన విద్యాకాఖను సంబంధించిన యొకప్రధానోద్యోగి అన్నాడు.

౧౯౩౫-౩౬ లో జర్మనీదేశపువిద్యాభివృద్ధి లందరికీ ప్రహేళికమైన పోటీపరీక్షలు ఏర్పాటుచేశారు. ఆపోటీ పరీక్షలలో విడువేలమంది యూనివర్సిటీ సాంకేతిక విద్యాసంస్థల విద్యాభివృద్ధి, ఆరువేలమంది వృత్తిమూల విద్యాభివృద్ధి పాల్గొన్నారు. వారందరూ విన్నవించబట్టులుగా పనిచేశారు. పోటీవిషయాలు వారిగురకాలు:

- (౧) జర్మనీగ్రామనిర్మాణము;
- (౨) ఒకవ్యాపారసంస్థ;
- (౩) జర్మనీ కాస్త్రాలలోను కళలలోను 'జ్యో' మతస్థల ప్రాబల్యము.
- (౪) జర్మనీ విజ్ఞానానికి జర్మనీ జాతీయభావానికల పరస్పర సంబంధము.

మొదటి బహుమతి వచ్చేవిషయాన్ని ఆయన గురు విద్యాభివృద్ధిలు జట్టుగా కీకీ తయారుచేశారు. దానిని

తయారుచేయడానికి రెండేళ్లు పట్టింది. విషయం “క్లెమెంకో, మరి ఫ్రెంచిదేశపు ఇతర వారీయ ప్రజా ప్రభుత్వవాదులకు ;” ఆ బహుమతి సంపాదించినది కోసింస్కుబర్గ్ విశ్వవిద్యాలయం. దానిని జర్మను విద్యార్థులసంఘం ప్రచురించింది.

కాని పోటీకి వచ్చినవిషయం లన్నిటిలోను మిక్కిలి మెచ్చపొందినది, జర్మను మునిసిపాలిటీల దివాలాలనుగరించిన పరిశోధన. మునిసిపలు అధికారులు దానిని మిక్కిలి మెచ్చుకొని అందులో చేయబడ్డ సూచనలను ఆమెలులో పెట్టడంకోసం ఆ విషయాన్ని గురించి పరిశోధించిన విద్యార్థులజట్టునాయకుణ్ణి నియమించారు! మనదేశంలోనూనా యూనివర్సిటీ చదువులు సంఘాభివృద్ధికి యోగింపగా యేల తోడ్పడగూడదు? కాశీచదువులు దేశాభివృద్ధికి క్రియాకామకంగా తోడ్పడగలవని గుజువు చెయ్యడం యీ పోటీల ఉద్దేశాలలో నకటి. విద్యార్థులెప్పుడూ రాజ

కీయవిషయాలలో మునిసి కేలకుండా వారిదృష్టిని విద్యాభివృద్ధివంకకు తిప్పుడం మరొకటి. “నాశీ ప్రభుత్వంకింద జర్మనీలో కాస్త్రీయభివృద్ధి తగ్గలేదని ఈపోటీలు ప్రపంచానికి గుజువుచేస్తున్నాయి. పూర్వపు జర్మను విద్యార్థులకున్న నాశీవిద్యార్థి ఎక్కువపని చేయించగలుగుతున్నాడు” అని ఆపోటీలను ప్రారంభించే సందర్భంలో విద్యార్థిసంఘాలనాయకుడు తన ఉపన్యాసంలో చెప్పివున్నాడు. ఇదిగాక మిలిటరీ తర్ఫీదునూనా జర్మనువిద్యార్థులకు కొత్తజనం ఇచ్చింది.

కాని యీ అభివృద్ధి కాశ్యతమా? నిర్బంధ ప్రయత్నాలవల్ల కల్గిన విజ్ఞానాభివృద్ధి ఎంతకాలం పాగుతుంది? మిలిటరీ డిస్ట్రీబుటు తన రాజదండంతో ముండ్రించి మనకళ్ల యెదుట మొలిపించిన మామిడిచెట్టు ఎంతకాలం కాస్తుంది? రాజకీయ ఉద్దేశాలకు అనుగుణంగా మానవ విజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధిచెయ్యడం యెంతవరకు సాధ్యం? ఈప్రశ్న లన్నిటికీ భవిష్యత్తే జవా వియ్యాలి.

పౌష్కలక్ష్మి

బొడ్డు బాపిరాజు

చిటుగాలిం జెరలాడు వాలుజడపై చేమంతి పూబంతి దా
లొరయం జీరచెరంగుతో ; బాలినదా లూకొట్టుచున్, నన్యసుం
దరి కైదండ యొసంగ భూనతి గృహద్వారమ్మునన్ మోపె శ్రీ
చరణాబ్జమ్ములు పౌష్కలక్ష్మి నకలాశల్ పట్టు నివ్వారితో!

మ స్న వి

ఉ ప క్రా మ ణి క

క ర్త :

అనువాదకుడు :

జలాలుద్దీన్ రూమి

మొహమ్మదు ఖాసింఖాన్

[మాలానా జలాలుద్దీన్ రూమి (౧౨౦౭-౧౨౭౩): పారశీక సూఫీకవులలో మాలానా రూమి అగ్ర గణ్యుడు. ఈ కవిపార్యవ్రాముని అపలుకేరు జలాలుద్దీన్ మొహమ్మద్. రూమ్ లోక చిత్తు ఆసియా యందు చిరకాల ముండినవాడగుటచే ఇతనికి రూమి అను వ్యవహారములు కల్గినది.

క్రీ. శ. ౧౨౦౭ లో ఈకవి బాల్కనగరమున జన్మించెను. ఇతనితండ్రి బహాఉద్దీన్ అకాలపు సూఫీలలో ప్రసిద్ధికెక్కినవాడు. జలాలుద్దీన్ బాల్యముననే పారశీకరాజు అగ్రహమునకు గురియై బహాఉద్దీన్ విదేశములకు వలసపోవలసివచ్చెను. ఈసంవారములో ఆయన సైహపురము, బాగ్దాదు, మక్కా, లరీందా, భోనియా మున్నగు అనేకనగరములు దర్శించెను. అప్పుడు సైహపురములో ఫరీదుద్దీన్ అత్తార్ అను ప్రఖ్యాత సూఫీకవిచంద్రుడుండెనాడు. బహాఉద్దీన్ ఆయనను దర్శించెను. అత్తార్ బాల్యదిన జలాలుద్దీను నెత్తుకొని ముద్దాది “ఇతనికి ద్వి దిగంతములు వ్యాపించు”నని ఆశీర్వదించెను.

బహాఉద్దీన్ గొప్పపండితుడు, వేదాంతి, యోగి. జలాలుద్దీన్ తండ్రికడనే సర్వకాస్త్రము లభ్యమిచ్చెను. తర్వాత తనతండ్రి శిష్యులలో ప్రసిద్ధుడగు బార్హుద్దీన్ అను యోగిపుంగవునికడ గొప్పాళ్లు శుశ్రూషచేసి, గుర్రకు వచ్చు - ౨ - తల్దీక్ అను ఒకమహాత్ముని అను గ్రహమువలన దివ్యజ్ఞానమును పొందెను.

రూమిసహాకరి మాడుకావ్యములను రచించెను. అందు ప్రసిద్ధికెక్కినది రెండు: దివాన్ మస్నె - ౨ - తల్దీక్; మస్నవీ. మొదటిది తనపరమగురువగు వచ్చుముని జ్ఞాపకార్థము వ్రాసినది. ప్రాచ్యదేశములలో ‘దివాన్’ కన్న ‘మస్నవీ’యే ఎక్కువప్రసిద్ధి వహించినది. కాని పాశ్చాత్యులు ‘దివాన్’కే ఉన్నతస్థాన మిచ్చినారు. ‘దివాన్’ ఖండికావ్యముల సంపుటి. ‘మస్నవీ’ అనేక ఉపాఖ్యానములతో కూడిన ఒక దీర్ఘ కావ్యము.

మస్నవీకావ్యమున “పారశీక ఖుర్ఆన్” అందురు. ఇస్లామ్ మతకర్తవ్య మీకావ్యమున బోధింపబడినట్లు మశ్రగంధమునందును బోధింపబడలేదు. ఇ. శ. ౧౭౯౯ ఈ కావ్యమునునుడించి

“His (Rumi's) mystical Masnavi deserves to rank amongst the great poems of all time” అని వ్రాసినాడు. మస్నవీకావ్యము ఆరుభాగములలో వ్రాయబడినది. ఇందు ౨౬, ౬౬౦ ద్విపదలు కలవు. మస్నవీ ఆంగ్లాదేశములు మా దున్నది.]

నాడు వెదుర్ల లేబాదల నన్ను పెకల్చిననాటనుండి నీ
బాడిన శోకగీతులకు బాష్పములగా కురిపించి రెల్లదుకా;
పాడుదు నావిషాదకథ బాటగ; మీయెడదల్ వియోగపుక
వేడిమిచే హరింపబడనే విన నర్హత గల్గు నప్పడే.

ఎందరెందరికడనో నాయెద రగుల్కొ
నిన విరహగీతికలను వినిచితి, గాని
నన్నుబోలు యభాగ్యమానవులకడనె
నాకు సుఖము, తుష్టియు మహానంద భవము.

ఎందరో సఖులై రది యేమొగాని
నారహస్యము గ్రహియింపనేర దెవడు ;
వ్యంజితమ్మాయె నెడబాటు పాటలందె
పెలుగుతోలగిన కనులకు తెలియుటెట్లు ?

ఈమురళీ సుధారవము నెంతరొ కేవల మూపి రంచు, కా
దీమహితస్వరాలు హృదయేచ్ఛ రగిల్చిన కిలికిలికా
స్తోమము; దీని నుజ్జ్వలము సూ సకలావని! అమృహోజ్జ్వల
ద్ధామము కాంక్ష నేయని యతం డొకజేని యభాగ్యు డును .

అది ప్రణయగ్ని వేణువున నంత మహచ్ఛవి వెల్లునట్టి; దీ
యది యనురాగ రాగ మిట నానవమందు ఫలించునట్టి; దీ
మదిరయె మాయెడందలకు మందగు ; నీ మురళీరవాళియే
యెదలముసుంగులకొ చిరుగనేసిన శత్రువరంకరల్ జమి

విరహము సహించును, దయా
స్వరూపమయి తానె తాపశమన మొనర్చుకొ,
గరళమగు, నమృతమయమగు
మురళియె, వివిధములు జిత్రములు దీనిగతుల్ .

విరహ ఛరికాశ్మతప్రణావలములైన
తప్త హృదయాల ననవరతమ్ము జారు
ప్రేమరక్తాంకితపథాల వేడుకలును,
మాన్యుడొ మజనుప్రణయోన్మాదకథలు
వేణు వాలపించు నిపుడు వినుడు సఖులు.

శీఘ్రగామి కాలమని ద్రస్తికాని
మాయెడ నదేలనో కాల మాగుణమ్ము
మానె; దీర్ఘమై యేనాటికైన తరుగు
నా యిది ? తిరింపగలన జన్మ యనిపించు.

మైత్రీ కుదిరించు కొననేమొ మాదినాలు
కరము గీలించి తిరుగు శోకమ్ముతోడ ;
కడచిపోనిమ్ము శోకమ్ముకొ, కాలము, మరి
సర్వ ముండుదు వీ వదే చాలు మాకు.

ఎన్నినా ల్లిట్లు బానిసవృత్తి నీకు
పై మెరుగుల జూపెడు వెండి బంగారులకు

త్రైచివేయ మాయాభవ చ్ఛృంఖలాల
తల ధరింపు కుమార! స్వాతంత్ర్యమాల.

స్వాగతము నీకు ప్రణయమా! స్వాగతమ్ము
కోటిలాభాల మాకెప్పు కూర్చు వీపు
బొషధమ వీవె మానర్వ వ్యాధులకును
మాదురాశకు గర్వ డంబమ్ములకును.

విహితకాయమ్ము వైహాయనవధాల
ప్రైరయాన మునర్చె ప్రణయమహిమగాఢ
జడప్రకృతియుగూడ వైతన్యమొందె నీ
నాయామహీధ్ర ప్రణయలాస్యములలోన.

అన్మదనుభవశాలి శోణాధరాల
నీవలె తగిలియుంటినా నేనుకూడ
హృదయమున రేగు భావాల నెల్ల మధుర
ప్రణయగీతాల గొంతెత్తి పాడివైతు.

ఇప్పుడో నే నొకప్రవాసి నిచట నేను
మాటలాడుభాష యవగతమ్ముగు నెవరికి ?
ఏను మూగవైపోయినా నెన్ని పాట
లెంత స్వాదుకంతము గల్గి యేమి ఫలము ?

రెక్కలేలేని షక్తివై స్రుక్తిపోదు
ప్రేమదేవత నను విస్మ రించెనేని
యొక్క ఊణమేని గడచును యుగమువోలె
నశ్వరంబయ్యు కాల మనంతమగును.

నా జీవితేశ్వరు తేజఃస్వరూప
మన్ని డిక్కులయందు న న్నావరించె
కానియెడల నెట్లు కలె నాకుగల
జ్ఞానమును స్మృతియు వైతన్యశోభ.

ఈవిశ్వరాహస్య వృత్తాంతమెల్ల
ప్రణయమంత్రము గోరు ప్రకటింపబడగ
అది యేమి దౌర్భాగ్య మందురో ప్రతిఫ
లింప దొకింత యీ హృదయదర్పణము.

పారిశ్రామిక తత్వము

ఎమ్. ఎల్. సాహు

[నేను చాలకాలనుంచి, భారతదేశ దారిద్ర్యము తగ్గుటకు, నిరుద్యోగసమస్య నివారణఅనుటకు విఫల పారిశ్రామికాభివృద్ధి (Large scale industrialisation) ఒక్కటే ఉపాయముని చెప్పుతున్నాను. దీనినినిజమిది చాలామంది సరిగా అర్థంచేసుకొన్నట్లు తోచదు. కొంతమంది సంపూర్ణ పారిశ్రామికాభివృద్ధి ధనపీఠవానికి దారితీస్తుందని భయపడుతున్నారు. మఱికొంతమంది నిరుద్యోగసమస్యను పరిష్కరించుటకు మాడుగా నిరుద్యోగుల పెక్కువచేస్తుందని అవమానిస్తున్నారు. ఇప్పటికీ జరిగిన పారిశ్రామికపరివర్తనకు ఆధ్యాత్మికతత్వాన్ని నాశనంచేసిందని భయపడుతున్నారు కొంతమంది. ఈ అపోహలన్నీ పోవుటకు ఈ వ్యాసాన్ని ప్రకటిస్తున్నాను.]

మహాత్మాగాంధీ కొందులేబుల్ కాన్ఫరెన్సుకు లండను వెళ్లినపుడు ప్రపంచవిఖ్యాత సినిమానటుడు చార్లీ చాప్లిన్ అతనిని దర్శింపజేసెను చార్లీ మహాత్మా నిట్లు ప్రశ్నించెను : “మీరు పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ప్రతిపూలురని, మీదేశపు ప్రజలను గ్రామాలలో చేరిపడులు చేసుకొంటూ సామాన్య జీవితం గడపమని మీరు సలహా ఇస్తున్నారని వింటున్నాను. ఆధునిక ప్రపంచానికి చాలా వెనుకబడిన జీవితతత్వాన్ని ఎందుకు ఉపదేశిస్తున్నాలో తెలుసుకొనవచ్చువా?” చార్లీ ఎవరో తెలియజేటువంటి (అని చెప్పకొనడం) గాంధీగారు ఈ ప్రశ్నకు చాలా అశ్వర్యపడ్డారు. ఇట్లు చెప్పేరు వారు : “భారతదేశంలోనూటికి ౯౦ మంది దుర్భరదారిద్ర్యముతో బాధపడుతున్నారు. యంత్రపరిశ్రమలు వచ్చి చాలవృత్తులను చెడగొట్టాయి. ముఖ్యంగా పాలెవాణ్ణి నిరుద్యోగం లయ్యెను. యంత్రములు తీసివేసి, వడుకుట, కేయట మొదలగు చేతి పనులు పునరుద్ధరిస్తే లక్షలకొలది నిరుద్యోగులకు వృత్తు లేర్పడతాయి. జనులు ముఖపడతారు.” తరువాత చేతిపనుల వైతికప్రాశస్త్యాన్నినిజమిది కొంత చెప్పేరు. చార్లీ మళ్లీ అన్నాడు : “మీదేశంలో బీదరింతో బాధపడే ప్రజలకు ప్రభుత్వం ఏమాత్రము సాయము

చేయదు. వాళ్ల బీదరికానికి నిరుద్యోగానికి కారణం వాళ్లచేతిపనులు యంత్రపరిశ్రమల పోటీకి ఆగలేకపోవడమే. కాని ప్రభుత్వమే, ఆధునిక పద్ధతులవిదాన పరిశ్రమలను నిర్మించి, వారికి ఆహారం, దుస్తులు, గృహోపకరణాలు, నాగరికతాప్రపంచసౌఖ్యాలు లభించేటట్లు చేస్తుండునుకొనండి. అప్పుటికి మీరు పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ప్రతిపూలురుగా ఉంటారా? ఇంకనూ ప్రాచీనపద్ధతులతో వస్తుత్పత్తి చేస్తూ, ప్రాచీననాగరికతే కానా లంటారా?” అని. కాని ఆసమయంలో గాంధీగారు దానికి తగినసమాధానం ఇచ్చినట్లు తోచదు. ఈ ప్రశ్న ప్రస్తుతం ప్రభుత్వం వడుపుతున్నటువంటి అనేకమంది కౌన్సిలమెన్బరులు నడికేసిన, ఎవరూ తృప్తికరమగు సమాధానం ఇయ్యలేదు. పదవులు స్వీకరించిన వాయుకులు, బయట పనిచేస్తూన్నవారు చెపుతున్న మాటలనుబట్టి చేస్తూన్న పనులనుబట్టి చూస్తే బాతీయపునర్నిర్మాణానికి తగినంత సిద్ధాంతప్రణాళిక వారిదగ్గర లేదేమో అని విస్తోంది. అందుచేత రాట్నం, చేతియగ్గాలు ప్రవేశపెట్టి బాతీయ పునర్నిర్మాణం చెయ్యాలని వారంటున్నారు. జమీందారీపద్ధతి, కళా రీతేరగాండ్లు పోవాలని, చవకగా విద్యుచ్ఛక్తి గ్రిడ్ పద్ధతి ననుపరించి చిన్న ప్రవాహాల్లాంటి తీసిగ్రామాలకు

1. I am quoting from memory from the account of Charlie Chaplin's visit to the Mahatma. I believe that I have not mis-stated any thing.

సమైతెయ్యలని చెప్పున్నారు. కాని గ్రీడ్ పద్ధతేంటి ఎంత క్లిష్టమైన నిర్మాణంతో కూడినవనో, అది జయప్రదంగా సెరవేరాలంటే, ఎంతమంది ఆర్థికవేత్తల, పెట్టుబడిదార్ల, పారిశ్రామికనిపుణుల సాయం అవసరమౌతుందినట్లు కనబడదు. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం వస్తువుకూ న్నుచారల మాటలనుబట్టి మాస్తే గతయుద్ధసందర్భంలో, లెనార్డ్ యూనివర్సిటీని రంగులపరిశ్రమ (aniline dyes) నిర్వహించవలసినదిగా తీర్మానింపజేసిన ఒక 'లిబరల్' రాజ్యాంగవేత్త జ్ఞాపికి వస్తున్నారు. మనకు డిసేటింగ్ సాపైటీ తీర్మానించినంతమాత్రాన పరిశ్రమ నిర్వహించవలసినది మనకు తెలియదు. కొత్తగా అధికారపక్షపులోకి వచ్చినవారి మాటలవల్ల కూడా ఆశ్చర్యపని జరుగదు. వారాప్రతికల సాదావిడే కాని మనకు తెలిసినంతవఱకు కాంగ్రెసు, కాంగ్రెసేతరకాష్టాలలోకూడ, దీనినినుండి తీరప్రయత్న లేమో జరుగుతున్నట్లు తోచదు. బాతీయపునర్నిర్మాణం కార్యరూపం దాల్చడానికి అవసరమైన సిద్ధాంతప్రకారానికి సామగ్రి మనకు లేదు. ఇట్టిసంస్కరణలు కార్యరూపం దాల్చడానికి అధికారుల (High command) చేతిలో స్పష్టంగా నిర్వహింపబడిన కార్యప్రణాళిక ఉండాలి. కేవల తీర్మానాలవలన లాభంలేదు. తీరప్రయత్నాలు అవసరం. కేంద్రంలో భారతప్రజలకు బాధ్యతల ప్రభుత్వం ఏర్పడనిచే ఇట్టివి సంపూర్ణంగా సెరవేరడానికి వీలులేదు. కాని ఇప్పుడున్న అధికారాలతోటే రాష్ట్రీయప్రభుత్వాలు యీ పెద్ద కార్యానికి పూర్వస్వాహులు చేసుకోవడం, కొన్ని కొన్ని పనులు చేయడంకూడ జరగవచ్చును. చాన్సిలార్స్ గాంధీగారి నడిగినప్రశ్ననుగతి చూద్దాం. గ్రామపురస్కారాణం, చేతిపనులను పునరుద్ధరించడం, ఉన్నవాటికి చేయూత ఇవ్వడం మొదలగునవి గ్రామాలను కొద్దిగా చక్క బరచవచ్చును. కాని అంతగా బాగుచేయలేవని వానమ్యురం. ఇందుకు కారణాలు చాలా ఉన్నాయి. వాటిలో కొన్నిటిని ఇచ్చట ఉదాహరిస్తాను : "భారతదేశంలో ఎక్కువమందికి వ్యవసాయమే తీవ్రసాధనము. ౧౩౩౧-౪ సంవత్సరం లెక్కలనుబట్టి

మాస్తే నూటికి ౬౬ మంది వ్యవసాయంలో పనిచేస్తున్నారు. వాళ్లపని ఆహారము ఉత్పత్తిచెయ్యడం అన్నమాట. మిగిలిన ౩౪ సురిలో ౧౧ నురు మాత్రమే వగరవాసులు - పరిశ్రమలోను, వృత్తులలోను పనిచేస్తుంటారు. మిగిలిన ౨౩గ్గరు వర్తకులుగాను, భూస్వాములుగాను, గ్రామవృత్తులు చేసుకోనేవారుగాను, ఇతరవిధాల గ్రామాలమీద వచ్చే ఆర్థికసంపదమీద ఆధారపడి జీవించేవారుగాను ఉన్నారు. ఈ హెచ్చుతగ్గులనుబట్టి మాస్తే ఏవృత్తికి తగినంతమంది ఆదృతిలో పనిచేయుట లేదని తెలుస్తుంది. వైవాపరి వెనుకబడిన దేశాలలో తప్ప, ప్రపంచంలో ఏదేశంలోను ఇంతమందిరైతులు లేరు. ఈ రైతులకైనా శుభవేషం జరుగుతున్నదా అంటే - కిటికీలులేని మట్టిగుడిసెలు, చిరిగిపోయిన దుస్తులు, చింకిరాపలు, బక్కిపళ్ళులు - ఇదే వీరిసంపద. ఆకలిబాధ, బులుబాధ, అంటురోగాలు ఇవి వారిసాధారణాలు. రైతులస్థితిని బాగుచేద్దామనీ, వీరిజీవితప్రమాణం హెచ్చిద్దామనీ అనేకమంది యత్నిస్తున్నారు. ఇది ఎట్లా సెరవేరుతుంది? ఇదే పెద్ద సమస్య. పట్నాలనుంచి జమలు గ్రామాలకు పోలేకాదు; పట్నాలలోని నిరుద్యోగసమస్యతో బాధపడలేక కొంతమంది వెళ్ళినట్లు చదువుకున్నవారంతా గ్రామాలకు మరలితే యీపని జరుగదు. ఇప్పటికే గ్రామ్యవృత్తులమీద వచ్చే ఆదాయం చాలక నిరుద్యోగం తోను, దారిస్థింతోను బాధపడుతున్నటువంటి పల్లెటూళ్లకు ఎక్కువ బిడ్డి కలంగజేసి వారి దారిద్ర్యాన్ని ఇనుమడింపజేస్తాము. వ్యవసాయాన్ని నవీన పద్ధతులమీద నడిపిస్తే, తీవ్రతాపసరాలకు పథార్థాలను చతుకచెయ్యవచ్చు, ఎక్కువగాకూడ పండించవచ్చును. ఇది మంచిపద్ధతే కాని ఇది గ్రామదారిద్ర్యాన్ని నిరుద్యోగాన్ని ఎంతమాత్రము నివారించలేదు.

వ్యవసాయంలో నవీనకాస్త్రపద్ధతులు ఉపయోగిస్తే ఇప్పుడు పనిచేసేవారల్లో సగంకంటే ఎక్కువమంది పనిచెయ్యవచ్చురలేదు. ఇప్పుడు నూటికి ౬౬ మంది చాల ప్రాచీనపద్ధతులమీదను చాలప్రాచీన పరికరాలతోను ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు. నవీనపరికరాలు (కాస్త్రీయపద్ధతులు) ప్రతేకపెడితే నూటికి ౩౦ మంది

తోనే దేశానికి సరిపడే పదార్థాలకంటే ఎక్కువగా పండించవచ్చును; అంటే మాటికి 3౬ గురికి పనిపోతుంది. ఆసరే ఉన్న నిరుద్యోగిని మరీ హీనం చేస్తుంది. ఇప్పటికే జనసామాన్యంలో ఆసంతృప్తి ప్రబలిపోయింది.

ప్రతివానికీ, ఇప్పటికంటే ఆరోగ్యప్రదమైన, సౌఖ్యప్రదమైన జీవితం గడపాలని ఉంది. ప్రతివాడు తనకు సరిపడేంతరిండి ఏవిధంగానైనా బాధ లేకుండా దొరకా లనుకుంటాడు. కాని ఇదో పెద్దకోరిక కాదు. పరిశుభ్రమగు దుస్తులు, తనకు తనకుటుంబానికి చక్కటిఇల్లు, మంచివిద్య, ఎక్కువ విశ్రాంతి, మంచివిశోదాలు కావాలని కోరుతాడు. ఇది పెరవాలంటే ఇప్పటికంటే ౧౦ మొదలు ౨౦ రెట్లువరకు వస్తూన్నట్టి హెచ్చించాలి. పరిశ్రమలు పూర్ణంగా వృద్ధిచెందితేదేశాని ౨౦ రెట్లు ఉత్పత్తి చేయలేము. ఈపనిఅంతా ఒకనియనుబద్ధమైన పద్ధతి ననుసరించి జరగాలి. గ్రామాల్లో పనిచేస్తున్నవాళ్లలో సగంమంది నగరాలకు పోయి పరిశ్రమలలో పని చేయాలి; అంటే గ్రామాలను బాగుచెయ్యడానికి చాలమంది జనులు పట్నాలకి పోయి పరిశ్రమలను హెచ్చించాలి. పట్నాలు, నగరాలు విరివిగా పెరగాలి.

వైద్యకేవల సంగతులలో విశ్రులపారిశ్రామికాభివృద్ధి ఎందుకు అవసరమో మాత్ముంగా చెప్పేము. అది పెరవేరడం ఎట్లో తెలుసుకుందాం. పరిశ్రమ అనేపదానికి సుప్రార్థార్థం తీసుకొంటే నాగరికతా ప్రపంచంలోన ఒకనియనుబద్ధప్రకారం జరుగుతూన్న వస్తూన్నట్టి యని యర్థము. అటవస్తువులు, ఆహారపదార్థాలు, దుస్తులు, మొదలు, రాసాయనిక సామగ్రి, ఆయుధసామగ్రి, గృహసౌకర్యాలు, వినోదానికి సంబంధించిన ఉపకరణాలు, మనుష్యునియొక్క జీవితావసరాలు మొదలయినవి అతడు జీవించియున్నయుగాన్ని పట్టి అప్పటివిజ్ఞానమునుపట్టి ఉన్నాయి. అదిమయ్యువుమానవున కాహారసంపాదన, ఆర్థ్యసంరక్షణ తప్ప వేరేవి లేదు. అతడు గ్రామాల్లోను పట్టణాల్లోను స్థిరపడేటప్పటికి అతనిజీవితావసరాలపెరిగియు, ధరించడానికి దుస్తులు, ఉండడానికి ఇల్లు, శత్రుసంహార

కార్యమూ తన ఆర్థిని వాడుకునేందుకూ సంరక్షణలో పాఠాలు కావలసివచ్చివాయి. నాగరికతా విజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందుతూన్నకొద్దీ అవసరాలు పెరవేరడం, వినోదాలు ఏర్పడడం సంభవించింది. ౨౦-వ శతాబ్ది మనుష్యునికి ౧౮-వ శతాబ్ది మనుష్యునికి, విజ్ఞానంలో నైతేనేం నాగరికతలోనైతేనేం ఎంతో వ్యత్యాసం ఉంది.

కొన్ని శతాబ్దాలక్రిందట ప్రపంచ మంతటా, స్వల్పయుగం వ్యాపించియుండేదనీ, జనులందరూ విశేష సౌఖ్యాలను పొందుతూ, కోగ, దారిద్ర్య, అకాంతులు లేకుండా వుండేవారనీ అంటే విచక్షణగల విద్యావేత్త ఎవడూ నమ్మడు. ఇప్పటికి మిగిలియున్న జనుకటి యుగపు పరిశోధనలను పరిశీలిస్తే మన మనకొనేటట్టు అది స్వల్పయుగంకాదనీ జనులు ఇప్పటికంటే ఎక్కువమంది, అన్ని విధాలా చాలా తక్కువస్థితిలో నుండేవారనీ తెలుస్తుంది. వారు కోగదారిద్ర్యాలో చాల బాధపడుతూ ఉండినట్టు ఉహించగలం. కాని మానవుని జీవితచరిత్ర అంతటిలోను ఒకయుగంకంటే ముఖ్యో యుగంలోమానవాభివృద్ధి గోచరమవుతుంటుంది. ఒకదశలోకంటే మరొకదశలో వైజ్ఞానికాభివృద్ధి కనిపిస్తోంది. వ్యవస్థాబద్ధములైన సమష్టిప్రయత్నాలచేతను, నూతన యంత్రసామగ్రిచేతను మానవుడు తనజీవితంలో ఎక్కువ ఆనందం పొందగలిగేడు. ఆకలిమంట, కోగబాధ నశించడానికి తగినవసతు లేర్పడ్డాయి. శిరోష్ఠపరిస్థితుల వ్యత్యాసం అతనిని బాధించలేదు. చిర్రనుపట్టి చూస్తే ఏకాంతా అభివృద్ధి చెందుతూవున్న జాతులతోపాటు తానుమాడా సమంగా రాలేకపోతే అది తన స్వాతంత్ర్యాన్ని వ్యక్తిత్వాన్ని త్వరలో కోల్పోతుంది. చిర్రయందలి తన స్థానం భ్రష్టమైపోతుంది. అదీసీయో ఇటలీకింద ఎందుకు నలిగిపోయింది? చైనా తనస్వాతంత్ర్యాన్ని ఎందుకు కోల్పోతోంది? వైజ్ఞానిక, పారిశ్రామిక అభివృద్ధి చెందిన దేశాలతోపాటు తాము అభివృద్ధి చెందలేకపోవట్టియే. కాస్త్రవేర్తలు మానవుడు పదార్థోత్పత్తి పురుషాగించే సాధనాలను పట్టి సాంస్కృతికయుగాలను (epochs of culture) విభజించేరు. అట్లు మనకు పాఠరారితయుగంలో అనేక

తరహాలసాధనాలు కనిపిస్తాయి. తరహాలసాధనాలు ఆహార సంపాదనకు మొదలైనవి ఉపయోగిస్తుండేవారు ఈ యుగంలో. అటుతర్వాత కొత్తరాలియుగం. ఇది కార్లను కోసుగా చెక్కి అనేకసాధనాలు తయారుచేసిన యుగం. తరువాత రాగియుగం. మన ముందు మొదట ఉపయోగంలోనికి తెచ్చుకొన్న లోహం ఇదే. ప్రాచీన ముహూర్తం, ఈశ్వరేశ్వరులు రాగి వస్తువులను ఉపయోగించేవారు. సింధునదీప్రాంతపు మొదటి వాగరికజాతులకు రాగితోనే వస్తువులు చేసుకొనేవారు. రాగియుగం తర్వాత కంచుయుగం వచ్చింది. మన్నికలోను, గట్టిలోను రాగికంటే కంచు మంచిది. గ్రీకులు, సింధుదేశముల చాలవలకు రాగితోనే నగలు చేసుకొనేవారు. ఈయుగపరివర్తన అన్ని దేశాల లోను ఒక్కవిధంగా రాలేదు. కొన్నిటిలో కొంత ఆలస్యమైంది, కొన్నిటిలో కొంత ముందరైంది. ఇనుప యుగం ఆమెరికా మొదలగు కొత్తదేశాలలో కొంత ఆలస్యంగా వచ్చింది. ప్యూనుదేశములు ఆమెరికాకు పోయినపుడు నంచి వాగరికతగల జాతులను ఆక్కడ చూసేరు. పెక్కిలోలో పెరులో “ఇన్ కా”లు ముందిసామ్రాజ్యాలు స్థాపించుకొని ఉన్నాయి. కాని వాళ్లకు రాగిసాధనాలమాత్రం ముందేవి. పెంపుడు జంతువులు ఆట్టే లేవు. కొద్దిగా ఒంటెమాత్రం ముందేవి. గ్రీ. పూ. ౧౦౦౦ తర్వాత ఇనుపయుగం వచ్చింది. ఆ యుగంలోనే మన మున్నాము. మనపరికరాలన్నీ ఇనుమతోను, ఉక్కుతోను తయారు చేయబడు తున్నాయి కాని ప్రాచీన ఇనుపయుగానికి, క్రాస్త్రీయ రచనానైపుణ్యం కావలసి కేటి ఇనుపయుగానికి ఎన్నో రెట్లు లేదా ఉంది. వ్యాయంచేత దీనికి వేరే పేరు పెట్టారు. చరిత్ర బాగ్రతగా చదువులే తక్కువరకం ఉపకరణాలకలవాడు అంతకంటే ఎక్కువ క్రాస్త్రీయనైపుణ్యంగల ఉపకరణాలగలవానికి లాంఛనపుట మనం తెలిసికోగలము. పెక్కిలోలోని ఆక్ టెక్కుల గాధ ఈ సంగతిని ధృవపరుస్తోంది. నుజ్జపుదకం తోను, కత్తులతోను, తుపాకులతోను చెల్లిన ప్యూను చేకియలకు, మంచి కత్తెగల్గిన, యుద్ధనైపుణ్యం దైర్యసాహసాలు కల ఆక్ టెక్కులు ఓడిపోయారు.

ఎందుచేత? వారి యుద్ధసామగ్రి, రాకులు, కత్తులు రాగితో చేయబడినవి. వారికి నుజ్జాలు లేవు; తుపాకులు లేవు. కావున చరిత్రవలన మనము కేర్చుకొనవలసిన పాపము : పారిక్రామిక పద్ధతిలో ఎప్పటి కప్పుడేర్పడు తూన్న కొత్తపద్ధతులను అవలంబించక పోయినట్లయితే, అంతకంటే ఉత్తమ విశిష్ట క్రాస్త్రీయ పద్ధతులు గల్గిన జాతితో పోరాటం సంభవించినపుడు ఏజాతికాని తన స్వార్థంత్రాస్యాన్ని నిలుపుకోలేదు.

పారిక్రామిక ఉత్పత్తివిధయంలో ప్రపంచం లోని అభివృద్ధి కాలపరేఖలు కేడు ఉపయోగిస్తూన్న ‘టెక్నిక్సు’కు, కనకటి ఇనుపయుగం ‘టెక్నిక్సు’కు ఎంతమాత్రము సంబంధము లేదు. క్రాస్త్రీయ పద్ధతిలో పాతఇనుపయుగం తరవాదిదేశగా దీని పరిగణించ దానికి వీలులేదు. ఈ యుగము మానవుని జీవనశైలి లోనే అపూర్వమైన కొత్తదేశ తీసుకొని వచ్చింది. ఈ యుగాన్ని ‘నియో టెక్నిక్ ఏజ్’ (Neo-technique age) అనినీ, దీనికి పూర్వపుదైన ౧౧, ౧౨ శతాబ్దాలవాటిదానిని, ‘పాలియో టెక్నిక్ ఏజ్’ (Paleo-technique age) అనినీ అంటారు. దీనిని కొంతమంది మూడవవిప్లవముగా పరిగణిస్తారు. పారిక్రామికవిప్లవము దీనికి కేవలం ప్రారంభదశమాత్రమే. కాస్త్రీయ పద్ధతులను క్రాస్త్రీయ పద్ధతులు జీవితంలోని ప్రతి పాఠానికి సమన్వయపరచడంవల్ల, ఇప్పుడున్న స్థితికంటే అనేకరెట్లు ముందుకు పోగలమనే దృఢసమ్మతంతో ఉన్నాము మనం. కనక దీనిని క్రాస్త్రీయగ మనట ముంది. కాస్త్రీయ పద్ధతులు, అనంత, సౌఖ్యమయమైన జీవితాన్ని సృష్టించగల వని దైర్యమంది. అభివృద్ధి ఆదర్శంగాగల యా యుగానికి సర్వము ఉపసాధా ల్లో అవధివిస్తూ మతిమిచ్చుతో నిండియున్న గత శతాబ్దికి ఎంతో వ్యత్యాస ముంది.

మనం ఆధునిక యుగంలోని అభివృద్ధినిపజించి తెలుసుకొనవలసిన అమెరికా, జర్మనీ, ఇంగ్లండు మొదలగు దేశాలలోని పారిక్రామికాభివృద్ధిని గమనించాలి. ఇప్పటి ఉత్పత్తివిధానం, దాని నమూనానిన ప్రజల సాంఘికజీవితం పరిశీలిస్తే ౧, ౨ శతాబ్దాలకంటేయూ శతాబ్దియొక్క విప్లవత్యం బోధపడుతుంది. రెండు శతా

ప్రాచ్య దేశీయుల మాత్రము ప్రాచీనపద్ధతులకు లక్షణంబింది, మానవశక్తిమీద జంతుశక్తిమీద మాత్రమే ఆధారపడి యున్నారు. వీరివల్ల జరిగేది ఒకమాత్రం (బానిస) పనికంటె ఎక్కువ ఉండదు.

శక్తిపరమాలనరసీ శక్తులు (Power resources) వినియోగంలోనికి తీసుకొనివచ్చుటకు, పారిశ్రామికీకృతి సక్రమంగా నడిపించుటకు శీతీప్రభుత్వాలు చాలాచాధ్యక్షులు కలమీద పెట్టుకొనవలసి వచ్చింది. శక్తిపరమాల వినియోగంలోనికి తీసుక రావడం, పరిశ్రమలను వృద్ధిచేయడం అనేది మొదట వ్యక్తులు కమలభూతకోసం చేస్తూన్నా ఇప్పుడు ప్రభుత్వాలు వాల్టాచాధ్యక్ష వహించవలసివస్తోంది

ఇంగ్లండులాంటి దేశాలలో, ఈ పనిపంపకం, శక్తిపరమాలను ఉపయోగంలోనికి తీసుకొనిరావడం ప్రభుత్వ మెట్లు నియమిస్తోందో చూడాలి.

ఇంగ్లండు ప్రభుత్వం గ్రీడ్ సిస్టం ద్వారా విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తి నంతనూ తాను నియమించేస్తోంది. దాని కోసం కొంతమంది విద్యుచ్ఛక్తికరమైన నీయోగించింది. మోటారుకార్లు, టెన్ ఇంజన్లు వనపదానికి ద్రవరూపము ఇంగనం కానాలి. వీటికి ఇంగ్లండు ఇతరదేశాలమీద ఆధారపడాలి. ఇది ప్రస్తుతం ఏదో అవుతున్నా, యుద్ధం వస్తేమాత్రం ఆ పన్నె ఆగి పోతుంది. కావున బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ద్రవరూపమైన ఇంగనం తయారుచేయించడంకోసం చాలావెచ్చు ఖర్చు పెట్టుతోంది. కొన్నికంపెనీలకు చాలా సహాయం చేస్తోంది. దానికలన ప్రభుత్వంలో నెట్టుమొత్తున్నా అల్లా చెయ్యక తప్పదాయెను. ఇంగ్లండుకు శక్తిపరమాల కొరత అంతగా ఉన్నది. జలశక్తికలన వచ్చే యంత్రశక్తి ఏమీ లేదు. ఇంగ్లండులో శీలబాధ్యులన్ని పోతే దానిపరిశ్రమలన్నీ పడుకోవలసిందే. అందుచేత ప్రభుత్వం శీలబాధ్యులకు చాలా కొరతగా వాడుకుంటూ అదేమీ వ్యర్థంకాకుండా ఉండడానికి ఇంగననియ మాలా, పరిశోధకసంస్థలూ (Fuel control and research Boards) స్థాపించింది. అందుచేత శీలబాధ్యులను తయారుచేసిన సరుకు (manufactured

goods)గా చూచుకుంటూ, దానికలనవచ్చిన పరికాలాల్లో శక్తిని (every caloric of energy) బాగ్లతగా వాడుకొంటోంది.

శక్తిపరిశ్రమ (పవర్ ఇంజనీరీ) అన్ని పరిశ్రమలకు ప్రధానమైనది. మిగిలిన పరిశ్రమలుకూడ ఎప్పటి కప్పుడు బాగ్లతపరిశోధనలకు కేరీన కొత్తపద్ధతులద్వారా అభివృద్ధిచేసేనేతప్ప అవి మిగిలిన పరిశ్రమలపోటీకి ఆగలేవు. కాని పోటీనండి రక్షించుచుండుటకు వస్తువులను చవకగా బాగుగా తయారుచేస్తూండాలి. ప్రభుత్వం పారిశ్రామిక, కాస్త్రీయ పరిశోధక సంస్థలను పెంకొల్పి ఇందుకు సాయపడుతోంది. ఎప్పటి కప్పుడు పాత పరిశ్రమలలోని లోపాలను దిద్దకొనవం, కొత్తపద్ధతులు ప్రవేశపెట్టడం, నూతనపరిశ్రమలను కనిపెట్టడం — ఇది పరిశోధకసంస్థల పని. ఇదిగాక పెద్దపెద్దకంపెనీలు ప్రశ్నకంకా పరిశోధకులను నియమించి పరిశోధనలను చేయిస్తూంటాయి.

పై తెప్పిన సంగతులవలన ఉత్పాదనచేయడంలో సహాయకవు 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులవల్ల తయారైన సరుకు 'పారియో టెక్నిక్' పూర్వపుపద్ధతులవల్ల కంటె ఎన్ని రెట్లు అభివృద్ధికరంగా ఉంటుందో కొంతవరకు తెలుస్తుంది. ఈ పూర్వపు 'పారియో టెక్నిక్' పద్ధతే మననాయకులు అవలం దించుకుంటున్నారు. అక్కడెక్కులు స్పెషియలైజేషన్లు ముందర పనికొనలే 'పారియో టెక్నిక్' మనుష్యులు 'నియో టెక్నిక్' మనుష్యులవద్ద పనికిరారు. సాహసీకు లైనవ్యక్తులు ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, అమెరికా మొదలగు దేశాలలోని పరిశ్రమలను 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులద్వారా అభివృద్ధిచేశారు. కావున ప్రభుత్వం పని చాలా చురుకైనది. ఆకంపెనీలకు బాగ్లతపరి శోధక సంస్థలద్వారా సాయం చెయ్యడం 'పారియో టెక్నిక్' పద్ధతులలో ఉన్న యంత్రములను 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులకు మార్చడంమాత్రమే ప్రభుత్వం చేసేసహాయం. వెనుకబడిన రష్యా, జపాన్ దేశాలలో మాత్రము ఇంత మాత్రము చాలదు. ౧౯౬౮ లో, అభివృద్ధి చెందాలంటే జపాన్ తాను 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులకు లక్షణంబింది చాలని నిర్ణయించుకొంది. ఈ పని మారదృష్టిగల నాయకుల ప్రాశ్నాపం, పట్టుదల, ప్రభుత్వ సహ

యములవల్ల నెరవేరింది. కాని జపాన్ మాత్రము గృహ పరిశ్రమలలో కొంతవఱకు శాస్త్రీయపద్ధతు లవలంబించి తనప్రాచీన తీరికాన్ని కొంతవఱకు నిలుపుకుంది. గ్రామాలకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయుటవలన, ఆధునిక యంత్రాలలో అక్కడ పనిచెయ్యడానికి వీలవుతోంది. ముడిసరకులు పైకై చేయడం తయారైనవస్తువులకు చూర్చిట్టు చూపించడం మొదలగు పనులకు ప్రభుత్వం చేయూత ఇచ్చింది. అందుచేత జపాన్ శ్రామికులకు కష్టమునకు తగివట్టు కిట్టులాటు అవుతోంది. జపాన్ సారీ విద్యుచ్ఛక్తి చేసడపబడే 'టోయా'దా మగ్గం మీద నేర్పాటుడు. భారతదేశపు గ్రామికుడు చేసేదాని కంటే ౧౦, ౧౨ రెట్లు ఎక్కువ ఉత్పత్తి చేస్తూంటాడు. జపాన్ లో తయారైన వస్తువులలో సగానికి పైగా గ్రామాల్లోంచి వస్తున్నాయి. ప్రస్తుతం మనకల్ల ముందర రమ్య బ్రహ్మాండమైన ప్రయత్నాలవలన 'పారియో టెక్నిక్' పద్ధతులలోనుంచి 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులలోనికి మారిపోయింది. వచనపద్ధతులద్వారా దేశపు ఆర్థికపరిస్థితిని వృద్ధిచేసుకొనలేకపోవుటవల్లనే బాధ్యభుత్వం మారిపోయింది. బాధ్యభుత్వం చాలవఱకు విదేశపు పెట్టుబడిమీద విదేశనిపుణులమీద ఆధారపడి యుండేది.

ఆధునికపద్ధతుల ననుసరించి ఉత్పత్తి వృద్ధిచేసుకొనుట, తదనుగుణంగా పాంఘిక రాజకీయపరిస్థితులు చక్కబరుసుకొనుట లేకపోవుటవలన మనకల్ల ముందరే

అనేకదేశాలు పతనాన్ని బొందుతున్నాయి. అ వి టి నియం, చైనాలు ఇందుకు మంచిఉదాహరణాలు. అందుచేతనే పారిశ్రామికాభివృద్ధి కింకప్రాధాన్యం కలిగింది.

కావున హిందూదేశనాయకులు రక్షణం పూనుకొని 'నియో టెక్నిక్' పద్ధతులద్వారా పరిశ్రమలను అభివృద్ధిచెయ్యాలి. రహ్య, అమెరికాలకుతప్ప ప్రపంచంలో మతేదేశానికి భారతదేశానికి ఉన్నన్ని పారిశ్రామికాభివృద్ధిసౌకర్యాలు లేవు. 'పవర్' (Power), లోహములు, రసాయనద్రవ్యములు, వ్యవసాయపుభూమి, పంటలు, — అన్నీ ఉన్నాయి. అందుచేత భారతదేశం సుకువుగా 'నియో టెక్నిక్' ఉత్పత్తినిధానం అవలంబించవచ్చును. నాయకులప్రాశ్నాహం, ప్రభుత్వసంపూర్ణ సహాయం, విద్యాసౌకర్యం చేయూత, యువకులపట్టుదల మాత్రమే అవసరం. పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి నొందనిదే భారతదేశం ఎప్పటికీ నిరుద్యోగసమస్యను పరిష్కరించలేదు. ఆకలిబాధను అణచలేదు. సర్ యస్. విశ్వేశ్వరయ్యగారు ఆర్థికనిర్మాణం ఆశీర్వాదంలో ఈపద్ధతులనుగుఱించి చాలవఱకు చర్చించారు. దేనికైనా మానవుడు ధృఢంగా నమ్మితేనేగాని ఏ పనీ చెయ్యలేదు. కావున ప్రాచీనపద్ధతులే మంచివేనా అనుకుంటూంటే మనకర్తవ్యాన్ని సరిగా నిర్ణయించుకొనలేము. కావున కర్తవ్యాన్ని నిర్ణయించుకొని ఒక నిర్మాణకార్యక్రమం ప్రకారం పనిచేయాలి; తేనివో మన కోరికలన్నీ ఊహాసాధాలు, గగనకుసుమారే!

అనువాదకుడు : సుబ్రహ్మణ్యం.

అశ్రుభిక్ష

కొండూరు వీరరాఘవాచార్యులు

౧

ఎన్ని శతాబ్దము ల్లడచె
నే! మనశిల్పధరిత్ర భారతా
భ్యన్నతి వెల్లడేసిన త్వ
దుజ్వలదవ్యచరిత్ర మాసి; యా
చిన్నెలు మున్నె శాంతిని వ
చించెనో, జీవమె లేదు దేశమం
దెన్నటి కింక శిల్పజన
యితి! చరించెడు భారతావని? ?

౨

ఆత్మనామప్రకాశాభిలాషయులేని
శిల్పు లీ భూమి వసించునాడు,
ఊహార చిత్ర శిల్పోదయంబయి దేశ
కల్యాణతోరణా ల్లటనపుడు,
వేదవేదాంత భిక్షాదానముం జేయు
వీర జేశికుడున్న వేళలందు,
జక్కన్నగోల్లు పాపాణాల చెరగని
జీవశీలు వ్రాయజోవునాడు,
తల్లి! ఎట్టుల ముఱిసి మంత్రాలతోడ
మమ్ము దీవించితి! కృపామస్యణావీక్ష
లెటుల బజపిలివో, యవి యెల్ల నేడు
కలవలయ్యె; శేపించె నీ కంటినిరు.

౩

ఇదిగో ముగియింతునమ్మ! నా యీ విషాద
గీతికాగాన మింక దీర్ఘీకరింప;
గోచరించెడు నల్లదిగో! నవీన
భావి మంగళ సోపానపథము గంటె ?

౪

గడచి చన్నతాతలనాటి గాథలెల్ల
తలచి తలచి కుమారిల ఫలములేదు;
అంజలి ఘటించి నేవావ్రతైకదీక్ష
నడుగుచున్నాడ నిడుము నా కశ్రుభిక్ష.

౫

కుటుప్తున పాప ఆకొన్నట్టి నడి దోచె,
వీరరసపుటుగ్గు వేయుమమ్ము;
బాలకుల్ జ్ఞానవిపాసార్తు లరుగో, నే
డింత విద్యాదాన మిమ్ము తల్లి !
దేశీయ శిల్పవృద్ధికి బట్టగొమ్మ లో
స్థపతిసింహుల నృప్తి నలుపుమమ్ము;
విశ్వప్రబోధ శంఖారావముల సుప్త
మనుసంతకుల నిద్ర మాన్పు తల్లి!
మామకీనపురాణ బ్రాహ్మప్రభావ
మతిశయింపగజేయుమమ్మా! యొకింత
జనని, చూచెదవో లేదా చకితదృష్టి
నీ కుమారపురామహనీయశక్తి!

౬

వాగీశ్వరీకుండ పావకజ్వాలతో
విశ్వకృన్మూర్తిని వెలుగ జేసి,
తైల్వికాగమ మార్గసంపత్తితో నీడు
పుత్రుల నాల్కపై బొదలజేసి,
తెలుగుల కత్తియంచుల నిగ్గుదభుల్లో
శిల్పితేజము పరీక్షించి చూచి,
ఆత్మదేశౌన్నత్య మాత్మాభ్యుదయమన్న
భావంబు నెడలలో బాదుకొల్పి,
వాస్తు మంగళ పీఠికోపరి వసించి,
భరతభూమి నాద్రాక్షితార్పణ మొనర్చి,
అపుడు చూచెడు గర్వదృగంచలముల
నన్మదీయ పురాణ కల్యాణ మహిమ.

మ డ త వే చీ

భవిష్యత్ కాలమునకు

ఒకసారి చందనబస్తీపత్రికలో ఒక చాటింపు వడింది: “లక్ష్మణరావుగారు ప్రమాదంవల్ల పడిపోయారు. వారిని చూడమని పోయింది. చిట్టిచిట్టి ఉపాయాలవల్ల గుణం లేకుండా ఉంది. ఇక్కడికి వచ్చి కుదర్చగల వైద్యుడికి వెయ్యిరూపాయలు వైగా ఉండే బహుమతి ఇస్తారు. ప్రజల వైద్యులు కావాలి. స్వయంగా వచ్చి మాట్లాడుకోవచ్చును. వివరాలకి వ్రాయవచ్చు. — చిరురామా, పత్రికాధిపతి: చందనబస్తీ” అని.

ఆ బస్తీకి ఒకపూట నాటుప్రయాణంలో కరూరు అనే ఊరు ఉంది. ఆ ఊర్లో వైద్యాభ్యాసం చేస్తూన్న డాక్టర్ ధనాధన్ గారు కూడా, అందరికీ మల్లేనే, పత్రికలో పడ్డ ఘోషణ చదివి చచ్చిపోయి ఉంటున్నాడు. కాని, ఆ మర్నాడే పత్రికాధిపతి దగ్గరించి ఆయనకి ఓ పెద్ద ఉత్తరం వచ్చింది. అందులో రోగి గారిని గురించిన వివరాలన్నీ ఉన్నాయి. ఆయనకి ఆశ్చర్యం వేసింది. ఇంతమంది ఖన వైద్యులు ప్రపంచంలో ఉంటుంటే తన పేరు అప్పుడే పత్రికాధిపతికి ఎట్లా తెలిసిందోగదా అని ఆయన అనుకుని, లోపల సంతోషించుకుని, భార్యని కేకేసి, మీసం ఉండవలసిన చోట తర్జన్యంగుష్ఠాలతో గాల్చి మెలిపెడుతూ, “చూశావా, మనతథాఖా!” అంటూ ఆవిడికి ఆ ఉత్తరం చూపెట్టాడు. తక్షణం ఆవిడ నవ్వేసి, “తథాఖాలానే ఉంది, మొన్న

నేను పత్రికాధిపతిపేర రాయగా, ఆయన తబిసీల్లు రాశాడుగావును. ఇంతమాత్రానికే పొంగిపోకండి మరి” అంది. ఆయనకి కొంచెం చిన్నతనం వేసినా, మాట్లాడానికి వీలేక ఊరుకున్నాడు. బహుమతి ఆశ ఎవడి కుండదూ? ఆయన నిలబడ్డవాట్ను ఆకేసు అంగీకరించి ఉండేవాడే కాని, అతనికి ఆ ఉత్తరంలో చాటింపులో లేని పరతు ఒకటి మహా సాపేక్షిది కనిపించింది. ఏమంటారా, వైద్యానికి కుదురుకున్న వారు వంద రూపాయలు ధరావతు కట్టించారా లేదా? వైద్యం ప్రారంభించవలసి ఉంటుందని. ఎక్కడైనా చక్కటి బజానా ముందువుచ్చుకుని పని ఒప్పుకుంటారు గాని ఇవ్వడం ఏమిటి అన్నాడాయన. పెద్దవాళ్లతో వ్యాపారం ఆమాత్రం బరువుగానే ఉంటుందని గ్రహించుకోవాలి అం దావిడ. ఆ బహుమతికి ఓ అరదణ్ణం పెట్టి మనపని మనం చూసుకుంటే నయం అని ఆవిడతో నయాన్నీ భయాన్నీ చెప్పి చూద్దాం అని ఆయన యత్నించాడు. ఆవిడ ననేమిరా వినిపించుకోలేదు. సరిగదా :

భార్య — మనకి బ్యాంకిలో నిలవ ఎంతుంది?

డాక్టర్ — నూరు పైసే ఉంటుంది.

భా — రేపొద్దున్న అది పుచ్చేసుకుని పెళ్లి మీరు ఈ బేరం అచ్చుగోండి.

డా — అక్కడ ఎంతమంది ఉన్నారో పోటీకి?

భా — ఏ కాల్లో పట్టుకుని బేరం చే చిక్కించుకోవాలి. దాటపెట్టుకుంటే ఓరికేసి ఓరు చూస్తూ కూచోవాలి.

డా — నాకింకా వైద్యపరంగా చెయి తిరగలేదు, అర్థపరంగా గుక్క తిరగలేదు: మనస్థితి కింకా ఎక్కడా గాలి తిరగలేదు.

భా — మృతనష్టపుకేసులు ఎన్నని చేసి సంపాదిస్తే అంత ఆవ్రతుంది ?

అని వాదించింది. డాక్టర్ ధనాధన్ పని వాడే గాని, మాటకూరుడు కాదు. అందులో, ఇవతలమనిషి భార్యగాని, మరొకరూ మరొకరూ కాదు. అందుకని, మర్నాడు డబ్బు డవాలి కట్టి, బ్యాంకి కల్లి డబ్బు తెచ్చి బాగర్తచేసుకుని, ఆరోగి కాస్త మార్గంలో పడడం చూసుకుని ఒకవారంలో మళ్ళీ వస్తాననిచెప్పి, ఆయన చందనబస్తీ పెల్లి పోయాడు. ఆయనా వెళ్లగానే, ఆవిడ స్నేహితురాలిద్వారా ఆవిడదగ్గరికి ఒక బంగారపు గొలుసు — పాలిక్యాసుల్లి — బేరాని కొచ్చింది. మహాగతు కలిసిరావడం వల్ల కొంచెంరాహితుగా వస్తువుదారుకుతోం దనిపించి, బహుమతి రాగానే పూర్తిగా సామ్మి గిరవాటెయ్యచ్చుగదా అనే ధైర్యం చొప్పున, ఆవిడ, మానవాయదాలమీద డబ్బు చెల్లించేవరకుకి ఆ గొలుసు పుచ్చుకో దానికి ఒప్పుకుని బజానా ఇచ్చింది.

కాని, డాక్టర్ ధనాధన్ గారు వారం లేదు, గీరం లేదు. మర్నాడు సాయింత్రానికి ఇల్లు వెతుక్కుంటూ వచ్చిపడ్డాడు. అంత పెందరాఫే ఆయన వచ్చేయ్యడం ఆవిడికి

కొంచెం ఆశ్చర్యం అయింది. అయినా ఆవిడ, “చూశారా! ఈ గొలుసు ఎంత ఇంచక్కా ఉందో!” అంది. ‘ఇంచక్కానే ఉంది’, అని ఆయన కూలబడి చెప్పగొచ్చాడట:

ఆ డొట్లో ఉన్న నత్తంలో రాత్రి మకాం వేశాను. ఉదయాన్ని కాఫీ కానిచ్చుకుని, వచ్చి, మరి ఆరోగిదగ్గరికి ఎల్లానా వెల్లి పడడం అని నేను గుంజాటిన పడుతూండగా, కోర్టుపనిమీద ఆపూరొచ్చి అక్కడ బసగా దిగిన ఒకాయన సాయంచేశాడు. ఆయన నన్ను వెంటబెట్టుకుని తిన్నగా లఘరావు గారి గుమాస్తాకి అంటించి వెల్లాడు. మొదట్లో, ఆ గుమాస్తా, రేగటిబెడ్డల్లాగ మహా గుచ్చుకొనేటట్టు మాట్లాడాడు. కాని, కాస్త రడి రగిలించేసరికి, అతడు ఎక్కడలేని మెత్త దనం కనపరిచి, తక్షణం నన్ను వెంటేసుకుని రోగిగారింటికి తీసిగెల్లాడు. రోగిగారిది పెద్ద మేడ. ఒక గదిలో ఒక సాగుడు మంచం మీద ఆయన శాలువ కప్పుకుని పరున్నాడు. ఆయన బాధతోనే నాతో ప్రసంగించాడు.

రోగి — కూచోండి. తమ దేగ్రామం ?

నేను — కరూరు. మీకు ఒంట్లో ఎట్లా ఉంది?

రో — ఒంటికేమండి, పిక్కలా ఉంది. నడుమే!

నే — అసలు సంగలేమిటండి ?

రో — మా బస్తీప్రముఖులు ఈమధ్య రోడ్లమీద పిల్లకాలవలు తవ్వారు.

నే — ఎందుకూ ?

రో — మంచినీళ్ల గొట్టాలకనీ, మురుగు నీటి తూములకనీ, చెట్లు పాతదానికనీ, స్తంభాలు స్థాపించడానికనీ, బళ్ల వాళ్లమీద కనీ

కొద్దీననీ, హెచ్చుతగ్గు లొచ్చినప్పుడు దూరా భారం పెళ్లక్కర్లేకుండాననీ జనం చెప్పు గున్నారు. ఆమయినం ఇంకా తేలేన్న లేదు.

నే — సరిపోయింది. మీ రల్లాంటి గోతు లోగాని పడ్డారా ఏమిటి?

రో — మరే.

నే — పోనైస్తురూ, మీ అజాగ్రత్తా మీ రూనూ! కాస్త కిందూ మీదూ చూసుకుని పడవక్కర్లేదుటండీ, మీ రెంత సామంతు లైనా! చిన్నవారూ చిలిగవారూ గనకనా ఇదవడానికి!

రో — అయ్యో! అయ్యో! అబ్బ! అబ్బ!

నే — ఏం ఏం? నెప్పా? తగ్గిస్తాగా! పెథవ నెప్పి!

రో — మరేనండి. గట్టిగా మాట్లాడేస రికి ఖరేలుమనడమూనూ అక్కణ్ణించి ధను వాయిపోటూనూ! కదులుదాం అనుకునే నతికి కలుక్కుమంటుంది.

నే — అయితేపోనైండి. కాస్త నిమ్మలించు గుని మరీ చెప్పండి.

రో — ఒకనాడు నేను రాత్రి పికా రెల్లి కార్లో వచ్చాను.

నే — మీరు రాత్రిళ్లు కారుషికారు పెడతారా?

రో — రోజూ కాదు. తోచనప్పుడు పెడుకూంటాను. అవేళ కారు దిగి ఇంట్లోకి వస్తూ, ఈపక్కా అపక్కాకనిపించే పాతాళపుగొయ్యిలాంటిది చూసి కళ్లు తిరిగిపోయి పడిపోయాను. అపడిపోడంలో ఆతర్వీన కాల వకి నరీసుగా అడ్డంగా డాముపంతెనలా పడ్డా నేమో, నానడుం మడతడిపోయింది. అసలు

విరిగి ముక్కులై పోవలెననమాట. ఆతరవార ఏంజరిగిందో నాకు తెలియదు. కాని కిట్టని కుంకలకి పన్నేక నాకు పడడానికి పూర్వమే స్పృహలేదనీ, నే నేదో తాగొచ్చి పడిపోయాననీ, లేనిపోని అవవాదలు నామీద వేశారనీ మాగుమాస్తాకి తెలిసిందిట. నడుం సర్దుకోడంతోటే, నడుంకట్టి వాళ్లపని పడతాను.

నే — పోనైండి, అదంతా ఎందుకిప్పుడు? తక్షణం మీరు తోమించకపోయారా?

రో — అయ్యో! తోమించాం.

నే — ఎదేనా మందు పామించకపోయారా?

రో — అయ్యో! పామించాం.

నే — బెణుకువైద్యులకీ, యిరుకువైద్యులకీ చూపించారా?

రో — చూపించాం.

నే — కాపించారా?

రో — కాపించాం. డిప్యూ, నిమ్మకాయ...

నే — పట్టు?

రో — పట్టూ వేయించాం.

నే — లోపలికి మందు ఏమన్నా కుట్టించారా?

రో — ఆఁ. కుట్టించాం.

నే — పథ్యం ఏమన్నా చేస్తున్నారా?

రో — అక్కర్లే దన్నారు. సరేగానండి, తమది కూసీవైద్యం కాదుగదా!

నే — అంటే?

రో — అంటే కూసీయే.

నే — చఫ. తమకి తెలియదు. అది 'హైద్రాబాద్'. నాకు అదీ తెలుసు.

రో — అయితే తమరు దయచెయ్యండి. ఇల్లా ఉండనీ బాబూ, పోయినప్పుడే పోతాను. కూనీ కావడం ఎందుకొచ్చింది?

నే — అది జలవైద్యమయ్యా! అది కర్తవ్యం.

రో — పేరా? అయితేమాత్రం. ఏమిటంత మరీ నిర్మోహమాటపేరు!

నే — పైగా నా కది అట్టే బాగా రాదు. సరా!

రో — మీది సీసామందు వైద్యమా?

నే — "అలోపతి" తెలుసు.

రో — 'ఉమాపతి' తెలుసా?

నే — దాన్ని 'హూమియోపతి' అనాలి.

రో — ఈ కాలంలో 'ఉమాపతి' అంటేనే పుణ్యం. మీకేం తెలుసు?

నే — పోసిలెండి. ఉమాపతి తెలుసు.

రో — ఇంక మరేమీ తెలియవుకద, ఇన్నింటితాలూకు సభ్యాలూ చెయ్యా లేమా?

నే — నాకు 'లక్ష్మీపతి', 'వనస్పతి' తెలుసు. 'ఎలక్ట్రోపతి' తెలుసు. కొన్నిచోట్ల దాన్ని 'న్యాయతి' అనికూడా అంటున్నారు.

రో — అయితే మీరు ఎక్కువ ఇష్టంగా వాడేరకం ఏది?

నే — నాది 'బృహస్పతి' వైద్యం అంటాను.

రో — అంటే?

నే — మిక్కిలి గొప్పది.

రో — సరే. మీరు గుమాస్తాగారికి అడ్వాన్సు చెల్లించండి.

నే — ధరావతు ముట్టినట్టు రసీదు రాసి యిప్పించండి. కుదరడంతోటే నా బహుమతి నాకు స్వాధీనపరిచే. అంగీకారంతో కాగితం కూడా నాకు పారేయించండి. నేను ఈవేళే ప్రారంభిస్తాను.

రో — ఇన్నాళ్లకి నాకు ధైర్యం వచ్చింది. సరే, మీరు భోజనం చేసుకునిరండి. వైద్యానికి ఇక్కడ బాగుండేటట్టు లేదు. అవరల వీధులో నామేడ మరోటి ఖాళీగా ఉంది. నేను అక్కడికి మారతాను. వసతి మారుస్తే రోగం సహంమట్టుకు తమాయిస్తుం దని శాస్త్రం. మీరు దగ్గరుండి, నన్ను ఎల్లాగో జాగ్రత్తగా కార్లోకి ఎక్కించాలి. కారు నున్న రంగం నడవాలి. ముందు కోటదాకా వెళ్లి రావాలి.

నే — కోట ఏమిటి?

రో — ఈ ఊళ్లో కచేరీలన్నీ ఉండే చోటు.

నే — అక్కడి కెందుకూ?

రో — ఈ వేళ కోర్టులో వాయిదా ఉంది. ఆ తరవాత నన్ను ఎల్లానో ఆమేడలో దింపాలి.

నే — సరే లెండి. వస్తాను.

అని నేను వచ్చేస్తూంటే గుమాస్తా, దేవతార్చనకి నన్ను తన యింటికే లాక్కెళ్లాడు. ఎక్కడి కక్కడికీ అనుకుని, నేను రానని బెట్టు చెయ్యలేదు. భోజనం అయి వచ్చాం. ఆయన్ని ఆపశంగానే బిక బల్ల చెక్కమీదికి జరిపి ఆ బల్ల చెక్క పశంగానే ఆయన్ని కార్లో ప్రతిష్ఠించాం. ఆ రోజున

కారుడ్రైవరు కార్యాంతరంమీద పెడతా
నని నెలపు అడిగితే లేదన్నారట, కొరకొర
లాడిపోతూ ఉన్నాడు. నేను ఎదటి కెల్లి
డ్రైవరుచక్క కూచోబోయాను. అతడు
నన్ను వెనక్కిపెల్లి దయచెయ్యమన్నాడు.
అధికాశవర్గంలోవాళ్లు కిరాయిబస్సుడ్రైవ
ర్లని బెదిరించి, వాళ్లచేత బస్సులు ఖాళీ
చేయించి, స్వంతవనిమీద ప్రీగా ఎక్కి
నప్పుడు వాళ్లకి సరియైన నమ్మానం జరగ
డానికి డ్రైవర్లు వాళ్లని పీలైనంత వెనకే
కూచో పెడతారులే.

కారు బయల్దేరేటప్పుడే పెద్ద సింహ
గర్జన చేసింది. డ్రైవరువాలకం చూస్తే
అతడేదో అవాంతరం తెచ్చిపెట్టేటట్టు
కనపడింది. నిమిట్టే పెద్దరోడ్డుమీంచి
తప్పగుని కారు చక్కపీథిలో పడింది.
అది నందలా ఉన్నా పనందుగాకూడా
ఉంది. వెనక కతకలపోటీలో ఒక
రోడ్డుకి మట్టి 'పీల్లు' బహుమతీ యిచ్చారని
విన్నాం. అల్లాంటి రోడ్డది. గాలి, వానా,
వాహనాలూ, అధికార్లు, మధ్యవర్తులూ
అంకింతవరకు రక్తం పీల్చేసుగుని మాంసం
నల్చేసుగుని వాదిలేసిన శల్యాల్లాగ కంకర
రాళ్లూ, కతకలూ, గోతులూ, కయ్యలూ,
గాళ్లూ, రొంపీ, దిబ్బలూ దిరుగుండాలూ,
మట్టిమశాణం, పెంటడబ్బా — దానిచుట్టూ
శాభోపశాఖలుగా వ్యాపించి ఉన్న తుక్కు
సంతానం — ఇల్లాగ్గా భయమేస్తూ ఆరోడ్డు
జీభాతంలా ఉంది. ఆ డ్రైవరుతెలివి ఏముటో
గాని, కారు, వెనక్కి ముందుకీ కూడా నడి
చింది. అది ఒక్కొక్కసారి కప్పలా దాటేది.
ఒక్కొక్కసారి పీతలా నడిచేది. ఉండి ఉండి
పోట్టెలులాగ కొన్ని గజాలు వెనక్కి

పోయేది. మరొకసారి తూటాలాగ ఉన్న
చోట గిజగిజా కొట్టుకునేది. నేను పచ్చడై
పోయాను. పచ్చడి మెతుకులూ నోట్లో
కొచ్చాయి. రోగిమాట అల్లా ఉండగా నా
నడుం విరిగేట్టు కనపడింది. రోగి, ఏక మూల
గడం, కుయ్యడం, అరవడం, ఏడవడం. ఓ
మాటు రోగి డ్రైవరుమీదికి ఒరిగాడు,
మట్టి యథాస్థానంలో పడ్డాడు. మరోమాటు,
మేం యిద్దరం డ్రైవరుమీద పడి వెనక్కి
చ్చాం. ఇంతలో నేనున్న వేపు గాడిలో దిగడి
రోగి వచ్చి నా పొట్టమీద పడ్డాడు. పడ్డవాడు
ఊరుకోకూడదూ, రోగిమా? 'బాబో,
బాబో' అని ఏడుపు. ఆ పళంగా అతడు
అసలుచోటి కెల్లి పడేటట్టు ఒక్కగెంటు
గెంటాను. మరి కాస్సేపట్లో రోగివేపు
చక్రాలు రొంపిలాంటిదాల్లో కూరుకుపోయే
సరికి డ్రైవరు 'గేరు'మీద కార్ని లాగిం
చాడు. దాంతో నేనున్న వేపు వైకి లేచి
పోయి, నే వెల్లి అమాంతంగా రోగిమీద
పడ్డాను. కారు బోల్తా వేసింది. రోగి
'చచ్చాను, చచ్చాను, నీతాడు తెగా, నా
మీద పడకురోయ్' అని గోల. నాశక్యమా?
డ్రైవరు జాగర్తపడి ముందే దూకేశాడు.
చాలామందిజనం పోగై నన్నూ రోగిసి వైకి
తీశారు. ఈగలభాలో నాకు మోకాళ్లూ
మోచేతులూ కొంచెం కొట్టుకుపోయాయి.
కాని, ఆరోగినడుం బాగుపడి నిట్రాడులా
అయి ఊరుకుంది, వీడి అదృష్టంకాలా!
అతడు, 'అమ్మయ్య' అనుకుంటూ సాగి పెల్లి
పోబోయాడు. 'నాబహుమతీ నా కిచ్చే
య్యండి' అని నేనడిగాను. 'నువ్వు కుదిర్చిం
దేమిటి? ఇంటి కెల్లి ఇచ్చేస్తాలే' అన్నాడు.
తనడ్రైవింగు మహత్యంవల్ల ఆయనకి నడుం

కుదిరింది గనక, బహుమతి నీదాగా తనకే రావలసిఉంటుం దని ద్రైవరు మొదలెట్టి నన్ను అటకాయించాడు. నేను కొంచెం తెల్లపోయి ఆగిపోయాను. ఆస్థలానికి ఒక వేపున ఇల్లుగల కూచయ్య తన యింటి యెడట లతొరావునడుం కుదిరిందిగనక తనకే ఆబహుమతి రావా లన్నాడు. రెండో వేపు కాపరండిన్న మాచయ్య వచ్చి, తన యింటికికూడా ఆస్థలంయెట్టయెడటిచే గనక, తనకి చెరినహమేనా వాటా ఉండాలన్నాడు. దాంతో, కూచయ్య, లతొరావుతనయిల్లున్న పక్కనే కార్లో కూచుని ఉండడంవల్ల తనకే యావత్తుబహుమతిగాని, మాచయ్యకి పూచికపుల్లైనా వెళ్లకూడ దన్నాడు. ఆస్థలం పేరుకి కూచయ్యవేపుదైనా, పగలు తనపిల్ల లూ రాత్రి తన పెద్దలూ బాహ్యునికి భుక్త పడుచుగుంటూండడంవల్ల తనచే బహుమతి అని మాచయ్య కేకలేశాడు. అక్కణ్ణించి ఓ పోలీసు “బీటు” కనిస్తీపు వచ్చి, ఆరోడ్డు అక్కణ్ణించి ఎడాపెడా వందగజాలు తనచే గనక, తనకే బహుమతి రావా లన్నాడు. వెంటనే, ఎక్కడ తెలిసిందో, వెనక ఆరోడ్డు వేయించిన కంట్రాక్టరు వచ్చి, ‘అయ్యా! ఈ రోడ్డు ఇంత మహత్వంగలిగి ఉండేట్టు తయారు చేయించింది నేను. ఇల్లా రోడ్డు లేకుండా ఉంటే కారు ఇన్ని పిల్లిమంత్రాలు వేసిఉండదు, అది అల్లావేసి ఉండకపోతే, మీకు నడుం కుదిరిఉండదు. అందుకని బహు మతీనాది’ అన్నాడు. ఆ రోడ్డు స్వయంగా తవ్వ చేసినవాళ్లొచ్చి తమ కే బహుమతిలో వాటా ఉండన్నారు. కాస్తపటికి బస్తీపాలక సంఘంవారు మనుష్యుల్ని పంపి, రోడ్డు తమచే

గనక బహుమతి తమచే అన్నారు. ఇది పబ్లిగ్గా జరిగినపని గనక, డి. పీ. డబ్ల్యుయూ. వారు రాకుండా ఉంటారా అని కొందరన్నా రు. ఈలోపల కొందరు బోర్డువారికీ, ప్రభు త్యానికీ, చక్రవర్తికి పెల్లిగ్రాపులుకొట్టి వా రొచ్చి బహుమతీకోసం దెబ్బలాడమని నలహాయిస్తూ అన్నారు. ఈ దెబ్బలాటలో లతొరావు చాలాదూరం వెళ్లిపోయాడు. నన్ను కదల్చి కుండా వీళ్లంతా ఏశాచాల్లా పట్టుకున్నారు. “మీవాటాలు ఇదైపోనూ, అల్లానే చూడచ్చులెండ్రా! పోనీ, ఇంకా ఎంతమందికి బహుమతిలో వాటా లున్నా యోకనుక్కుని మధ్యవర్తుల్ని పెట్టి వ్యాపార పరిష్కారం చేయిత్రాం, ముందు అసలుమనిషి దాటిపోకుండా పట్టు గుండాం నడవండి” అని నేను గట్టిగా అన్నాను. అతడుకోటనేపుకి వెళ్లాడని కొంద రన్నారు. కార్ని ఆ రోడ్డుమీంచి గంటి, పెద్దరోడ్డుమీదికి ఎక్కించి, అంతా కిటకిట లాడుతూ కార్లోనూ కారుమీదా ఎక్కి కూచున్నాం. మణంలో కారు కోటదగ్గర వారింది. లతొరావు ఏకోర్టులోకో వెళ్లి అప్పడే తిరిగి వచ్చేస్తున్నాడు. కొంద రెల్లె వాకలుచేశారు. వాడికోర్టు చల్లగా ఉండా, అది దివాలాలకోర్టుట. వాడివాయిదా అక్కడట

అని డాక్టర్ ధనాధన్ వైద్యవృత్తాంతం చెప్పి ఆగాడట. ‘పోనీ మీరు అద్యాస్సుగా కట్టినసొమ్ము తెచ్చుకున్నారా?’ అని ఆయన భార్య అడిగిందిట. ఆ సంగతి తను అప్పట్లో మరిచా ననిన్నీ, మళ్లీ వెళ్లి తెచ్చుకోవా లనిన్నీ ఆయన అన్నాడట.

మహాయాన బౌద్ధధర్మోత్పత్తి

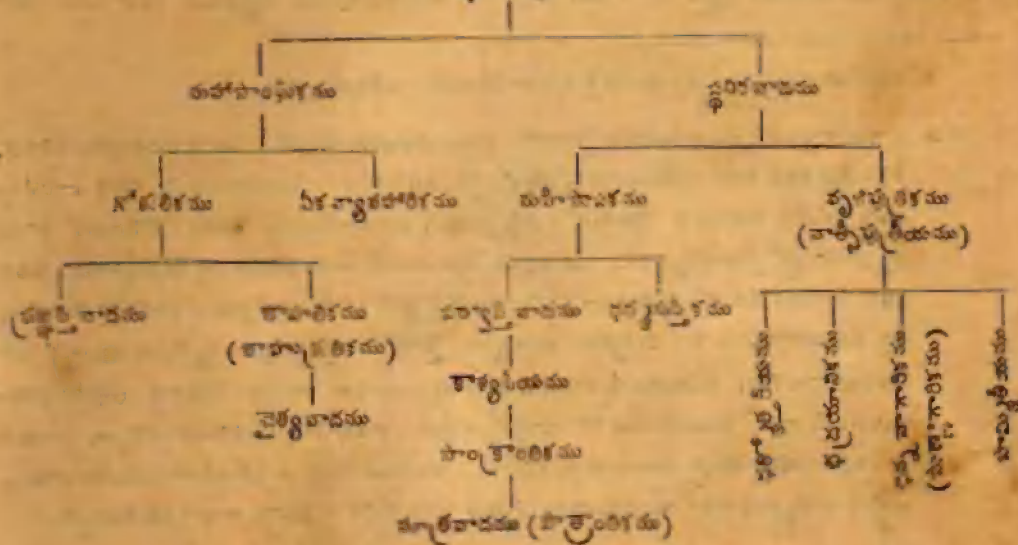
త్రిపితకాదార్య, రాహుల సాంకృత్యాయనులు

[ఈ బౌద్ధసాన్ని కలిపిన మహాయానము కాళింగ సాంకృత్యాయనులకి గొప్ప బౌద్ధాదార్యము. ఈయన నీవా, తిలక్తు పానీ, కుంభకృతాది, భావతా గొప్ప మహిమము. అత్యధికాంశము తిలక్తుచేతాని! కల్గి అగ్రపరిమంది, ఇగ్గిల అంతరించిపోయి అగ్రపరిమంది మూలసూపంగానో, అనువాదసూపంగానో నిలిచిఉన్న ఆపూర్వబౌద్ధగ్రంథాలు ఎన్నిటికో సేకరించుమకచ్చాము మనచేతానికీ. అట్టివి కొన్ని యిప్పుడు ప్రకటన అవుతున్నాయి. ఇంకా అట్టిగ్రంథాలు తీరమరచ్యుటందుకు, సంయుక్తరాష్ట్రాల్నప్రభుత్వంవారు ఈ మహాయానాన్ని మరీ తిలక్తుచేతం మంపురున్నట్లు భవతుమకి ప్రకటన అయింది.

ఇహుగ్రంథపరిశోధకులు అనువ్రాసినది ఈ బౌద్ధము. పిండియాసానికి అనువాదం. బౌద్ధవిషయం మహాయానబౌద్ధధర్మము ఉత్పత్తి. బౌద్ధమతపరిణామంలో కలిగిన మార్పులలో ఇది చాలా గొప్పది. ఆదిమబౌద్ధం స్వరూపాన్ని మూలబట్టగా మార్చిచేసింది మహాయానం. అటువంటివారు తెచ్చి పెట్టినవారు, దానికి ప్రాతి పదిగతించినారు 'శూన్యమ' అని — అంధమంటే అంధులే! చదవండి మీకే తెలుస్తుంది. భా. సం.]

బుద్ధుడు ౮౪ సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చిన వచాచారవరాయణమును వైన ధర్మము ఈశ్వరవాదము, అనాత్మవాదము, పున్తక మవతేరించి క్రీ. పూ. ౪౦౩ నందు నిర్వా వాదము, జాలివాదము మరియు నెన్నియో ణము వందెను. కాలము గతించకొందియు, వాదములకు విరుద్ధమగు బద్ధవాదమును చర నాన్వాచక్యతల మనుజులు అధర్మమునందు మనీమవరకు గొనిపోయి బుద్ధిప్రధానమును, చేరినకొందియు, దానిలో మూర్ఖులును

బుద్ధధర్మము

గలుగుచువచ్చెను. ఇట్లు బుద్ధనిర్వాణానంతరము వందసంవత్సరములకు వైశాలీనగరమున సమావేశమైన 'సంగీతి' కాలమునందు బౌద్ధధర్మము స్థవిరవాదమనియు, మహాసాంఘికమనియు రెండు సంప్రదాయములుగ విభక్తమయ్యెను. తదుపరి ౧౨గి సంక్లు గడచినపెనుక మరింత విభక్తమై ౧౮ సంప్రదాయము లయ్యెను. పాలి 'కథావత్థు'నందలి "అట్టకథ"ను అనుసరించి ఈ సంప్రదాయము లవంశవృక్షము ప్రక్కపుటలో చూపబడినది.

బుద్ధుని జీవితకాలమందే యతని శిష్యులు గాంధారము, గుజరాత్ (నూనావరాంతము), వైతాళ (వైదరాబాదురాజ్యము) వరకు బోయియుండిరి. క్రమముగా వారి యుత్సాహమువలనను, అశోక మిరింద ఇంద్రాగ్ని మిత్రాది సమ్రాట్టుల భక్తిసాహాయ్యములవలనను దీనిప్రచారము మరింత అధికమయ్యెను. భారతవర్షపు సరిహద్దుల వెలుపలనున్న దేశములకుగూడ ధర్మప్రచారకుల బంపి మతాభివృద్ధికి తోడ్పడుట అశోకునికార్యము లన్నింటిలో ముఖ్యమైనది. అశోకుని యనంతరము (క్రీ. పూ. మూడవ

శతాబ్ది) బౌద్ధధర్మము సమస్తదేశములందును వ్యాపించియుండెను. అప్పటికి ౧౮ సంప్రదాయములు ఏర్పడియుండెను. రాజసాహాయ్యము ఏదో యొకసంప్రదాయమునకే లభించుచుండినప్పటికిని తక్కినసంప్రదాయములవారును ఉత్తమవిధానమున మతప్రచారము గావించియుండిరి. శుంగులు, కాన్వరులు, తరువాత ఆంగ్రులు లేక ఆంగ్లభృత్యులనువారు సమ్రాట్టులైరి. వీరల సర్వప్రథమ రాజధాని ప్రతిష్ఠానము (వైతన్) మహారాష్ట్రము. తరువాత ధాన్యకటకము రెండవ రాజధాని యయ్యెను. కాలాంతరమున నిదియే కోసల రాజధానియగు శ్రావస్థింబోలి ప్రధానరాజధాని యైనది. వైతన్ కేవలము యువరాజునకు రాజధానిగ నుండిపోయెను. శాతకర్ణి (శాతవాహన, శాలివాహన) నామక ఆంగ్లరాజు కొంతకాలమువరకు ఉత్తిరభారతమునకును శాసకుడుగ నుండెను. కాని తరువాత నతడు దక్షిణముతోడనే సంతుష్టి నొందవలసివచ్చెను. బౌద్ధధర్మముమీద ఇతనికి నపరిమితమగు అనుచాగము. ఇది సర్వతముల తొలిపించి ఇతడు కట్టించిన గుహాపహారము

1. బుద్ధోదితధర్మప్రవచన విగ్ధయమవైన సమావేశమునకు సంగీతియని పేరు.

1a. సామ్రాజ్యాధిపతులైన అనంతరము వైతాళ శాతవాహనులకు శమలతో వివాహసంబంధము కలిగెను. వీరిని తమదేశపుపేరున రక్షకులు (రాష్ట్రీకులు) లేక మహారక్షకులని పిలుచుచువచ్చిరి. పిదప నాటకములందు ఈ లేక శకాయకు రక్షిఅసార్ (రాష్ట్రీకశాల) అని వాడబడుట కిదియే కారణము. భారతవర్షమునకు శ్రాత్తగావచ్చిన శమల దేవావర్ణము తెలుపనుటచే అంతఃపురములందు ఈకవ్యకలకును మందిగిరాకి పీ యుండెను. ఈ విధమునగూడ వీరు రాజకు క్యాలకు (బావసురుడు)లగుట సంభవమైయుండెను. రక్షి లేక మహారక్షమనుపేరు వచ్చుటకు మూల్యము వైతన్ చుట్టుప్రక్కలనున్న దేశము అంగధక మరి పిలుచబడుచుండెను. ఇందువలననే శాతవాహను లాంగధకులనుపేరు గాంచిరి. తరువాత రాజనీతికారణములవల్లటి వారికి తెలుగుదేశములోని ధాన్యకటకమును రాజధానిగ చేసికొనవలసివచ్చెను. అందుచే ఆ ప్రదేశమునకు ఆంగ్ల మనునామము కలిగెను. ఆంధకులు వృష్టులు ఇరుగుపొరుగులనుండు జాతులు ఆంధకు లార్యజాతివారా యనురిపయము వృష్టుల వాడుదేవుని జాతిమీద వాధారపడియున్నది.

యుండిరి. అందు వా రెంతవరకు అభివృద్ధిని గాంచియుండినదియు సరాసరి నేటికిని పాలి ఘటేసినట్లు తలతలలాడుచుండు గుహల ద్వారా విడిత మగుచునేయున్నది. కాని గుహలను అధిక సంఖ్యాకములుగ సుందర ములగురీతి నిర్మించు ప్రయత్నములు ఆంధ్రుల రాజ్యమండే జరిగియుండెను. నాసిక, కాగ్లీ గుహలవలె అజంతా ఎల్లోరా గుహలును ఈ కాలముననే ఆరంభమై తరువాత అభివృద్ధి నొందుచుబోయెను.

అంధక² సామ్రాజ్యమునందు మహాసాం ఘీకులును, భర్మోత్తరీయులును ఉండిరను విష యము కాగ్లీ^{2a}, నాసికగుహలవలన దెలియు చున్నది. పాలీ 'అభివృద్ధి' మునకు శెం దిన "కథావత్తు" గ్రంథమున చెన్నియో సంప్రదాయముల మతములు ఖండింపబడినవి. అట్లకథానుసారము వానివిశ్లేషణము ప్రక్క పుటలో నిచ్చిన పట్టిక (నూచి) వలన విశద మగును.

మొత్తము ౨౧౪ (౨౧౬) సిద్ధాంతముల మీద "కథావత్తు" వాదనము కావించి యుండినది నై పట్టికవలన దేలుచున్నది. వానిలో ౧౩౦ అంధకాది అర్వాచీనుల

సంప్రదాయములు. అనేక సంప్రదాయము లతో గలిసియున్నవి ౪౦³. ౭ సిద్ధాంతముల విషయమున అట్లకథయం దేమియు గాన రాదు. ౨౭ సిద్ధాంతములుమాత్రము పురా తనములైన ౧౮ సంప్రదాయములకు శెందినవి. ఇట్లగుటచే "కథావత్తు" అర్వాచీన సంప్ర దాయములకు విరుద్ధముగ వ్రాయబడుటయే స్పష్టము. ఈ అర్వాచీన సంప్రదాయము లెనిమిదింటిలో అవరత్తెలియ, పూర్వత్తెలియ, రాజగిరిక, సిద్ధాధికము లనునవి అంధ కులలోని భేదములే. అంధకుల సిద్ధాంతము లిందు ౭౨ ఖండింపబడినవి. వైపుల్య, హేతు వాదుల స్థాన మెవట నైనదియు నిందు వ్రాయబడియుండలేదు; కాని ముందుముందు వైపుల్యులు ఆంధ్రదేశీయు లని తెలియ గలదు. ఉత్తరావధకులు పంజాబు, లేక హి మాలయవాసులై యుండురు. కాని హేతు వాదుల విషయమై ఏమియు చెప్పబలము. మహాసాంఘీకులనుండియే తరువాత తరు వాత అంధకసంప్రదాయములు జన్మించి నవి. అందులకు రెండు కారణములు కలవు: ౧. వివాదగ్రస్తములగు విషయము లెన్ని యో వీరిద్దరికి సమానములే. రెండవది ఆంధ్ర

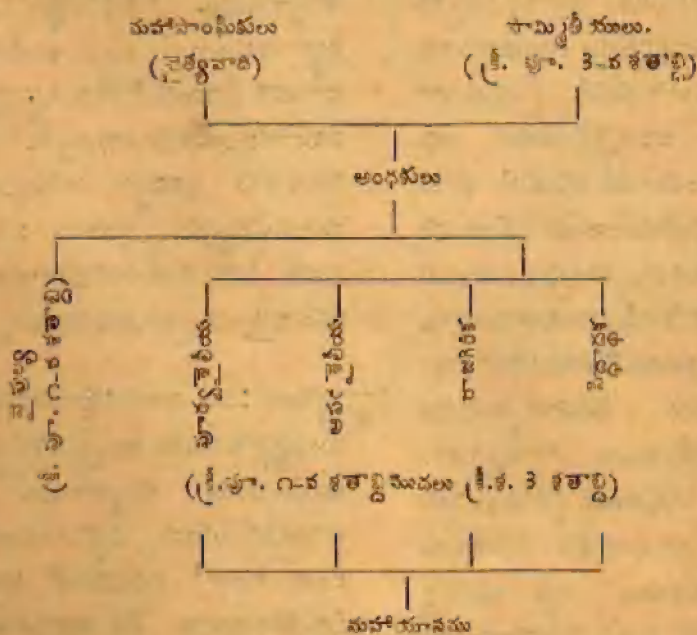
2. తాద్యగ్రంథములయందు ఆంధ్రులకు అంధకులని వ్యవహారము.

2a. Epigraphia Indica, Vol. VII, pp. 55, 64, 71.

3. కలిసి చూచినయెడల అవిభక్తములైన ౧౭ సిద్ధాంతముల సంప్రదాయము వీ రీతిగ మండవచ్చునని తోచుచున్నది:— అంధకములు ౪ + ౧, పూర్వత్తెలియము ౧, ఉత్తరావధకములు ౫, మహాసాంఘీ కములు ౫, సామ్యుతీయ అంధకము ౧.

భూత భవిష్యత్ కాలముల అస్తిత్వసిద్ధాంతము (కథా ౧-౩) ఎవరినైనదియు నిచట వదించియుండలేదు కాని యువాకాచాంగ్ యొక్క "విజ్ఞప్తిమాత్రతాసిద్ధి" మీద లిఖించినట్టికలో నీ సిద్ధాంతము సర్వాప్తి వాది, సామ్యుతీయులైనట్లు నిరూపించెను (చూడుడు: "విజ్ఞప్తిమాత్రతాసిద్ధి" మీద దావ్డను పూసికొయొక్క ప్రేంచి అనువాదము; పృ. ౧౫౭).

సామ్రాజ్యమునందు⁴ మహాసాంఘికులకు నుండియే ఉత్తర కాలమున అంధక సంప్ర
ఎక్కువ ప్రచారమును ప్రభావమును దాయములవారు బయలుదేరిరని తలాపవల
ఉండియుండెను. కావున మహాసాంఘికుల యును

పూర్వశైలియము: “కథావత్తు” యొక్క అట్ట
కథ(౧-౯)యం దిది తృతీయసంగీతి తరు
వాత ఉత్పన్నమైన అంధక సంప్రదా
యములలోనిదిగ గణించబడినది. మహా
సాంఘికులు (ధాన్యకటకమహాచైత్యము)
యొక్క చైత్యవాద సంప్రదాయము
ప్రాచీన ఆష్టాదశ సంప్రదాయములందు
సమ్మిళితము గావింపబడినది కాని ఈ అం
ధక సంప్రదాయములు వానియందు జేర్ప

బడినట్లు గన్పింపదు. కాబట్టి ఇవి చైత్య
వాదసంప్రదాయముకంటెను తరువాతి
వని తెలియుచున్నది. చైత్యవాదుల నామ
ములు ౧౮ సంప్రదాయములలో వచ్చి
యుండినందున అట్టకథాకర్త వానినిమూ
డవనంగీతినాటికంటె పూర్వపువనివచించి
యుండెను. అయినప్పటికి శుంగుల తరు
వాత పోలించిన ఆంధ్రుల ప్రతాపకాల
మున నే ధాన్యకటకచైత్యమునకు ప్రఖ్యాతి

4. మహాసాంఘికులయందు చైత్యవాదసంప్రదాయముగూడ ఉండెను. ధాన్యకటకమందు దీని కొంతటి
విలువ యుండినదియు అమరావతియందు దొరకినకొలఱేఖలవలన తెలియవలదు. ధాన్యకటకపు
మూలపుకేర “మహాచైత్యము.” మంజుశ్రీమూలకల్పపు ౧౦-వ పటలమునందు :

“త్రిపర్యరే మహాచైత్రే, వక్షిణాపగంజ్జకే,
త్రిధాన్యకటకే చైత్యే, నవధాతు ధరే భుం”

అని కలదు. ఈ చైత్యమునుబట్టియే అచటివాడు చైత్యవాదు లనుకొను వచ్చితి.

కలిగియుండును. కాబట్టి ఇచటి భిక్షుకుల పృథక్ వ్యక్తిత్వము భారవేల, శుంగుల యనంతరమే స్థాపితమైయుండును. మరియు ధాన్యకటకమునకు పూర్వ పశ్చిమ ములందు రెండుపర్యతము లుండెననియు వానిమీది విహారములే క్రమముగా పూర్వశైలీయ, అపరశైలీయము లని వ్యవహరింపబడుచుండెడి వనియు⁵ భోటి యాట్టిబెట్టుగ్రంథములవలన తెలియుచు న్నది. ధాన్యకటకము ఆంధ్రదేశమందలి ప్రస్తుతపుధరణికోటయే (గుంటూరుజిల్లా). ౧౮-వ శతాబ్దియందు లిఖింపబడిన⁶ “నికాయసంగ్రహ” మను సింహళగ్రంథము వలన పూర్వశైలీయము “రాష్ట్రపాల గర్జిత”⁷ మనుగ్రంథమును వ్రాసి బుద్ధుని కర్తృత్వమున ప్రకటించిరని తెలియుచు న్నది. భోటదేశమున శ్రీ (పూర్వ శైలము) లనబడు ఇత్తడి విగ్రహములకు విలువ ఎక్కువ.

అపరశైలీయము : ధాన్యకటకమునకు పడమటగానున్న పర్యతముమీది ఈసంప్రదాయమువారుగూడ చైత్యవాదులనుండి వచ్చినట్లే తోచున్నది. తక్కినవిషయము లన్నియు పూర్వశైలీయముల భోలియుండును. దీనినిగురించిన ప్రస్తావనయు భోటి యాగ్రంథమున గలదు. వీరు “అలవక గర్జిత” మనుగ్రంథమును లిఖించి బుద్ధుని పేర ప్రకాశితము గావించిరని నికాయ సంగ్రహమువలన తెలియనగును.

రాజగిరికులు:— వీరును అంధకులే. కాని ఆంధ్రదేశమున రాజగిరి ఎక్కడ నున్నదియు వీరి కేంద్రస్థాన మెచటనైనదియు చెప్పజాలము. “కథావత్తు” నందు వీరి సిద్ధాంతములు ౧౧ ఖండింపబడినవి. వానిలో ఎనిమిది వీరికిని సిద్ధాంతకులకును సమానములుగనే యున్నవి. కావున వీరిరువురకు పరస్పర మెక్కువసంబంధ ముండవచ్చును. నికాయ సంగ్రహము నందు వీరు “అంగులిమాలపిటకము”⁷ నకు గర్తలని వ్రాయబడియున్నది.

సిద్ధాంతకులు :— రాజగిరికులకువలె వీరి ముఖ్యస్థానమును ఆంధ్రదేశమున నెచట నుండినదియు చెప్పజాలము. వీరికిని, రాజగిరికులకును, సిద్ధాంతముల సమత వలన వీరిలో ఒకరినుండి మరియొకరు ఏర్పడి రనికాని లేక ఇరువురకు నుద్గమ స్థాన మొకటే యని కాని తలపవలసి వచ్చుచున్నది. “నికాయసంగ్రహము”న వీరు “గూఢవెన్నంతర” కర్త లని పేర్కొనబడియున్నారు.

ఈ నాలుగు అంధక సంప్రదాయములును ఆంధ్రసమ్రాట్టుల కాలమున మహాన్న తదశయం దుండెను. ఆంధ్ర రాజులకును, వారి రాజులకును బౌద్ధధర్మము నెడల సంతటి యనురాగ ముండినదియు అమరావతి, నాగార్జునకొండలలో దొరికిన శిలాలేఖలవలన విదిత మగుచున్నది. ఈ

5. జ్ఞోత్-గర్జ-స్థం-బం-(బ్రాహ్మ)-X. పు. ౮౨౧.

6. చీనాత్రిపిటక “రాష్ట్రపాలపరిపృచ్ఛా” అనునది కావచ్చును.

7. అంగులిమాలక్రమ కావచ్చును.

(Nanjio's ౪౩౪; కళాశర్, ౬౨-౧౩)

} (Nanjio's ౮౩౩. కళాశర్, ౧౮-౯)

విషయమున మనకు చీనా, భోటియా, పాలీ, సంస్కృత సోతస్సులద్వారా కొంత సామగ్రి లభించును కాని అది మిక్కిలి స్వల్పము. కాని ఆంధ్రులు శిలాలేఖలయెడల మిక్కిలి యనురాగముగలవారగుటంజేసి ధాన్యకటక, నాగార్జునపర్వతములందును, గుంటూరు జిల్లాయందలి ఇతర ప్రదేశములందును పురాతన ధ్వస్తావశేషముల త్రవ్వట పూర్తియైనపిదప మన మీ చిక్కుల నన్నింటిని విడదీయగలుగుదు మాయు, తన్మూలమున మహాయాన, వజ్రయానముల ఆరంభికదినముల యొక్కయు, వాని వికాసముయొక్కయు ఇతిహాసము ఇంతకంటె ఎక్కువ దెలియ గలదనియ ఆశించుచున్నాము.

వైపుల్య (వేతుల్ల) వాదులు:— “కథావత్థుయొక్క అట్టకథయందు వీరు మహాశూన్యవాదులని పేర్కొనబడిరి. నాగార్జునుడు శూన్యవాదమున కాచార్యుడు. ఇట్లు వైపుల్యమును మహాయానమును ఒకటేయని స్థిరమగును. కథావత్థునందు విశేషమహత్వము గల విషయములు రెండు గలవు. అందు మొదటిది వైపుల్యుల ఖండితసిద్ధాంతములందు శూన్యత లేదు.

వీరి మత సంఘ బుద్ధ మైథున విషయములలో భేద ముండెను. వీరు వచించున దేమన :

(౧) సంఘము దానము గ్రహింపదు, దానిని పరిశుద్ధము గావింపదు, ఉపభో

గింపదు. సంఘమున కిచ్చుటవలన మహాఫలమును లేదు.

(౨) బుద్ధున కొనగుటవలనను మహాఫలము లేదు. అత డీ లోకమున కేలేంచి యుండనూ లేదు. ధర్మోపదేశమునూ చేయలేదు.

(౩) కొన్నికొన్ని విశేషావస్థలందు మైథున మొనరింపవచ్చును.

ఈ మూడు విషయములును, అందులో ముఖ్యముగ కట్టకడకటి రెండువిషయములును బౌద్ధధర్మమందొకప్రకారమగు విప్లవాదోశ నముల గలిగించునవి యని చెప్ప నవసరము లేదు. ఐతిహాసిక బుద్ధుని అస్తిత్వమునే నిరాకరించుటయు, విశేషావస్థయందు మైథునమునకు అనుమతి నిచ్చుటయు అనునీరెండు విషయములలో మొదటిదానియందు మహాయానముయొక్క అంతిమ వికాసముపర్యంతము గల స్పష్టమగు పూర్వరూపమును, రెండవదానియందు వజ్రయానము లేక తాత్త్వికబౌద్ధధర్మముయొక్క స్ఫుటబీజములును లభించుచున్నవి.

“కథావత్థు”నందు విశేషమహత్వము గల రెండవవిషయ మేదన వేతుల్లవాదుల మతము లన్నియు దానియంతిమభాగమున ౧౭, ౧౮, ౨౩-వ పర్వములలో వ్రాయబడి యున్నవి. “కథావత్థు” అశోకుని మూడవ సంగీతి కాలముననే ప్రారంభమై యుండినప్పటికి దానియందు తరువాతి తరువాతి వాదములు చేర్చబడుచుపోయిన వని ఇదివరకే తెల్పితిమి. అందువలన వేతుల్లపాదభాగము కథావత్థునందు లన్ని

టికంట ఆఖరున చేర్చబడినదని తలచుట కష్టము గాదు. ఎంత పెనుక చేర్చబడియుండును అనుదానికి సమాధాన మేమన బుద్ధఘోషుని కంటెమాత్రమే కాదు, నాగార్జునునికంటె గూడ పూర్వము చేర్చబడియుండును అని; ఎందుచేతనన నందులో వేతుల్లవాదుల శూన్యవాదఖండినము లేదు. మన మితాళమును క్రీ. శ. ప్రథమశతాబ్ది యని యెంచినచో వాస్తవిక కాలమునకు మిక్కిలి స్వల్పముగ అటో ఇటో ఉండుము. విక్రమార్క, శాలి వాహనశకములను, నాగార్జునుని కాలమును మన మెప్పుడు సప్రమాణముగ నిచ్చున్నగ నిశ్చితముచేయగలుగుదుమో అప్పుడే ఈవిషయమునగూడ నిశ్చితరూపమున మరికొంత చెప్పగలుగుదుము. బలగమ బాహురాతి కాలమున (క్రీ. పూ. ప్రథమశతాబ్ది) ప్రప్రథమమున వేతుల్లవాదము సింహాళమున బ్రవేశించెనని ఆదేశపు ఇతిహాసమువలన తెలియుచున్నది. కాలాంతరమున అంధకసంప్రదాయములు నాల్గును, వానిశాఖలలోనిదగు వేతుల్లమును ఒకటియేయైనపుడు అన్నియు వేతుల్లనామము నొందుట సంభవమే కదా!

మహాయానసూత్రములు⁸ చీనాయం దలి ప్రజ్ఞాపారమిత, రత్నకూటము, వైపుల్యము, అవతంసకము, నిర్వాణములందును, టిబెట్టుదేశపు కణ్జూరమందలి ప్రజ్ఞాపారమిత, రత్నకూటము, వైపుల్యము, సూత్రము (ప్రకీర్ణము), నిర్వాణములందును గ్రమముగా విభక్తములైనట్లు మనము కనుగొన

వచ్చును. అవతంసకసూత్రములు వైపుల్యమునకంటె భిన్నములుగ గణించబడినవికాని యీ రెండింటిలో ఒకేవిధమగు సూత్రములున్నవి.⁹ “మంజుశ్రీమూలకల్పము”లోని ప్రత్యేకపటలాంతమున “బోధినత్వపిటకాదవతంసకాత్ మహాయానవైపుల్యసూత్రాత్” అని వచ్చుచుండును. భోటియా యందును వైపుల్యసూత్రముల నామములతో నహా “బోధినత్వపిటకాత్ అవతంసకాత్ మహావైపుల్య...సూత్రమ్” అని వచ్చుచుండును. స్వయం నాజోయొక్క సూచీశ్రవు ౮౩, ౮౯, ౯౩, ౯౭, ౧౦౦ ర్ల గ్రంథములలో అవతంసక వైపుల్యములు తోడ్పడి విశేషణ విశేష్యరూపముగ ప్రయుక్తములైనవి ప్రజ్ఞాపారమిత, రత్నకూట, వైపుల్యదుల సూత్రములు మహాయానమునకు చెందినవి¹⁰. ఇందులో సందేహ మెవరికిని గలుగనేరదు. ఇప్పుడు మనము మహాయాన మనునదే వైపుల్యవాదము లేక పాలీ వేతుల్లవాదమనుట నమంజనము ఆరంభికకాలమున వైపుల్య (వేతుల్ల) నామముతో నెయ్యది ప్రసిద్ధ మయ్యెనో అదియే మహాయానము. ఆకాలమున మహాయాన మని పిలువబడుటచే వారికి సఫలత కలిగియుండలేదు. “వేతుల్ల”, “వైపుల్య” ఒకటే. వేతుల్లవాదిని మహాశూన్యవాది యని పిలుచు కథావత్థంనందలి అట్టకథావాదమునుండియు మన కిదే స్పష్టమగును. వేతుల్లవాదులు “వేతుల్లపిటక” (వైపుల్యపిటక)మునకు కర్తలని నిశాయసంగ్రహ

8. చూడు: A catalogue of Buddhist Tripitaka by Bunjiu Nunjo.

9. Trivendrum Sanskrit series, L XX, LXXXIV.

10. కళ-౨౮, ౪౧-౪౬.

మునందను పేర్కొనబడియుండిరి. అదే స్థలమున అంధకులు రత్నకూటాది శాస్త్రములను రచించిరని¹¹ న్రాయబడియున్నది. "రత్నకూట", "వైపుల్య" ముల రెండు ప్రకారములగు సూత్రములే మహాయానసూత్రములు. ఇందువలన మహాయానము అంధకుల(పూర్వతైలీయాది నాలుగు సంప్రదాయముల) యొక్కయు, వైపుల్యవాదుల యొక్కయు సమ్మిలితరూపపు పేరే యని చెప్పవచ్చును.

మహాయానము పూర్వతైలీయాది నాలుగు అంధకసంప్రదాయములయొక్కయు, వైపుల్యవాదులయొక్కయు సిద్ధాంత సమ్మిశ్రణమున నేర్పడినట్లు నిరూపింపబడినది కదా. అందలి అంధకనికాయములకు సంబంధించిన యంత మంతయు ఆంధ్రదేశమందలి గుంటూరు జిల్లాలోని నేడు ధరణికోటయన్న చోటనుండి ఉద్భవించినది. కాని వైపుల్యమునకు నుఖ్యస్థానమేది? ఇక దీనిని విచారించెదము.

మహాయానసూత్రములు సరాసరి

పరివర్తితములును, పరివర్తితములును అగు నుండినవని ధ్యానమందుంచుకొనవలయును. కాబట్టి వాని మూలస్థాన, మనగా వాని నిర్మాణమునకు బునాది యచ్చట వేయబడినదని మా యభిప్రాయము. కాని పరివర్తన, పరివర్తనములందు సమస్త భారతవర్షమునకు గూడ హస్తక్షేపము కలదు.

వైపుల్య వాదమున మనకు దెలిసిన దేమన :

౧. ప్రీస్తుపూర్వము మొదటిశతాబ్దియందలి సింహళమును బ్రవేశించియుండెను.¹²

౨. రెండవ శతాబ్దియందే ఇందలి కొన్ని సూత్రములు చీనాదేశమున అనూదితములయియుండెను.¹³

౩. దీనిప్రచారకులలో అందరిని మించినస్థానము నాగార్జునాచార్యులది.

౪. నాగార్జునుని నివాసస్థానము ధాన్యకటకపు శ్రీపర్వతము.¹⁴

౫. (ఆంధ్రరాజు) శాతవాహనుడు నాగార్జునుని ఘనీకృత మిత్తుడు.¹⁵

౧౧. అంధకోగ్ధ రత్నకూటాదిపూ- శాస్త్రాంతరరచనాకరణం.- వికాయసంగ్రహము (౧౯౨౨ లో సింగపూర్ముద్రితము).

౧౨. మహావంశము.

౧౩. పక్షలో మూలీపత్రము. సంఖ్య ౨౫. "మహావశీ పూర్ణము"; లోకరక్షకునిచే అనుదితము. (క్రీ. శ. ౧౪౩ - ౧౮౦).

౧౪. క్షోత్-ర్ధల్-స్కం-బుష్ (బ్రాహ్మ). చ, పు. ౯. ౪. "నాగార్జునుని వాసస్థానము దక్షిణభారతమున శ్రీ పర్వతముదగ్గర శ్రీ ధాన్యకటకమునందైయుండెను."

౧౫. పార్శ్వ చరిత్రము. సప్తమఉచ్చాసము. (నిర్ణయసాగరచెన. తృతీయసంస్కరణము-పు. ౨౫౦)- "సమితిక్రామది చ కియత్కపి కాలే, కదాచిత్ తా మేకాదశేంతిపాతా నాగరాజాద్ నాగార్జునోనామ నాగైరే వాసితః పాతాలతలం భిక్షు రభిక్షత్, తేభేచ నిర్దత్త్య రసాంతలాత్, త్రిసముద్రాధి

౩. వీరి క్రాంతికారిసిద్ధాంతములు కొన్ని అంధకులసిద్ధాంతములతో సరిపోవు చుండును.¹⁶ ఇందువలన వైపుల్యవాదము నకు ఉద్గమనస్థానముకూడ ధాన్యకటకము¹⁷ దగ్గరే యుండునని యనుమానము కలుగకపోదు మంజుశ్రీమూలకల్పములోనినిమ్మ లిఖితశ్లోకము ఈవిషయమునే బలపరచును.

“గచ్ఛేద్ విదిశం తంత్రజ్ఞః
సిద్ధికామః ఫలోద్భవామ్,
పశ్చిమోత్తరయోగ్యధ్యం
న దేశః పరికిరీతః”. — పృ. ౧౩౫-పటము, ౧౮.

ఇందు ‘పశ్చిమోత్తరములమధ్య’ విదిశ నిర్దేశింపబడినది. లేఖకుడు దక్షిణభారతమున నూర్పుండిన నే యట్లు వ్రాయగలుగుట సంభవము. “మంజు శ్రీమూలకల్పము” మహావైపుల్యసూత్రములలోని దని ఇదివరకే చెప్పబడినది. కావున ఆస్థానము శ్రీశరవ్యత మోలేక ధాన్యకటకమో అయివుండునని మా నమ్మకము.

పతయే కాలవాసానవామ్నే, వరేంద్రాయ నుచ్చారే న దదౌ తామ్. నాగార్జునుడు కాలవాసానవామ్నేర “నుచ్చారే” నామకపుత్రమును వ్రాసియుండెను. అది వీరి, భోజియా భాషలయం దిప్పటికిని సురక్షితముగ వున్నది.

౧౬. విశేషవర్ణయందు మైథునమున కనుజ్ఞ (కథావర్ణ - ౨౩-౧) అంధకులకు వీరికి ఒక్కటే. అంధకులు బుద్ధుని వ్యవహారములను లోకోత్తరములని నమ్ముచుండిరి (క-వ, ౨-౮). వైపుల్యులు బుద్ధుని విరిహాసిక తమగూడ తిరస్కరించిరి. “బుద్ధుడు మనుజులొకమనకు వచ్చియుండలేడు” (౧౮-౧); బుద్ధుడు ధర్మోపదేశమును చేయలేడు (౧౮-౨).

౧౭ రాళ్లతోడు.-(నాగార్జునకొండ, నంటూరుజిల్లా).

ప్రగల్భవైతము

(జాతక కథ)

‘చక్రపాణి’

[మునుగుగా ఉన్న ఒకనాటి సాయంకాలం, జేతవనంలో కూడిన భిక్షువులు అనాథమండలి వద్దకు వచ్చి - “సత్రువు! ఈమనోసారమైన వర్ణాసంస్కారమారోక చక్కని భూతాలకథ చెప్పు”నని కోరగా వా ర్శ్రీకింది కథను చెప్పి.]

వారణాసిని బహుదత్తుడను రాజు పాలిస్తూవుండగా దీక్షప్రే ఆసు ముసలి బ్రాహ్మణుడు ఉండెడివాడు. అతనికి సతృప్త అను పడుచుభార్య కలదు. ఒకప్పుడు పెద్ద భూకంపం వచ్చి బ్రాహ్మణుని ఇల్లు కూలిపోయినది. బ్రాహ్మణి ఇంటిలోమంచి తప్పించుకోలేక అందులోనే అదావిపోయి ప్రేయోని పొంది, ఈరి బయట చెరువుకట్టవ ఉన్న మా లేడుచెట్టుగొవ నివసంప వారంభించినది.

ఆ చెట్టుకు సమీపంలోనే ఒక పడుచుగొల్లవాని నివాసంకూడా. ఒకనాడు వానిభార్య చెరువుకు స్నానానికి రాగా ప్రేతం ఆమెను ఆశ్రేణించింది గోపాలుడు భార్యలోని భావవైలగ్యము చూపి చాల చింతితుడై గొప్ప గొప్ప రాజవైద్యులను చికిత్సకోసం రావించాడు. వైద్యులు అనేకమందు లిద్దికూడా కోగాన్ని కుదర్చలేక “ఇది మందులకు లాంగకోగము కాదు; గాలి తేవు భూతవైద్యులను పిలిపించుకొ” మ్మని చెప్పిపోయినారు.

తర్వాత గోపాలుడు ప్రఖ్యాతి చెందిన భూతవైద్యులకు కొందరిని పిలిపించాడు. వారిని చూడగానే గోపాలుని భార్య ఉగ్రరూపంధరించింది; కల్లరచేతి ఉరిమి చూసింది, పళ్లు పటవల కొరికింది, నువ్వి చిగబట్టి తుప్పువకు మ్రోస్తూ నోటికి వచ్చిన తిల్లెల్లాటిట్టి “మిరిక్కడికి చావటానికి వచ్చారా? వెంటనే పారిపోండి; లేకపోతే మీమెడలు విరగకొడతాను!” అని గద్దించింది.

ఇది చూసి భూతవైద్యులు పరస్పరము పరామర్శచేసుకుని “ఈమెను తప్పక మ్లేచ్ఛభూతం ఆశ్రేణించి

ఉంటుంది. దీన్ని వదలించటం మనవల్ల కాదు. ముఖ్యంగాదీనిమోటుప్రవర్తనా,భయ పెట్టేపద్ధతీ చూచి కూడా దీనికోలికి పోవటం బుద్ధిమంతుల పనికాదు. కాబట్టి మనం ఈమడానే ఇక్కడనుంచి వెళ్లటం మంచిది” అనిస్థిరపరుచుకున్నారు.

దీనినిర్ణయం విని ముసలిభూతవైద్యు డొకడు ప్రధుడై శ్రీకిందికవిత చెప్పాడు:

ఎంత దిత్తిమైన మాటలూచుంటి రయ్యలో!
ఇలలో భూత మెక్కడైన భూతవైద్యు చెగడుటూ!
గాన మీరల్లె దూరముగను, నుండి చూడుడీ
గురువిశ్వపచే నీకేణంబె నె రవోరెవ భూతమున్.

తర్వాత భూతవైద్యుడు మంత్రించిన ఆవాలు నువ్విట పట్టుకుని గోపాలుని భార్యవద్దకు పోగా, ఆమె “ఏదీ ముసలిమనగా! నీకు కాలం సమీపించింది, కాదుకో!” అని ఆడువులివరె అతినివూడికి లంఘించి, బాబులురెండు గోర్లతో పట్టుకుని, ముక్కుకొన గట్టిగా నోట లంకించుకున్నది. భూతవైద్యుడు మహాప్రయాసతో ఆమెపట్టు వదలించుకొని, వెంటనే, తిరిగిచూడకుండా పారిపోయినాడు. అతనివెంటడీ మిగతాభూత వైద్యులుకూడా కుక్కు వెంటపడి నీ కుండెళ్లుపారిపోయి నట్టువలెనా రటే చూయమైనారు. ఆతర్వాత సామాంచి ఎవ్వరూ భూతాన్ని వదలిస్తామని రాలేదు. పాపం గోపాలునికి, మనక్కొందిలేదు. ముఖముకేది ఎరుగకుండా కాలం గడుపుకున్నాడు. శ్రమంగా ఈసంగతి చాలా దూరం వ్యాపించింది.

అకాలంలో బుద్ధభగవానుడు జితధీ అను పేరుతో అవతరించినాడు. పుట్టినదాని అధ్యయనమూ, జ్ఞానవ్యాప్తి చేయడంచేత వారికి ప్రతివిషయంలోనూ గంభీరమైన అంతర్ దృష్టి కలిగింది. జ్ఞాని అని వారికి గ్రీ వేశ విశేషాల్లో వ్యాపించింది. ఒకనాడు వారు ఏదో కార్యార్థమై ఈనాటికి రాగా, గోపాలునికి తెలిసి వారిదగ్గరకు పోయి - తన్ను ఈ ఆవదనమంది రమించమని వారిని విషయంగా బలవంత పెట్టినాడు. వారి ప్రార్థన తోనేవేయక కాస్త (బుద్ధభగవానుడు) శిష్యులతో గోపాలనియింటికి వచ్చినాడు.

గోపాలుని ఇంటిముంగిలిలో అడుగుపెట్టగానే మృతానంతరము ఒకతె రప్పనాల్పుకు రా కిటికిలో నుండి తన్ను మామూ ఉండటం కాస్త కనిపెట్టినాడు. గోపాలుని యింటిలో ఆతనిభార్యమినవో ఇక స్త్రీ తప్ప రూ లేరని కాస్త ముందుగానే తెలుసుకున్నాడు. అందు చేత ఈమెగోపాలునిభార్య అని స్థిరపరచుకొని, ఇతరులు చూడకుండా ఆమెవంక చూసి ముందహాసముచేసి తల కొంచెం ఎరర చేసినాడు. తండ్రి కిటికిలోనుంచి వెళ్లి పోయింది. అప్పుడు కాస్త శిష్యులతో "మీ రికపోయి పోరైతెట ధర్మశాలలో భోంచేసి, వాకోసం వేది ఉం డండి. త్వరలో నేను వచ్చి కలుస్తాను" అని చెప్పి పంపి, గోపాలునితో "విష్ణు కొన్నిమాటలు అడగవలసి ఉన్నది" అన్నాడు.

"వెలవివ్వండి" అన్నాడు గోపాలుడు.

"ఈకోగంసంగతి నేను విన్నాను. మామూలుపనిపాటల్లో నీభార్యలో ఏమీ మార్పు ఉండకూడదని వానవ్యక్తం. ప్రవర్తనలో పూర్వానికి ఇప్పటికి ఏమైనా మార్పులుంటే చెప్పు."

"తమరు ధర్మజ్ఞులు. తమరు చెప్పిన దంతా నిజం. పూర్వానికి ఇప్పటికీ పనిపాటల్లో ఎక్కడమార్పు లేమీ లేవు వివక్షింకంటే ఇప్పుడు కొంచెం ఆచారమూ కనీ ఎక్కువైంది. గృహకృత్యాలు చక్కగానే నిర్వ ర్తిస్తూఉంటుంది. భూతవైద్యులను చూస్తే మాత్రం ఉర్రేతకురాలవుతుంది. ఇకవట్టవగ్గాలుండవు. ఇంకా-

"ఇంకా?"

గోపాలుడు తలవంచుకొని "ఇది తప్పగా ఎంచ కండి దేవా! పూర్వం వాభార్య చాలా స్థిర కలిది. ఈకోగం వచ్చినప్పటినుంచి వానమూ కామకతా ఎక్కువైపోయినది. ఆలంకరణ అంటే మహాస్థిరి; ఎప్పు డూ సాహచర్యం కోరుతూ ఉంటుంది; సుగుణములు ఉన్నామూ, వాదగ్గరకు వచ్చిపూర్వోటానికి స్థిర పడను" అన్నాడు.

"ఇక ఈవ్యాధి సంగతంతా వాకు తెలిసింది. మందర్బలను. కాని నేను చెప్పినట్లు నీవు వడుచుకోవలసి ఉంటుంది."

"ఏర్తం. తను వెలపు ప్రకారం నేను—"

"నేను విశిష్టచేయటానికి వచ్చినామని నీవు ఎవ్వరికి చెప్పకూడదు. నేను అంతాకా ఇక్కడే ఉంటాను. నీవు ఇంట్లోకి పోయి బాటసారి ఒకడు మన ఇంటికి అరి ణిగా వచ్చాడని చెప్పు. నీఇంట్లో ఒకగది వాకివ్వాలి. మధ్యాహ్నం భోజనం అయినా నీ భార్య వాకు తాంబూలం తెచ్చి ఇచ్చేటట్లుగా చూడాలి; ఆక్కడ జరిగే తంతు అంతా నీవు పక్కగదిలో ఉండి చూడ వచ్చును."

ఈవిధంగా గోపాలునిచేత ఒప్పించుకొని కాస్త గోపాలునిఇంట ఆరిణిగా ప్రవేశించినాడు.

భోజనంచేసి కాస్త ప్రక్కమీద విశ్రమిస్తూ ఉండగా, గోపాలునిభార్య వారికోసం సుగంధ ద్రవ్యాలు వేసి చాలా శ్రద్ధగా తాంబూలం తయారు చేసి తెచ్చింది. కాస్త తాంబూలం చేత్తో తీసుకుని "అలా! కొంచెంచల్లనిపానీయం తెచ్చివెప్పగలవా?" అన్నాడు.

గోపాలునిభార్య పోవరికి పోయి లోటాతో నీళ్లు, చక్కెర, నిమ్మపండ్లూ తెచ్చి, వట్టింట కూర్చుని నెమ్మదిగా పానీయం తయారుచేయ వారం భించింది. ఆమె ఇచ్చాపూర్వకంగానే ఆలస్యం చేస్తున్నదనీ, ఆమెచేతులు పనిచేస్తున్నప్పటికీ కళ్లు రెండ్లూ తపమీడనే ఉన్నవనీ కాస్త గ్రహించి ఆమెవంక రప్ప నాల్పుకుండా చూడవారంభించాడు. గోపాలునిభార్య వారివంకనే చూస్తూఉండటంచేత వారిపరమోహవశక్తికి వశ్యురాలైపోయింది.

“నీ విషయము నా ఇచ్చాకర్తీ పూర్తిగా లొంగి పోయినావు. నేను ఏకత్రితో నిన్ను కట్టిపెట్టాకా దాన్ని జయించటం నీకు సాధ్యం కాదు. నేను అడిగినవాటి కెల్ల నీవు జవాబివ్వు. నేనెప్పుడు మాట్లాడటానికి నేను నీకు స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చాను.”

గొల్లవాని భార్యకు స్పృహ లేదు యుక్తచారిక వలె “వెలవివ్వండి” అన్నది.

అప్పుడు కాస్త, ప్రక్క గదిలోనుండి తొంగి చూస్తూవున్న గోపాలని పెలిచి “నీ భార్యను ఆకేరించిన ధూతాన్ని నేను నా ఇచ్చాకర్తీతో వశపరుచుకున్నాను. ఈక్షణికానే దాన్ని పారకొలగలను. కాని, ఎంతో కాలముంది నేను ఏమయోగంకోసం వేచిఉన్నానో అది నేను కిద్దించింది. ఈ ధూతాన్ని నేను కొన్ని ప్రశ్నలు అడగా లభకుంటున్నాను. నీ ఏ ప్రశ్నలైతే రాలు ఏది ఏమాత్రం వివరించువచ్చు కావదు. కాగలం, నాతో మాట్లాడేటై నీ భార్యగా కనపడినా నిటానికి ఆమె కాదు. ఆమెను ఆకేరించిన ధూతమే నాకు జవాబిస్తుంది. నీవు ఇక్కడకు వచ్చి మాతో, నీవు లేకుండా నేను నీ భార్య:గర్భ ఎక్కువసేపు ఉండటం, లోక దృష్టిలో బాంసంపెను” అని, ఆకర్షక కాస్త ప్రేతాన్ని సంబోధించి “నీ బెడకటిచరిత్ర అంతా నాకు తెలుసును. నీవు మాత్రమే తెలుసుకొని ఉంటూ గోపాలనిభార్య స్వావం చేయటానికి రాగా పూనినావు. కాని, నీ చెందుకు ఈమెను పూని కష్టమైవుచున్నావు? ఈమె మీద నీ కింతకోపం కలగటానికి కారణం ఏమిటి?” అని అడిగినాడు.

గోపాలనిభార్య అంటే ప్రేతం మందహాసం చేసి “వా జ్ఞానం ఇంతమాత్రమే అయితే మీకు నేర్పించి సురువులమీద కూడా నాకు గౌరవం ఉండదు, వా మనోబలానికి నేను వశ్యురాలనై నప్పటికీ” అన్నది.

“ప్రగల్భులు కట్టిపెట్టి నే నడిగినదానికే జవాబు చెప్పు” అన్నాడు కాస్త గద్దించి. “నీ ఆచారాలూ, నీకునీ, నీ అలంకరణపద్ధతి మాస్త్రీ, నీవు నీచబారికి చెందినదానిని కొవని ఏమిటంగా తెలుస్తున్నది. బహుశా నీవు ఉత్తమజాతి కన్యవు కావచ్చును. ఈ గొల్లపిల్లను ఎందుకు ఆకేరించావు?”

ప్రేతం మరల నవ్వి, వారిమీద ఒక కటాక్ష బాణం విసరి—“సరిగ్గా కనిపెట్టారు. నేను ఉత్తమ జాతికన్యనే! దగ్గిద్రకుంటుంటుంటే నా శరీరముంతా గడిచింది. పాలూ పెరుగూ నెయ్యిగా నే నెన్నడూ చని చూచి ఎరుగను. ఇప్పుడీమెను ఆకేరించి ఆశీరనికోరి కను తీర్చుకొంటున్నాను. ఈమెమీద నాకు ఎంతమాత్రం కోపంలేదు. ఉన్నట్లుంటే ఈమెశరీరాన్ని ఈ విధంగా అలంకరించే దాన్నే కాదు” అన్నది.

ఇక పిటితో లాభించేదని కాస్త గ్రహించి — “అమ్మో! స్త్రీలనునన్నును సుప్రచరులుకూడా తెలుసుకోలేరు. ఇక నేనా మానకమాత్రుణ్ణి. సరే, నీతో నే నొకరాక్షసి ఒప్పకుంటాను. నీవు నా ఆధీనంలో ఉన్నావు. ఈ గోపాలనిభార్యను నీవు వదలకలెప్పుడు. దానికేబదులు నీకు, ఈ ప్రేతయోనినుండి విముక్తికలిగే ఉపాయం చెప్తాను. నీకు ఇవ్వనూ, అయివ్వనూ?” అని అడిగాడు.

ప్రేతం చాలాసేపు ఆలోచించి, వివరము— “ఇవ్వమే” అన్నది.

“అయితే దీనికిబదులు నీవు నా కొకసహాయం చేయాలి. నేను చాలా అధ్యయనమూ, చింతనా చేసి కూడా, ప్రేతాలు మనుష్యుల్ని ఎందుకు ఆక్రమిస్తున్నాయో, సరైన నిర్ణయానికి రాలేకుండాఉన్నాను; ఈ విషయం నీవు నాకు ఉపదేశించాలి. నేను నిన్ను కొన్ని ప్రశ్నలు అడుగుతాను, జవాబివ్వు. నీకు యుక్తిలభించే ఉపాయం నేను చెప్పతాను.”

“అలానే ప్రశ్నించండి” అన్నది ప్రేతం.

“అయితే ఏమి. పాలూ పెరుగులమీద ఉన్న కోరిక తీర్చుకోవటానికి ఈమెను ఆకేరించా వని నీవు చెప్పుచున్నావు. ఇందులో కొంత సత్యముందని నేను ఒప్పకుంటాను; కాని అంతా నిజంకాదు. ఏమంటావు?”

ప్రేతం మాట్లాడలేదు. కాస్త చెప్పనాగంభించాడు:

“ఏదైనా తీరనికోరిక మనస్సులో పెట్టుకొని చనిపోయినట్లుంటే ఆతీర్పు యుక్తిలభించదు; ఆతీరని కోరికను తీర్చుకోవటంకోసం ప్రేతం బ్రతికి ఉన్న

మనుష్యులను ఆశ్రయిస్తూ ఉండవచ్చని, నేను అనేక పాల్లు అనుకున్నాను. మరణించవలసి పూర్వం దండి తుని ఆఖరుకోరిక నెరవేర్చాలని కాత్తొల్లిలో ఉన్నది. బహుశా దీనికిపాదా చూలక రణం పైదే కావచ్చును. నీరూ ఏదో ఆశ్చర్యమిది కంటింటి దని నేను ఒప్పుకుంటాను. కాని నీవు చెప్పినకోరిక నాకు సబబుగా కనిపించటం లేదు. బ్రహ్మదత్తునిరాజ్యంలో పాలూ పెరుగు లభించిందని దిద్దు దిద్దుమా లేదు. అందులో ఉత్తమజాతివారసలే లేదు. దీన్ని బట్టి నీ ఆశ్చర్యమిదా పైనులకు సంబంధించింది కా దని తెలిపావంటి. ఏమంటావు?"

ప్రేతం మాట్లాడా లని కొంచెం ఊసులాడింది. కాని మాట్లాడలేదు.

"ఇంతేకాక, ఒకమాటు దేహం వదిలిపెట్టినటువంటి ఆత్మ, మల్లీ తనకై తాను ఇంకొకరి దేహంలోకి వచ్చి బంధింపబడుతూ ఉందంటే, దానికారణం ఎంత బలవత్తరమైనదో మనం ఊహించుకోవచ్చు. మామూలు జన్మమరణచక్రంలో ఉండి ఇంత క్రమపథం. నేను మరొకవిషయంకూడా గమనించాను. ఎప్పుడూ మగ ప్రేతాలు పురుషుల్ని ఆడుప్రేతలు స్త్రీలని ఆవేస్తూ ఉంటాయి. దీనిలో తప్పక ఏదో విశేషం ఉండితీరుతుందని నానమ్మకం. ఆదేమిదో నీవు నాకు చెప్పాలి."

ప్రేతం కలవరపాటు చెంది, ఎవరన్నా ఉన్నారేమోనని చుట్టూ ఒకమాటు కలయచూసింది. తర్వాత మెల్లగా "ప్రేతాన్ని అయినప్పటికీ నేను స్త్రీని. అన్నిసంగతులూ మీలోకి మగవారిదగ్గర చెప్పలేను" అన్నది.

"నేను నీదగ్గర జ్ఞానసంబంధమైన ఉపదేశం కొందుకున్నాను; నీరూ నాకూ సదుపయోగంపంపమే ఉన్నది. కాబట్టి నీవు ఏమాలైనా నాకు చెప్పటానికి సంకోచించటం భావ్యంకాదు. సరే, అలాగైతే మీరీ గా చెప్పుకుపో, నేను గ్రహిస్తాను."

"దేవా! ప్రేతం స్త్రీని ఆశ్రయించడమే ముందు, తదు మిగులనీది, మంచి కరీతపుట్టకలదీ, పడుచు భర్తకలదిగానూ చూసుకుంటుంది. దీన్ని బట్టి మీరక్షకు జవాబు గ్రహించుకోండి."

"గ్రహించాను. కాని, నీవు ఉత్తమజాతిదావపు కదా, ఎవరైనా అట్టి ఉత్తమజాతి వధువునే చూపి ఆశ్రయిస్తే బాగా ఉండేది. మరి నీవు నీ ఉద్దేశముతో ఈ గోపకవ్యం ఆశ్రయించావు? ఇది నీ సుఖ దివీ, వర్ణమే కిష్టాన్ని వెల్లడించటం లేదు."

ప్రేతం తలవంచుకొని "దేవా! ప్రేతలోకంలో జాతిభేదం లేదు. అక్కడ అంతా సమానులే" అన్నది.

"ఇదిగో, మల్లీ మోసపుచ్చాలని చూస్తున్నావు. నేను ప్రేతాన్ని కాకపోయినా, ప్రేతలోకానికి వాటి ఆచారాలకూ సంబంధించిన విషయాల చాలా తెలుసుకున్నాను. అక్కడకూడా బ్రహ్మగృహీత వర్ణరాసమాజభేదాలు ఉన్నవి. మానవుడు ప్రేత మయినంత మాత్రంచేత స్వభావగతిమైన సంకీర్ణతను వదిలిపెట్టలేదు. వానీ, అక్కడ జాతిభేదంలేదనే అనుకుందాము. ఇక్కడ ఉన్నదిగా! చనిపోయిన గోపాలుని ప్రేతమూ బ్రతికి ఉన్న గోపాలుకూ ఒకరు కాదు. కనీసం ఈ సంగతైనా నీవు తెలుసుకునిఉంటే బాగుండేది."

ప్రేతం తలవంచుకునే "దేవా! నేను చెప్పింది అసత్యమే. నాది చాలా ఆకాలమృత్యువు. ఆశ్చర్యకామవాసనకు తాళలేక నేను అధీశ్వరాలపై నాను. దానితో పోరాడి జయించేక్ష కి నాలో లేదు. చాలా కాలంనుంచి నా కిలాంటిసుయోగం దొరకలేదు. అంద, చేత ఈ గోపకవ్యం కనిపించగానే, ఈమెను ఆశ్రయించుకుందా ఉండలేకపోయానాను" అన్నది.

కాస్త—"నీవు మొదటినుంచి అబద్ధాలే చెప్పుతున్నావు. నీ సంగతిఅంతా నేను ఎప్పుడో ఊహించి తెలుసుకున్నాను. ఆకాలమృత్యువుపల్ల లభించిన ప్రేత త్యాన్నించి సులభంగానే ముక్తి పొందవచ్చు; కాని, నీవు చేసినపాపానికిమాత్రం పరిహారం సులభం కాదు. అసల, నీ అంతరంగంలో ఇంతవరకూ అనుభవం కలగలేదు; నీవు చేసినపాపం చాలక ఇంకా పెద్దపాపం చేయటానికి సిద్ధమైవావు. పైగా అన్నీ అబద్ధాలు."

"నన్ను తమించండి" అన్నది ప్రేతం ఏడవ్తూ.

కాస్త సమయోచిత గాంధీర్యం అవలంబించి "తమించవలసినవాణ్ణి నేను కాను. నీవు సంయమనంలేని

పోవచ్చు, భౌతిక దేహంలో నీలాలన తీరలేదు. ప్రేత దేహంలో, అది తీర్చుకోవాలని చూచావు. ఈ పాపాచరణకు అవలంబనంగా ఎవరిని ఆశ్రయించావో ఆమెను కూడా సర్వనాశనం చేయటానికి సిద్ధపడినావు. నిజానికి ఈ బౌతికమీద అన్నం పున్నం ఎరుగదు."

ప్రేతం "దేవా! నన్ను దిట్టండి. కానీ, నా మీద మిథ్యాబోధాలు ఆరోపించకండి. ఈగోపకన్యకు నే నేమీ చెరుపుచేయలేదు. వైగా, ఈమెను నాశ్త్రీ కొరిది అలంకరించటానికి ప్రయత్నించాను"

కాస్త "ఇది నీవ్యాధి. గోపాలుని ఆశ్రయించటానికి, ఈమెని తార్థం కాదు. నీమోహంలో నీవెంత అంధురాల వై నావంటే, ఈమెకు ఎంత చెరుపుచేయబోతున్నావోకూడా తెలుసుకునేశక్తి నీకు లేకుండా పోయింది."

ప్రేతం దిట్టమవుకులతో వారివంక చూసింది.

కాస్త "ఎవూకా, నీవు ఈ దేహంతో ఇంత వరకు ఈమెధేర్మమహా అవ్యభురుషులసాంగత్యం చేసి ఉండకపోవచ్చును. కానీ, ఇవ్వాలే నేను ఇంటియంగిట అడుగుపెట్టగానే, నీచూపు నామీదనే ఉండటం చూశాను. నీలాలపద్యక్తుల చూడగానే నేను సంగతంతా అవగాహన చేసుకున్నాను. నిజానికి, నేను ఎవరినో నీలాలివాడికోకూడా నీకు తెలియదు. తర్వాత, తాంబూలం ఇచ్చేసేవంతో నీవు నాదగ్గరికి వచ్చినప్పుడు కూడా నీ మనస్సులో లాలనే ప్రబలంగా ఉన్నది. ఇలా జరుగుతుందని తెలిసే, నిన్ను ఈవిధంగా చంపమని గోపాలునితో చెప్పాను."

"అంతేవా!" అన్నది ప్రేతం క్వాస విసింది.

"ఓ, నీవు బాగా మోసపోయావు. ఇక ఇప్పుడు దానికోసం సకృతాపవదికూడా లాభం లేదు. ఇటు చూడు, నీ విద్వినతాంబూలం ఇంకా వాచేటిలోనే ఉన్నది; దీంట్లో తీవ్రకరణ ఓమధి ఉండవచ్చుననే సందేహంతో నేనింకా వేసుకోలేదు. నీవు పాపీయం తయారు చేసే సేవతో, నావంక సిగ్గుపడినదానివలె రెప్పవచ్చు

కుండా చూచి, నా మనోబలానికి కట్టుబడిపోయావు. ఈ విషయంలోమాత్రం నీమోహంధలే నాకు సహాయం చేసింది. కానీ, నేను వేరుప్రకృతికి చెందినవాడవై నే నీ కోరికకు కబళ మయ్యేవాడినే. నీవు, నీలాలన తీర్చుకోవటంకోసం ఈ అభంగభంగ ఎరగని బౌతిక దేహాన్ని పరపురుషునికి బలి ఇచ్చేదానివి. ఈ పాపం ఎవరికి అంటుకునేది?"

గోపాలునికి క్రమంగా శవం పెరిగిపోతూఉన్నది కాస్త నైగతో అరిగి పారిచాడు.

ప్రేతం భూమిమీదపడి పొద్దునూ—"ప్రభూ! దుఃఖకుకాలిని. నన్ను నీమించండి, మీ పాదాలు పట్టుకొంటున్నాను."

కాస్త విద్యుద్వ్యంగంతో వెంక్కు పోయి "ఇంకా ఈ దేహంతో పరపురుషుని స్పృశించాలనే! నీకు మన్ననకాలిస్తే, నీవు ఎవరిభార్యకు ఆపకారం చేశావో వారిదగ్గరకే పోయి నీమించమని నేడ" అన్నాడు.

ప్రేతం గోపాలుని కౌళ్ల మీదపడి, తల విసురుగా నేలమీద కొట్టుకో నారంభించింది.

ప్రియురాలిదేహం దుమ్ములో పొర్లాడటంచూపి గోపాలుడు వ్యాకులడై ఆమెను చేతులతో పట్టి ఎత్తి పోయాడు. కాస్త "ఈ దేహాన్ని ఇప్పుడు ప్రేతం ఆశ్రయించి ఉన్నది. నీ విద్యుడు ఈమెను ముట్టినయెడల ప్రేతాన్ని అరిగవం చేసుకున్నట్లువునుంది" అని నిషేధించాడు.

గోపాలుడు దగ్గరికతో—"దేవా! మూర్ఖుణ్ణి. అంతదూరం నేను ఆలోచించలేను. ఈమెబాధను నేను చూడలేకుండా ఉన్నాను. తమరు అనుగ్రహించి ప్రేతాన్ని వెంటనే బట్లగొట్టండి మేము ఆ జన్మాతం తమకు శ్రేయదామలుగా ఉంటాము" అన్నాడు.

కాస్త "కానీ, ఈ ప్రేతాని కింకా తగినకాస్త జరగలేదు. నీవు కొంచెం గట్టిగాఉన్న కొబ్బరి ఈనెల చీపురు తీసుకురా."

గోపాలుడు "అలా చేయకండి. ఆ చెబ్బలు దాని ఒంటిమీదనే పడతవి."

ప్రేతం "ప్రభూ! ఆపకే చేయండి."

గోపాలుడు కోదనస్వరముతో "అలా ఎప్పు టికి బరగనివ్వను. లేమయ్యేటట్లుగా తర్కాలూ నేను దిన దలచలేదు. ఈ దేవాలంలో ఇప్పుడు ఎవరిఆత్మ ఉన్నదీ తెలుసుకున్నందువల్ల నా కోమి వస్తుంది? నాకు తెలిసిం దెల్ల ఇది : ఈచేతులు రాత్రంతామూడా నామెదకు పై న వైచుకుని తృప్తిపడలేదు. ఈచేతులు నేను మొదటినుంచీ ప్రేమతో నిమరుమూ వస్తున్నాను. ఈజాత్రు..." అంటూఉండగానే అతని చెండుచెక్కిల్లమీద ఆశ్రు ధారలు ప్రవహించినవి. కళ్లు కుడుచుకొని మరల చెప్ప నారంభించాడు "అంతకంటే, ఈ ప్రేతాన్ని వచ్చి నన్ను ఆశీర్వదించు ఆజ్ఞాపించండి. అప్పుడు మీఇష్టం వచ్చినట్లు నన్ను కొట్టుకోవచ్చును. నేను ఏమాత్రమూ ఆటంకపెట్టను."

ఈ మాటలు చెప్పి గోపాలుడు భార్యను వెనుక చేసుకుని కాస్తముందు మోకరిల్లి నాడు.

కాస్త గోపాలునికంక వేలు చూపిస్తూ, ప్రేతం తో— "పాపీపురాల! చూడు, నిష్ట అంటే ఏమిటో? ఇతనితో నీవ్యభిచారప్రకృతిని పోల్చుకో! వైగా ఇతను పురుషుడు, నీవు స్త్రీని. పారిశ్రత్యంలోనూ, నిష్టలోనూ ఉన్న గొప్పతనమే నీకు కనిపించలేదు!" అన్నాడు.

ప్రేతం మరల నేలమీద పొర్లాడుకూ "ప్రభూ! నన్ను తీసుంచండి" అన్నది.

"నీ కింత త్వరలో నిష్క్రమిం కరిగించటం నా కిష్టంలేదు. కాని, గోపాలుని బలవంతంమూలాన అతని భార్యను పాద్యమైనంతత్వరగా స్వస్థురాలిని చేస్తాను. ఈ పుణ్యాశ్రమరాలిజీవాన్ని ఆశ్రయించబట్టి నీ నింత తేలికగా తప్పించుకోగలిగావు. సరే, నీకు ముక్తినివ

యమై సలహా చెప్పాలోని మాట ఇచ్చాను. అని అయిన తర్వాత నిన్ను వదిలిపెవతాను."

ప్రేతం "ప్రభూ! ఈ దుఃఖకుర రి ప్రగల్భ తను మన్నించండి. నేను చేయలేనిది మీరు ఉపదేశిస్తే మాత్రం ఏమిలాభ?"

కాస్త "చేయలేనంటే అర్థం? రక్తమాంసాల దేహంతోపూడిన మానవుడే చిత్తపంయమమూ, ఇంద్రియ నిగ్రహమూ అవలంబించగలిగితే, నీవు వాయుమను శరీరంతో అనుష్ఠింపజాలవా?"

ప్రేతం తర్లని మాటలూ "సన్యాసులకు మీకు ఏమి తెలుస్తుంది? మాకంటే మీకు చిత్తబలం అధికం; ఒకచో, మీకంటే మలో వాడవాప్రభావం ఎక్కువ ఉన్నా, దానికి మమ్యర్థి బాధ్యుర్ని చేయటానికి నిలలేదు. చచ్చినామూడా వారి వారి స్వభావాలు మారవు. ఈశ్వరుడు జీవులకు స్త్రీ పురుషదేహాలతో పాటు సంకలిప్తమూడా ఇచ్చినాడు. దోషమైనట్లయితే ఇచ్చేవాడే కాదు. దీర్ఘబట్టి, ఇది మనం అనుకోనిచటానికే ఇచ్చినా నది స్వప్తంగా చేలిపోతున్నది. ఈ ప్యాభావికలిప్తను తోసివేయటం ఎవరికరగూ కాదు. దీని ఆస్తీత్వాన్ని ఒక్కోనినాడు ఈ స్వభావానికి వ్యతిరేకి అయినా కాలారీ; లేక వంచనదైనా కాలారి. జేవా! ఈ రిప్ప రక్తమాంసాలతోపూడినదేహాన్నికానీ, సంధివాన్నికానీ అపేక్షించదు. మానవునికి దైహిక సామర్థ్యంరావటానికి చాలాకాలంనుంచీ ఇది చిత్తంలో ప్రవేశిస్తుం దని పండితులు చెప్పుకున్నారు. దీనికి అధిపాత మహారాజాశక్తితాంతమే ప్రమాణము. ఇక చనిపోయిన పిమ్మటమూడా ఇది నిలిచి ఉంటుంది అని చూపించటానికి దృష్టాంతంగా నేను మీయొగుటనే ఉన్నాను.

1. అధిపాకుడు ఒక రాజకుమారుడు. ఇతనిసంగతి ప్రాచీనగ్రంథాలలో ఉన్నది. ఇతను బాల్యంలోనే తల్లిని కామించి అపస్థూరరొగగ్రస్తు డవుతాడు. ఇతనిదిశిశ్నకోసం మహామతి తీరకుని పిలిపించగా, వారు కోరికి సుద్దలు విప్పదీయించి పేగుడులమీద అయిదువందల దెబ్బలు కొట్టించి ఆజ్ఞాపిస్తారు. ఈదిశిశ్నతో అధి పాకునికోగం వుడుగుతుంది. (నితంబాలలోని నరాలకూ కామోత్సారపద్ధానికి దగ్గరసంబంధం ఉన్నదని ఈ యుగంలోని వైజ్ఞానికులుమూడా ఒప్పుకుంటారు.) ఎదివనరాజు నివయమైమూడా, యువోపయమ గ్రంథాలలో ఇలాంటికథలు చాలా ఉన్నవి. కాని చాలితో జీవకునిదిశ్న సంకరి లేదు. 'అధిపాకు'ని విశృంభిస్తూ రనే ఎదివన అని మనం సహజంగా దోహించవచ్చును.

నిజానికి ఈలిప్పు పుట్టటంకానీ ఉండటంకానీ మనస్సు లో; కాయం దీనికి అధారం కాదు, కేవలం సాధనోప కరణం. ఇది సర్వవ్యాపి; ఆశీయము; ఆవివర్తనము. దీనిమోహంతోనే పట్టణాల్లాని స్త్రీలు సాయంకాలం ఆరుగరించుకొని రాజనాగ్గంజ పురుషు కిటికీవిగ్గర నిలబ డతారు; కాశీనీ, మోహినీ, మొదలైన దొంగవేషాల లో నీకటిరాత్రినూ నిర్జనసావనంనూ ఒంటరిగా పో తున్న పతిమలదృష్టిని ఆకర్షిస్తారు. ముక్తిశ్లోకంపై కూడా ఈశ్వర్ష బలక తైరమైనదని బుధుల అభిప్రాయ ము; ఇదే ఆత్మకు ప్రభుప్రవృత్తి. చనిపోయినవీడట కూడా స్త్రీ పురుషభేదాలు ఉండటాన్ని బట్టి మనకు ఏమి తెలుసుకుం దంటే—

“ఇలా నిన్ను చెప్పకుపోనీ నే లాభం లేదు. ఉప వ్యాసం కట్టిపెట్టి, ఇక అవసరమైనసంగతులు మాట్లాడు. ఇప్పుడు ఏమిచేయాలని నీవుచేతం?”

ప్రేతం చేతులు జోడించి “జేవా! శోగంవల్లనే నివృత్తి కలుగుతుందని విన్నాను. తృప్తివల్లనే తృప్తి లయిస్తుంది” అన్నది.

కాస్తముఖంమీద కరుణహాసం తొలుకాడింది. నిట్టూర్చి “అయ్యో! దురదృష్టవంతురాలా, ఇప్పటికీ నీకు వైతవ్యం కలగలేదా? నే నీంకా ఏమి చేసేది?” అన్నాడు.

“మహాప్రభూ! ఏ ఉపాయంతో, నాకు ఎప్పుడు ముక్తి కలుగుతుందో చెప్పండి?”

“అదే చెప్పలేకుండాఉన్నాను. తృప్తిద్వారా తృప్తమ లయం చేయబోయి, ఆఖరికి నీవు ఏది చేసినా ఏది చేయకపోయినా, స్వప్తివిలంకానికనుశ్రం తోవ్వవ తావేమోనని నాకు సంకేతంగా ఉన్నది. సరే, ఏదైనా కానీ, నీకు నేను మాట ఇచ్చిఉన్నాను కాబట్టి నాకు చెప్పకతప్పదు.”

“చెప్పండి, మహాప్రభూ!”

కాస్త మహాకాలం ధ్యానస్థుడై ఇలా చెప్పినాడు “ఉత్తరకాలంలో ఈదేశాన ‘తృప్తివల్లనే తృప్తమ లయి యుంది’ అనేవాదం బాగా ప్రచారం కాబోతున్నది.

అప్పుడే మీకుకూడా, కావలసినంత తృప్తి చెదుకోక టానికి నీలు చిక్కుతుంది.”

“ఎలాన?”

“రసస్రవ్వులను ఆవేశించండి.”

“మగవార్లవా!”

“ఆ! ఎందుకు, అంత ఆమాయకత్వం చూపి స్తావు? పురుషస్పృశ్యగా మీకు కావలసింది! సరే, కాలాన్నిబట్టి, పెరికిలే కొంతమంది స్త్రీలుకూడా చిక్కవచ్చును. వార్లను క్రిక్కుంలో ప్రవేశించి, మీకు వారి మానవకన్యారూపంతో వాడు రచించే కథలలో నాయకలుగా పుట్టండి. ముద్రాయంత్రాలమాడ మీకు సహాయపడతది. అడ్మినిస్ట్రే, తృప్తిని చెదక టానికి మీకు కావలసినంత నీలు చిక్కుతుంది. ఆ అచ్చయిన కథలపుస్తకాలు తగలబడికానీ చిరిగి కానీ సహించటంతోపాటు మీహక్కుదా నిలయం సంభ విస్తుంది. అదే మీకు ముక్తి.”

“అ దింకా చాలా కాలానికిగా!”

“దీనికి అంత ఉత్కంఠత? నిజంగా, ముక్తి కోసమా, లేక నీకృప్తి తీరేసుకొనగం ఎప్పటికోకాని రాదనా?”

“అయితే నే నీక చెళ్లవచ్చునా, మహాప్రభూ!”

“ఆం. ఇంకోమాట—ఈ ప్రపంచంలో ఉన్న ప్రేతా లన్నిటినీ, చిరిగి, ఈమట చెప్పటానికి నాకు తీరకలేదు; ఆపని నీదే చేయి, బా.”

వాణ్ణి ఉన్న మామిడిపెట్టుకొమ్మ ఒకటి ఫెట్లకు విరిగిపడింది. గోపాలునిభార్య మార్చిల్లింది.

కాస్త గోపాలునితో— “మార్పు త్వరలోనే తెలుస్తుంది, కాని రోగి చాలా నీరసంగా ఉంటుంది.” అని క్రూరమ చేయవలసివనిధం చెప్పినాడు. స్వప్తివిరా గానే గోపాలునిభార్య చలితురాలై నాలుక కొడుక్కురి, ముడుకు లాగి ఇంకోగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

కాస్త “ఇక దినుసుపడవలసినదని లేదు. నా అనుచరులు ధర్మశాలలో నాకోసం ఎదురుమాస్తున్నారు. నీవు ఎవరిద్వారానైనా వారికి కలుగుచేయి” అని గోపాలునికి చెప్పినాడు.

కొంచెంపేపటికే అనుచున్న గోపాలుని ఇంటికి వచ్చివాడు. అప్పుడు కాస్త గ్రామంలో ఉన్నవారి నందరినీ పిలిపించి, వారికి చాలాసేపు ఇంద్రియనిగ్రహాన్ని నురించి ఉపదేశించాడు. వారందరికీ నమస్కరం కుడరటానికిగాను ప్రేతానికి సంబంధించినవశ యావత్తూ చెప్పివాడు. చివరకు గోపాలునితో — “సాయంత్రం అయింది. ఇక నేను వెళ్లుకున్నాను. ఓ, గోపాలుడా! నిగ్రహం లేకపోవటంవల్ల ఎటుంటి ఫలితం కలుగుతుందో నీవు కల్గారా మంచివావు. నీ కింకా జ్ఞాతగా వీధి చెప్పేది? నీవుమాత్రం ప్రవృత్తికి దాసువవు కావద్దు. చూడ, ప్రేతంమొందు నీ నీష్ఠను ప్రశంసించాను. అంతమాత్రంచేత నీ ఆచరణను నేను సమర్థించాను.

చావని, నీవు సంకోషించవద్దు; ప్రేతాన్ని లొంగ దీయటంకోసమే నీ సలా వటించాను. విజంగా, నీ వప్పుడు ప్రైలుసిమాదిరిగా ప్రవర్తించావు; అది స్వాభావికమిదిగో లక్షణం కాదు; భార్యజేహంవిద ఎక్కువ వాళ్ళల్లం చూపించటం కామప్రవృత్తిని ఒకవిధంగా వెల్లడించటమే.”

ఇంకా యిలాంటి అమూల్యవిషయాలు అనేకం ఉపదేశించి కాస్త అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయినాడు.

గోపాలుడు నిట్టూర్చి “బ్రతికాన, చాలా!” అనుకున్నాడు. 1

1. అత్యుత్తమము క్రింది విష్ణుం ఘటిల్లునుండి అనేది ప్రాచీనవాదమే వాతకకథల్లో అనేకచోట్ల ఈ విషయం కనపడుతుంది.

ప్రేతాలు ఎక్కువగా నవోధునే అనేకమూ ఉంటవి. ఈ సంగతి ప్రతి పల్లెటూరియనలవృత్తికి తెలుసును. అందుచేతనే, ముసలవృత్తులు మిట్టమధ్యాహ్నమూ, సందెవో పిల్లలను ఇంట్లోనుంచి కదలనివ్వరు.

కామప్రవృత్తినినురించి ఈకాలంలో చాలా పరిశోధన జరుగుతూఉన్నది. శ్రయిడో, ఎలిస్ మొదలైన విద్వాంసులు త్రిప్రకాలు రచించకముందు ‘సెక్సు’పై సంబంధించినవన్న జరిగిఉండవని చాచామందినవ్యక్త. ఈక్రమ ‘3. చితి’ పత్రికవారు చాలాశ్రమపడి, ప్రాచీనగ్రంథాల్లోనుంచి వేకరించి ప్రకటించివారు. ఇందులో చివరిభాగం మిగతా అంతా మూలంలో ఉన్నదే. నేనిది ఆ పత్రికనుంచే అనువదించాను. — ‘చక్ర పాణి’.

రాష్ట్రీయ స్వ పరిపాలన సఫలమైనదా?

పండ్రింగి రాజేంద్రారావు

నూతన రాజ్యాంగ ప్రకారము ననుసరించి రాష్ట్రీయ స్వ పరిపాలన మమలులోనికి వచ్చినది. ప్రారంభమందు మాత్రము అసందర్భపు పరిస్థితు లేర్పడినవి. రాష్ట్రీయ స్వ పరిపాలనను సఫలమొనర్చు పుద్గేశముతో కాంగ్రెసువారు తమ మంత్రివర్గములు చట్ట ప్రకారము సక్రమముగ ప్రవర్తించుచున్నంతకాలము గవర్నర్లు తమ ప్రత్యేకాధికారములను పునయోగించుకుందునట్లుగా హామీని కోరిరి. ఇట్టి సమాధానమువల్ల పరిపాలన సక్రమముగను సరళముగను జరిగిపోవును. కాని బ్రిటిషుగవర్నమెంటు టిండుల కొవ్వకొనక పోవుటచేత విషమపరిస్థితు లేర్పడినవి. కీల్ పంటి రాజ్యాంగవేత్తకూడ యీ వైఖరిని ఖండించెను. సప్రా, శివ స్వామయ్యగారు మాత్రము సమర్థించిరి. ఈ వాద ప్రతివాదములు నెలరేగుచుండగా కాంగ్రెసువారి రధిక సంఖ్యాకులుగా ఎన్నుకొనబడిన ఆరు రాష్ట్రములందు అనామకు మంత్రివర్గము లేర్పడినవి. కాని ఆరు నెలల తర్వాత శాసనసభలను సమావేశపరచవలసి యుండుటచేత యీలోపుననే రాజీ చేసుకోవలె ననిది అభిలాష యిరువక్షములకుకూడ యేర్పడినది. నెమ్మదిమీద అందరకును నిజస్థితి తెలియవచ్చెను. అపుడు రాజప్రతినిధి యీ విషయమై ప్రకటన గావించిరి. సాధ్యమగునంతవరకు గవర్నర్లు తమ ప్రత్యేక బాధ్యతలను పునయోగించుకుండ మంత్రివర్గముయొడ సమరసభావముతో

మెలగుదు రని చెప్పిరి. ఈమాట కాంగ్రెసు కోరిన హామీని కొంతవరకు సంతృప్తి పరచుటచే మరి ఆలస్యము చేయక కాంగ్రెసువారు మంత్రివర్గముల నేర్పరిచిరి. ఇప్పటికి మొదటి సంవత్సరము గడచుటయే కాక రెండవ సంవత్సరమందుకూడ సగము దాటినది. ఇంతవరకు వచ్చిన అనుభవము ననుసరించి రాష్ట్రీయ స్వ పరిపాలన మెంతవరకు సఫలమైనదో యనువిషయమును తెలిసికొనుట చాలా ముఖ్యము.

చట్టప్రకారము రాష్ట్రీయ స్వ పరిపాలన సంకుచితమైనదని చెప్పవలసియున్నది. ప్రజలలో వోటింగు హక్కు కొలదిమందికే యుండుటచే ఎన్నుకొనబడినవారు ప్రజాప్రతినిధు లని చెప్పటకు అభ్యంతరము కలదు. కార్యనిర్వహణ మంతయు గవర్నరు చేరుమీదనే జరుగును. మంత్రులపని సహాయముచేయుట సలహానిచ్చుట మాత్రమే. గవర్నరు యిష్టము ననుసరించియే వీరు తమ పదవులం దుందురు. మినహాయింపులకు రక్షణకు ప్రత్యేక బాధ్యతలకు అంతు లేదు. ఏదో వక వంకమీద ఏటిని సదా పునయోగించుటకు అవకాశము కలదు. మంత్రివర్గముల సభలకు గవర్నరు అధ్యక్షత వహించును. ఈవద్దటి స్వ పరిపాలనా సిద్ధాంతమునకు వ్యతిరేకము. కొన్ని విషయములందు మంత్రివర్గముయొక్క సలహాతో నిమిత్తములేకుండ పనిచేయుటకు గవర్నరు

కధికారమున్నది. శాసనసభయొక్క చట్టములను త్రోసిపుచ్చు అధికారము వుండనే వున్నది. అవసరమని తోచినపుడు నిరంకుశ శాసనములను నిరధ్యంతరముగ అమలులో పెట్టవచ్చును. ప్రతిశాఖయందును పనిచేయు పెద్ద అధికారులందరు ఇండియా మంత్రియొక్క తాబేదారులే. ఖజానాపై మంత్రిలకు గల అధికారము అతి స్వల్పము. సివిలియనుల జీతములు గవర్నరుకు సంబంధించిన ఖర్చులవిషయమై మాట్లాడుటకు కూడ వీలు లేదు. ఇందుకు సాయము సాంఘిక శరిష్కారము జాతీయతను ధ్వంసము చేయుటయే కాక స్వశరిపాలనకు లేనిపోని అడ్డంకులను తెచ్చిపెట్టినది. ఇట్టి ప్రతిబంధకముల నడుమ రాష్ట్రీయ శాసనసభలు, అందులకు బాధ్యులగు మంత్రిలు యేమి చేయగలరను అభిప్రాయము సహజముగ యేర్పడును.

ఇప్పట్లున చట్టము ననుసరించి, తుచ తప్పకుండ శరిపాలన చేయుట యంతవరకు సాధ్యము అనువిషయమే ప్రధానప్రశ్న. రాజ్యాంగ ప్రణాళిక ఎల్లపుడును నిర్మాతల యొక్క అభిప్రాయములను, ఆదర్శములను అనుసరించి యుండునని తలంచుట పొరపాటు. కాలక్రమమున శరిస్థితుల ననుసరించి మార్పులు జరుగకమానవు. ప్రథమములో కాంగ్రెసు కోరిన హామీని కొంతవరకు తృప్తిపరచలేదా? రాజకీయ నిర్బంధితుల విడుదలవిషయమై బీహారు, సంయుక్త రాష్ట్రముల మంత్రివర్గములు రాజీనామా విచ్చినపుడు తిరిగి రాజీ కాలేదా? ఒరిస్సా రాష్ట్రముయొక్క తాత్కాలిక గవర్నరు పదవికి అచట పనిచేయుచున్న సివిలియను వుద్యోగిని ఏర్పాటుచేయు ప్రయత్నముమీద నున్న

పుడు కాంగ్రెసు లీవ్ర అసమ్మతిని గ్రహించి ఆ ప్రయత్నమును మానవలసివచ్చినది. బీహారు ప్రభుత్వపు ప్రధాన కార్యదర్శి యగు బైట్ల, సివిలియను సెక్రటరీ సంతకము లేకుండ మంత్రిలు బారీ చేయు హుక్కుముల ననుసరింప నక్కరలే దని జిల్లా అధికారుల కండ చేసిన ప్రకటనకుగాను క్షమాపణ కోరెను. మదరాసు ప్రధాని సీటు సేనాని విగ్రహమును మ్యూజియములో పెట్టించినపుడు పార్లమెంటునందలి కలవరము నిరర్థకమైనది. మధ్య రాష్ట్రము గవర్నరు తాను బర్తరపు చేసిన మంత్రిలనే తిరిగి ఆహ్వానించవలసివచ్చినది. ప్రజోపయోగకరమగు చట్టములు సులువుగ అంగీకరింపబడుచున్నవి. పెద్ద ప్రద్యోగుల సహకార ముండదను అనుమానముకూడ తీరిపోయినది. ఇ దంతయు చూడగా ప్రతి వారును శరిస్థితుల మార్పును గ్రహించి తదనుకూలముగ ప్రవర్తించుచున్నట్లు కనుపించుచున్నది.

వివిధ రాష్ట్రములందు మంత్రివర్గము లెల్లు ప్రవర్తించుచున్నది తెలిసికొనవలసి యున్నది. కాంగ్రెసు రాష్ట్రములందు అఖిల భారత కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక వర్గము వారే షరోక్తుముగ బాధ్యత వహించుచున్నారు. అచటి మంత్రిలు కాంగ్రెసుయొక్క కీలుబొమ్మలు. ఈషడ్ధతి స్వశరిపాలనాసిద్ధాంతమునకు వ్యతిరేకమైనను పార్టీయొక్క అంతస్తుకు సౌష్ఠవమునకు సహాయభూతముగ నుండును. కాని యీషడ్ధతిని చివరవరకు కొన "సాగిం"చిన చాల చిక్కులు గలుగును. మధ్య రాష్ట్రములం దిదివరకు ప్రధానిగా నుండిన డాక్టరు ఖరేగారు రాజకీయ రంగమును విడువవలసివచ్చినది. ప్రతినిషయమం

దును అఖలభారత కాంగ్రెసుసంస్థ జోక్యము కలిగించుకొనిన, మంత్రివర్గము స్వయముగ బాధ్యతవహించు అధికారము లేకపోవుటచే చివరకు నిర్భరక మగును. కాని యీవని అంతయు, స్వలాభాపేక్ష లేక దేశమునంతను ఒకత్రాటిమీద తప్పటమగులు వేయకుండ నడిపించవలెనను సమన్వేశముతో, చేయుచుండుటచే అనుకున్నంత నష్టము కలుగ లేదు. చివర కంతయు సక్రమముగ చే జరుగు నని ఆశించెదము.

కాంగ్రెసు అధ్యక్షముక్రింద లేని రాష్ట్రీయుల పరిస్థితులనుకూడా పరిశీలించవలసి యున్నది. అచట వైన అధికారము చలాయించుసంస్థ యేమియు లేకపోయినను, అచటివి మిత్రమమంత్రివర్గము లగుటచే ఒక పద్ధతిమీద పనిచేయుటకు వీలుకాదు. సిద్ధాంతములు ఆదర్శములు అనునవి అసలే లేవు. మంత్రివర్గమునకు ముప్పురాకుండ కాపాడుకొనుటయందే కాల మంతయు వృధాయగుచున్నది. బెంగాలు మంత్రివర్గము అచటి యూరపియనుసభ్యుల సహాయము లేనిదే నిలువజాలదు. అందువల్ల అంగరక్షకులగు ఆంగ్లేయులే బాధ్యత వహించవలసియున్నది. అస్సామనుం డిటీవల కాంగ్రెసు మంత్రివర్గము అధికారమునకు వచ్చువరకు షాదుల్లామంత్రివర్గము అచటి తేయాకు తోటల యజమానులగు యూరపియనుల చెప్పుచేతలలో నుండెను. వారు అందుచేతనే ఎట్లాగైనను కాంగ్రెసుమంత్రివర్గమును పడగొట్టి తమపాతమిత్రులకు పట్టాభిషేకము చేయవలెనను తలంపుతో విశ్వద్రవ్యము చేయుచున్నారు. సింధు మంత్రివర్గమునని దినదినగండమువలె నున్నది. పంజాబునందు

పరిస్థితు లనుకూలముగ నున్నను అచటి మంత్రివర్గము రాజభక్తి సహకారములను ఆదర్శముగ నుంచుకొని పనిచేయుచుండుటచే స్వపరిపాలనాప్రవక్తి ఆట్టే లేదు. పున్న తాదర్శములు సర్వజనాంగీకృతమగు సిద్ధాంతములుగల రాజకీయసంస్థ అధికారము హస్తగతము చేసుకొనువరకు యీరాష్ట్రములందలి పరిస్థితు లిట్లే యుండును.

సమష్టి బాధ్యతను గురించి కొంచెము చెప్పవలసియున్నది. రాజ్యాంగచట్టమందీ విషయ మేమియు చెప్పబడియుండలేదు. సలహాప్రకారము (Instrument of instructions) గవర్నరు-మంత్రివర్గమునడుమ సమష్టి బాధ్యతను సర్వదా పెంపొందించు ఆవశ్యకతను జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను. ఇది అధికారిత్వా జారీచేయుటకు హకుము కాదు. సలహాప్రము పరిపాలనావిధానమునుగురించి చక్రవర్తిగారి కోరికను తెలియజేయును. ఈ సలహా ప్రకారము గవర్నరు ప్రవర్తించకపోయినను అందునుగురించి ప్రశ్నింప వీలు లేదని రాజ్యాంగచట్టమందు స్పష్టముగ చెప్పబడియున్నది. మరిన్ని సమష్టి బాధ్యతాసూత్రము కాలక్రమమున రాజకీయాచారమువలె నభివృద్ధి నొందవలసినదే కాని రాజ్యాంగ చట్టమందు నిర్వచించి ఆచారము అమలులో పెట్టుటకు వీలుండదని జాయింటు పార్లమెంటరీ కమిటీవారు తమ నివేదికయందు చెప్పియుండిరి. అట్టి ఆచారము బయలుదేరవరకు మంత్రులనడుమ సమష్టి బాధ్యత యుండజాలదని తేటతెల్లమగుచున్నది. బెంగాలు మంత్రివర్గమునకు చెందిన మాల్వి సభ్యు అలీగారికి ప్రధానామాత్యునితో భేదాభిప్రాయము కల్గినపుడు

రాజనామా నీయవలసివచ్చిన దని కోరగా రాజ్యాంగచట్టమందు సమష్టిబాధ్యత లేకపోవుటవల్ల తా మట్లు చేయనొల్లమని కచ్చితముగ చెప్పియుండిరి. తర్వాత ఆయనను వదలిచుకొనుటకు మంత్రులు లండను రాజీనామా నిచ్చిరి. మధ్యరాష్ట్రములందు ఖరేప్రభృతులు రాజీనామా నిచ్చినపుడు తమకు సమష్టిబాధ్యతతో సంబంధము లేదనియు, తాము అఖిలభారత కాంగ్రెసు కార్యసంఘముయొక్క ఆజ్ఞలకుమాత్రమే బద్ధులమనియు చట్టపట్టి రాజీనామా నీయనందుకు మహాకోసలమంత్రులను వేరే గత్యంతరము లేక గవర్నరు బర్తరపు చేయవలసివచ్చెను. ఇట్లు జరుగుట శోచనీయమైనప్పటికిని యిక ముందైనను అందరు సమష్టిబాధ్యతాసూత్రముయొక్క ఆవశ్యకతను గ్రహించెదరని నమ్మెదము.

ఇట్లా సింహావలోకము చేసినమీదట కొన్ని సందర్భములందు పరిస్థితు లాశాభంగకరముగ నున్నప్పటికీ మొత్తముమీద రాష్ట్రీయస్వరిపాలన జయప్రదముగ పాగినదని చెప్పవచ్చును. పాశ్చాత్య దేశములందు ప్రజాపరిపాలన మడుగంటి నియంతలు చక్రము త్రిప్పుచున్న నమయమందు మన దేశమందు రాష్ట్రీయస్వరిపాలనద్వారా కొంతవరకైనను ప్రజాప్రభుత్వ మమలులోకి వచ్చినందుకు గర్వపడవలెను. రాజ్యాంగ చట్టమందు లేకలేనన్ని ప్రతిబంధకము లున్నప్పటికీ చివరకు ప్రజాభిప్రాయమే జయమొందును. రాష్ట్రీయస్వరిపాలనను స్వీకరించుటవల్ల ప్రజాపరిపాలనకు పునాదివేయబడినది. ఇట్లే వాతావరణ మనుకూలముగ నున్నయెడల ఆనతికాలములో రాష్ట్రీయస్వరిపాలన సంపూర్ణముగ నఫల మగుటకు సందేహము లేదు.

ఒక సంఘటన

పాలగుమ్మి పద్మరాజు

ఇంటిముం దొకకారు అనింది. ఒక యువకుడు లోపలికి వచ్చి అడిగాడు, “దుడ్డిగమ్మగారున్నారా?” అని.

లలిత చటుక్కున నిలబడి చీర సవరించుకుంటూ కొంచెం ఖంగాడుకుతుంటే అంది: “లోపల స్నానం చేస్తోంది. ఇప్పుడే వస్తుంది. కూర్చోండి” అని కుర్చీ చూపిందింది.

అచితమైన స్వేదన అమె వాచేసిందింది. సంధ్యా కాలపు తమిళపువ్వులా, అమె తనలోకి తమ ముడుచుకు పోయింది. ఈ యువకుడిరాక, దాని ఉద్దేశం తన ఆగ్నే తనతో ముందే చెప్పడంచేత అమె తన సహజమైన సహకారి నిలబెట్టుకోలేకపోయింది.

యువకుడు చిటువపువ్వు నవ్వుకూ మార్పున్నాడు, అప్పుడప్పుడు లలితవంక చూస్తూ.

“ఓహో! అప్పుడే వచ్చారా మీరు? నే నింకా మొదటి ఘట్టంలోనే ఉన్నాను” అంటూ దుడ్డిగమ్మ నవ్వుగదిలోంచి బయటికి వచ్చింది.

“అవ్వారికి ఒక పట్టాన్ని తెమలపు పనులు” అని ఆ యువకుడు లలితవంక తిరిగి చిటువపువ్వు నవ్వాడు.

“లలితా! ఈయనే ప్రసాద్ గారు. కాంతివంక తనలో చి. పి. పాఠ్యసయివారు. మంచి చిత్రకారుడు” అని దుడ్డిగమ్మ తన చెల్లెలికి ఆ యువకుణ్ణి పరిచయం చేసింది.

లలిత రెండు చేతులూ కొంచెంగా మెత్తి, మెల్లగా తనలో తమ అనుకున్నట్టుగా “వనుస్కరం” అంది. ప్రసాద్ దాన్ని అందుకున్నాడు.

అతని అపలుకేరు ప్రసాదరావు. కాంతివంక తన లోకి చెల్లించరువారే, అతనివల్ల కెల్వోతో పాటు అతని పేరుపూడా అవస్థాభేదం చెందింది.

దుడ్డిగమ్మ కీర్తికామేశ్వర కళాశాలలో ఉపాధ్యాయిని. లలిత ఇంటికి మీడియం, చదువుతోంది ఆ కళాశాల లోనే. ఆ అప్పుచెల్లెళ్లలో సామ్యం ఏమీలేదు. ఒకతల్లి ధండ్రులకి పుట్టిన అనెట్లలలో అంత వ్యభావభేదం ఉండడం ఒకదానికే. దుడ్డిగమ్మ కొంచెం బావు, ఏదో ప్రకృతికోమంకల్లు మగవాడయి పుట్టవలసి మరచిపోయి ఆవదిగా పుట్టినట్టు అమె కనిపిస్తుంది. వేగం అమె స్వభావం. ఆమె సంభాషణలో చాతుర్యం ఏమీ ఉండదు. ఆమె భాష్యం గంభీరంగా ఎప్పుడూ ఉండదు. ఆమె పక్షమని నవ్వివచ్చుకు అమెలో పురుషప్రకృతి లాగా కనబడుతుంది. ఆమెకు తన ఆకాశసంభాషణాధికారమనుకుంటేనే సంకోచం ఎప్పుడూ లేదు. అసలమె కాధ్యావమే ఉండదు. లలితమాత్రం కేవలం స్త్రీ. ఆమె చాలా తక్కువగా సంభాషిస్తుంది. ఆమె మనసు అమె కొక్కలెకే తెలుసును. ఆమె గట్టిగా ఎప్పుడూ నవ్వి ఎరగదు. ఒకవేళ వర్షినా చెంబునే అపుకుంటుంది. పెచ్చెలు లాగా విప్పి నవ్వడం ఆమెకు చాలా సంకోచం. ప్రతి అడుగునా జాగ్రత్తగా చూసుకుంటూ నడుస్తుంది. గాంభీర్యం ఆమె లక్షణం.

అవ్వూర్ దివ్యభావ సామాజికమంలో దుడ్డిగమ్మ చాలామంది స్నేహితులున్నారే. అప్పుడప్పుడు ఆమె ఇంటికి ఎవరో ఒకరు వస్తూనే ఉంటారు. ఆమె మాదా ఒక దివ్యభావసామాజికమంలో. కాని ప్రసాద్ ఆవారు వారి ఇంటికి రావడంలో ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. దుడ్డిగమ్మ తన ఆతన్ని పిలవలేదు. అయితే తం ఉద్దేశ్యాన్ని ఆమె ఇద్దరివద్దరామాదా దానలేదు. క్రితంలోనే తన చెల్లెలితో ఆమె చెప్పింది: “ఇనుగో! మాకు! అతను రే పక్కడికి వస్తాడు. చలాకిగా ఉండాలి. తెలిసిందా? మూరి ముడుచుకుని కళ్లు కిందికి వదుకుని మార్చుంటే

మాత్రం లాభం లేదు. చూడగా ఉన్నవాళ్లని చూస్తే అతిని? చాలాయిష్టం" అని.

అయినా దీనికి తన క్షమార్పణం ప్రసాదతో అంతరితమే చెప్పింది ఆమె. తన చెల్లెలికి చాలా సిగ్గు తన సహాధ్యాయికులతో నయనా కలిసిమెలిసి తిరగదనీ, మనసు విప్పి ఎవరితోటీ మాట్లాడదనీ, కొంతవరకు ఉపాధ్యక్షం ప్రసాద ముందు అయింది. ఈ పరిచయం ఉరికి పోతుందని అనుమానం ఆమె కెప్పుడూ లేదు. తన చెల్లెలు చిత్రరచనకి అవర్సప్యాయం, ప్రసాద్ చిత్రకారుడు!

చిత్రరచనవిరించి దుక్కినికి ఆట్టే ఏమీ తెలియదు. చిత్రరచనలో ప్రసాద్ యొక్క నిలువ అంతకంటే తెలియదు. ఆమె నాకర్నించింది అతిని నిధిగతుల నిలువ. అతినికంటే మద్రాసులో వకటిగా చాలాకాలం పనిచేసి కేసు ప్రతిష్ఠలతో పాటు కావలిసినంతవచ్చు సంపాదించాడు. చివరికి ఆయన తనవృత్తిని దా, అర్థంలేని అనుదిన గృహర్థవనివా విసురుచెంది, తన అంతర్గతవాలని దైవదంతిలో గడపాలనే మహనదైవంతో ప్రకాశమయిన అవయూర్ వాతావరణంలో ఇల్లు కట్టుకున్నాడు. ప్రసాద్ తో నేపాంచెయ్యడానికి దుక్కినికి ఆట్టే కష్టపడలేదు; ఎంచేకంటే దుక్కిని ఎరగనివా న్లేవయూ అవయూర్ లో లేదు. ప్రసాద్ అందరి వృష్టి కేంద్రవస్తువు. అతన్ని అందరూ, కొంతినికేతనపుకాథానాలో కయూరయిన ఒకచింత అటువస్తువుని చూసినట్టుగా చూస్తారు.

ఆనాటి ప్రముఖపరిచయం నిష్కలంగా పోలేదు. రాత్రి వారంతా నీహుకి పోయారు. లలిత తన సిగ్గు కొంతవరకూ లొంగదీసుకుని కొంచెం అప్పకవస్తు మాట్లాడింది. కానీ మాట్లాడనందుకు చాలామట్టుకు దుక్కినికిదే. ప్రసాద్ సహధానంగా తల ఉపేవాడంటే. కానీ దుక్కినికి తన చెల్లెలు అతన్ని ఆర్నించినట్టుగానే తట్టింది. ఆమె సంతోషాని కంతులేదు. వలలో చేప పడి వప్పుకు పల్లెవా డెంత సంతోషిస్తాడో అల్లా ఆమె సంతోషించింది. అయినా, తన చెల్లెలుమాత్రం అంత తక్కువవరకాదు.

క్రమంగా వారిపరిచయం అభివృద్ధిచెంది నేపాంగా మారిందనీ, ప్రసాద్ వేగగాని వేగల్లోపూడా

వారి ఇంటికి వస్తూఉండేవాడనీ, లలిత ప్రసాద్ దగ్గర బంగారీ కేర్వకుంటుందనీ దుక్కినికి తెలిసేవరికి ఆమె ఆశ్చర్యాని కంతులేదు. తన చెల్లెలికి పరాయి మగవారితో మాట్లాడటంకు తనన ధైర్యం లేదు. అల్లాంటివ్వకు, తనకి తెలియకుండానే వా రిద్దరూ చాలాసార్లు కలుసుకుంటున్నారని తెలియగానే, ఆమెకు సంపూర్ణ సంతృప్తితో ఆశ్చర్యంపూడా కలిసింది. వా రిద్దరి న్నీ చూసి మూల మేనో ఆమెకు తెలియదు. తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నం ఆమె ఎప్పుడూ చెయ్యలేదు. అంతేసిగ్గుగా ఉండే తన చెల్లెలు అతనితో నీహులకి ఎల్లా కడుకూ ఉండో, నీచికోడ్లని అతనితో ఎల్లా నిడుకుతోందో ఆమెకుమాత్రం అర్థం గాలేదు. కానీ ఈ ప్రశ్న నిశ్చయి ఆట్టే ఆమె ఎప్పుడూ గట్టిగా ఆలోచించలేదు. ఆమెకు అర్థమయిందీ, ఆమె అర్థంచేసుకోడానికి ప్రయత్నించిందీ ఇంతవరకే — తన చెల్లెలి నిరవ్యక్తు తన కాట్టే క్రమ అక్కరలేకుండా స్థిరపడిపోయింది.

౨

లలిత, కిటికీలో కూర్చుని, బయటి తోటలోకి పరధ్యాన్నంగా చూస్తోంది.

దుక్కినికి గజగజా లోపలికి వచ్చి, "నేను ప్రసాద్ ఇంటికి వెళుకున్నాను, మధ్యపూడా వస్తావా?" అని అడిగింది.

"రాను." లలిత మళ్లీ బాహ్యప్రపంచంలోకి వచ్చింది.

దుక్కినికి లలితవక్కని కూర్చుని నెమ్మదిగా ఆమెను బుజ్జిస్తూ సగం కాగిలిండుకుని, "మరేమీ ఫరవాలేదే. అతినికి తన వూడియోలో పని ఎక్కువ, తొందరగా ఉంది. అంచేత రావడంలేకుగానీ మరి ఇంకోకారణం ఏమీ లేదు. అతన్ని నురించి దుష్టప్రచారం చేసేవారందరి కంటే అతన్ని నేను చాలా బాగా ఎరుగుదును" అంది.

లలిత చిరాకుగా లేచింది. "ఆయన కిక్కడికి రావడానికి నీలు లేకపోలే, అక్కడికి వెడలేమాత్రం నీలెలా ఉంటుంది? ఆయన్ని అనవసరంగా కష్టపెట్టడానికి వా డ్టంలేదు. అయినా ఏమి దీనంతా? ఎవరి కెందుకు అడుర్తా? ఆయన వస్తే ఏం, రాకపోలే ఏం?"

గుడ్డిని లేచి ఇల్లిపాతూ, "కానుకు లెంత తమా
షామనుష్యులొకరా!" అనుకుంది ప్రతిదిన విషయం
వారిని కలగించు చేస్తుంది. అయినా, అది చచ్చినా
బప్పుకోరు వాళ్లు!

ప్రసాద్ ఒకనెలతో వాలంటి వారిని చూడ
నికి రావలసింది. అతని రాకపోకలతో ఈ కేవల ప్రమే
యంలేదని తన్ను తాను లలిత ఎంత సమాధానమను
కున్నా, ఆమె ఎప్పుడూ కారణాలూ, వాటిఫలితాలూ
అలాంటివూనే ఉంది.

ప్రసాద్ కి దూరపునుట్టు ఒక అమ్మాయి ఉంది.
ఆమె ప్రత్యక్ష కిరణం ఇతని కామ నివృత్తానికి మాటలు
జరిగాయి, చేకాకోశంగానే ననుకోంది. కాని చిన్న
వాటి చేకాకోశాలు పరిస్థితులు మారకుండా ఉంటే
వీలా లరదానికి చాలా సాఫకా లాన్నాయి. ఆమె
కిచ్చడు పదిమూడో ఏడు, కారదావిల్లువయస్సుకు
అట్టే రక్కసులేదు. కాని ఆమెవాటికి వస్తే లక్షరూపా
యల అస్త్రీ, ఆమె వయస్సులో కొరకని బాగా పూడ్చి
కేస్తుంది. ప్రసాద్ తండ్రికి అమ్మి బాగావచ్చింది. కారదా
విల్లు అంతగా బాధించదు. పెళ్లిళ్లన్నీ క్రమమీదే ఆధార
పడిఉండాలని ఆయన నిరర్థంకరంగా ఒక్కకుంటాడు
గాని, తనకొడుకు ఈపిల్లని క్రమించగలగడం విషయం
లో ఆయన కేవల అనుమానం లేదు. ఎంతేంటి? పిల్ల
చాలా బాగుంటుంది, మంచిది. ఈ పదమూడేళ్లపిల్లనీ
తన పెళ్లాడివం అంగభవమునీ, ఏమీ ఎరగవలకుంటే
ఒకచిన్న పిల్లని వివాహబంధంలో బంధించి ఆమెను మోస
గించే మహాపాతకానికి తన కారణభూతుడు కాలేద
నిన్నీ రివతండితో నమ్మకం గా ప్రసాద్ చెప్పికే
దని మద్రాసులో వాలంటియిల్లా చెప్పకుంటున్నారు.
బాల్యనివాసాలనుండి అతని అభిప్రాయాలని అతడు
స్పష్టంగానే చెప్పికేవల. బాల్యనివాసాలవల్ల బాలని
రింకువులు తయారవుతున్నారని అతని నమ్మకం—
అయితే, ఈపిల్లని పెళ్లాడినందువల్ల తన భవిష్యత్తుని
గూర్చిన మానవ ఏమీ ఇందులో లేదు. కాని తన సంఘ
సంస్కర్త అయినందువల్ల దాన్ని ఒక ప్రాతిపదికమూత్రంగా
అత దింకిలించబడు. అతని రిండిమూత్రం ఈ సమా
ధానం విన్నతరవార ఉన్నదై, తన ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా

గవక అతడు నడుచుకున్నట్లయితే, తనసంపాదనలో
దమ్మిడిఅయినా అతనికి దక్కదని క్రిముఖం ఇచ్చాడట!

లలిత ఈ సంకతులన్నీ విన్నతరవార ఆమెను
స్వల్ప సందేహం, సంశ్చిస్తే చెప్పబడుకున్నాయి.

నలినరూ మాట్లాడుకునే మాటల్లో ప్రసాద్
కేవల తన కేవల కలియటం ఆమె చాలాసార్లు నిరర్థం
గా నింది. అయినా వా రిద్దరిమధ్యా ఏవిధమయినమాటలూ
జరగలేదు, ప్రసాద్ అసంభావనల నన్నింటినీ ఏద్యుష్టి
లో చూస్తున్నాడో మెకు తెలియదు.

ప్రసాదంటే తన కిష్టంలేదని గాడు, పరిస్థితులను
మూలంగా పరిణామం చెందినా అతన్ని కాదని త్రోసి
వేస్తుందని కాదు. కాని లేనిపోనివన్నీ కల్పించి మాట్లాడు
కోదాని సంతూనికం అధికారంఉంది? ప్రసాద్ తంటి
యవకులు అయితే. అతనికి భవసంపత్తే ప్రధానం గాడు.
ఏలకాణాలు యవకుల్ని ఆదర్శప్రాయాలుగా,
యవ శ్రీ ప్రేమకు సాక్షులుగా చేస్తాయో,
అవన్నీ అతనిలో ఉన్నాయి. కాని, అతన్ని తన
వలలో చేసుకుందామనే ఏదో వేదంతో అతనికేవలం
ఆమె కాంక్షించలేదు. వా రిద్దరిమధ్య మున్నది పరిశుద్ధ
మైమైత్రి, ప్రపంచంలో వ్యక్తికి వ్యక్తికి మధ్య ఉండే
పవిత్రబంధం. వారి స్త్రీపురుషభేదం కేవలం ఒకసంఘ
టన. వివాహసంబంధమయినచర్య ఎప్పుడూ వా రిద్దరి
మధ్యా రాలేదు. ఆ విషయంలో అతని ఇష్టం అతనికి.

కాని అతడు తనమారపు బంధువైన ఆపిల్లని
లహిరంగంగా నిరాకరించాడు. ఎంతే? లలితమీద
క్రమమే దీనికి కారణమా? ఈమధ్య అతడు తనని చూ
డదాని కెందుకు రావలసింది?

ఒకవేళ మొదట్లో అతని కేమన్నా ఉద్దేశం
ఉండేమా! ఈ మాత్రసంఘటనలన్నీ వచ్చింతరవార
తనను చూడదాని కతడు సంకోచిస్తున్నాడేమా!

లలితకి తెలియకుండానే చీకటిపడింది. ఆమె
స్వాదయం ఆ చీకటియొక్క నిశ్శబ్దంలో గలగలా కొట్టు
కుంది. ఆయారపు ఆకాశంలో నీలిలోనులూ, ఆమెనుకు
మనే లెక్కలేనితారకావృతమాలూ, ఈ ఒక్క మాన
వాదర్శనిమూతానికీ విషాదంతో నిండిపోయాయి.

దాని వచ్చి వెలిగించిన దీపాన్ని అర్పిచేసి భోజనం చెయ్యకుండానే ఆ మహాత్ముడికి పోయి పడుకుంది. దీపపు వెలుగుకు ఆమె మనోశ్శతాలని మిగులులు గొలిపింది. ఆమె తన భావనావేగాన్ని సరిగా గ్రహించడానికి వెలుగు అడ్డుపడింది. అంచేత ఆమెదీపం ఆర్పివేసింది. ఆ చీకటిలో అనంతస్వర్ణ ప్రపంచంలోకి ఆమె వెళ్లిపోయింది. ఆ నల్లటి తెరమీద తన మనస్సుల్పసీకరి గించేటాత్ములు చిత్రించుకుంది. కనక ఇష్టమయనకథలు వ్రాసుకుంది.

పగటి వెలుగు ఆమె సహి. చలేకపోయేది. ఆరు రైగా రాత్రిలోనూ ప్రతిరోజూ ఎదురుమాస్తా ఉండేది. అచీకటి తెరమీద తన వ్రాసుకున్న భావాలలో మునిగిపోయేది.

3

ప్రసాద్ ఒకవేళ ఆ పదమాడేళ్ల పిల్లని పెట్టాడితే, తన కేవల లక్ష్యంలేదని, లలిత అప్రమానా తనలో తన స్థిరపడుతున్నదానికి ప్రయత్నించేది. సంఘం, పీఠమీదా వాళ్లమీదా ఏవో చెప్పకుని రహస్యంగా సంతోషిస్తుంది. సంఘం ఒక తమాషాబంధువు. లలితి అప్పడే మాడునెల్ల త్రితమే ప్రసాద్ భార్య అయిపోయినట్లు విన్న మాట్లాడిన సంఘమే, ఈనాడు, ప్రసాద్, ఆ పదమాడేళ్ల పిల్లనీ, ఆమెవనక నీ తల్లిపోకుండా వచ్చే నీరసంపదలనీ ఎల్లా గ్రహిస్తాడో వింతగా చెప్పుకుంటోంది.

కాని తన అక్కరకు కంత ఆహ్లాదం? ఏదో ఇదివరకే అంతా నిశ్చయ మయిపోయినట్లుగానూ, ప్రసాద్ ఇప్పుడు మాటలేవ్వకపోయి పాగ్రు వయినట్లుగానూ ఆమె మాట్లాడుతుంది. అప్పుడప్పు డామె లలితదగ్గరకు వచ్చి, ఎవో మించిపోయినట్లుగా గొంతుకు పెట్టి, "నువ్వెంత బాధపడుతున్నావో నాకు తెలుసునే తల్లీ! అయినా నాశక్తికొద్దీ ప్రయత్నించేస్తాను. మాడు మరి. అత లేదన్నా నిశ్చయించుకునేయందు ఎన్నిసంగతు లాలోచించుకోవాలి?...!" అంటూ చెప్పుకుంది.

ముఖం నిట్టింది ఇదంతా విని, లలిత కొంతనేపటి కంటుంది, "ఏమిటే ఇదంతానూ? ఆయనకోసం నేనేమీ పడి వచ్చిపోవడం లేదు, ఆయనపై ఆశపడి, మధ్య నీ నెవరినీ?"

దక్కటి మొగంమీద అందోళన ముద్రించినట్లు కనబడుతుంది. ఆమె నడవకపో, చాపల్యం కనబడుతుంది. తన చేతుల్లోంచి దాటిపోయే ఒకపిల్లని పట్టుకోడానికి నిస్సహనో ఎరుకుతో ఉన్నట్లుగా ఉంది ఆమెకోరణి.

"అయినా అతడు మంచివాడే. కాని పైరితంకి ఉన్నాడు. సరే, చూద్దాం పిల్లి ఇప్పుడెల్లా అవుతుందో. కొత్త భారదాల్నికూడా వచ్చిందిగా. ఇంకా ఏదాది పైగా ఆనాటి అతను. ఈలోతూ ఎన్నిమామూలయినా రావచ్చు" అని తనమనస్సులోని ఆలోచనలని పైకి అనేస్తూ ఉంటుంది ఒక్కొక్కసారి.

లలిత వెంటనే, చాలా విచుక్కున్నట్లుగా, "నీకు మొత్తంమీద మతిపోయినట్లుగా ఉంది. నన్ను పిల్లిచేసుకుంటా నని ఆశ నేమన్నా రానీ ఇచ్చానా ఏమిటి? అదలా సంభాషణే ఎప్పుడూ రాండే? ఆయన ఉద్దేశం ఏమిటో మన కసలు తెలియదు. ఊరికీ నేనుపోతామన ఇంటి కాయన వచ్చేవాను. అంతే" అనేది.

కాని అది "అంతే!" కా దని లలితమనస్సుకే తెలుసుకు. ఆమెహృదయంలో లోతుగా ఒకమాట, ఆర్పిపో ఊరికీ నిమిత్తమాత్రం గావనే విశ్వాసవిగాఢంగా నాటుకుపోయి ఉంది.

ఆమెభావనా ప్రపంచంలో అతడు ఏమృదు తల్పంమీదో, ఏపండు వెన్నెలోనో, హృదయచేదన చేత నిద్రరాక దొర్లుతూ ఉంటాడు. అతని మనస్సుని రెండు మనోశక్తులు రెండువైపుకీ లాగుకున్నాయి. ఒకటి ప్రేమకత్తి; రెండవది, తండ్రి అజ్ఞాపాలనం. రెండవప్రక్క ఇంకొక బలంకూడా ఉంది - అమ్మి ఆస్తి. ఆ ఆకర్షణని ఆపగలిగినంతకత్తి అతని ప్రేమకీ ఉందా లేదా అని ఆమె ఆలోచించుకుంటూ ఉంటుంది.

ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఆ మనోసంఘర్షణచేత రక్తపంకిల మయిపోయిన తనహృదయాన్ని విప్పి ఆమెకు చూపిస్తాడని ఆమె నిరంతరమా ఆశిస్తూఉంది. ఎప్పుడో అతడు తన ప్రేమనిగూర్చి చెప్పుతాడు. తన పవిత్రభాగం తనదీ వర్ణిస్తాడు. ఆమెమందు తనముఖాన్ని చూపించడానికి ఎంత సంతోషించాడో, అయినా ఆవిలంభన

అతని కెంత అసహనవకంగా ఉండేదో అంతా వర్ణిస్తాడు. తప్పుకుండా, అతని బాధ, ఆమె బాధకంటె చాలా గొప్పది. ఈ దీర్ఘ వాసరాలలో తను సహించిన బాధనంతట ఆమె తప్పుకుండా మరిచిపోయి అతన్ని తుడిచివేసినది.

౪

ప్రసాద్ దిగ్గరనుంచి నీ కేసున్నా వచ్చిందా? అని రుక్మిణి లలిత వడిగింది, ఎక్కడికో వెళ్లడానికి తయారవుతో.

“లేదు”. అతి దెందుకు రాస్తాను? ఇంతకాలం రాయలేదు, ఇప్పుడంతే ఏమి అసనం వచ్చిందని రాస్తాను?

రుక్మిణి గబగబా ఎక్కడికో వెళ్లిపోయింది. లలిత ఆలోచిస్తూ పడకపట్టిలో పడుకుంది.

కొంతసేపటికి ఎవరో ఒక నాకరు వచ్చి ఆమె చేతి కొక ఉత్తరం ఇచ్చి వెళ్లిపోయాడు. లలిత ఉత్తరం చిప్పింది.

అది ప్రసాద్ రాశాడు. ఒక గంటక్రితే తన అక్క అడిగింది, అతని దిగ్గరనుంచి ఏమన్నా ఉత్తరం వచ్చిందా అని. ఇప్పుడే ఉత్తరం వచ్చింది. దీని అర్థం ఏమిటి?

“క్రిమి లలితకు,
“నేను చాలా కాలంనుంచి మీయింటికి రాలేక పోయినందుకు చాలా విచారం.”
ఎందుచేత?

“మన ఇద్దరి పేరులూ ఎటువరి నోళ్లలోనూ కలికాయి. ఈసంగతి నీకు తెలిసే ఉంటుంది. దీనికి నేను కారణభూతుణ్ణి మఱుఫు.”

అతని నోక్కడే కారణభూతుణ్ణి అయ్యాడు? బాధ్యత ఇద్దరిమీదా సమానంగానే ఉంటుందిగా.

“అందువల్ల విచారించాలి. సుగ్రోహించాలి వాకే తెలియదు.”

అబ్బ! ఎంత నిర్లక్ష్యం? ఇంత అసహ్యంగా ఉత్తరం రాస్తామని ఆమె ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. ఉత్తరమంతా సుద్ధవలన.

“నా అంతట నేను ఇప్పుడు చెప్పడానికేమిలేదు. నేను నీకేవిధమయిన బాధన్నా కలగజేశానేమో నని భయపడుతున్నాను.”

ఓ! చాలా బాగుంది. అయితే ఇంక ఈ ఉత్తరం రాయడం మెందుకు?

“నేను నిన్నే వివాహం చేసుకునే సందర్భంలో నీకోసం నే నెంత పోగొట్టుకోవాలి నీకు తెలిసే ఉంటుంది.”

పోగొట్టుకోమని ఎవ రన్నాను? తనేమన్నా పాట్లుగపడి ప్రార్థించిందా?

“నేను మీయింటి దిగ్గర ఎల్లుండి నిన్ను కలుసుకుంటాను. అప్పటికి నే నేదో ఒక నిశ్చయానికి రాగలను.

ఇట్లు,
ప్రసాద్.”

లలిత తనకు తెలియకుండానే పట్ల కొరికింది. ఆమె చేతులో ఆ ఉత్తరం వలె ఉండేయిపోయింది.

గలవల్సి ఒక కాలేజీలో, తన రాయగలిగినంత వేగంగా ఆ ఉత్తరానికి జవాబు రాశింది.

“క్రిమి నులు ప్రసాద్ గారికి,
మీరు దయతో రాసిన ఉత్తరం అందింది. నా

కోసం మీ కేమి పోగొట్టుకోవక్కరలేదు. నేను మీ యెడల ప్రేమలో కుదుటపడితాకా మునిగిపోయి ఉన్నా ననుకోడానికి తగినంత నూచన లేవ్వ చెయ్యలే దనుకుంటాను. ఒక సామాన్య స్త్రీ హాన్ని మీ రింకొక విధంగా అర్థం చేసుకున్నట్లుంటే, అది కేవలం మీ పొరపాటు. మీరు వాతో ఈ విషయమయియే మట్లాడ బలమవున్నట్లుంటే మీరు ఎల్లుండి మీయింటికి శ్రమ తీసుకుని రావక్కరలేదు.

ఇట్లు,
లలిత.”

బంటు నే నేమిటి పిలిచి ఆ ఉత్తరం పోస్టులో వేయించింది.

కొంతనేపటికి దుక్కిటి ఎక్కడిమంతో అరుద్దగా వచ్చి, "ప్రసాదగర్వమంచి ఉత్తరం వచ్చిందా?" అని అడిగింది.

"అ. దానికి జవాబుమాడా రాకాను అప్పుడే?"

"ఏమని రాకావు?"

"ఏమనా?" లలిత ప్రాచుర్యం లేదని. "తగిన సమాధానమే రాకాను. అంత ఆసక్తిగా ఉత్తరం రాస్తే అర్థం ఏమిటి? నే నేదో కాళ్లమీదపడి బరిహారి వట్టుగా ఆర్థంచేసుకున్నట్టున్నా దాయన."

దుక్కిటి స్థానపులా నిలబడిపోయింది.

"ఏమిటి జిజ్ఞాస? ఒకవిన్నతరుణం చేయిచారి పోయినా ఇంక లాభం ఏమీ ఉండదు. తెలుసువా?"

"తరుణాలకోసం ఏరకూ ఎదురుమాడ్డం లేదు. ఏమీలేనికొలుసువు ఏతో నావరలు కప్పిస్తావు. నువ్వు ఆయనచేత ఆ ఉత్తరం ఎందుకు రాయించావు?"

ఇంక లలితతో మాట్లాడడంవల్ల లాభం లేదని దుక్కిటికి అర్థమయిపోయింది. ఆమె తొందరగా వచ్చిన దారిని — పరిస్థితులు ఇంతకంటే సుకువుగా ఎక్కడయితే మాన్యవచ్చో అక్కడికి గావును — వెళ్లి పోయింది.

కాని లలిత అదైర్ఘ్య క్లిర్యాలని అట్టే కాలం నిలుపుకోలేకపోయింది. దుక్కిటి వెళ్లిపోవడంతోనే ఆమె, పరువుమీద బోర్లగిల పడుకుని, తనముఖాన్ని తలగదాలో దాచి చాలాకేపు ఏడ్చింది.

— * —

ని వే ధ ము

పుట్టవచ్చి నారాయణాచార్యులు

మరచిపోనిమ్ము నన్ను, దుర్భరవిపాద
బాధ, నరములు గదలించు పాతపాట,
అది తలపు దాకెనా! లోకమంత, కలకు
చీకటికొటారుగా మారు, చెదరు గుండె,
కనులు మూతలు వడును, నా గళమునందె,
తీవ్రభావధ్వనులు నివదించిపోవు,
సుఖమొ, దుఃఖమొ, యేటికీ పోదె మనకు,
చెప్పకుము! శోకముగ్ధనిశీధగీతి.

—

ఆధునిక హిందూధర్మం

గౌరవర్గుల వెంకటసుబ్బరామయ్య

ప్రాచీన హిందూధార్మిక ఇతిహాసాన్ని కూడా సామాజిక, వైదిక ఇతిహాసమునవలెనే అనేకభాగములు గా విభజించవచ్చు. ఇక్కడి సామాజిక, ధార్మికజీవనంలో ప్రాచీనకాలంనుండి ఘనిష్టఽంబంధం ఉంది. ఈరెంటిలో ఏ ఒకదానిలో మార్పు కలిగినా, రెండవదానిలో అనివార్యముగా మార్పు కలుగునూవచ్చింది. వైదికకాలంలో ఇక్కడి సామాజికజీవనం సహజమైనది, స్వాభావికమైనది, అకృత్రిమమైనది, ఆహంబరహితమైనదిగా ఉండేది. కనక వైదికధర్మంకూడా ఆహంబరహితమైనదిగా ఉండేది. ప్రతిఒక్క గృహస్థు ధార్మికమౌనికావడంగా ఉండేవాడు. జనులు భగవదారాధన ప్రయత్నముగా చేసుకునేవారు.

కాని పశ్చిమ వికసించినవాడై కర్మశ్రేణం విస్తృతం కాబోయింది. క్రమేణ గొప్పగొప్ప రాజ్యాల్ని లేర్పడ్డాయి. విశ్వర్యదైభాలు వృద్ధికాకొచ్చాయి. వైదికకాలంలో సారవంతమైన భూములను పెరుగుటలో మున్నులై ఉండేవారు రాజ్యాధిపతులై, కష్టపడి సంపాదించిన బిడ్డ, వైభవములను అనుభవించుచున్నారు. ఆర్యజాతి కర్మశ్రేణమునుండి భోగశ్రేణంలోకి దిగింది దీనికి ఉదాహరణ 'మహాభారతం' ప్రతిఫలమునకు కాన్పించు..

ఇది సామాజిక జీవనమందుకూడా తనప్రభావమును ప్రదర్శింప సాగింది. సకలైశ్వర్యసంపన్నులైన రాజులతో కలిసి మెలిసి ఉండేవారు, వారిఅస్థానాలలో ఉండేవారు నిరాహారం తీరితమును ఎలా గడుపుగలరు? అసంభవమే. అవసరములు ఎక్కువైనాయి జనులలో అధికారచౌర్య ప్రబలింది. జనులు భోగవిలాసములందు తగుల్కొనినందువల్ల ఆహంబరం ఎక్కువైంది. విశ్వర్య ప్రదర్శనకూడా ప్రబలింది. కర్మశ్రేణం విస్తరించి నందున ఒకమనిషే వీటి నన్నిటిని నిర్వహించ అశక్తుడైవాడు. దీనివల్ల ఇతరులను యాచించవలసివచ్చింది. అప్పుడు వర్ణవిభాగం ప్రారంభమైంది.

ఆ కాలపు వాతావరణంవల్ల ధర్మం పవిత్రం సాగింది. దాని స్వాభావికత తగ్గిపోసాగింది. వర్ణవ్యవస్థ కనుమూలంగా ధర్మవిరేక్షణ బ్రాహ్మణులచేతిలోకి వచ్చింది. ఆకాలంలో బ్రాహ్మణులకు మంచిచేత వచ్చింది.

అధికారాభిరుచి పశ్చిమ వ్యాపించేఉంది. బ్రాహ్మణులకూడా తమ మర్యాదను కాపాడుకునేందుకు తమ గౌరవమును దిరఘాయుగా చేరుకునేందుకు గట్టి ప్రయత్నంచేశారు. కాని శ్రుత్రియులు వీరికి తీసిపోలేదు. వారు దీని పెన్నుడైనా సహించగలరా? వారు తమతక్కువను వప్పుకుంటారా? ఇందుకు ఒకరియొద్ద ఒకరికి చైవమ్యం ఏర్పడింది.

మహాభారత వివాహంసామసారం ఈ చైవమ్యం చాలా ప్రాచీనకాలంనుంచే ప్రారంభమైంది. బ్రాహ్మణ, పిల్లవాడు బ్రాహ్మణుడు, శ్రుత్రియపిల్లవాడు శ్రుత్రియుడే కావాలని బ్రాహ్మణుల పట్టుదల. ఒకచో శ్రుత్రియబాలుడు తన బుద్ధిశక్తిని పెంపుచేడకుంటే బ్రాహ్మణుడవటాని కేమీ అటంకం ఉండవూడదని విశ్వాసుక్రమి వాదం.

సమాజంలో జీవనం, ఉత్సాహం ఉండేటంత వరకు బ్రాహ్మణాధికారములను తగ్గించి తమ అధికారమును స్థాపించవలె నని అనేకసార్లు శ్రుత్రియులు ప్రయత్నించారు. మహాకవ్యములు పుట్టినకాలంలోకూడా ఇటువంటి ప్రమాదములు కనుబడుతున్నవి. మరల కొంతకాలానికి బౌద్ధముతప్రవాహం వచ్చింది. శ్రుత్రియులకు సుడు చిక్కింది. వారు దేశంలో దానిసాధన, ప్రచారముచేసి బ్రాహ్మణాధిపత్యాన్ని తొలగించేందుకు ప్రయత్నంచేశారు. కాని బ్రాహ్మణుల యుక్తిమందర

సమాజంలో జీవనం, ఉత్సాహం ఉండేటంత వరకు బ్రాహ్మణాధికారములను తగ్గించి తమ అధికారమును స్థాపించవలె నని అనేకసార్లు శ్రుత్రియులు ప్రయత్నించారు. మహాకవ్యములు పుట్టినకాలంలోకూడా ఇటువంటి ప్రమాదములు కనుబడుతున్నవి. మరల కొంతకాలానికి బౌద్ధముతప్రవాహం వచ్చింది. శ్రుత్రియులకు సుడు చిక్కింది. వారు దేశంలో దానిసాధన, ప్రచారముచేసి బ్రాహ్మణాధిపత్యాన్ని తొలగించేందుకు ప్రయత్నంచేశారు. కాని బ్రాహ్మణుల యుక్తిమందర

వారి అటలేమీ సాగలేదు. ఆఖరుకు తలవంచవలసి వచ్చింది. బ్రాహ్మణులు స్వయముగా బుద్ధుని భగవంతుని అవతారమని చెప్పి, ఆతని సిద్ధాంతాలను కొంత మార్పుతో తమధర్మములో చేర్చుకొని తాదా మతాన్ని భారత దేశంనుంచి సాగవంపారు.

ఇందువల్ల పౌరాణిక కాలంలో వైదికధర్మ స్వరూపం మరల మారింది. మాస్తూనే ఇచ్చటి ధార్మికోద్దేశాల్లో మార్పుకలిగింది. పూర్వాపర ధర్మాల్లో ఆకాశపాతాళ వ్యత్యాసం కలిగింది.

ఆదివైదికధర్మం నిరీక్షకుల సంతోషించుబుద్ధివల్ల, స్వాధీనపరత్వంవల్ల మహాకావ్యయుగంలోనే వివమస్థితికి వచ్చింది. ధర్మాచారంలో అడుగడుక్కు నియమా లేర్పడ్డాయి. సరళ, స్వాభావిక దైవభూజుల బదులు, ఆస్థానంలో ఆశంబరంతో కూడిన యజ్ఞాలు, అగ్నిహోత్రాలు వచ్చాయి. యజ్ఞాలకు చాలా డబ్బు ఖర్చు పెట్టేవారు. అవిహూదా చివరకు నియమాల్లో చిక్కుకున్నాయి. బుద్ధుని పుట్టుకకు ఇది ఇంకా వివమస్థితికి వచ్చాయి.

బుద్ధుని పుట్టుకకు పశుయజ్ఞం ప్రబలిపోయింది. నిరపరాధ, నిస్పృహ మహావక్త్రంలో యజ్ఞ వేదిక తడిసి పోయేది. పుట్టుక మొదలు చావులోపల ప్రతిఒక్కడు యజ్ఞం విధిగా చేసేతీరవలె. దక్షిణ ఇవ్వనిదే యజ్ఞం నివ్వలమని తలంచేవారు. కమక వీటివల్ల బ్రాహ్మణులకు చాలాభం కలుగుతూ వచ్చింది. ఇదే వారసుఖ్య తీవ్రం. సమాజం బ్రాహ్మణులచేతిలో చిక్కిపోయింది. ఆ సమాజంయొక్క ఆత్మ, అజ్ఞానాంధకారంలో చిక్కుకొని కొట్టుకుంటూ, జ్ఞానప్రకాశంకొరకు ఎదురు చూస్తున్నది.

ఈధర్మోర ఆవధాన్ని తొలగించటానికి మొదట జ్ఞాన వర్ధనం ప్రయత్నించాడు. లోకానికి పరమేశ్వరుని సాక్షాత్కారమును చూపించ ప్రయత్నించాడు. ఫలిత మేమంటే, ఉపనిషత్తులు సృష్టింది శ్రీత్రయము అఖండ కీర్తిని పొందారు. ఆత్మగర్వము, స్వాధీనాంధులైన బ్రాహ్మణులమీద, తమ శ్రేష్ఠతర జ్ఞానముద్రకను స్థాపించారు. ప్రపంచంలో, వీచాతిలో, ఏభాషా సాహిత్యంలో,

త్యంలో, ఇంత శ్రేష్ఠమైన, దార్శనిక భావములతో గూడిన, సర్వాంగసుందరమైన గ్రంథం లభ్యమవ్వదు.

“దీప నిర్జీవ వస్తువులన్నీ పరమాత్ముని ఆత్మ జనితములే; అవన్నీ అతని అంశములే” నని జనులకు బోధింపసాగారు. కర్మకంటే, జ్ఞానానికే ప్రధానత ఇవ్వబడ్డది. ఆత్మ, పరమాత్మల సంబంధ మొదలైన గూఢవిషయాలను గురించి బాగా తర్కించారు. పునర్జన్మ సిద్ధాంతాలుగూడా మొట్టమొదట ఉపనిషత్తుల్లో శ్రీత్రయరాత్రైన “చిత్రగాగ్ధ్యాయణి”వల్ల రచింపబడినవే. కాని యాజ్ఞాలోధ ముఖ్యమిటో పడు వీటిందువులవలె నివ్వలమైంది. మేమామృతమైన ఆకాశాన్ని రెండు మూడు నక్షత్రాలు ఆ అంధకారమును పోల్చగలనా? జనులు ఈ జ్ఞానభాండారమును వైతము దురుపయోగం చేసేంత పద్మధ్వజులు చేశారు ధర్మనిరీక్షకులు. సారగర్భితమైన ఉపనిషద్విషయాల్లో విరంజనాదం చేసేందుకు జనులకు మంచి అవకాశం చిక్కింది. ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతమత మతాంతరములు, సాంఖ్య వేదాంతవైషమ్య సిద్ధాంతాలు జనుల హృదయాలను దోలాయమానము లొనరించినవి. ఏది మంచిదో, ఏదికాదో, గుర్తించు పరిజ్ఞానం జనులలో అంతరించింది. జనులలో ఆకాంతి ప్రబలిపోయింది.

మాస్తూనే ధార్మిక ఆకాంతి మితిమించిపోయింది. తమ అధికారములను నెలకొల్పవలెనను ఉద్దేశంతో స్వాధీనాంధులైన బ్రాహ్మణులు హద్దుదాటిపోయినారు. ఇటు క్రమేణ నిసాధనధర్మకాండయందు జ్ఞానపురుషుల ద్వేషం పెరిగిపోయింది. వారికి సమాజంయొక్క కృత్రిమ తీవ్రం కష్టం కలిగింది. సత్యాశ్వేషకులు తమ ఇండ్లను వదలి అడవులయందు నివసించసాగారు.

శ్రీత్రయాలకు బ్రాహ్మణాధికారములను తొలగించుటకు ఇంతకంటే మంచిఅవకాశం ఎక్కడ దొరుకుతుంది?

“యదా యదాహి ధర్మస్య, త్థాని ర్భవతి భారత అభ్యుత్థాన మధర్మస్య, తదాతావం పుణ్యమ్యహం” అను భగవద్గీర్ణిజ్ఞను చరితార్థం చేయుటకు మంచి తరుణం చిక్కింది. ఇందుకుగాను బుద్ధధగవానుడు

ధర్మసంస్కారానికి, సమాజోద్ధరణానికి ఆవశ్యకమైనది. ముఖ్యంగా మునిగిపోయిన బ్రాహ్మణులకు యీ ఆకస్మిక ఆహారం విచిత్రంగా కనిపించింది. వారు మొదట తమ తమ సంతానంతో కలిసిపోయారు. ఆ ప్రవాహంలో కొట్టుకోపోవలసివచ్చింది. దేశమంతా శాధ్యమయ్యింది. కనుక కొంతకాలంవరకు వైదిక హిందూధర్మం మృతప్రాణముగా ఉంది.

ఇంతలో మరల కాలచక్రం తిరిగింది. ఒకరితో ఒకరికి కలహాలు పెరిగాయి. రెండుధర్మాల్లో పరస్పర సంఘర్షణ ఏర్పడడంవల్ల చాలామార్లు కలిగింది. ఆ మార్పువల్ల ఆధునిక హిందూధర్మం మార్పుచెందిన వైదికధర్మమే లేక మార్పుచెందిన శాధ్యధర్మమే చెప్పి విలువలేకపోయింది. సమాజవర్తమానం తన ఆస్తిత్వమును నిలబెట్టుకునేందుకు కొద్దో గొప్పో మార్పుచెందవలసివచ్చింది. ఇక శాధ్యలో! తమ మతాన్ని పరస్పరీయంగా చేయగలందులకు హిందూ ధర్మ సిద్ధాంతాలను కొన్నిటిని తమ ధర్మంలో చేర్చుకున్నారు. రెండింటి కలయికవల్ల భారతదేశంలో శ్రాత్తధర్మం ఒకటి పుట్టింది. అదే పారాణికధర్మం. ఈ పారాణిక ధర్మంలో రెండు గర్వాలభాయలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నవి.

మొదట ప్రచురిత మార్గాలసారం శాధ్యధర్మం కూడా సవ్యాసమార్గంతో చాలా సాదృశ్యంగా ఉండేది. మహావగ్గ(౫-౧-౨౩)లో యీ విధంగా ఉంది :

“ఏభిశ్చైవై నీ నిర్వాణమార్గంవరకు చేరుతాడో, అతనికి ఏకధర్మమే మిగిలిఉండదు; అంటే నెయ్యి కలసిన పనిలేదు. మరియు అతనికి చేసిన కర్మఫలితం అనుభవించ వలసరంలేదు.” ఉపనిషత్తుల్లోని సవ్యాస మార్గానికి దీనికి చాలా సంబంధంఉంది.

శాధ్యధర్మం మూలసిద్ధాంతాలలో భగవంతుని ఆస్తిత్వమును వహించలేదు. బుద్ధభగవానుని భగవత్వమే, వారిపావనచరిత్ర జనులందుకు నున్నంతవరకు, జనులకు భక్తిమార్గాన్ని బోధించవలసరం కలుగలేదు. కాని వారు నిర్వాణము పొందినపిదప సాధారణజనులకు ఈ శుక్ల, నీలిశర్వ సవ్యాసమార్గం బోధకాలేదు; అంటే, బుద్ధుని

సిద్ధాంతప్రకారం, నిర్వాణప్రాప్తికై, ప్రపంచమంచి పన్నునించి భిక్షువులవలె జీవితంగడపటం ముఖ్యవసరం. కాని జను లందరు సంసారమును వదిలి సవ్యాసముల కాలరా? ఇది సృష్టికే విరుద్ధం. సర్వులకు దీనిని బోధించవలె నమకున్నారు. కనుక విధిగా దీనిలో కొంతమార్పు చెయ్యవలసి వచ్చింది. తతోఫలితంగా అప్పుడు “మహాయాన సాంప్రదాయం” పుట్టింది. ఈ సాంప్రదాయ ప్రకారం బుద్ధుడు భగవంతుని అవతారము. బుద్ధుని అనుచరులు, ప్రధానమత ప్రవర్తకులు బోధిసత్వుల స్థానాన్ని ఆక్రమించారు. జనులు బుద్ధుని, బోధిసత్వులను దేవీ, దేవతలుగా భావించి పూజింపసాగారు; అంటే శాధ్యమతం శుక్ల-సవ్యాసమార్గంనుంచి పరప భక్తిమార్గంలోకి దిగివచ్చింది. ఈసిద్ధాంతప్రకారం గృహస్థుకూడా భక్తిమార్గా నిర్వాణప్రాప్తిని పొందవచ్చు. చూచారా! ఎంత మార్పు కలిగిందో!

వైదికహిందూధర్మమే శాధ్యమతంతోపాటు మార్పుచెందవలసి వచ్చింది. లేకపోతే యీధర్మాన్ని అకలంబించే దెవరు? భారతదేశంలోనేకాక విదేశాలలోకూడా శాధ్యమతం తనఅధికారాన్ని వహించింది. యీలాకిడి! తాళలేక అనేకమతాలు, ధర్మాలు నశించినవి. ఒకవేళ యీశాధ్యమత ప్రచారానికి తట్టుకొని ఏధర్మమైనా నిలిచిఉంటే మార్పుపట్టుకు విధిగా చెందితీరింది. విదేశాలలోనే శాధ్యమతం ఆధిపత్యం వహించిందంటే, వైదిక హిందూధర్మం మార్పుచెందకుండా ఉండగలదా?

ఇంతవరకూ వైదికధర్మం మహాధూతాధిపత్య లైన దేవతలయందే తనగాధభక్తిని నెలకొలిపిఉండి; అంటే ఇం, ద్రాగ్ని, సూర్య, మరుత్ మొదలైనవారి పేరుతో యజ్ఞాలు జరిగేవి.

ఉపనిషత్తులలో పరమేశ్వరుని అధికార వ్యక్తిత్వం ప్రతిపాదించబడినది. దేవుడు ఒక్కడేనని వస్తుకున్నా, జనులకు, భౌతికశక్తులు చేరు, పరమేశ్వరుడు చేరనిన్నీ, ఆభౌతికశక్తికృష్టికాతే పరమేశ్వరుడనిన్నీ నమ్ముకమున్నది. కాని యాశక్తులు పరమేశ్వరుని అంశములేననునమృతం జనులలో లేదు.

పారాణికకాలంలో యీభౌతికదేవతలకు గౌరవ స్థానం ఇచ్చారు. దీనికి ముఖ్యకారణం శుక్రియుల

ద్వారా ఉపనిషత్తులలో ప్రతిపాదించబడిన ఏకేశ్వర సిద్ధాంతమును వైదికధర్మంలో చేర్చుచున్నాము. క్రమేణ జనులకు ఏకేశ్వరునియందే శ్రద్ధాభక్తులు, నమస్కారములు ఎక్కువైనవి.

కాని తాదాత్మ్యప్రవాహం ఆ ఏకేశ్వరవాదాన్ని కూడా స్థిరంగా ఉంచినవ్యక్తుడు. పరబ్రహ్మకు సృష్టికర్త, పాలకుడు, సంహారకర్త అను మాడుకూడా లేర్పడ్డాయి. అదిగాక పారాణిక పరమేశ్వరుడు త్రిదేవ స్వరూపంగా వర్ణింపబడ్డాడు. బహుశా ఈ త్రిదేవ స్వరూపసిద్ధాంతం తాదాత్మ్యతనుండి గ్రహించబడి ఉంటుందేమో! ఇదే కాదు, తత్కాలముందు ఉండే సమస్తధర్మాల్లో యీ కల్పన స్పష్టంగా గోచరిస్తున్నది. క్రైస్తవ ధర్మపిత—పుత్రుడు—పరిత్రాతృ (Father Son and the Holy ghost) సిద్ధాంతం, హిందువుల త్రిమూర్తుల సిద్ధాంతం, తాదాత్మ్య త్రిత్వముల (బుద్ధుడు, ధర్మం, సంఘం) సిద్ధాంతంతో సరిపోవుచున్నది. కనుక ఆకాలపు సమస్త ధర్మాల్లో తాదాత్మ్య సిద్ధాంతాలు కొద్దో, గొప్ప ప్రవేశించినా మని వప్పుకోకతప్పదు.

ఋగ్వేద ప్రథమమండలం ౧౩౯ మూత్రాధారం వల్ల వైదికకాలంలోనే దేవతలను కూడు విభాగములు చేశారని చెబుతారు. కనుక ఋగ్వేదకాలపు, పారాణికకాలపు విభాగాల్లో నలుసుకూడా సమానతలేదని స్పష్టంగా తెలుస్తున్నది.

వైదిక కల్పనప్రకారం జలము, పృథ్వీ, ఆకాశములయందు ఒక్కొక్కదానికీ ౧౧ గు చొప్పున ౩౩ గురు దేవతలు ఆధిపత్యం వహించారు. కాని పారాణిక కాలపు వర్ణన దీనికి కేవలం విపరీతంగాఉంది. ఇచ్చట ఒక బ్రహ్మ సృష్టి, స్థితి, లయ అను మాడు శక్తుల భిన్న స్వరూపంగా వర్ణింపబడ్డాడు. పారాణిక త్రిమూర్తులు కూడు భిన్న స్థానాధిపతులుగా లేరు. కేవలం కర్మ నమసరించి త్రిగుణాత్మకద్యోతకములుగామాత్రం ఉన్నారు. త్రిమూర్తుల యీకల్పన సమస్తసమయం వరకు అజ్ఞాతంగానే ఉన్నది.

వైస్త్రాత్రంవల్ల ఇంగ్లీషివయం ద్యోతకమవుచున్నది. అది భౌతిక దేవుల సంఖ్యావృద్ధి, వైదికకాలం

లోని ౩౩ గురుదేవతలు పారాణికకాలంలో ౩౩ కోట్లుగా మారారు. ప్రస్తుతమండలంలోనే దీనికి ఇంకా ఉదాహరణములు కనుబడుతున్నది.

ఈసంఖ్యావృద్ధి మహాయానసాంప్రదాయంలోని బోధిసత్తులవల్ల వచ్చిందని తెలుస్తుంది. ఉపనిషత్తులకాలంవరకు హిందూదేవతల సంఖ్య ౩౩ గానే ఉంది. కాని, తాదాకాలంలోని బోధిసత్తుల సంఖ్యావృద్ధిని చూచి హిందువులుకూడా 'బృహదారణ్యకం' శ్రేణి'అర్థంలో ప్రయుక్తమైన 'కోటి'శబ్దాన్ని భావాంతరం చేసేశారు. మహాయాన సాంప్రదాయము బోధిసత్తులను తమలో చేర్చుకొని తమసంఖ్యను వృద్ధి చేసుకున్నారు. ఇక హిందూవులో, ౩౩ గురు దేవతలను ౩౩ కోట్ల దేవతలుగా చేశారు.

కాని తాదాత్మ్యవహా హిందూదేవతలకూడా బోధిసత్తులకిందనే పరిగణింపబడ్డారు. త్రిమూర్తులు కూడా అన్యాయబోధిసత్తులవలెనే బుద్ధునికింది వచ్చారు(?). హిందూన సాంప్రదాయంలో యీ త్రిమూర్తులు విష్ణు, బ్రహ్మ, శారాయణుడు మొదలగు పాతపేర్లతోనే పేర్కొనబడ్డారు.

కాని మహాయాన సాంప్రదాయంలో వారి పేర్లనుకూడా మార్చివారు. క్రమనిపేరు 'వజ్రహిణి', అతని స్వర్గంకేరు 'త్రేతాస్త్రింశల్లోక'మనియు; బ్రహ్మ 'మంజుశ్రీ', విష్ణువును 'ఆవలొకిలేశ్వరుడు', నూర్వ్యవకు 'మూర్తి', కుశేరును 'జంధలో' (?) అని పేర్లు మార్చారు. కాని హిందువులుమట్టుకు సాగ్యమైనంత వరకు దేవతల నామగర్భణమును ప్రాతపద్ధిని ఆవలంబించారు.

ఋగ్వేద మూత్రాల్లో 'బృహస్పతి'ని వైస్త్రాధిపాతనుగా చేశారు. ఉపనిషత్తుల్లో 'అధిలేశ్వరు'ని 'బ్రహ్మ'అనే పురించారు. పారాణిక కాలంలో యీ పేరే సృష్టికర్తకు ఉపయోగించారు.

ఋగ్వేదంలో విష్ణువును, నూర్వ్యని పర్యాయపదాలుగా తీసుకున్నారు. భాస్కరుడు అన్ని దేవులను పోషించేవాడు. కనుక పారాణికకాలంలో సృష్టిపాలక

కర్త 'విష్ణువు'కంటె మంచిదేను సృష్టించలేకపోయి నాడు.

అదేమాదిరి వేదాల్లో గురుని వీధివర్షరూపం వర్ణింపబడ్డది. కనుక పౌరాణిక కాలంలో ఇతనే భయోత్పదనందైవ సంహారకర్తగా వర్ణించబడ్డాడు. వేదములలో ఇతను 'ఓమధులస్వామి' అను బిరుదుతో సులభముగా సంతుష్టి చెంది సోమరసమును అర్పించేవాడగు మేలుచేకేవాడని వర్ణించబడ్డాడు. ఇది కేవలం పౌరాణికకవుని కల్పనానుభూతిగా ఉంది.

కాని వేదములలో త్రిమూర్తులకు ఇంతగౌరవ స్థానం ఎక్కడా ఇవ్వబడలేదు. ఇంద్రునికే సర్వత్ర సర్వోచ్చస్థానం లభించింది. శివశక్తివులు ఇంద్రుని వైని కులుగాను, సహాయకులుగాను వర్ణింపబడ్డారు.

బుద్ధులలో ముఖ్యమైనవి ఇంద్రుడు, అగ్ని మునింపబడ్డారు. ఇతిరజేవతలకు నౌకాస్థాన మివ్వబడ్డది. కాని వైదిక ఇంద్రునికల్పనకు పౌరాణిక ఇంద్రునికల్పన కేవలం భిన్నంగా ఉంది. తన శ్రేష్ఠాత్మ్యమును అధిరో హించి దహులకు విరుద్ధముగా రణరంగమంటే ప్రముత్యత్యముచేయు విరాగ్రగణుడైన వైదిక ఇంద్రునకు, విలాసప్రియుడు, వ్యసనములలో తగు లొగ్గనియుండు దేవేంద్రుడైన పౌరాణిక ఇంద్రునకు చాలా వ్యత్యాసం ఉంది.

దీనికంటే కారణం దేశంలోని రాజనీతియొక్క మార్పునని తోస్తుంది. వైదికకాలంలోని రాష్ట్రీయ వాయకులు, ప్రముఖ నేతాగ్రాహి లిప్పుడు ప్రదేశాధిపతులై వారని వైన చెప్పబడేనుంది. అదిమనివాసులను పౌర ద్రోహినితరువాత ఆ ప్రదేశాధిపనూత్రం వీరిచేతిలోకి వచ్చింది. కనుక అధికారంతోపాటు వైదికదేవతలకు లైవ దర్బారులు ప్రతివీట నిర్మింపపాగారు.

తదనుభూతిగా పౌరాణికకాలంలో ఇంద్రుని, సకలైశ్వర్య సంపన్నమైన దర్బారుకు అధిపతినిగా వర్ణించారు. ఇప్పుడతని తనకాలమునంతయు సుఖభోగ ములయందు, వృత్తి గావములయందే గడుపుతాడన్నాడు. దీనికై రంభోర్వసులు సృష్టించబడ్డారు. కాని అధిపత్యం లభించినందుకు రాజసులభమైన సత్కర్మత అతనిలో ఏర్ప

డ్డది. అధికారం పొందుదనే భయం అతనిని ఎల్లప్పుడు బాధింప పొందింది. ఎవరైనా తనవస్తు చేస్తున్నారని తెలిస్తే దానిని చెదవటానికి రంభ మొదలైన అపూర్వసలను పంపించేవాడు. ఇటువంటిగాళ్లు పురాణాల్లో అనేకం గా ఉన్నవి. ఇది అంద రెరింగినవే, కనుక వాటి నిచ్చట చేర్చొనవలసివచ్చింది. వైదికకాలపు ఇంద్రుడు పౌరాణిక కాలంలో ఈర్ష్యాప్రతిమగా మారాడు. కనుక వైదిక కాలంలో లక్షలకొలది దహులను సంహరించినవాడు, శత్రువులనగరములు ధ్వంసముచేసినవాడు వీరపుంగవుడైన ఇంద్రు డిప్పుడు, చిన్నచిన్న అనుగుల భయం వల్ల కంపింపపాగాడు. అతని తమ క్రమేణ అంతరించి చిన్నచిన్న పనులకుకూడా త్రిమూర్తులను యాచించ వలసి వచ్చింది.

ఈ కాలంలోనే త్రిమూర్తులకు గౌరవస్థానం ఏర్పడ్డది. వాగ్ధమత సిద్ధాంతప్రకారం ప్రతిపాదించబడిన కర్త, భర్త, హర్తలభావన స్థిరపడ్డది. క్రమేణ కౌత్స కాయలు ముగ్గురిలో భేదములు కల్పించి వారి కర్మశ్రేణ మును, వ్యక్తిత్వమును వేరుచేశారు. తుదకీ పార్థక్యభావం వికృతరూపాన్నితాల్చి, ముగ్గురి ఉపాసకులలో ఈర్ష్యా బీజములు నాటించింది.

వ్యక్తిత్వము వేరయ్యెదరుకు యాముగ్గురి అవ తారముల వివరణంకూడా విశేషరూపాన్ని తాల్చింది. వేదకాలంలో పౌరాణికకాలపు అవతారముల వివరణం ఎక్కడా చెప్పబడలేదు. మనువు సమయంతరకు దేవ తలు యజ్ఞహవిస్సును స్వీకరించుకొరకు భూమిమీదికి దిగివచ్చేవారు. కాని పౌరాణికకాలంలో మనుష్యుల వలెనే జన్మించడం, మానవలీలు చూపడం-ఇట్లు వారు వర్ణింపబడ్డారు. ఇక్కడకూడా బౌద్ధులతో సమానత కన బడుతున్నది. అవతారముల కథలు చదివినమనుష్యుని ధ్యానం సులభంగా బౌద్ధుల బాతకకథలమీదికి పోతుంది.

కొంతకాలానికి జనులు త్రిమూర్తుల ఆరాధనను వదిలి వారివారి అవతారములను వేరువేరు విధులతో పూజింపపాగారు. ఈ వివరణంలో జనులను ఎక్కువగా ఆకర్షించింది ఒక్క విష్ణుకే. అతని గం అవతార ములను వర్ణించారు. దీనికంటే ముఖ్యకారణం చైత్యవ

సాంప్రదాయానికి, ఆకాలపు సర్వశక్తి యంతమైన శాద్ధ మతానికి దగ్గరసంబంధం ఉండటమే. తరువరి శంకరుని విషయం వచ్చింది. అతని అవతారముల విషయం అంత ప్రభావంతో రాలేదు. కాని అతని భార్యలను సతి, దుర్గ, అంబ, పార్వతి, కాలి, కనాక మొదలైన రూపాలతో పేర్కొన్నారు స్వయంగా హనుమంతుడు గురువుల అవతార స్వరూపమని తలచినట్టాడు. అతనుకూడా వైష్ణవ సాంప్రదాయంలోకి వచ్చాడన్న మాట. బ్రహ్మ అసలు ఆరాధ్యక్షేత్రంలోకి రాలేదు. కనుక అతని అవతారముల విషయం ఎక్కడా కాన్పించదు.

పునర్జన్మ, మోక్షాలనుగురించి ఉపనిషత్తుల కాలంలోనే ప్రతిపాదించారు. ఉపనిషత్తుల మతప్రకారం తృప్త పరిహారంవల్లనే మనుష్యుడు మోక్షార్హుడౌతాడు. శాద్ధుల నిర్వాణ ప్రాప్తికల్పనకూడా ఉపనిషత్తుల మోక్షభావంలోనే. పారాణికాలంలో నిర్వాణప్రాప్తి చాల కష్టంతో లభించేది నిర్వికార, పాపరహిత జీవితమును గడిపినవారు, తృప్తమై లోకించినవారు, అత్యోన్నతికై పాటుపడేవారు, పరిత్రాధ్యయనము చేయు వారే మోక్షార్హులు. పుణ్యకర్మలద్వారా లభించే స్వర్గంనుంచి, ఆ కర్మక్షయమైనతిరువాత తిరిగి భూమి మీద జన్మించవలసి ఉంటుంది. కాని పునర్జన్మ రహితమైనదే మోక్షం లేక నిర్వాణ ప్రాప్తి ఈ శ్రోతసిద్ధాంతంలో శాద్ధ సంస్కృతి స్పష్టంగా కనబడుతున్నది. దీనినే హిందువులు మోక్షమార్గంలో చేర్చారు; అంటే ఉపనిషత్ కాలంలోని మోక్షమార్గం, శాద్ధుల నిర్వాణ కల్పనతోపరిమళితమై మరల హిందూధర్మంలో ప్రవేశించింది. సారాంశమేమిటంటే, ఆకాలంలో హిందూ ధర్మానికి, శాద్ధధర్మానికి దగ్గరసంబంధం ఉండేది అని. ఇలాగే కొంతకాలం రెండుధర్మాలలో ఇచ్చిపుచ్చుకొంటూ జరిగాయి. ఇదే క్షత్రియుల అధికారప్రాప్తికి అరిమప్రయత్నం. క్షత్రియులు బ్రాహ్మణాధికారపు

వేరును కదిలించారు. కాని సహజవబ్రాహ్మణులు తమ కుందితబుద్ధిని వదలి, హిందూమతానికి, శాద్ధమతానికి సామ్యం చూపించి తమమతాన్ని శాద్ధమత ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోకుండా కాపాడుకున్నారు.

అధునిక వైష్ణవధర్మం శాద్ధధర్మాంతర్గత మహాయాన సాంప్రదాయ సిద్ధాంతాలతో నిండియుండుట చూస్తే మధ్యకాలపు హిందూధర్మరూపం ఎలా ఉండేదో నిర్ణయించ శక్యం కాకుండా ఉంది. శాద్ధులనుదిరిగానే వైష్ణవ సాంప్రదాయంలో అన్ని జీవుల సమానతను వప్పకున్నారు. సాంప్రదాయంలో మతవిభేదాన్నంతగా పోటించకపోవటం కూడా శాద్ధమతంలోనిదే. నేటికీ దేవాలయములలో అన్ని కాఖల వైష్ణవులు ఏకపంక్తిప భుజించుట కలదు. “అహింసా పరమో ధర్మః” అన్న సిద్ధాంతాని శిద్ధరూపమౌతులే. ఇద్దరూ అవతారములను వప్పకుంటారు. క్రమంగా వారు బుద్ధుని, క్రైస్తానుని, కృష్ణుని అనన్యభక్తితో పూజింపసాగారు. ఇప్పుడో, బుద్ధుని విష్ణువు యొక్క ఒక అవతారమని వప్పకొని, తమమతంలో కొంత శాద్ధసభ్యతను మిశ్రవంచేసి, హిందూదేశంనుంచి శాద్ధమతాన్ని కాశ్యతంగా అంపించినవారు.

పారాణికాలంలో ధార్మిక సిద్ధాంతాలలోనే కాక పూజావిధానంలోకూడా మార్పు కలిగింది. ఆకాలపు ధర్మసూక్తుల చాత్యధర్మమున కిది ఒక ఉదాహరణ. ఇదే ఆఖరుకు దోనికి, కాలానికి, పరిస్థితులకు మృత్యురూపం తార్చింది. ఈ విషయాలితమైన శ్రోత పద్ధతే దేవాలయస్థాపన. వైదికకాలంలో మూర్తిపూజ అజ్ఞాతంగా ఉంది. ఆర్యజ్ఞలో ప్రతివారు యజ్ఞం చేసి, దేవతలకర్పించే పావీప్సును అగ్నిలో హోమంచేసేవారు. దేవతలు స్వయముగా వచ్చి యజ్ఞపావీప్సును గ్రహించి పోయేవారు. దేవాలయస్థాపన ఇంతవరకు కాలేదు. మనువు పూజారూపనుగుంచి వ్రాసినను, వారిని మద్య మాంసవిశ్రేణిలకొత్తిలో చేర్చినాడు. కాని శాద్ధుల

1. We have seen before that Manu who was a strong conservative in matters of religious rites, upheld the ancient system of offering sacrifices in the domestic and sacrificial fires and indignantly classed temple priests with venders of liquor and sellers of meat. — R. C. Dutt's Ancient India, Book. V, Chapter, V.

ప్రభావంవల్ల ఈ పద్ధతి దివదీనము వృద్ధి కాజొచ్చింది. మొదట తాద్రసంఘస్థాపనే దీనికి చేయూత ఇచ్చింది. తరుపతి మహాయానసాంప్రదాయాలచేత స్థాపింపబడ్డ మఠములవల్ల దీనికి ఆకాశీతమైన సహాయం లభించింది.

ధర్మవీరీశులు రెండుకారణములను దృష్టియందుంచుకొని దేవాలయములను స్థాపించినారని తోస్తుంది.

(౧) తమ పూర్వాధికారమును కాపాడుకొనుట. తమ ఆధికారమును కాపాడుకునేందుకు, అంటరానితనమును స్థిరముగా వంచుటకు. ఇంతకంటే ముంది, సగమమైనవార్గం వారికింకొకటి కనుబడలేదు.

(౨) సుల్లయొక్క అలంకార, శృంగార చైత్రవములచేత జనులను ఆకర్షించి, వారిని ధర్మయ్యతలు కాకుండా చేయవలె. కనుక పౌరాణిక కాలంలో దేశమంతా సుల్లతో నిండిపోయింది. మతాధిపతులు, పూజారులు చైత్రవంలో రాజుల్ని మించిపోయినారు. జనులు ఇద్దరిని సమానదృష్టితో చూచేవారు. దేవాలయ నిర్మాణమువకు, దేవుని వినియోగించు వస్తువు అంటే లేదు.

అంతరంగికలక్ష్యము దూషిత మైనన, బహిరంగానికి మత, దేవాలయస్థాపనోద్దేశం మంచిదే. జనులు తమ పొట్టచింత మాని ఆధ్యాత్మికచింతలో మునిగి ఉండుటకు యాత్రికులకు, ఆధ్యాగతులకు ఉచితసత్కారములు చేయుట, వీడలసేవచేయుట, విద్యార్థులకు ఉచితవిద్య గరపుట, పాఠశాలలు, గ్రంథాలయములు, జ్ఞానభూమియును స్థాపించి సాధారణ, వీడజనులకు సహాయంచేసి, సమాజంలో, దేశంలో పౌఖ్య కాంతులు వ్యాపింపజేయుటే వీటి ముఖ్యోద్దేశం.

వీటివల్ల దేశము, సమాజము అక్కడక్కడ కొంత లాభాన్ని కూడా పొందింది. కాని కొంతకాలానికి వీటిదృక్పథం మారింది. ప్రస్తుతం మతాధిపతులు, ధర్మవ్యవహారుల నడవడి, మార్గం మంచి, విలాసమే లక్ష్యంగాగల కామములు చైత్రం లబ్ధితులౌతున్నారు.

ఇదే తుదకు దేశానికి, సమాజానికి ధూమశేరువుగా పరిణమించింది. ఆధ్యాత్మిక ఉన్నతనిష్ఠయం ఎక్కువోనే పనిలేదు. మగ్గకాలపు రాజనైతిక పతనానికి కూడా ఇదే మూలకారణమైంది. చైత్రవోదేతములైన మఠ, దేవాలయముల ఖ్యాతి ఖండంతరములవరకు పాకింది. విదేశీయులకండ్లు వీటిమీద పడ్డాయి. ఆఖరుకు గజనీమహమ్మదువంటివారు దేశంలో సుల్లకొట్టి దోపిడి ప్రారంభించారు. తుదకు హిందూదేశపు విశ్వధర్మమంతా యీమత దేవాలయములద్వారా విదేశాలకు బరియ్య పోయింది.

ఇప్పటికీ మనధర్మవీరీశులు కండ్లు తెరవలేదు. ఈ ఇరువదివ శతాబ్దంలో - ప్రపంచమంతా స్వాతంత్ర్య గీతాన్ని ఆలాపిస్తుంటే - ప్రపంచమంతా విజ్ఞానంలో, నాగరికతలో అగ్రస్థానాన్ని ఆలంకరించిఉంటే - వ్యక్తిగత స్వాతంత్ర్యానికై ప్రాణాలర్పిస్తుంటే, మన సనాతనులు - ప్రాపంచికదృష్టిలేనివారు, మత, దేవాలయములగుండా అంటరానితనాన్ని స్థిరంగా - శాశ్వత బ్రహ్మకల్పంగా ఉంచవలెనని ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈభేదభావాన్ని తొలగించవలెనని విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాను, వీరి కృతయుగపు స్వప్నాలు చూస్తున్నారు. దేశంలోని ప్రస్తుతపు సంస్కార ప్రళయం వీరికండ్లను తెరువగలదో లేదో చూడవలెను.

స్వామి

విద్వాక్ పాలెపు వెంకటరత్నము

ఈనిరాశాలమన్నిసీ హృదయమందు
సంతతము నిట్టులే నివాసంబునీయు
నాకు గనబడసీయకున్నావదేల
నోప్రభూ ! నీదుకరుణానవోదయంబు.

* * *

౧

నీలజలదమాలికలు ఘనీభవించి
కారుచీకటుల్ విశ్వాన గ్రమ్మినపుడు
స్వామి ! భవదీయ విమలహాసంబుబోలె
తోచనీవయ్య ఖణము విద్యుత్కృమారి !

౩

నేను సీభవనప్రాంగణాన సతము
దీనభావాన వేచియున్నాను స్వామి !
ఇపుడు భవదపాంగముల సీతీంచి ప్రేమ
బెట్టలేవె ? మనశ్శాంతిభిక్ష నాకు.

౨

దీర్ఘమైమంత తైశిరదివసములను
ప్రీతి నీ పాదయుగము నర్పించినాను
ఇంక నీదాసునకు గల్గనీయవేల ?
స్వామి ! సుమనోజ్ఞమైనవాసంతవేళ.

౪

దారుణాగమ్యకాననాధ్వముల జిక్కి
తెలియకున్నాడ నొకదారి తెన్ను స్వామి ?
కాంతిపూరితమా దీపకళిక బూని
యిపుడు నా కీపు దారి చూపింపలేవా ?

౫

నేను పద్మాసనమున నిర్దిడమాన
సమున గావెంటు నాయాత్మసంయమనము
స్వామి ! బిందునాదామలస్వరయుతంబు
నాకు వినిపింపు మోంకార నవ్యగీతి.

నవగ్రహాలలో మనుష్యులున్నారా?

సర్ వేపా రామేశంపంతులు

[శ్రీ సర్ వేపా రామేశంపంతులుగారు ఇటీవల ఆర్ ఇండియా రేడియో, మద్రాసులో చేసిన ప్రసంగమిది. — భా. సం.]

ఈ రోజుల్లో మనకు అక్కరలేని విషయమే లేదనవచ్చు. మన యిరుగుపొరుగువారి సంగతి, మనజాతివారిసంగతి, మనదేశం సంగతే కాకుండా మనం ఈభూగోళపు ఎల్లలను దాటి యితర ప్రపంచకాలవేపుకూడా దృష్టి సారిస్తున్నాము.

కాని, యితరగోళాలలో మనుష్యులున్నారా? అసలు ప్రాణికోటే ఉన్నదా? అనే ప్రశ్న మాత్రం యింకా అల్లాగే ఉంది. శాస్త్రరీత్యా పరిశోధన ప్రబలకపూర్వము ఊహాబలము ఎక్కువగాఉన్న కొందరు కథకులు యితర లోకాలలో ఉన్నారనుకొన్న మనుష్యులనుగురించి వింతవింతకథలు వ్రాసిఉన్నారు. ఇందులో ముఖ్యముగా 'వెల్పు' అనేకథకుడు 'First men in the Moon', అంటే చంద్రగ్రహములోని మొదటిమనుష్యులు అనేపుస్తకములో, ఎవరో యిద్దరు మనుష్యులు ఒక విచిత్రయంత్రంమీద చంద్రలో కంటోకి వెళ్లడమూ, అక్కడ వారికి వింత అనుభవాలు కలగడమూ వర్ణించి ఉన్నాడు. 'వెల్పు' ఊహలో చంద్రగోళం ఒక చీమలపుట్టలా వుంటుంది. పగలంతా - అంటే మన గిరి రోజులు చంద్రలోకంలో ఒకరోజు. చంద్రలోకపు మనుష్యులు వారిపశువులతో చంద్రుని వైభాగాన్నే మసలి రాత్రి కాగానే గుల్లగాఉన్న లోపలిభాగంలోకి దూరిపోతారట. వెల్పు ఈచంద్రలోకపు మనుష్యుల

ఆకారంకూడా వర్ణించిఉన్నాడు. మసలాగే చీకట్లో దీపాలు పెట్టుకోడం మొదలైనవి చెప్పి ఉన్నాడు. చంద్రలోకం అంతా ఒకే రాజ్యమట. అంచేత అక్కడ యుద్ధాలే లేవు. ఎంత హాయి!

ఈ వెల్పు మరోపుస్తకంలో అంగారకగ్రహంలోని మనుష్యులకూ మన భూలోకంలోనివారికీ జరిగిన యుద్ధాన్ని వర్ణించాడు. అంగారకగ్రహం - దీన్నే 'మార్స్' (Mars) అంటారు - లోని మనుష్యులు శాస్త్ర పరిశోధనలో మనకంటే అనేకరెట్లు ఎక్కువగొప్పవారట. వారు ఒక పెద్ద ఉక్కుబంతిని తయారుచేసి అందులో యుద్ధవీరులను ఉంచి ఆబంతిని మరల మరల ప్రేలే తుపాకీమందు సహాయంతో భూమిమీదికి చేర్చారట. ఈ వీరులు భూమిని చేరాక బయటికి వచ్చి భూలోకాన్ని జయించటం ప్రారంభించారట. వారిదగ్గర పాశుపతాస్త్రమువంటి అతిశిష్టమైన కిరణాలను ప్రసరింపజేసే ఒక అస్త్రం ఉండడంవల్ల వారు సర్వాన్ని దహించి నమస్తం వశపరుచుకున్నారురట.

ఈ అంగారకలోకంవారు మసలాగ ఆహారాన్ని తిని ఉర్లంచేసుకోటం లేదట. చిన్న తొండంవంటి నోటితో యితరప్రాణుల్ని పట్టుకుని రక్తాన్ని పీల్చివేయడమే వీరి కాహారంట. ఈవిధంగా వీరు మన మనుష్యుల్ని కొందరిని చంపి తిన్నారు. ఇంతలోకి భూలో

కంలో ఉన్న కొన్నిక్రిములు (germs) వారిని తగులుకున్నాయి. అంత వారికి రోగాలు వచ్చి వా రందరూ చనిపోయారట. ఇదొక వింతకథ.

‘సర్విస్’ అనే అమెరికను సిద్ధాంతి ‘కొలంబస్ ఆఫ్ ది స్కై’ (Columbus of the Sky) అంటే అమెరికాదేశాన్ని కనిపెట్టిన కొలంబస్ వంటి ఒక నావికుడు ఆకాశయానం చేసి కొత్తలోకాలు కనిపెట్టడాన్ని గురించి రాశాడు. కొందరు భూలోకపు మనుష్యులు శుక్ర గోళం చేరతారు. శుక్రుడు అంటే మనం వేగుచుక్క అంటామే ఆగ్రహం. ఆ శుక్ర గోళంలో ప్రజలు, రాజ్యాలు, రాజులు, రాణీలు, అంతా మనలోకంలో లాగే ఉంటారు. వారిలో విరోధాలు, యుద్ధాలు కూడా ఉంటాయి. భూలోకాన్నుంచి వెళ్లిన మనవాళ్లు యీ యుద్ధాల్లో ఏదో ఒకపక్షం చేరుతారు. కథ చమత్కారంగా నడుస్తుంది.

ఇల్లాగే ఫ్రెంచి సిద్ధాంతి ఫ్రీమేరియన్ (Fremarian) కూడా భూలోకపువారు అం గారకగ్రహంలోకి వెళ్లడాన్ని గురించి వర్ణించాడు.

కేవలం ఉపహాసాద ఆధారపడ్డ యీ కథలు యిలా ఉండగా శాస్త్రపరిశోధనవల్ల యితరగ్రహాలనిగురించి మనకు అనేక విషయాలు తెలిసి ఉన్నాయి. తెలియని విషయాలు మరి ఉన్నాయి. లోకంలోకల్లా ఒక గొప్పనక్షత్ర పరిశోధనశాల ‘గ్రీన్ విచ్’ లో ఉంది. ఇక్కడ ఉన్న ‘స్పెన్సర్ జోన్స్’ (Spencer Jones) అనే సిద్ధాంతి ఈ విషయాన్ని గురించి విపులంగా కృషిచేసి ఉన్నాడు.

గాలి లేకపోయినా, గాలి ఉండి ప్రాణ వాయువు లేకపోయినా, మనకు తెలిసిన జీవకోటి ఎల్లా జీవిస్తుందో మనం ఊహించలేము. గాలిలాగే సీబ్బకూడా ప్రాణానికి అత్యవసరం. ఇంతేకాక వేడిమి, చల్లదనమూ, నీటి భేదాలుకూడా పాటించవలసి ఉంటుంది.

పగలు ఎండలు మండిపోయి, ఆరాత్రే గడగడ వణకించే చలి వుంటే జీవకోటి భరించలేదు; అంటే మనం అలవాటుపడ్డ జీవకోటి. కొన్ని కొన్ని జీవరాసులు మాత్రము అసాధారణమైన వేడిలోకూడా బ్రతికిపోయి అనుభవించుచుండడము శాస్త్రజ్ఞులకు తెలుసు

సూర్యలోకపు పరిస్థితులను ఆలోచిస్తే, అక్కడ వేడిమి అపరిమితం అని చెప్పవచ్చునని వేరు. ఇక్కడ ౧౧౦ డిగ్రీలకే మనుష్యునికి బ్రతకడం దుర్లభమవుతుంది. సూర్యునిలో వేడిమి ఎంత లేదన్నా నాలుగువేల డిగ్రీలుదాటి ఉంటుంది. ఇక్కడ ఘనపదార్థములుగా - అంటే గట్టిగా - ఉన్న యినుము మొదలైన పదార్థములు కరగి సీతప్రాయమై వాయువై పోవడమే కాకుండా, అంతకంటే సూక్ష్మమైన పరమాణువులుగా మారిపోతాయి; అంటే ఇక్కడ మనం చూస్తూన్న పదార్థాలన్నీ కూడా సూర్యునిలో సూక్ష్మతీసూక్ష్మమైన స్థితిలో వుంటాయి. అందుచేత ఎంత పూహించినా సూర్యునిలో ఎటువంటి ప్రాణికోటి వుండడానికి అవకాశం ఉన్నట్టు కనపడదు.

ఇంక చంద్రగోళం. సిద్ధాంతంల అభిప్రాయప్రకారం చంద్రునిమీద గాలి లేదు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడున్నా, మొదట ఉడడని (Hydrogen) అనేవాయువు పైకి చెదిరి

పోయింది. తరువాతను మనగాలిలో వుండే యితర వాయువులు - ప్రాణవాయువు (Oxygen), నత్రజని (Nitrogen) - యివి క్రమముగా చెదిరిపోయాయి.

ప్రాణవాయువు (Oxygen), ఉదజని (Hydrogen) వాయువు - యివే లేనప్పుడు యీ రెండున్నూ కలియడంవల్ల అవతరించిన నీరుమాత్రం చంద్రగోళంమీద ఎట్లా వుంటుంది? గాలి నీరు లేనప్పుడు చంద్రబింబము ఎటువంటి ప్రాణకోటికి ఆస్కారం యియ్యగలదు? ఎంతటి తీక్ష్ణమైన దూరదర్శిని యంత్రాల (Telescopes)లో పరీక్షించినా చంద్రునిలో మనం అలవాటుపడ్డ జీవరాసులకు స్థానం వుంటుందని నిదర్శనం ఏమీ కనపడదు. చంద్రగోళము మృత్యువుకు ఆస్థానమనే చెప్పవలసి ఉంటుంది.

బుధుని విషయంలోకూడా ఏమీ గాలి లేనట్టే కనపడుతుంది అక్కడ. పైగా ఆ గోళంలో సూర్యరశ్మి తగిలినచోట ఆపరిమితమైన వేడిమీ, తగలనిచోట విపరీతమైన చల్లదనమూ వుంటాయి.

బృహస్పతి, శని — ఈ గ్రహాలచుట్టూ కొంత వాయుప్రదేశం ఉన్నట్టు కనపడుతుంది. కాని దూరదర్శిని (Telescope)లో చూచినా, యితరవిధాల ఎంత జాగ్రత్తగా పరీక్షించినా, ఈ వాయుప్రదేశములో ప్రాణవాయువు (Oxygen) కాని, నీటి ఆవిరికాని ఉన్నట్టు కనిపించదు. ఉదజని (Hydrogen), అమోనియా మార్ష్ గాస్ (Ammonia Marsh gas) ఉండవచ్చును. ఇవి అనేక మైళ్ల ఎత్తున విస్తరించి ఉండును. ఇన్ని మైళ్లు విస్తరించిఉండే ఈ వాయువుల వొత్తి డీకింద ఏవదార్థ మున్నా అది ద్రవరూపం

లోనే వుంటుంది. ఈస్టిలో అక్కడ జీవరాసు లెట్లా వుంటాయి?

యూరేనస్ (Uranus), నెప్ట్యూన్ (Neptune) - యివి మనపూర్వులకు తెలియని రెండు కొత్త గ్రహాలు. వీటిలోనిస్థితి బృహస్పతి, శని గ్రహాలలోకంటే మరి అన్యాయము. ఇచ్చట శీతలము మరి హెచ్చు. వాయువంతా మార్ష్ గాస్ (Marsh gas) మయమేష్లులో (Pluto) గ్రహము అంతే.

పైని గ్రహముల విషయం అట్లా వుండగా వానిలో కొన్నిటికి ఉన్న ఉపగ్రహములు కూడా ఎటువంటి జీవరాశికి ఆస్థాన మిస్తూన్నట్టు కనపడదు. చిన్న ప్రపగ్రహముల (Satellites)లోంచి గాలి అప్పుడే చెదిరిపోయివుంటుంది. ఇక బృహస్పతిని అనుసరించిన పెద్ద ఉపగ్రహాలలోను, శనిని అనుసరించిన వానిలోనూ కూడా ఎటువంటి జీవకోటికీ నివాసయోగ్య మగుతా ప్రస్పట్టు కనుపడదు.

ఇంక పెద్ద గ్రహమైన శుక్రుని విషయం: ఈ గ్రహం దిట్టమైన మేఘాలచేత కప్పబడి వుండడంవల్ల ఎంతటి తీక్ష్ణమైన దూరదర్శినులు కూడా దాని లోపలివంగరిని కనిపెట్టలేవు. దీనిలో ప్రాణవాయువుకాని, నీరుకాని, ప్రన్నదీ లేనిదీ నిర్ధారణగా చెప్పలేము; లేదు అనడానికి వీలులేదు. ఈ దట్టమైన మేఘాలు ఉండడంవల్ల నీరు ప్రన్నదనే అనవలసి వుంటుంది. బాగ్గుపులుసువాయువు (Carbon-di-oxide) ప్రన్నట్టు రుజువైంది. మనభూమిమీదకంటే అక్కడ ఈ వాయువు చాలా హెచ్చుగా ఉన్నట్టు తెలుస్తుంది. ప్రాణవాయువు వుంటే తక్కువగానే వుండవచ్చును. శీతోష్ణస్థితులు మాత్రము జీవరా

నులకు అనుకూలంగానే వున్నట్లు కని పిస్తుంది.

ప్రాణవాయువే అవసరమైనంత వుంటే శుక్రనిలో మనుష్యులు నివసించడానికి ఆ స్కార మున్నదనే చెప్పాలి. కాని అన్ని విషయాలు ఆలోచిస్తే, అక్కడి యిప్పటిస్థితి అన్నిజీవరాసులకు అనుకూలం కాదనీ, వుంటే ఒకవేళ చెట్లూ, చేమలూమాత్రం వుండ వచ్చనీ అనిపిస్తుంది.

ఇంక అంగారకగ్రహంవిషయము - మన అద్భుతమైన అని మనకు చాలా చాలా బలమైన దూరదర్శినులు వున్నాయి. వీటిసహాయంవల్ల యీ గ్రహానికి సంబంధించిన విషయాలు మనకు చాలా తెలుస్తాయి.

అంగారకగ్రహంలో ప్రాణవాయువు (Oxygen), నీటిఆవిరికూడా వున్నాయి. యీవాయువువాత్తిడి చాల తక్కువ. కాని యీ పరిస్థితికి మనుష్యుడు అలవాటు పడగలడు. ఇప్పుడు హిమవత్సర్యతాలపైకి, విమానంమీద ఏడు, ఎనిమిదిమైళ్లు పైకి వెళ్లే వారు సలుచవైపోయిన వాతావరణంలో పూపిరి వీల్చడానికి వీలగునట్లు అలవాటు చేసుకొనే నెగ్గవచ్చును.

లెవెల్ (Level) అనే అమెరికను సిద్ధాంతి యీ అంగారకగ్రహాన్ని (Mars) గురించి చాలా కృషిచేసివున్నాడు. ఆగ్రహం ఉపరిభాగముపైన కొన్ని గీతలను చూచి వాటికి కాలువలు అని పేరుపెట్టినాడు. ఈ కాలువలు వేలకొలదిమైళ్లవరకు వ్యాపించి వున్నాయి. అవి 'వాకవింత అల్లికలా వుంటాయి. అడ్డకాలువలు, నిలువుకాలు వలు కలసిన చోట్లు ఎక్కువ సల్లగా కన

బడతాయి. ఒకచిత్రము: యీగ్రహంలో ఋతువులు మారినప్పుడు యీకాలువలు కూడా మారుతూవున్నట్లు కనబడతాయి. సాధారణంగా తేలికగా కనబడే యీగీట్లు వసంతఋతువు వచ్చేసరికి ఉత్తర భాగము నుంచి, మధ్యభాగండాకా రోజుకు ఏబది మైళ్లచొప్పున నల్లబడుతూ వస్తాయి. ఈ గీట్లు - అంటే, కాలువలు - మరల క్రమంగా తేలికై మళ్లీ ఋతువుకు దక్కి ధ్రువంనుంచి తిరిగి మధ్య భాగానికి నల్లబడుతూ వస్తాయి. దీనినిబట్టి గ్రహించేది యేమిటంటే వసంతం వచ్చేసరికి ధ్రువమండలాలలో వుండే మంచు కరిగి యీగీట్లలా కనబడే కాలువలద్వారా ప్రదేశమంతా నీరు ప్రవహిస్తుం దని; అంటే, ఒక వేళ అంగారకుడిలో వర్షాలు తక్కువనీ, అచ్చటివారు మిక్కిలి తెలివికలవారు కావోలు, అద్భుతమైన కాలువల నిర్మాణం ద్వారా వ్యవసాయం మొదలైనవి జరుపు తున్నారేమో అనీ సిద్ధాంతము. కాని, మరివాక అమెరికను సిద్ధాంతి పై గీట్లు కాలువలు కావని వాదిస్తాడు. ఇతను అనేక సంవత్సరాలనుంచి అనేకవేల నక్షత్రాలను పరిశీలించి వున్నాడు. కాబట్టి యీయన మాట తీసివేయలేము. 'ఈ గీట్లు కాలువలే' అనడానికి ఎన్నికారణాలు వున్నాయో, 'అవి కాలువలు కావు' అనడానికిన్నీ అన్ని ప్రబలమైన కారణాలున్నాయి.

కాని అంగారకగ్రహంలో మనుష్యులు వున్నారా అనే ప్రశ్నకు జబా బేమిటి? ఇక్కడ గాలి అంత బాగా లేకపోయినా, ప్రాణికి అవసరమైనంత గాలి వున్నట్లే తోస్తుంది.

శీతోష్ణసిరి కూడా అంత అనుకూలంగా లేకపోయినా అది ప్రాణినాశనము చేసేటంత తీవ్రంగా లేదనవచ్చును.

ఇంతకూ తేలిక విషయం యేమిటంటే :

మన భూమిమీదతప్ప సూర్యసంబంధమైన నవగ్రహప్రపంచకంలో ఎచ్చటను

జీవరాసులు వున్నట్టు కనబడదు - అని. ఒకవేళ వుంటే శుక్రగ్రహంలోనూ, అంగారకగ్రహంలోను వుండవచ్చును. అప్పటికి శుక్రగ్రహంలోని పరిస్థితులు మనుష్యజాతి నివాసానికి అనుకూలం గావు. అయినప్పటికీ ఈ రెండుగ్రహాలలో బాత్రిగా ప్రాణికోటి లేనేలేదని దృఢంగా చెప్పలేము.

చిరకాలమునుండి బాధించుచున్న మూత్రవ్యాధులకును శగ (గనేరియా) వ్యాధికిని క్రొత్తగా కనిపెట్టబడిన దివ్యోషధము గో నో కి ల్లర్ (రిజిస్టర్డ్)

కృత్రిమములు చూచి మోసపోతుడు. మందును ఖరీదు చేయునప్పుడు ప్యాకెట్టుపై గోనోక్విల్లర్ పేరున్న, 'జోడి' మార్కు సీలునుగమనింపుడు.

ఇంగ్లీషుమందులను దేశీయద్రవ్యములను పుచ్చుకొనినను సులభముకలుగనియెడలను, యింజక్షనులవలనను వాక్సినులవలననుగూడ లాభములేకపోయినయెడలను కష్టపటి ప్రయత్నముగా మా గోనోక్విల్లరునుగూడ పుచ్చుకొని చూడుడు. పెక్కు యెండ్లనుండియున్నను లేక క్రొత్తగా కలిపినను వీరకము శగ సంకటమైనను మరెట్టి మూత్రవ్యాధులైనను స్త్రీలైనను పురుషులైనను గోనోక్విల్లరు తప్పక పుడుర్చును. మూత్రము ఝాఝాగా నడచును. మూత్రముపోవుచున్నపుడు కలుగు మంట తగ్గిపోవును. మూత్రవాళమునందలి వాపుతీసిపోవును. శగవ్యాధి (గోనోకొకసు)వలన మూత్రము లోట్టుగావడుట, మేహకోగమువలన మూత్రద్వారము నుండిపోవు తెలుపు, మూత్రద్వారముయొక్క వాపు, మూత్రద్వారముయొక్క చుట్టువుడు పోకయుక్క వాపు, మూత్రాళయముయొక్క వాపు లేక మూత్ర రిత్తియొక్క వాపు, పరములజబ్బు, మున్నగువ్యాధులన్నియును స్త్రీలకును పురుషులకును గూడ గోనోక్విల్లరువలన కుదురును. షిర్డ్యము (పెమను)పోవుట, మూత్రవ్యాధులు మున్నగునవిగూడ దీనివలన కుదురును. ఖరీదు 50 మూత్రముగల సీసా రు. 3-0-0. కృత్రిమములు చూచి ద్రవమకొందవలదు. మా పుంజుమార్కు గమనింపుడు. పి. పి. చార్జి ప్రత్యేకము.

అడ్రసు:—డాక్టరు డి. యస్. జస్సాని, గిర్గాను వెనుకరోడ్డు, బొంబాయి 4.

Dr. D. N. JASANI, Girgaon Back Road, Bombay, 4.
Madras Agents:—DADHA & Co., 52, Nainiappa Naick St., P. T. Madras

మృత్యు పిక

చేశరాజు వేంకట రమణారావు

“కలదు కొండొకయెడఁ జలుకా! యొకొండు
నరన బాల కిసాల రసాల సాల
మరుగుదె మృగు విందు సాయంత్రమున :
దప్పకుమి!” యంటి; వేనును నొప్పికొంటి.

కమ్మ లేమావిచివురుజొంపమ్ములంట !
నాకు విందంట ! నేడు యానమ్మటంట !
యని య దెంతో హృద్య ముబ్బినది నుంత,
కాని, నీమాయ గానగాలేనిదయ్యె.

కోకిలా! యెచ్చటని లేగొమరు చివురు
మామిడి కలాదె? చెప్ప మమ్మరొ యటంచు
నిన్ను బ్రతిమాలినానొక్కొ? నీవె కోరి
వినునగా దాని కే నొప్పికొనితిగాని...

ఎంత కమ్మదనంపుమో తెంత తిమ్మ
నైన కిసలమ్ము లయ్యారె యంచు నటుల

నంత యూరింపనేల ?— కల్లాడ నేల?—
నా మనమ్ము నొక్కటిగ నానందమువను
ముంచి, తిరుగంగ శోకాన ముంచనేల ?—

అటు కరీష మృషా కషాయముల గురిసి
నా శిరీషమ్ము ద్రోచి; తింతటికి నింతె !

ఎన్నినాల్లాయి డాచికొంటి సుధాన
వంతికా శాంత లాస్య విశ్రాంతికముల
నో! మృషానశ! యే భాగ్యనీమయందు ?

భవుజటాయాని గాంగ భవానిలోని
కమల కమలామలామృతైకములకేని—
కలుగ విట్టి ప్రసన్నతాంకములు పికమ !

—నా ‘ఏలారి’ నుండి.

దొంగతనము

గజపతి రాయవర్గ

[దొంగతనం ఒకవృత్తి, వ్యాపారము-దిలాసా-పారపాటు - కళమాదాసేమా ! ఇన్నివిధాలా వింటున్నాం - చూస్తున్నాం కాని ఇలాంటి దొంగతనం విద్విశ్రంగానే వుంటుంది. విలువైనవస్తువును చేరులారా కోరి ఎక్కువపొందు దొంగ కవకాశమిచ్చే ఉదారు దేవదైవా ఉన్నాడా? చదవండి మరి మీరే అంగీకరిస్తారు. కథాధారము అంతా-ఆర్మబ్లె తెనెట్ వ్రావిన బర్గర్.—]

“ఏమండోయ్ ! ఆపటం ఇంకా అక్కర్లే అలా వుంటే ఇలాంటి సంకోచనము గూల్టోహడా ఎవ్వడో ఓపారి చేసు వాల్లేరు చెల్లి బుర్ర మరాస్తును చేయించుకోవాలంటుంది” అం దానిడ.

వాల్లేరులో పిచ్చాప్పరి వుంది. కృష్ణ కివతలి వారంతా మానసికమరామ్మకు అవసరమైనవార్ని వాల్లేరు లీసుకుబట్టుంటారు కాని అవసర దశపా ఖర్చు తెక్కుబైపోతాయేమో సగం సగం విక్రయాచే ముగ్గురిగా లీడవార్లేని తరచు చదిలేస్తుంటారు. కాన లీడే మీరు వికాఖపట్నం చెల్లి చూడండి కోజా కో పిచ్చివాడైవా మెయిన్ కోడ్లువిడ కానిస్తాడు.

జాలిగా గోడమన్న పటాన్ని చూస్తూ “దీన్ని చూసి భోజనాని తెల్లై కక్కొస్తుందిమాదా” అంది విమలారావు.

భార్య అసహ్యిణి నవ్వుకుంటూ జగన్నాథ రావు పడకకుర్చీలో తాళిగా నీలుక్లాన్న చెక్రూట్ చివర నులిలో నివ్వ చూస్తున్నాడు.

ఆ పటం అంటే ఆయనభార్యకే గాదు సాధారణంగా చూపరుల కెవరికైనా కెగటుగానే వుంటుంది. కాని ఆ పటం చెయ్యిరూపాయలపైన కిమ్మర్తు నేసింది. తనుచై ఇంకా రెండు సంవత్సరాలైనా కాలేదు. అచ్చే, పాతగిరిందని ఎవరైనా అన్నా బహిల్లోపెడితే కనీసం, ఉత్తమదిశ్రంకొబట్టి, రావుగారి రూపపటంకొబట్టి — ఆరువందలైనా చేస్తుంది.

జగన్నాథరావు ఆ పట్నంలోవున్న అమ్మి సంధ్యమా విరాళా లిచ్చి ప్రతీవకారి అనిపించు

కున్నాడు. చక్రకర్తిపటం ఒకటి గ్రంథాలనూసి కొనియిచ్చి తనరాజభక్తిని ప్రకటించుకున్నాడు. ఇతని విరాళాల్లో పదిమంది చదువుకుంటున్నారు. ఇలాంటి వెళ్ళో ఉపకారాలు చేశాడు. ఈ వివరణానికి డబ్బెక్కడిదయ్యా అని మీ రడగవచ్చును. జగన్నాథ రావుశంకి గోదావరినీరు తగిలే భూములపావ్వామి. చనిపోయి ఎక్కడున్నాడోగాని పాపం భూముల వల్లవైతే నేం, వడ్డీ వ్యాపారంవల్లవైతే నేం, కొన్నాళ్లు ఆనరరీ మేజిస్ట్రేటు చేసినప్పడైతేనే ఇద్దరు కొడుకులూ ఉద్యోగం చేసుకోవసరింలే దని పించే ఆస్తి యిచ్చి మరీపోయాడు. అనంతరం ఆయన రెండోకొడుకు బ్రహ్మచారిగానే వుంటూ చిల్లా అంతటి ఓలికనెన మాగ్నెట్ అనిపించుకుని మార్వాడీలు నజరాతీనాశ్లేమివా చిల్లంగిపెట్టేరేమా (కుర్మర్మవల్ల సుమందీ) అన్నట్లు అమగ్యనే ప్రాపకంచేసుకున్న మనోహరానికైనా చెప్పకుండా దానింట్లోనే నీర్లేడు. అప్పుడు జగన్నాథంపు తమ్మనిమరణానికి చాల విచారించి మనోహరాని కొంతభృగి యిచ్చి మిగతాధంతా తన ఆస్తిలో కలుపుకున్నాడు. ఇంతాస్తే తనఉద్యోగం రాబడి కలిపితే ఇక చెప్పాలా?

కాన్నాళ్లనుంచీ ఉన్నపురికే బదిలీ అయి మేజిస్ట్రేటుగిరి చెలాయెస్తూ ఇంకో రెండేళ్లకల్లా రిటైరై పోతాడనగా పాటలు ఇరిన్ని కాక్యరంగా గౌరవించడం తమ విధి అని గమనించారు. అందుకని ఆయన యెత్తూ, ఆయనపాతూ, హుందాకు తగినట్లుగా ఓహంద్రితెలవగ్గదిశ్రం తయారుచేయించాలని చందాలు

చేసుకుని ఎలాగైతేనేం వెలికి వెలికి ఓగొప్పచిత్ర కారుణ్ని రప్పించారు.

చిత్రకారుడు సమృద్ధిమూసే కొన్ని మరతులు పెట్టాడు. చిత్రం పూర్తయ్యాక చాన్ని అభిలభారత చిత్రకళాప్రదర్శనానికి పంపి. రత్నారసే పారులూ, జగన్నాథరావుగారూ చూడ్డం ఆహ్లాదు. ఎంత గొప్ప చిత్రకారుడూ కాకుంటే అలా అంటాడు? అందుకు పారులు సరే అన్నారు.

* * *

విమర్శభామణులూ, పేరొందిన చిత్రకారులూ, కళాప్రియులూ ఆ తా సభేదచిత్రం అని మెచ్చు కోవమేకాదు; ఈ చిత్రంవల్ల జగన్నాథరావుగారికి రీ దేశదేశాల నిండిపోతుందని వ్రాశారు.

ప్రచుర్యం అయ్యాక పటం పురమాయించినవారికి వచ్చిచేరింది. ఈ చిత్రాన్ని సమర్పించడానికిని పారులు ప్రచుర్యం చేసినసభ ఏర్పాటుచేశారు.

పరికరావిభాగం లభ్యతకల్పచే ఆచిత్రం ఫోటో తీసి క్లామీయూన్నారు. పారులు రావుగారియోహాన్ని బట్టి ఒరియాదొడల, నీగ్స్ పెడిమలూ, మిట్టకొసలూ, జపానుమక్కూ, గణపతికడుపుూ ఇవన్నీ తలపుచేసు కుని అసభ్యంగా వుంటుందేమో అని విరగబడి తొడ తొక్కిళ్లతో ఇల్లి తీరా చూస్తే చిత్రం అర్థంలేని కలగావులగం రంగులపులమడంగా కనిపించింది. కాని కొంచెం దూరమండి చూసినవారు ఆశ్చర్యంగా మన జగన్నాథరావుగారే అనుకున్నారు.

అంతకుముందే చిత్రకళ అంటే ఏమిటో తెలి యారు కాబట్టి ఆ చిత్రకారునిచేత వ్రాయించిన ఉప వ్యాసాన్ని చెప్పి పరమానందధరితుడైపోయినట్లు వడిం చాడు.

* * *

ఆ పటం జగన్నాథరావుగారివల్లో తగిలించిన మూడోమాసంనుంచి భార్య విమల పటం చూస్తే దోకొస్తుందనడం ప్రారంభించింది. కాని ఎప్పటికప్పుడు రావుగారు ఆ పటాన్ని విడిచిపెట్టలేనట్లు ఎలాగో సర్దుకుపోయేవాడు - కాని భార్యపోయి ఎన్నాళ్లు అగ గలడు ?

ఉన్న దున్నట్లు చెప్పాలంటే ప్రజలకి, విమలా రావుకూ ఆ పటం అంటే ఎంత వెగటుగా ఉంకో వానికి రెట్టించుకోతగా వుం దాతనికీ. కాని ఆ జానుప్ప నితరులకు కించిత్తూ తెలియకుండా తనలోనే ఆణచి పెట్టుకున్నాడు. కొంపకు నిప్పుపెట్టయినా ఆ పటాన్ని విరగడచేసుకో గలడు. దాన్ని పొగొట్టుకోడానికి ఏ మాత్రం వివేక మున్నవాడూ అంత పెద్దమేడకు చేరు లారా నిప్పు పెట్టుకోడు. కాని ఆ చిత్రం కంటి కెలా దూరం చేసుకోవమా అని రాత్రింబన్ను ఆలోచిస్తుండే వాడు.

* * *

ఆ వేళ కోట్లలో ఒక్కగుమస్తాలూ, సాక్షిలూ, పోలీసులేగాకుండా ముద్దాయికూడా మెబట్టిలు తీర్చుకు విస్త్రుపోయారు.

ఆ మగ్గ పట్నం పరిసరాల్లో చిత్రంగా దొంగలు దోచుకుపోతూవుండడం జరిగింది. వావాఅవ్వు లూ పతి పోలీసుసవిన పెళ్లరు ముద్దాయిగా ఒకడ్ని పట్టి తీక్కులచ్చాడు. ముద్దాయికి దొంగలకూ సంబంధం వుందని ఎఫ్. వి. అనుమానం - దొంగ దొరికానని పారులు తండ్రోపతండాలుగా తీర్పు వివదానికి వచ్చారు.

నేరం ఋజువు కాలేదనీ - సాక్ష్యం చాలదనీ, ముద్దాయి దొంగతనంచేసేంత జరిగివుడుమాడా కాదనీ నిందితుడ్ని విడుదలచేశాడు మేజ్టీరియి. ఒక్క మేజ్టీరియి తప్ప అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. జగన్నాథరావు దొంగని అనవసరంగా అనుమానించి ఆశయానించాం అని అనక ప్రోవేటుచూముకు తీసుకరం నని చెప్పాడు. వాళ్లు మేజ్టీరియిగా రానిందితుని కేస్తూనా బహుమానం చేస్తారేమో అనుకున్నారు.

* * *

వెంకట్రావు మేజ్టీరియిగారికి దూరంగా తలంపు దగ్గర ఒదిసి నిలిచాడు. దొంగ బలంగా వస్తాడటా ఉంటాడనీ, పగలు చూస్తే రాత్రి కలలోకి వచ్చేంత భయంకరంగా ఉంటాడనీ అంటారు కాని వెంకట్రావులో అలాంటి భీతి లేవు. ఆవరణ, ప్రతిభలు లేని సారస్వతోపాసకునిలా బక్కచిక్కి ఉన్నాడు. ఆ

హా! అది చూస్తే మాటికి నుద్దేశి కరువైన మర్యాదస్తులలా ఉన్నాడు.

“ఇవారే వక్కని లోక్కి వచ్చావ్” అన్నాడు నవ్వుకూ మేట్టింటు.

ఆయన అభిప్రాయ మేమిటో తెలుసుకోవాలన్నట్లు వెకలినవ్వుతో “ఓహం” అన్నాడు దొంగ.

దొంగ అని నిర్ధారించుకుని విడిచిపెట్టడంలో మేట్టిలో ఉద్దేశం వెంకట్రావు గ్రహించలేకపోయాడు.

చుక్కూరంగా “దొంగతనం ఏమంత లాభించదీ!” అన్నాడు ఏకాగ్రాసా తల్లి పెట్టుకున్న మేట్టింటు.

వెంకట్రావు లాభపాటిచేరేమే అన్నట్లు నవ్వాడు.

“లాభించేదైవా పాపం పని — సంఘద్రోహం కాదా?”

“దొంగతనం నుంచి చాలా విన్నామకాని ఇలా ఎవరూ అనలేదు. అయినా ఈ పారి దొంగతనం ఉత్తమమైనదే అనుకుంటున్నాను; ఏమంటే దొంగతనం వల్ల గొప్పవారితో చువుతుగా ప్రవర్తించవచ్చు—”.

“ఇదివరకెప్పుడైనా పట్టుబడ్డావా?”

“తరు చెప్పకూ ఆలా జరగలేదు; కాని మీ ఉద్దేశం ఏమిటో తెలుసుకోలేకన్నాను. దయయించి త్వరగా పంపిలే సంతోషిస్తాను. కాలం వాకు చాలా విలువైనది.

జగన్నాథరావు దిగువవ్వుతో కూచోమని సైగ చేశాడు. వెంకట్రావు విముక్తిపొంది అందరిలా స్వతంత్రుడుగా ఉండడంవల్ల నిర్భయంగా వెళ్లి మేట్టింటుకు సమానస్థాయంలో ఆయన కెదురుకున్నమీద కూచున్నాడు.

“నేరం అనిపించని దొంగతనం, అంటే న్యాయ సమ్యకంగా ఇతరుల వస్తువులను తీసుకుపోవడంలో నీ అభిప్రాయం ఏమిటి?” అన్నాడు మేట్టింటు కొంచెం బల్లెరిందికి వారికి.

“అసలు మీ ఉద్దేశం ఏమిటో తెలియడంలే” అన్నాడు, ప్రశ్నార్థకపుట్టి చికిరుడైన వెంకట్రావు.

జగన్నాథరావు తాపీగా, సాఫీగా మాట్లాడుట కారం భించాడు.

“మాబండ్లాలో పెద్ద ఆయిల్ పెయింటింగ్ బహు టుంది. దా న్నెవరైనా దొంగిలించుకుపోతే చావుండు ననిపిస్తుంది. తెలిసిందా?”

“దొంగిలించుకు పోవడం!”

“ఓహం — ఆ చెలగాయివా విరగడైపోవారి. ప్రజలు దా న్నెవరో చోరీచేసుకుపోయా రుకోవారి.”

“నీ అర్థరాత్రి సమయాన్నో మీరే చాటుగా తీసి తగలెట్టుమాడరా?”

“అది మోసం అవుతుంది. మళ్ళి చెప్పినట్లే చేస్తా నమాకో — ప్రజలతో దొంగిలించబడినదని చెప్పడం ఏం సబబుగా వుంటుంది? వాస్తవంగా దొంగిలించబడాలనే నీతో చెప్పడం.”

“ఎరే ఏమిస్తాను?” అన్నాడు వర్తకసరళిని వెంకట్రావు.

“కచ్చివ్వాలా?”

“ఓహం — దా న్నెత్తుకుపోవడానిగాను ఏం బహుమతి చేస్తాను?”

అంతభీదపడటం ఎత్తుకుపోయ్యుంటుంటే వేరే ఇందుకు పారితోషికం యివ్వాలన్న అని మేట్టింటు అంతరంగికంగా దాచే విశారితనం వెల్లడించుకున్నాడు. వేయిరూపాయలపట్లం దొంగిలించుకుపోవానికి అవకాశం యిస్తుంటే ఇంకా బహుమానం ఇవ్వాలిట. ఏకలక్ష్మిలోనో అమృతంంటే చచ్చుగా ఎనిమిదివందలైనా తెస్తుంది. దీని కొంకా చేరమా? ఆపటాన్ని ప్రజలుతా విరగబడి మాకాదు పరితలలాంటి చిత్రం ఇంతవరకు తయారుకాలేదని భ్రామించాయి అంటూ చిత్రప్రాకృత్యాన్ని సరించి వివరాలతో మేట్టింటు ఓ ఉపన్యాసం ఇచ్చాడు.

“నిజంగా మీరు చెప్పేంత గొప్పదే ఆయితే దాన్ని బొట్టుకునే ప్రయత్నం ఎందుకు?”

“అదేనోయే లాటూ — ఘట్టికమ్మ. ఆ పట్లం అంటే వాకు పడతాడనా. ఇక మా అవిదేశం

చెప్పనక్కర్లేదు. ఆఖర్లు మాట్లెయి-నాళ్లు మాట్లాడాలసహ్యమే. ప్రజలంతి ప్రమాదపడి తెచ్చినవాన్ని చేతులారా కార్చివేయడం నా కేం యిష్టంలేదు. అందుకే ఆ పటాన్నే బహుమతి అనుకుని తీసుకు పొమ్మంటున్నాను."

"పెద్దర్ని కాదనడం నా కిష్టంలేదు. మీ మాట ప్రకారం ఈమూలంబహాయం చేయగలగాలా ననుకోండి. అదేం వెండి బంగారం కాదాదా కరగించుకుని అయ్యుకోడానికి. అదిగాక మీమాటలవల్ల ఆ పటం అంద రెగినవల్ల తెలుస్తుంది; పోనీ అయ్యుకుందా మన్నా ఇవో అద్దం వుండే!"

"అసందర్భం! నీవు తెలిస్తే ఎవరిచేతనైనా పంపి ఫోనిక్ లో అమ్మించగలవు. విదేశాల్లో ఇలాంటిది గులభంగా అమ్ముకుపోతవి. అప్పుడు మాకుకో నీ అవ్వవ్వం. రట్టిం పిచ్చైనా కొంటా రక్కడ. ఓ ఏడాదిపాటు ఎక్కడైనా దాది వుంచి తర్వాత ఆ పని చేయి."

సెంకట్రావు అంగీకారమాచకంగా తలూపి మేజామీద తలూ కొట్టిపట్టు శ్రేణ్ణాడిస్తూ పాతాక్షగా "పతే ఏంకేయను మరి - మీ రింతగా చెప్తుంటే చేయ ననడం తానుండదు. కాబట్టి పట్టుకుపోతారెండి" అన్నాడు మహాబారిగా.

"మేట్టీటు సంతోషాన్ని అగ్రురనీ కష్టంగా అవుతుంటూ "ఎవ్వకు! రాత్రి!!" అన్నాడు.

"అచ్చే! కుదరు. ఇవాళరాత్రి నాకు చేత పని వుంది."

"పోనీ కేపురాత్రి?—".

"కేపు కుదరదు. కేపటికి కార్యక్రమం నిర్ణయించుకున్నాం".

"అలాయిలే నీ కింక తీరికవుండే చెప్పకు?"

"మీ కిది తేలికగా కనిపిస్తున్నట్లుంది. — నిల్లండి రాత్రికైతే మీ కోపని చేపిపెట్టగలను."

"హింగారం వెల్లి మా అదిన్నీ తీసుకొద్దామను కంటున్నానే! పండుగకూడానే!!"

"పండుగలేనేం? పోనీ మర్నాడు రమ్మంటారా? ఆవేళ తప్పితే మల్లా నాకు పని వుంది".

"సతతే — నీకు వీలవడవ్వచ్చు జీంచేస్తాను!— మరి బంగ్లాప్లాను యివ్వవా?— నీకు గులువుగా..."

"మీ మేడప్లానే నాకు తెలియ దమకుంటాన్నారా! నేనేం కొత్తగా వివోదానికి దిగిపాడ్చి కాను - నా వ్యాపారంనంగతి మీ కొట్టే తెలియనట్లుంది".

పటం దొంగిలించుకుపోడానికి సెంకట్రావు మూచ నలను పరిశీలిస్తూ, అతన్నీ మెచ్చుకుంటూ సంతోషంగా తలూపాడు మేట్టీటు.

* * *

జగన్నాథరావు పండుగలని ఆవార నాగార్లంద రహా మామూల్నిపెలవు యిచ్చాడు. ఆవాళ్ళే ఏదో మిద పెట్టి రెండుకోలాటా స్వంగాకర్తున్నావని పుట్టింట నున్న కార్యకు బాబూ వ్రాశాడు.

రాత్రి భోజనానంతరం ఒంటరిగా చుట్ట కాల్పు కుంటూ నిశ్శబ్దంగా ఆ పటాన్ని చూస్తూ మామన్నాడు.

కార్యక్రమం అంతా సవ్యంగానే జరుగుతుం దను కున్నాడు. కాదూ? మరి — ప్రజలు నిజంగా పటా న్నెవరో దొంగిలించారని నమ్మితీరతారు. బంగ్లాలో స్వేచ్ఛగా తిరగమని దొంగకు అవకాశమియడం మేట్టీటు కిష్టంలేదు. కార్యక్రమం ఎలా కొనసాగిందో స్వయంగా చూడాలనుకున్నాడు. కాని మల్లీ దొంగ కింతవీరివ్వడంవల్ల ఏం అనర్థమొస్తుందోఅని శంకించాడు. పటం పొతుందనేఅనందం అసంకోచాన్ని తరిమివేసింది. అదిగాక దొంగ చిల్లరమల్లరవాదూ కాదు. చాల నమ్మ కంగా ప్రవర్తించాడు.

ఇన్ని ఆలోచనలలో ఆపటం చూస్తుంటే తలుపు కొచ్చే అసహ్యం అది పోగోట్టుకోగల్గుతున్నావనే సంతోషంతో మాడుమైపోయినది. పటాన్ని పోగోట్టు కోడానికి అతడు ఇంటికి నివృప్తెట్టుకోడానికైనా సం సిద్ధుడేకాని తీరా నివృంటిస్తే ఏమైరింజనో వచ్చి ఆర్పే టుండేమా! మూర్ఖపుప్రజలు పటాన్నే నా కాపాడాలని వా న్నెక్కడ తిగులదమందాచేస్తారా! ఇన్ని వ్యయ ప్రయాసలకు లోనవక్కర్లేకుండా దొంగిలించుకు

పోతున్నాడు వెంకట్రావు. అతడు దీన్ని తునుపోలే ప్రజలు ఇది ఆవశ్యం దొంగిలించబడిందని విశ్వసించారు.

విరగజైపోతావులే అని జగన్నాథరావు పటం చూశాడు. విలవిల్లాడి పైడిపూత చట్రంమీదికి దృష్టి పోయింది. ఈ వెండిచట్రంకూడా ఎత్తుకుపోతాడేమో! అన్న అలాంటి దొంగ కాదని తన్నుత నోదార్పు కున్నాడు.

వెంకట్రావుతో నిర్ణయించుకున్న ప్రకారం గడియలు తీసి, దీపాలు ఆగ్ని నమ్మడిగా పడకగదిలో ప్రవేశించాడతడు. మంచంఅయితే ఎక్కడుకాని నిద్రచాదు. అపలు నిద్రపోడంతా తీసి దుడదరు. నిద్రపోవాలనే ఆకా లేదు. జరుగబోయేదంతా తెలుసుకోవాలనే చెవులు రిక్కించుకు పకకున్నాడు.

అర్ధరాత్రిని, అంటే సరిగ్గా వెంకట్రావు వస్తా నన్ను ఘడియకు ఏదో అలుకుదైవం భావించుకున్నాడు. వెంకట్రావు ఆదితప్పనివాడు, సరిగ్గా చెప్పినటువంటి వచ్చేవనుకుని సంతోషించాడు. నిదానికి దొంగకూడా సరిగ్గా అప్పుడే వచ్చాడు.

మేష్ట్రీలు చేతనై నంతసేపూ ఓపిక పెట్టి ఏమి జరిగిందో చూతామనే కుతూహలాన్నిక ఆవుకోలేక నమ్మడిగా లేచి చెట్టుతోర్రలోంచి దొంగమానె వద్రంగిపట్టలా కిటికీలోంచి చూశాడు. పూలమొక్కల

కావల ఇద్దరు నల్లగా కనిపించారు. ఇద్దరూ ఏదో మోసుకుపోతున్నట్లు కనిపించింది. ఇకకేం పటం వలికిపోకుండా పట్టుకుపోతున్నారని వాళ్ళిద్దర్నీ చూపుకండినంతసేపూ ముచ్చటగా చూశాడు.

* * *

తెల్లవారింది. వంటవాడు లేస్తాడనిగా— నాగర్లు వాళ్ళు వస్తారు. పటం పోయినట్లు వాళ్ళు తెలుసుకున్నాకనే వెళ్లి తన కేమీ తెలియనట్లు నటించాలనుకున్నాడు జగన్నాథరావు. కాని ఒకవారి వాళ్ళ కన్నా ముందే చూస్తే ఎలా వుంటుందో?

గలగలా కిందికి దిగి వెళ్లి బోగవెదిల్లా కవతల చేరిచివున్న దేవిటా అని చూశాడు.

“దీని ఉపయోగం నా కేవలీ లేదని నిశ్చయపెట్టి నందుకు క్షమించాలి” అని తెల్లటి అక్షరాలు కని పించాయి. పరికించి చూచాడు. ఇంకేమంది - పోతుం దని సంబరంపడిన పటం — ఒక్కచట్రంమాత్రమే పట్టుకుపోయాడు దొంగ! — ఎంత నమ్మకద్రోహం!

ఆ చిడిముడిపాటులో ఇల్లంతా తిరిగేశాడు. ప్లవరువేసులూ, అద్దం, గుచ్చెనూ, టాయిలెట్ లేటి లుమీదనీ, వంటింట్లోని ఒక్కచెందిసామానైనా కని పించక జరిగినమోసానికి చెర్రెత్తిపోయింది జగన్నాథ రావుకి.

చకోరికా ప్రలాపము

పాకల వేంటు నూర్యనారాయణ

౧

ఉ. “అరజన్మీప్రియప్రవిమలాధికశారదపూర్ణిమాసుధా
సారకృతావగాహములు శాశ్వతలభ్యములే యటంచు వే
మారు దలంచి భీకరతమఃపటలావృతి విస్మరించి త
ద్యూరితుమారభానులవభుక్తికిసైతము నోచనైతిగా ?

౨

చ. దిన మొకవత్సరంబుగదిం గమియించును; తావకీన పా
వనచరణద్వయస్మరణబంధిత మీ హృదయమ్ము రాజ ! త్వ
ద్వినుతకృపానముద్రమున వెల్వడి యొక్క తరంగమేని గ్ర
క్కున నిను గొల్చుదాసికడకుం బ్రవహింప దిదేమి కర్మమో ?

౩

చ. నిరతము నిజ స్మరించుచు ననిర్వచనీయదురంతదుర్వ్యథా
భరవివశాంగినై హృదయవాసమునక లిఖించుచుందు నీ
సురుచిరమండలాకృతి విశుద్ధమహాన్నతభావతూలిక ;
స్థిరముగ నీయభాగ్యవయి జిందవె శీతలవీక్షణాంశువుల్ !

౪

ఉ. పూచిన తెల్లుపూత లవి పూచినయట్టుల నుండె ; బ్రేమమై
జాచుకరంబు లల్ల దిగజారగలే ; తిసుమంత నీ సుధా
వీచిక లాహరించుటల వేడుక దీరదు; దేహ మంతయు
లోచనమై కనుంగొను విలోకనకేనియు జాలినొందవో !”

నాటకకళ : నేటి మన నాటకములు

రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

[నాటకములో గవనిన దీనింబడు (గవని) అని-ర లేది అప్రమంధచాటకకళా పరిశ్రమచేయు బరిగినది. దానికి విఖ్యాతి విద్వాంసులైన శ్రీమం రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మగారు అధ్యక్షత వహించినారు. ఈ క్రింద ప్రకటితమయినది వారి అధ్యక్షోపన్యాసము సందర్భ ప్రధానభాగము.—భా. సం.]

ఒకటిరెండుకప్పు ఇప్పుటిరూపకములు సామాన్యముగా రెండుతరగతులకు చేరును. శీత్రములయినది కొన్ని, శేలికయైనది కొన్ని. రెంటియందును వాకను రాగము కృశించినది. శీత్రజాతిని కామము, శ్రోధము, మర్పరము, హింస, శోకము మొదలగు కష్టభావములను తెగఁజెంచి సభ్యుల కుద్రేకపు మత్తెక్కించి భావజ్వరమును గలుగజేయును. సభాకంఠమును తెంచుకొన్న సామాన్య నటులచేతి కిట్టిది లభించెనా వారు హామసుడులు, పిడి కిళ్లపీనుకులు, వడకు, గడ్డపవ్వరము మొదలగు వెగటు నటనలను విరివితీసి ప్రయోగించి సభ్యులహృదయ సౌకుమార్యమును సదమదము చేయుదురు. మత్తుకు లోగి తత్కాలమునకు తృప్తిపడుట ఎట్టిసంస్కారులైనను మనుష్యులకు స్వాభావికమైన యింద్రియధర్మము. మద్యము వాసనచూచినను ప్రాయశ్చిత్తము చేసికోవలె నని నమ్మి యాచరించు పవిత్రమైదికునిగూడ బలవం తయుగానో, మోసముగానో ఒక గంటకు కల్లు పోసి, “లాహిరీ గంజాహిరీ” పాడించి కైతక్కిలాడింప వచ్చును. ఇట్లే నాలుగైదుమారులు చేసినచో ఇదే బ్రహ్మానంద మనుకొనునంత లోతుకు వానిని దింప వచ్చును. కొన్ని తండ్రికనుకములలో కల్లు సారాయాలకు ఆవధూత పద్ధతులలో ఆడియనకును ఇట్టి పద్ధి తయే యేర్పడియుండుట మన మెఱుంగదుము. ఉద్రే కపులరిమి యిట్టిది గావుననే దానియొత్తిడిగల యాపకముల జరిగినపుడు, అంతకంటె పెక్కువగా జూచి నవ్వడు, విశేషులగు సహృదయులు గూడ సతోహించు

చున్నామను భ్రాంతికి లోనగుదురు. క్రమముగా ఇదే యుత్తమ నాటకకళ యనుకొందురు!

ఇట్టి నాటకముల నాట్యముల ప్రభావము ఇటీవల కొంత తగ్గుచూచిన లున్నది. వాకేమా ఇది సంతోష విషయమే. కాని అట్లుచటకు కారణము ఈపద్ధతిలోని లోపముల వెలుగుటకాదు; మఱి మనకు గలిగిన చేజా రేమని తలచుచున్నాను. మనుష్యుల యోగ్యతకు తగినట్లు తాటికల్లు మొదలు తాచుతాము విషమువఱకు నేరుచేరు ద్విగ్రహమాదకద్రువు లున్నట్లు నాటకములలో వివాదవివాద ఉద్రేకమును హెచ్చించుచు బోవుటకు సాధనములులేవు. ఒక మాదకద్రవ్యము రుచియూచి అల చాటుచుది వేసినవానికి దానిహితేదను హెచ్చు చేసికొని వేలుద్రవ్యమును మార్చికొని ప్రయోగించి శ్రోత్రమత్తు గల్గించి ఆశ్చర్యపరచుచును. కాని రంగ స్థలమున నట్లుచేయు నవకాళము చాలదు. నిన్నటి మాటలే నిన్నటిమాటలే నేడును. అల్పస్వల్పపు మార్పులతో ఆశ్చర్యము. కొన్ని తెగఁజెంపు మార్పులు చేయుసా హసమున్ను ఇంకను సంఘమువారో సర్కారువారో అడ్డువచ్చుచున్నారు. పురుషుడు స్త్రీచేమచువేసి చేయు విలాసవిశ్వాస విధ్రుమములతో తృప్తిచాలవని తెలిసికొని స్త్రీలనే రంగము రచ్చు కీడ్చితిమి. కాని యిప్పుడు దాని యంతరి మోజాను మందగించినది. నాయకుడు నిజమైన పురుషుడు నాయక నిజముగా స్త్రీ యైనమాత్రముతో తృప్తిపడు కాలము పోయినది. నటుల సభ్యుల కామా ద్రేకము ఇంకపోకుండ నాయక నాయకుల శృంగారపు చక్కండములను నవనవోల్లాసముగా పెంచి రచిం

చుటకును నటించుటకును చూచి యవధివిందుటకును తయారైన మనుష్యులున్నారు కాని, సుఖమందు పెద్దలైనవారి కింకను కొంతబుద్ధి యున్నది; సర్కారువారి కింకను నీతియందు కొంతమగ్గు మున్నది. కావున అట్లు చేయుటకు వీలులేకున్నది. స్వాతంత్ర్యము నవధి విందువారును మన కిప్పటి కన్ని వధిలకును అదర్శభూతులును అను పాశ్చాత్యుల సంస్కృతిలో ఇట్టి ఉద్దేశ మనకు ప్రాధాన్య మెక్కువ. కాబట్టివారు తమకీతిల మందును కళలయందును ఉద్దేశము పరమావధికి దాకు నవకు కుట్టి యూచినారు. దీనిఫలముగా హిట్లరులు మసోలీనిలును అవతరించి యూరపుదేశపు నీతి సర్వములను నయవాల్యులను ఏకాపాశనముచేయ సంకల్పించి ఎక్కడచూచినను రహస్యదేశభేరిని వాయించుచున్నారు. ఇటీవల వారిలో తీవ్రవివేకాలు లభింపకు నున్నవ్యక్తివిధి దోలయందలి యాభావ శృంఖలను ఇట్లు తుడిచాక మితిమీరి త్రోసి యూదులలో నుభుము నిజముగా లేదనటయేగాక అపాయము లేకున్న యను తత్వము పలువిధములుగా అవధివమునకు వచ్చినది. అస్వచ్ఛంబునును నిరోధించుటకై వారు ప్రబలప్రయత్నముచేయ మొదలిడినారు. మనలో సమగ్రులు ఇంకను అజవాబ్దారీని గుర్తింపవలసి యున్నది. చెప్పవచ్చిన దేమనగా మనలో తీవ్రభావములను ప్రదీపించు లేరనునకు దీనినకళలు - ముఖ్యముగా నాటకములు - మత్తుమోతాదు హెచ్చించు మార్గములు లేక వెనుకబడుచున్నవి కాని తమది తవ్వదారియని తెలిసికొనికాదు. ఇప్పుడట్టి నాటకములు రచించువారును అభినయించువారును అరుదుగ నున్నారు. దీని నొక నవ్యముక్రంది పరిగణింపబడిలే దనియు మీరుమిక్కిలి ధన్యవాదము చేయవలసిన విషయ మనియు తెప్పితిని.

కాని యీ యుద్దేశ కోలాహలములలో రస ప్రధానమైన రచనకు ప్రయత్నించు కవులుగాని అంత కన్న దానినభినయింప సాహసించునటులుగాని చూచు సుల్యాహమగలసభ్యులుగాని సామాన్యముగా కానరాక పోవుచున్నారనట మన మిప్పుడు చింతింపవలసిన విషయము. ఇక ప్రాచీనమహాకవుల కాకుంకల మృచ్చకటికాది రూపకరసముటికల దిక్కు విచారించువా లేరను?

ఇప్పటి నటులలో అట్టివి కలవనియైన నెఱిగినవారు పెక్కుమంది యుండలేరేమో! చదువరులను నేటి సభ్యులలో ఎవరో కొందఱు మూలములతో తర్జుమానో పఠించినవారు గలరుకాని వాని నభినయించి, చూచి యానందించుభాగ్యము గలవారు పలువురు లేరు. మూడు ఇరువదేండ్లకుముందు కర్ణాటక రంగస్థలములందు రత్నావళి, కాకుంకలము, మృచ్చకటిక, ఉత్తరరామచరితము, మొదలగువానిని ధారాళముగా నభినయించుచుండిరి. వానియందలి ప్రధానపాత్రముల నభినయించుటయందు దారిలేరని నటు లుండిరి. నేడు అవియును కానరావు; వారును అంతరించివారు. తుదకు కాలేజీలలోను ముక్కలోను విద్యార్థులకై విద్యార్థులభివయించుచుండిన మేక్స్ పీయరు మొదలగు పాశ్చాత్యకవుల తీవ్రవాదకములుగూడ నేడు గోచరింపవు. తెలుగురంగము ఇంతకంటె మేలుగా నున్నదను నూచనలు కానము. ఇప్పటి విమర్శకులు పై నాటకములలో అపావశ్యకములగు చాదస్తము లన్న రమకారణముచేత వానిని తిరస్కరించుచున్నారు. చాదస్తములు వానిలో కలవు నిజమే. కాని అంతటితోనే వానిస్వరూప మంతయు ముగిసెనా? ప్రతాపరుద్రీయమును చదువ మొదలుపెట్టి దాని నాందీ పద్యమందలి 'టకటొంకుటాటొటు'లకు వెగటుపడవచ్చునుగాని దానిచే అనాటకమే అభినయమునకు తరముగాదనువారి రక్షిత యొందుకు తరమైనది? తత్వము విచారించితిమేని చాదస్తముల యంతర్ముఖ నాటి లోతుకు దిగి చూడగల్గుటయే ఉత్తమ సంస్కారమునకు గుర్తు. అట్లుచేయలేనిది వట్టి ప్రేమాళు.

మఱియు ఇట్టి చాదస్తములు ఎప్పుడు ఎందు లేవు? మనకీతిలములో మఱియెలలో కళలలో ఎందుగాని నియమ మనుదాని నేర్పజేచితిమేని అది చాదస్తము క్రిందికి దిగకూడదు. ఏదో యొకవిధమును నియమము లేని బ్రదుకు గడపుటకు మనుష్యుల కప్పుడును సాధ్యముకాదుగదా. కనుక ఇప్పటిరూపకములు తల్లి నయన్ని విషయముల వలనే ప్రాతచాదస్తములను కొన్నిటిని వదిలి యుండవచ్చునుగాని క్రొత్తవి కట్టుకొనక యుండజాలవు. కాలైక్యము, వస్త్రైక్యము, దేవైక్యము, పాత్రపోషణము మొదలగు 'షేక్స్పిర్' ఆధునిక నాటక

కర్త రెక్కో చాదస్తములను గట్టుకొన్నాడు. ప్రతిభా
జలముగలచోటగూడ ఇట్టి చిల్లరవిషయములకు చెవి
యొగ్గు: రసకులలక్షణము గాదు.

ఇక ఇప్పుడెక్కువ వ్యాప్తికి వచ్చుచున్న రెండవ
తరగతి రూపకములు సామాజికములనవలసినవి. వీనిలో
రసముమాట యట్లుండగా భావశ్రీవతకుగూడ తగి
నంతి అవకాశములేదు. వీనిపరాయణము మన విశ్వజీవిత
మును అనుకరించి అచ్చుకొట్టుట. వీనిని చూచినప్పుడు
చదివినపుడు మనకు గలుగు అనుభవము, ఇరుగింటికో
పొరుగింటికో పోయి గంటప్రాద్దు లోకాభిరామాయణ
ముగా మాటలాడి కాలక్షేపముచేసి వచ్చినప్పటి
యనుభవముకంటె ఎక్కువ క్షీరమును గాదు, ఎక్కువ
విశాలమును గాదు. సమకాలీన సంఘముందలి వేషభాషా
దులను వేళాళోగము చేయుటను తాచి మనకు కొంత
వివేచముగలిగి యుల్లాసపడుదుముగాని అంతకుమించిన
వల లేదు వీనికి. వీనిరచనలలోనెల్ల ప్రాయశముగా
గ్రంథకర్తలకు స్వచ్ఛందవృత్తియందుగల సమ్యక్మే
లిజగురైయైయుండి, ఏయుదారాదర్శమునకు గాని
ఉదాత్త భావమునకుగాని ప్రాముఖ్యము లేకపోటలేర
ఇందలి యేయనుభవమునకును సమర్థులేరు. వివేచము
నకు తీవ్రతనుగల విలువ వెలుగకపోలేదుగాని నాట
కములవంటి మహాసంస్థల కీయలోద్దేశము చాలదని
నాయభిప్రాయము. దీనికై యంతకాలమును ద్రవ్య
మును కర్చుపెట్టుట వ్యర్థముకాదా యనిపించును.
ఈమాత్రపు వివేచము అరగంట పట్టాడినను గలుగును.

కావుననే యిప్పటి వాఠకములందు సామాన్యముగా
మనకు గల యుదాసీనము, సినిమాలవ్యాప్తిచే నాటక
ములను వ్యాప్తి తగినదని కొందఱ యభిప్రాయము. ఒక
వేళ కొంతవఱ కది నిజమైనను సంఘమునకు ప్రత్యేక
ముగా కలిగిన కష్టమేమో నా కర్థముకాలేదు. నాట
కపు కంటెసిలు చేయుచున్న పనినే సినిమాకంటెసిలును
చేయుచున్నది. ఇన్నాళ్లును సంక్షుభితముగ రంగస్థల
విప్లవ పెద్దదైనది; ఇక్కడ ఆడుచుండిన ఆడగల
నటులే అక్కడను ఆడెదరు; ఇక్కడి కవులే అక్క
డను; ఇన్నాళ్లకంటె ఇరువురును ఎక్కువతరములు
గడించుచున్నారు. ఇట్లు చిన్నరంగములను పెద్దదిగా

చేయుట, కవుల నటుల తీతములు హెచ్చించుట,
నేమలంకారపరికరము లన్నియు ఎక్కువ సహజమై
యుండునట్లు సమకట్టుట ఇత్యాదులకై ఎక్కువ కర్చు
పెట్టి ఆపెట్టుబడికి తగినట్లుగా ఎక్కువ లాభమును
సంపాదించుటలేదన్న మనవాటకముల విషయమున
సినిమాలు చేసినతప్పేమియు నాకు దోపలేదు.
ఇన్నాళ్లును నాటకము లాడుచుండిన మనమే
నేడు సినిమా లకు తోరబడి నామే కాని
క్రొత్తవా రెవరును వచ్చి చెటువలేదు. ఇట్లుంటచే
నాటకకళావిషయమై మన కుండిన దృష్టి యేమియు
మార్చుపొందలేదు. కావున ఇది ఇల్లు విడిచి సంతకు వచ్చి
నట్టాయోనేకాని అసలు స్వరూప ముట్టేయున్నది. నాట
కాలకంటెసిలవారి కీసర్వధిలో లాభము కృశించుచుండు
పెద్దసాహిత్యకర్తలతో పోటీకి నిలిచి కష్టపడిన చిన్న
లేవోరులకంటె మనము ఎక్కువ కనికరపడవలసినపని
లేదు. పక్షి ప్రయోజనమును లేదు. నాటకములదృష్టి
సినిమాలదృష్టికన్న భిన్నముగవలసి రెంటికిని స్పర్థ
లేవదు. ఆ పోటాపోటీలో ఎక్కువమనుషులములు
గల సినిమాలు అవి తక్కువగల నాటకములనడచిచే
యుట స్వాభావికమైన మార్త్యవ్యాధియను.

దృష్టిభేద మనగా పెట్టిదికి ఈ యుద్దేశములను
చాకవివేచములను వదలి రసమందు దృష్టినిలుపుట.
కోధితములై పరిత్రములైన భావములే రసములని
వ్ధులముగా శిష్టరచ్చునా. రసమును సాధించుటకు పై
యుద్దేశవివేచములు కొంత పనికివచ్చునుగాని వానిని
ఆ మట్టు విఱచియరాదు. కోపము వచ్చినప్పుడు బామ
ముడి చేకొని కొట్టెదనని తెదరించువఱకును రసమునకు
చోటున్నది ఆమెరను చాటి బామలు దిట్టి చేయె
కాలో విజంగవట్టినే కొట్టినప్పుడు రసమునకు అస
వ్యాముగలిగి అంతభావాన మునును. పూవులతో పూజలు
పాటలతో ప్రార్థనలు జరుగుచుండువరకు భక్తిరసము
భోగ్యముగా నుండునుగాని భక్తులు సేవమెత్తి చిత్తలి
యట లాడ మొదలుపెట్టి స్త్రీ పురుషభేదములేని
యదైవతమునకు దిగిరిని రసేవ లాచోట నుండక చల్లగ
జారవలసినదే. ప్రతిభావమునకును కొద్దిగనో గొప్పగనో
ఇట్టి నాయ్య మనుకర్తించును; రసాపాసకులు పైని వివ

నీరములకు పహజములైనను వడలుకోరలినట్లే రస
 మ్మృత్తి కక్కరలేని వేడుభావము రంగవర్యములకు
 అభివయములునూచే ప్యాభావములుగా వన్నును
 త్యజించవలసియొందును. రసవ్యుల కాంతరము మురిం
 చుటకు అపవిత్రాని పర్ణకాలయోగిని చాంఠుగాని
 ప్రక్కలోని పల్లెరుగాయుల పాములు శేక్లును అనా
 వశ్యతములు. ఇట్టి యపాంతరవిషయములను పెంచుట
 యందే ఇప్పటి నీహలకు ముఖ్యమైన తాత్పర్యమున్న
 టి. ఇంచుమించు మనము వానిని చూడకోర్తుటయొ
 డిది. నిమిషం కంటే పాఠ్యమునూచే. పదార్థము లన్ని
 వోటికీ ఒకమాటపోయి అది బొమ్మరైతివో వారికి
 చాంఠు. తక్కినవనియంతయు ఆ బొమ్మరయ్యుట్టి
 పంది పెట్టుటయే. రంగవర్ణము వారోక్లుగాక ఆవర్య
 ము లన్నియు అభివయించువోటికీ ప్రతిహారీయు
 తెచ్చుకోవలయును. ఇట్లునుటచే పరికరములను పెంచు
 కొనట నీహలవారికి పాఠ్యము; పహజము.
 రంగవర్ణము వారి కది యపార్థ్యము గావున వానినై
 వాడు క్షుణ్ణిమూర్ఖములకు దిగక విధిలేదు. ఇదిగాక నీ
 హలలో ఉత్తరేక్షమనమకు విశేషమునకును గాకాని
 నూలాభివయములకు పోటోతీయకయ్యుకోకాని రసమృ
 త్తికి తీరమున మాక్కుమాక్కుతరార్థివయమున తీరుట
 పాఠ్యముకాదు. కనుకనే మాక్కుభావములను చూప
 వలినవచ్చును బొమ్మను 'సూర్యునివో' పెద్దచేసి చూ
 పించుట నీహలకు విధియైనది. కాబట్టి గ్రామసోను
 పరిగీతమును నీహ యభివయమును ఇంచుమించు ఒక
 తరగతిని. మఱియు పోటోతీయు యంత్రము లెంత
 కాకామగలవైనను సాక్షాత్తుగా అభివయమును చూచి
 వంతెక్కి వరంపరగా చూచినవచ్చును కలగదు; అభి
 శేక యెంత సమర్థుడైనను మనము చూచునది వానివీ
 యే కావున మన ముపధినియనడియు రసచ్యాయయే
 కాని రసముకాదు. ఇంతేకాక నిన్నటియభివయము
 చాలబడికాని గానశేషుకాని వో'దినవో నేను వానిని
 చూర్చుకొని చేర్చుకొని పవరించునమలము రంగము
 వారిగలదు కావున లేదామకవకాశము తక్కువ.
 నిమిషంలోనిది ఒకటి కావ్యకముడ్ర; వాని మార్పు
 వలెన్న ఒక్కలు మరల కన్పింపజేసినది. కాబట్టి

మాన్య పామావ్యయగా పాఠ్యముకాదు. కనుకనే ఒక
 వాటకమును చూచినవచ్చు చూడలు ఒక నిమిషములము
 యాయట మత్సరా మందిదు. ఇట్లునుటచే రసోపాసన
 చేయు విషయమున వాటకములలో నీహలు పోటి
 నిలవజాలవు.

ఇట్లే వ్యాప్తియందును ద్రవ్యార్థవయవందును
 నీహలలో పోటికి వాటకముల కంపెనీలు తోకలేవు.
 బొమ్మలకలె మనుష్యులకునూచే ప్రాణములలో అన్యు
 గాట్టి ఇచ్చవచ్చినవోటికి బహులలో పంది పందిపెట్టు
 నమలములను ఇప్పటి కింకను ఏదేకత్తె చైతానిమును
 కనిపెట్టలేదు. ఇంతలో కనిపెట్టుచురను మూచలు
 కేవు. కనుక యాయవా మ్మవోటికి నిమిషాలు పోగిరి
 వంత సులభముగా రంగవర్ణములు పోలేవు ఇది యెన్న
 వోటికీ వాడు చాలవంత కాలవయించును. కాబట్టి
 నీహలంత వాటకములు అర్థింపలేవు.

అందుచే ఈ కంటిని పోటాపోటి పెట్టుకొనుట
 యే పారకాటు. మఱి ద్రవ్యార్థవలెనవచ్చును రంగవర్ణ
 ములు చేరినాక్రయంది బ్రతుకలయము? నిమాయక్కు
 లతో పోయికొని చూచినవచ్చును రంగవర్ణము తమ
 యాచాయము తక్కువయనించుచుగాని ఆచాయమే
 లేనిట్టిది వాటకములు - అనగా రసప్రధానములు -
 ఎప్పటికీ రానేరవు. రక్షణములు కొందలైనను ఎప్పుడును
 ఉండురుగావున రసోపా సమలను నటులకును కవులకును
 తీరితమం దుపవాసము చేయవలసినయొక్కర యెప్పుడును
 ఉంచవని వానిమృత. ఇక తమకన్న ఎక్కువగలము
 గవించువారిని చూచి తాము చీకటముని ప్రస్తువాని ప్రాణ
 మతోన్నమును తెచ్చుచియుండెను.

"ఉపద్యుపది వశ్యుడై పర్యవేక వర్తిచితి
 ఆధోఽగ్రః పశ్యతి కన్య మసాహ నోపచియితే"

అను పెద్దల వానినీ పర్యవశ్యమైనది. ఇట్టివారి
 వలన తమకుగాని పరులకుగాని ప్రయోజనము గలు
 గదు. మఱియు నీహలు రాకమునుభవించిన నటులము
 వాటక కర్తలును ముదేరులై యుండిరేము? నే నెవని
 వంతవరకు వారందము మర్యాదగా ఏవో అపాద్య
 మని కాంక్షింపము చేయుచుండవారే; మఱియు వారె

మరుగాని ప్రామాణికము చేయవలసిన స్థితిని వచ్చి యుండలేదు. ఏవృత్తి యందైనను చేతనైనంతలోకుకు దిగి సాధింపవలయునని యప్యరాయణము నుంచుకొన్న వారికి క్రద్ధావంతులకు ద్రవ్యాక ప్రధానముగా నుండ గూడదు. ఆలోతురుదిగవ్వవారికి ధవాళ క్రమముగా మండగించునుగూడ. శాశిక వైదిక వృత్తులందు విజ్ఞాన భాగములందు కళలయందు గొప్పస్థితులను సాధించిన మహాపురుషు లందఱు నాటికి నేటికి తపటిని ఇట్లు ద్రవ్యకలమును గొనుగా జూచినవారే.

కాని సామాన్య జనులంత గొప్పరాయణము త్యాగముద్దయు గలుగువా? వారికి ధనముమీది యాశ సహజము గాదా? అను ప్రశ్న వచ్చును. కాని ఎవరు సామాన్యజనులు? ఎవరు విశేషజనులు? చదువుకొన్న వారు విశేషజనులు తక్కినవారు సామాన్యులని కదా భావము? అప్పటికి చదువరు లందఱు ద్రవ్యాకలేనివార నియు ఇతరులందఱు పినినాదులనియు తెప్పవలసి వచ్చు ను. అది అనుభవ దిగుద్దమని చెప్పవక్కరలేదు. అట్లు గాక ఉదాత్త విషయముల విలువ నెఱిగినవారు విశిష్టులు; తక్కినవారు సామాన్యులు అని చెప్పినచో అట్టి సామాన్య జనులకు ఉదాత్త విషయములను తెలియ తెప్పినను తెలియదని యూహింప వలెనా? అట్లూహించుటకు ఎవరి కేమి యధికారము? అట్లుగాక సామాన్య లను సామాన్యులనుగానే యుండజూచుట విశిష్టజనుల విశేషమువకు లక్షణమా? అవతాళ మిచ్చి మోడవల యునుగాని మనము సామాన్య లనుకొనువారిలో ఎందఱి యందు ఎన్ని విశేష ధర్మముల భజము లుగి యున్నవో ఉరకయే మనకెట్లు తెలియును? విశిష్టజను లనుకొను వారికిమాత్ర మితెలివి త్తుట్టుకతో వచ్చినదా? నేర్పినది కేర్పబడినది కాదా? ఐనప్పుడు మనవిశేషమందు మనకు నిజముగానే నమ్మక నుంపినయెడల సామాన్యజనులకు దానిరుది చూపి మనదారికి దెచ్చుకోలేమా? తెచ్చుకో లలదా? నిజము చూడవోయిన ఈ సామాన్య విశేష విభాగము ముఖప్రియులగు సోమాదులు చేసికొన్నది, వారిస్వార్థ పరత్వమున కిది యూతకోల.

కనుక జనులను రేపితులనుగా జేయుట, చేతు బ్రతుర్నించుట రహితములగు కనిపబుధధర్మలగర్భము.

ఈపని యిట్లుకమాలు ఉపవ్యాసముచేసిన జాలరు. పదేపదే ఒత్తి చెప్పి జనుల చిత్తమును రుదిని సంస్కరింప వలయును. అవతాళము గలిగినప్పుడు కళాసంభవము వందలి భేదములును వాని గుణగోషములును నాటువట్లు బోధింపవలెను. అంతకంటె ముఖ్యముగా మంచి పరసమాపకముల వ్రాసి వ్రాయించి ఆడి యాడించి ప్రచురింపవలెను. శివైస్కృతి, ధర్మకాస్త్రము, నీతి కాస్త్రము, సదాచారము మొదలగు మార్గములలో దిన దినమును జనులచిత్తమును నయభయముచే దిద్దితీర్చుచునే యున్నగదా వారికి అహింస, సత్యము, అస్త్రేయము మొదలగు ఉదాత్తగుణములయందు నమ్మిక, వాని వా చరణలోకెట్లు నుత్సాహమును సమయకయుండును. జనులను నీతిమంతులజేయుట కెంతకష్టమో వారిని రసే కులనుగా జేయుటకును అంతే కష్టముపడవలయును. దానియంతే ఇదియు వావశ్యకము.

ఇది విద్యాకాళాధికారులను సంఘమందలి పెద్ద లును చేయవలసినధర్మము. కాని విద్యాకాళవారు ఈవిషయమున ఎక్కువ శ్రద్ధవ్రచ్చుకొను నూచనలులేవు. విశ్వవిద్యాలయములవారు ఇన్నాళ్లును మనుష్యునిరా. గమున బద్ధియుక్కటితప్ప తక్కినజేదయు లేదనితల చినవారివలె, దానిని వట్టి ఉన్న-విషయములతో మాటి నించుచుండిరి. ఈవల మనకు పొట్టురూపగలదని కను గొన్నట్లున్నది. వృత్తివిద్యలకు ఇవ్వలేదప్పుడు వా రెక్కువగా అవతాళము గల్పించుచున్నారు. కాని యీబుద్ధిని పొట్టును విూజినది, మనముఖదుఃఖములకు మూలస్థాన మయినది “భావాంబరనిధి” యొకటి మనకు సృష్టికర్త యిచ్చియున్నాడనియు, అది శిక్షలేక చెవదెరుగుచున్నాడనియు వారిననునకుచుచానివంత తట్టలేదవలసియున్నది. యూనివర్సిటీలవారు ప్రాచీనమహానాటకముల నింక ను పాకముచెప్పచున్నారు. ఐనను వారివృద్ధియంతయు నాటకలక్షణములు చరిత్రము, కవికాధి ఒండొంటిపాలి కలు, విభేదములు, మొదలగు బహిరంగముల మీదనుండునేకాని, విద్యాార్థులచే వాని నాకించుట, తమచేత గాకున్న నితరులచేదైనను వాని నాకించి చూపుట మొదలగు పాపకర్మమార్గములవంత పాకున్నది. చాలవందుకు ప్రాచీననాటకములను ఆడి చూచి అనుభవించుట అని

వాటకరూపమైన కావ్యము లనియు ఆటకు పనికిరావని యు రంగముమీన రత్తి నియ్యవనియు దై ర్యముతో నుప దేశించుచున్నారు. గురువలవాక్యములను శిష్యులు భక్తి కలిగియో లేకయో అనువాదిముచేయ నలవాటుపడి యున్నారు. సమగ్రులైనవటులు శ్రద్ధతో చేర్చి యభివ యించినప్పుడు తిప్ప, వీనాటకము చేడి ఎంతవఱకు అభి నయింపనగునో కావో నిర్ణయించుట యంతములభమైన పని కాదు. విచేదించుబుద్ధికిని అనభివించు అంతరంగము

నకును పొత్తు కుదిరింపవలెనని, అంతరంగమును బుద్ధికి లోబఱుపవలెనని మనుష్యులుచేయు ప్రయత్నము లన్ని యు, బుద్ధికందని యనభవమును లెక్కలేనన్ని కలవని చూచి బుద్ధికి బుద్ధిచెప్పటలో పర్యవసానముగదన్నది.

...రసికపారిషదులు చేయుప్రయత్నముచేత రసిక గీతనము పునరుద్ధారము కావలసియున్నది. సంఘము సహృదయముకావలసియున్నది. దుదులును అభిప్రాయ ములును శోధనకావలసియున్నవి.

స్థిరమైన ఆరోగ్యము సంపాదించుకొనగల్గు సాధనము అందరికి అందుబాటు లో ఉన్నది. అట్టి సాధనమేమన శాస్త్రీయముగా తయారైన ఇంగువను ఆహార పదార్థములందు చేర్చుటయే యను సంగతి అందరు జ్ఞప్తియందుంచుకొనదగును.

టి. టి. ట్రేడు మార్కుతో బహుమతి కాపనులతో సహా శాస్త్రీయ ముగా తయారైన నాణ్యమైన ఇంగువ అంతట అమ్మబడుచున్నది.

టి. టి. ట్రేడు మార్కు ఉండిన అందున్న ఇంగువ శాస్త్రీయముగా తయారైనదనియే చెప్పవచ్చును.

రషీడ్ జంషెడ్ సమ్య అండ్ కంపెనీ,

హెడ్ ఆఫీసు: బొంబాయి.

222, గోవిందప్ప నాయకకోవిలి, మదరాసు.

నా కు టీ ర ము

మధునాపంతుల సత్యనారాయణమూర్తి

నీసాధంబులు, నీమణిమయగృహసీకమ్ము, నీనీల్వతా
వైశారద్యము, నీమనోహరకళాప్రావీణ్యతల్, మాకు లే
వోసామీ! కడుభక్తి నే నొకకుటీరోద్యానముంగూర్చి యా
వా సంబంధ నడచి మోయ సుఖసంత్సాహమై భాసిల్లె.

అదియె నాభోక్త్య, మదియె విశారభూమి,
అదియె శయనీయ, మదియె ప్రాజ్ఞైకగృహము,
అదియె సర్వస్వ మదియె నా హృదయవీధి
నాకుటీరముకంటె నన్యమ్ము లేదు.

అదిగో! నా రమణీయ రాజ్యరమ; దివ్యారామరంగస్థలికా
హృదయమ్ముల్ చీపురిం గా మధురలాశ్యచ్ఛా విడంబించె న
ల్లదిగో! యామె సదా రవిండుయుగళోద్యమనూపురధ్వన సం
పద; దానిక సలెలమ్ము నేనును శ్రవణర్పమ్ముగా గ్రోతెనె.

ఆమె లాస్యకళావిలాసామృతంబు
తనివితీరగ గడుపార ద్రావి త్రావి
యమరతం జెందినాడ, నన్యమ్ము లేల ?
శాశ్వతానందసౌఖ్యరసంబు గొంటి.

ఒకనాడు బొండుమల్లెకు నాకు లూడ్చుచు
బోడెలో కరగి నే పొరిలిపోదు,
నవని రాలినయెండుటాకుల గలగల
గలగలధ్వనులలో గలసిపోదు,
పోకబోదుల నీరు పోయుచు నొక్కపు
డిట్టిటె చేపనై యిడుకొందు,
తలిరుటాకుల గరాంగుభుల దువ్వుచు మేను
మఱచి యల్లల్ల దన్మయుడ నగుదు

ప్రసవమున బ్రసవమయి నే పరిమళింతు
నాకులో నాకునై మాకు నలముకొందు
లతను లతనయి చెట్టుపై బ్రాకిపోదు
నాకుటీరోపవనమె నానందనంబు.

పోదరా ! నా కుటీరమే నాదుస్వర్గ .
భూమి యీనవోద్యానమే పుణ్యఫలము
శాశ్వతబ్రహ్మలోకసంస్థాన మిదియ
పొమ్ము ! నే నీంక రాను మీ పొందు గోర.

“ఓదయానందకూపిణీ ! ఆదరమున
నామృతాత్మను గాచి యిందే మనువుము !
చాలు నిది” యని సతతము సంస్మరింతు
నాకుటీరోపవన దేవతాకుమారి.

అష్టమ ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్తు

నెల్లూరు

అహ్వన సంఘాధ్యక్షులయిన శ్రీ బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు తమ స్వాగతోపన్యాసమునం దిట్లు చెప్పియున్నారు.

ఇన్నివాళ్లు ఆంగ్రవాటకకళాపరిషత్తు జరుగుచుండెయును స్థిరత్వమును పొందిగాని నియమావళి కట్టుబడిగాని యుంచలేదు. ఇక జానుసేయక యిచ్చటనే నియమావళిని (Constitution) నిర్ణయించుటయే, ఈ సంస్థను రిజిస్టరు చేయించుటకు వలయునేర్పాటులను గావించుటయు ఆత్యవసరమని తోచుచున్నది. నియమబద్ధముగాని సంస్థ స్థిరత్వమును పొందజాల దనియును, ఉపాసకుల యారాధనకు ఉదారల ప్రేమకు అర్హతను పొందజాలదనియును విశు ప్రశ్నోక్తము తెప్పవరసరములేదు. ఈ సంస్థకు కేంద్రమును నిర్ణయించి గృహమును గృహోపకరణములను సమహర్షి కలకాలము కాపురముచేయుటకు వల సేర్పరుపవలసియున్నదని నామనది. వివరములను మహాసభవా రూపించి నిరూపించురని తోచుచున్నాను.

ఈ పరిషత్తు చరిత్రమును నేనను యెల్లరును గుర్తెలుగుటకై యంతరవకు నవచిన కార్యకాహళ్యమును (Proceedings) గ్రంథరూపమున బయల్పరచినచో ఒక కాశ్యపమైన పురాణి యేర్పడునని నాతలంపు. మాతనోపాసకుల నాకర్షించుటకును, అభిమానులను ప్రేరేపించుటకును పరిషత్తుచరిత్రగ్రంథము యెక్కువగా తోడ్పడగలదని నా నమ్మకము. ఈ కూటనను మహాసభవారు ఆలోచించెదరుగాక.

ప్రసిద్ధ నటకుల సంక్షిప్త చరిత్రము నొకదానిని వ్రాయుటయు నవసరమని నామతము. పూర్వపు నటకులయొక్కయు యిప్పటివటకులయొక్కయు నామరూపములను కొంతకాలమునకు మరచుటయందు విప

రీతి పెద్దియును లేదు. కళాసేవను యంతరవకు గావించి కీర్తిగాంచినవారిని మరచిపోకుండ కాశ్యపస్థానము అవకాశమును గల్పించెడు గ్రంథమొకటి యేర్పడుటకు ప్రయత్నమును తేయవలసినవిధి యీ పరిషత్తునకు గలదను నానమ్మకమును మీరలు మన్నింతురని విశ్వసించుచున్నాను. ఆ గ్రంథమునందే అప్పటిప్పటికిని గల్లుమండిన ఆంధ్రవాటకాభివృద్ధినిగూర్చియును నట సంఘములను గూర్చియును వివరించుట యుక్తము. నాట్యరంగాంగములయిన సంగీత సహాయము, వేషధారణము, రంగరచన, నటభవన నిర్మాణము, స్వదేశ విదేశనాటక కళలు, ఆంధ్రనాటక మాత్రు పరిజ్ఞాము - యిత్యాది ముఖ్యనిమయములకుగూడ ఆ గ్రంథమునందు తావుండుట సమంజసము. పూర్వనాటకాంగములు అతిత్యక్తిరీతి ముగ రూపుమాని విశ్వరూపమును దాల్చుచున్న యీ కాలమున అట్టి గ్రంథమువలని యుపయోగములను సేసు యింకను విత్తరీకరించ నవసర ముండదని యూహించుచున్నాను.

ఇట్టి పరిషత్తులకు అంగములుగ కొన్ని వస్తుప్రదర్శనము లుండునవలన నటకులకు నాటకాభిమానులకు కొంత ఆకర్షణము పెగడుట నిర్వివాదము. నాటక ప్రదర్శన విజయమునకు తోడ్పడగలిగిన వేషధారుల రూపవటములు, వేషములకు వలయు సామగ్రి, ఆదర్శరంగప్రతిరూపములు, నూతన యాహులను తెలుపగల గ్రంథములు, చిత్రములు, నమూనాలు ప్రదర్శనార్థములయి వివేకోద్దేశములయి యుండగలవు. పరిషత్తు సంస్థ స్థిరత్వము సౌష్ఠవము ఆదరము యెక్కువయగుదు యిట్టిప్రదర్శనములు సులభములయి యుండగలవు.

ఆదిన నాటకమునే యాడి, పొడినపాటలనే పాడి, కూడిన నటకులనే కూర్చి మండింతురములందు నాట్యకళాకాళలాభివృద్ధిలను ప్రదర్శించుటవలన గలుగు లాభ

ములనుగూర్చి చెప్పవలసిన యవసరములేగాలేదు. సాంఘికములు పౌరాణికములు చారిత్రకములునగు నాటక ఫలనమునందు ఆదర్శములను ఆకర్షణములను ప్రదర్శింప గలనాటకము నొక్కదాని నొక్కచోట నాడుట వలన ఉపయోగములు లేవని చెప్పలేము. అట్టి అనురూప నాటక ప్రదర్శనములు (Model dramas) నాటకకళాభివృద్ధి కెంతో తోడ్పడగలవని నమ్మకము. రాగలమునోసభల నిర్ణేతలు ఆ కళాయందుగూడ కొంత యుత్సాహమును జూపెదరని నానమ్మకము.

నాటకముల ధోరణిని కాలము ఆలీరియమున బూర్ణివేయుచున్నది. వైదుష్యము నన్ను గెలుచున్నది.

పంగీతము పరరాష్ట్రీయమై పోవుచున్నది. నటనాచరుల రత స్వదేశీయ సహజ గాంభీర్యమును వదలుచు విదేశీయ ములో లీనమైపోవుచున్నది. కులద్యేవములా నాటక ములలో ప్రతిఫలించుచున్నవని కొందరు వ్యాఖ్యలాయ త్రచిత్తులయి ఆంగ్ల శాసనరు లగుచున్నారు. ఆకారణమున కొన్ని నాటకములు విశేషపుట్టు త్రగువులకు గురియగుచున్నవి. మన చరిత్రములను నాటకరూపమున ప్రజలకు చెల్పవలయునన్నచో సంఘమునందలి వివిధ మతముల గుణదోషములను జూపకుం డేనాయు టెట్లు? ప్రదర్శించుటెట్లు—ఇత్యాదులు మననాటకకళను యెదుర్కొనెను క్లిష్టములు; ఆంగ్లనాటకోత్సాహమును ఆరికటైదు అంతరాాయములు.

ర వీ ం ద్రు డు

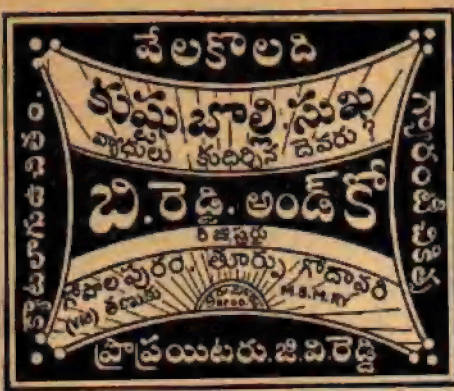
గుఱ్ఱం వేంకట నుబ్రహ్మణ్యం

కాలభిద్విజరావముల్
మారుమ్రోయగ దిక్తటుల్
నివిడతమము హరించుచున్
విమలతేజము నించుచున్

ప్రాకృతిచీదిశా వా
ల్లభ్యవైభవయుక్తుడై
చక్షురంతర్నిరజో
న్మేచకారణ కిరణుడై

నిత్యసముదయభాసుడై
పూర్ణుడై సంవేద్యుడై
ధారుణీక రవినాముడై

కాలు కవికి సుమాంజలుల్.

భాస్కరానంద యోగిపుంగవునిచే
ప్రసాదింపబడి
60 వేల కోసులకుపైగా ఆరోగ్యమిచ్చిన ఆదినంధు.
“అసలు కంపెనీ ఏదో తెలుసుకోండి”
డాక్టిక ప్రకటనలకు, నకలునుండులకు మోసపోక
మాతో సంబంధించండి.

డాక్టరు డబ్లియం. సి. రాయన్
(ఎల్. ఎం. ఎస్.) గారి
అమోఘమైన
ఉన్నాద చికిత్స

(60 యేండ్లక్రిందట స్థాపించబడినది.)
మరియు మార్పులకు, నిద్రపట్టకపోవుట,
వాడిబలమునుండులకు కాగుగ పని చేయును.
కామినేనల్ విధములు కలిగివున్నప్పుడు పంప
బడును. డాక్టర్ రబిండ్రనాథ్ బాగుగా
రిక్టు వ్రాయుచున్నాడు. “నేను డాక్టర్
డబ్లియం. సి. రాయన్ గారి ఉన్నాదచికిత్సను
చాలాకాలమునుండి యెరుగుచును. అది కాగుగ
గుణమిచ్చుననియే నాకు తెలియకన్వినం.”
వల బాడ్డీ 1 కి రు. 5/-

S. C. ROY & CO.,
Manufacturing Chemists,
167/3, Cornwallis St. or 157-B, L'harmlatola St.
Tel:-“Dauphin” Calcutta. Calcutta.

అనుకొన్న దానికంటె
నా వెండ్రుకల అందము ఎక్కువైనది.
నిత్యము కామినియా నూనె వాడినందున కలిగిన ఫలితమే
ఇది.

యదార్థమైన పొందెద్యము...నిగనిగలాడు పై మె
రుగు...సహజముగా ఏర్పడు వంపులు...మరియు వెండ్రు
కల రంగు మీదు వాడే నూనెపై ఆధారపడియుండును.
పోషణకు, పెరుగుదలకు, రంగుకు అనుకూలించు
పదార్థము లుండిన కామినియా నూనె మరేమీ మీ
వెండ్రుకల అందమునకు తోడ్పడును.
కొద్దైననూనె మొదలగు నూనెలలో సువాసన
పదార్థములు, అక్షర మున్న నవాటిని చేర్చు తదితర
నూనెలకు, కామినియా నూనెకు పోలిక ఏమాత్రము
లేదు. అక్షరచేర్చిన నూనెలవలన మీ వెండ్రుకలకు అను
భూల ఫలితముండును. మీరు మిక్కిలి హాని కలుగును.
విలువగల వనమాలికలలో తయారైన కామినియా
నూనె (రిజిస్టర్డ్) మీ వెండ్రుకలకు తప్పక అనుకూల
ఫలితమును చేతుచ్చును. ప్రస్తుతము దీనిని వాడుచుండిన
లక్షలకొలదిమంది కిట్టి అనుకూల ఫలితము కలిగినది.
ఇదిను నీసా రు 1/-; 3 నీసాలు రు 2-10-0.
వి. సి. చార్జ్ ప్రత్యేకము. మూడు కానుకలు స్టాంపు
పంపినవారికి సాంపుల్ ఉచితము.
అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్
కంపెనీ, బొంబాయి 2.

పుస్తక సమీక్ష

ఆస్త్రియా ఆక్రమణ

కర్త: వార్ల వేంకటేశ్వరరావుగారు. ప్రకాశకులు, నవయుగ ప్రచురణాలయం, పిఠాపురం (హైదరాబాద్) కృష్ణాపేట.

హిట్లరు ఆస్త్రియాను ఆక్రమించుకొన్న విషయం అప్పటి చరిత్రలో చేరిపోయింది. కానీ ఏవిధంగా ఈ ఆక్రమణ జరిగిందో మాత్రం వివరంగా తెలుసుకొన్న వారూ, తెలిసినవారూ మనలో చాలా అరుదు. ఈ గ్రంథంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరరావుగారు ఈ విషయాన్ని మల భిక్షులలో, అంతరిక ఆధునికీ లాగున, ఒక కథలా వ్రాశారు.

అంతర్జాతీయ విషయాలను బాగా అధ్యయనం చేసి, ప్రాథమికంగా, తీర్థంచేసుకొని దేశీయులకు కథలా వ్రాసి వర్ణించి చెప్పగలవారు మన రచయితలలో చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే ఉన్నారు. అట్టివారిలో శ్రీ వేంకటేశ్వరరావుగారు ఎన్నదగినవారు. ఆస్త్రియా ఏవిధంగా నాశితౌతా క్రిందికి వచ్చింది ఆనే విషయం ఈ దిన్నె పుస్తకంలో హృదయోత్సరకంగా వర్ణితమయింది.

యూరోపు మహాయుద్ధానంతరం అగ్రహారాలకు అణిగిపోయి కనగండ్లు గుడిచిన దేశాలలో ఆస్త్రియా ఒకటి. ఇది యుద్ధానంతరం ప్రాప్తం, ఇంగ్లాండు దేశాల స్వాధీన పరమయిన గుట్టలలో ఏవిధంగా వలసి యెట్టిదిక్కులు పొందిందో అసలు ఆస్త్రియాకున్న చిక్కు లెట్టివో, యుద్ధానంతర కాలంలో ఆ దేశంలో ఏర్పడిన పార్టీలెవో, వాటి ఉద్దేశాలు, లక్ష్యములు ఏవో, ఇటలీ, జర్మనీలు రెండూ ఆస్త్రియాను తమ పెప్పు చేతలలోనికి, వశములోనికి తీసుకురావడానికి ఎత్తిన ఎత్తు లేవో, — ఈ మొదలైన విషయాలన్నిటిని అతివిపులంగా అరటిపం జొరికినట్లు వేట తెల్లముగా వర్ణించి చెప్పారు వార్లవారు. ఇటువంటి విశేష బాణ్యంగ విషయాలను, చరిత్రాత్మక విషయాలను చెప్పేటప్పుడు — అక్షిప్త మనకు పరిచితమయినవి,

పరిపాటయినవి కాకపోవడంచేత గడచిపోగా ఉండి విసుగు కలిగిస్తాయి సాధారణంగా. అట్లా అయినప్పటికి విషయమును బాగుగా గ్రహించి విమర్శనో చక్కగా చెప్పగలిగినవారు వార్లవారివద్ద ఉండవలెనని మనకు అట్టి విసుగురారు సరికదా కథ మీదే మర మనస్సు లగ్నువుతుంది. ఇందలి కొన్ని కొన్ని ఘట్టాలు — డాక్టరు డోల్ఫన్ మాత్య, విప్లవసంఘాటితమ బాటు మొదలైనవి మనస్సు నాకట్టి, ఉత్కంఠనూ ఉజ్వేగాన్నీ గలిగిస్తాయి.

ఇందలివిషయము అప్పటి పాఠశాలలోయినా, ఆస్త్రియా వాతపరిపాలనకింద స్థిరపడిపోయినా చేరు పడ్డ శీటినియంతలలో మొనగాడైన హిట్లరు నాయకత్వంకింద — అధికారసంపాదనలో, స్వకార్యనిర్వహణలో — ఎట్టెట్టి దుండగాలూ, దురంతాలూ జరుగుతున్నవో, నియంత లెట్టి కర్కశపాదయులలో, నియంతలపరిపాలన ఎంత అనర్థకార్యమయినవో తెలిసి ఈ గ్రంథం ప్రజాస్వామ్యాన్ని జాగ్రత్తగా ఉండవలసికదని హెచ్చరిస్తుంది. పెద్ద పెద్ద పేర్లలో నేను యూరోపియను దేశాలలో జరుగుతూవున్న పిరాడ విలయతాండవం తెలుసుకోవడానికి ఈ చిన్న పుస్తకం ఒక మచ్చుముక్క. ఆస్త్రియాలోనూ, జర్మనీ, ఇటలీలోనూ వినవచ్చే ఈ ప్రజాపూర్వములు మారిపోతున్న యూరోపియను సభ్యతయొక్క సంకుల విలయ విహ్వలభ్యమే.

మ. సో. శర్మ.

అహల్యా సంక్రందనం

[కవి: సముఖం వేంకటకృష్ణప్ప నాయకుడు. ప్రచురణకర్తలు: శృంగారకావ్యప్రబంధమండలి వారు, మచిలీపట్నం.]

రామాయణం, పద్యపురాణంలో ఉండి, ప్రఖ్యాతిమై, నాలుగుమూలలా అల్లుకునిపోయి ఆచార్యగోపాలమూ విడితపూర్వమైనదే ఈ కావ్యంలోని ఇతివృత్తం.

కుమారిలధట్టాదులు... అహల్యవృత్తాంతం... సాంకేతిక మనోభావం. చైదిమలుకూడా, అహల్య ఊపర షేత్రమనీ, ఇంద్రసమగమంతంపై వర్ణం కురిసి ఫలిం చుడమనీ వారిమాపకాతికయోగిని శిఖరానికి ఎక్కించారు.

నవీనసాహిత్యంలోకూడా, రాయి, టాగోరు, కృష్ణమాచార్యులు [నుంటారు] బహుధంబుల చిత్రించారు ఈ వృత్తాన్ని.

ప్రఖ్యాతంగాఉన్న ఇతివృత్తాన్నే తీసుకుని కల్పనల్లో కథా-గమనచాతుర్యంలో తమపనివాడితనాన్ని చూపించే ప్రబంధకవులదారినే ఈకవి పోయాడు.

కాని - సమీరకుమారవిజయంలోని కథనే ఈ కవి తీసుకునిఉంటేనా—?

—ప్రాచీనమార్గాల్లో ఈకవి నిధి. వివిధకవులు కలవాడు. చమత్కారరహితంగా, వ్యర్థంగా—నీ విశేషణాన్నికూడా యితను చేయడు. క్లేమలాంటి బడితెబాబాజులంకారాలనుకూడా చాలా మృదువుగా అద్భుతంగా వాడాడు. ఏమాట చేసినా అద్భుతంగా ఉంటుంది. ఆపప్రయోగాలను ఆక్రమిస్తే వెయ్యలేదు. పద్యాలను సడపటంలో ఎంతో గడసరి.

—అహల్యవృత్తికి అవసరంగా కల్పించిన ఇంద్రసభలోని ఆదికవులు, మునుల, రాజుల, రసికుల పోట్లాట... ఎంతో బావుంది? అద్భుతం... కాని—ఈ రసికులు అట్లా తమ్యురించి తమమందర కాట్లాసుకుంటే - ఆ కురవారవధువులు చూస్తూ బొమ్మల్లాగా నిలబడ్డారా...?

వార్ల హావభావానికిములుకూడా కవి రాయకునివది. వ్లస్! ఈకావ్యంలోలోటు ఆక్కడేవున్నది.

—ప్రథమాశ్వాసంలో చిరునవ్వులతో మిరితమైన శృంగారం చిక్కుచిక్కుమంటూ, ద్వితీయాశ్వాసంలో వర్ణనలవాటునా, మాటలమాటునా దాగి, ఊగి, తృతీయాశ్వాసంలో బట్టబయలై - శిఖరాన్ని ముట్టుకుంది. కావ్యంగా విలువలుకట్టడానికి ఆగి, ఎన్నో చమత్కారాలను క్షణక్షణ ప్రదర్శిస్తూ, రసరాజు ధానిబలముతోనే ఊరించే ఈకావ్యాన్ని చదివి కుర్రవాళ్లు

మరీ మరీ రెచ్చిపోయి చాలా పద్యాలను కంశం చేసుకుంటారు. నిజం.

—రాధికాసాంత్వనం, — ఏకాశ్వాసం—ఇతనిచే తోడుగా ముద్రించడం కావ్యరసికులకు తరగని పరమసంతోషం.

తైమినీభారతంలోని వోముక్కా, సారంగధరలోని వోచెక్కా గ్రంథగౌరవాన్ని పెచ్చించక పోవడంలేదు.

—ఇన్నాళ్లు శేషధ్యంలో ఉండి, గ్రంథమండలికి అంగరక్షకుడైన 'రామకృష్ణకాశ్మి' ఈసారి రంగం మీదకు వచ్చి చక్కని సమీక్షను రాయడం చాలా విశేషం. ఈసమీక్ష చాలా విలువైనది, చాలావరకు సమగ్రమైనదిన్నీ.—

తాటాకుల్లో పచ్చాల్లుచేస్తున్న యిట్టి ఉత్తమ కావ్యాలను యింతనుష్ఠగా ప్రయరించే శృంగారకావ్యమండలివారిని మనం ఎంతైనా ప్రశంసించాలి.

రుక్మిణీవాధకాశ్మి.

ప్రాథమిక స్వత్వములు

గ్రంథకర్త: సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు, బి. ఏ. టి. ఎల్. డక్క, హైద్రాబాదు, దేశోద్ధారక గ్రంథమాలయందలి రెండోపువ్వు. ప్రకాశకుడు వట్టికోట ఆర్యారావుగారు. వెల శేషలంకు ౦-౫-౦ లు మాత్రమే మేనేజరు, దేశోద్ధారక గ్రంథమాల: ౨౯౪౪. ఇమాందాది పీఠి. సికింద్రాబాదు అనివ్రాసిన పుస్తకమును తెప్పించు కోసవచ్చును.

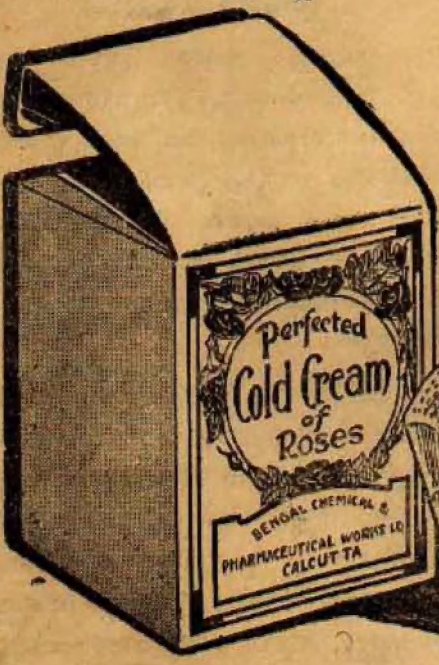
ఇది ప్రతికూల ప్రతియాంగ్రహ పారాయణం చేయదగ్గ గ్రంథం. ధార్మికగ్రంథ పారాయణంచేత ధార్మికభావాలు గట్టిపడేలాగు ఈగ్రంథపారాయణంవల్ల రాజకీయ, ఆర్థిక, స్వాతంత్ర్యభావాలు గట్టిపడుతోయి, మొట్టమొదట శ్రీ భోగరాజు పట్టాభిషేకారామయ్యగారు తమ సీతికలో ఆంగ్లేయరాజ్యం ఆరంభమైనది మొదలుకొని, నేటివరకు ఘటిల్లిన భారత రాజకీయపుటలునుగురించి తెలిపి క్రమంగా ఇక్కడిప్రాతిపదిక స్వత్య

ములు ఏలూగు నాశం చేయుబద్దాయో క్లప్తంగా వ్రాశారు. అటుపిమ్మట గ్రంథకర్తగారు సింహావలోకనములో ఆది యందు మానవు లందఱు ఏలూగు స్వాతంత్ర్యము గలిగి యుండినదీ, తరువాత అబ్దుల్లైస, నిరంకుశులైన పరి పాలకులమూలంగా జన్మహక్కులను ఏలూగు గోల్పోయి నదీ, పిదప ఏయేదేశాలు ఏవిధానాన్ని అనుసరించి స్వాతంత్ర్యం పడెయ్యగలిగిందీ వివరించారు. ఈసందర్భం లో ఇంగ్లాండు, అమెరికా, రష్యుజనుల ప్రాతిపదిక స్వత్ర్యముల మూలసిద్ధాంతాలను స్పష్టపరిచారు. అటు వెనుక భావ, సభా, ఆత్మిక, రచనా, వాక్ స్వాతంత్ర్యాల లక్షణాలూ, అట్టి స్వాతంత్ర్యాలు ఉన్నందు వల్లా, లేనందువల్లా కలిగే లాభనష్టాలు, విశదీకరింపబడి నాయి. అనంతరం ప్రాన్సు, ఇంగ్లాండు, అమెరికా, స్విట్జరులాండ్, రష్యులలోగల స్వాతంత్ర్య ప్రకటనలు, వాటి వాటినియమాలూ వేరువేరుగా వర్ణితమయినాయి. తరువా త ఇండియాలో ప్రాథమిక స్వత్ర్యములు ఏవ్రకారం నాశ నం పొందాయో, ప్రజలు మరల వానిని సంపాదించు

కోడానికి ఎన్నార్థముండి ఏవ్రకారం ప్రయత్నంచేస్తు న్నారో వ్రాశారు. చిట్టదివరకు ప్రపంచంలోకల్లా భాగ్యవంతుడైన రాజుని పేరెక్కిన శ్రీ నిజాంవారి హైదరాబాదురాష్ట్రంలోని నానావిభాగాలూ ఎంత అధ్యాన్నంగా వుండి, ప్రాథమిక స్వత్ర్యములనేని ని తాంతకూన్యమైనప్పటికీ వైకిమాత్రం అక్కడిలోకకాంతి భద్రతలకనే పేరుతో ఎట్టిసహారనియమాలను చేసి ప్రజలను అణగ్రొక్కివుంచుచిందీ చక్కగా విపులీకరించివ్రాశారు. కీ. శ్రీ. శ్రీ దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుగారి పేర స్థాపిం చిన గ్రంథమాలలో ప్రచురింపబడినందుచే నిజముగానే ఇది దేశోద్ధరణానికి సహాయపడుతుంచవటంలో సందే హము లేదు.

శ్రీ కాశీనాథ నాగేశ్వరరాయ జీవితచరిత్రం
ఇది సంస్కృతభాషలో వ్రాయబడిన చిన్న పుస్తకము. ప్రతీత వాసా నూర్వహారాయణాస్త్రీ గారు, మద్రాసు సేవాసదనమండలి పండితులు. మొదలు

గు లా బి పు వ్వు ల తో త యా రై న కో ల్దు క్రిం

దీనిని ప్రతిదినము రాచుకొనిన, చర్మము మృదువుగా నుండును. చ లి కా ల ము న నిత్యము దీనిని వాడిన చర్మము చిట్టిపో కుండా కాపాడును.

ముఖవర్మస్వపు, పొంద ర్యమునకు ఆ మ కూ ల సాధనము.

ట్యూబులోనుకొరకును.

BENGAL CHEMICAL Calcutta :: Bombay.

ఏ తెంట్లు:—

యస్. దేశాయిగొండరు అండ్ కో., 41, బందరు వీధి, మదరాసు.

దైవప్రార్థన, తరువాత శ్రీ పంతులవారినుగ్రహస్థనము, అనంతరము వారి జీవితచరిత్రము, అటుతరువాత వారి ధర్మపత్నిని సమాఖ్యాసనము, పిదప భారతీదేవికి ఈ కృతిఅర్పణములోనను విషయము లీ గ్రంథమున ఆనంద బరహితమైన, ఆతిశయోత్సలకు మారమైన ధర్మ సంస్కృతభాషలో వ్రాయబడినది. విశ్వదాత్తుని నుండి రసము విశ్వభాషయందు వ్రాయబడుట ఎంతయు సమంజసము. ఇందువలన కాన్పులవారి గీర్వాణవాణి కృతకృత్యమైనదని తలపవచ్చును. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారైనా ఈ చిన్న పుస్తకమును సంస్కృతం చదివే విద్యార్థులకు పఠనీయగ్రంథముగ నేర్పరచేయవలె బాలురును భాషాభ్యసనంతోపాటు తమ దేశనాయకుని నుగళింపబడుట ఆలవచ్చుకొని కృతకృత్యులగుదురనుటకు సందేహములేదు.

నే. సు.

హైందవధర్మపోలీలు

ప్రచయిత: సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు.
ప్రకాశకులు - దేశోద్ధారక గ్రంథమాల; ఆరకర
ఇమాంబాపీధి, సికిందరాబాదు. వెల-చందాదారులకు ర ఆణాలు. ఇతరులకు ౬ ఆణాలు.

ధర్మపోలియధ్యయ గ్రీకుదేశచరిత్రలో నుప్రసిద్ధమైనది. జర్జిస్ రాజును ఎదిర్చి, అసహన పరాక్రమమును చూపి వీరస్వర్గము నలంకరించిన రియోనిదాస్ ఆధర్మ పోలియధ్యయ గ్రంథము ఆచంద్రతారార్క ముందువట్లు చేసినాడు.

అలాటియధ్యయ భారతదేశచరిత్రలో ఎన్ని జరిగినవో; రియోనిదాస్ లాటి వీరులు ఎంతమంది తమదేశ రక్షణకు, తమ స్వాతంత్ర్యసంపాదనకు జీవితాలను అర్పించారో -

వారిలో గోరా, అమరసింహరాజోడ్, భల్లాసింగ్ ఇందుమతి, సామీత్రీబాయి, బాబీ దేశపాండ్యా, తానాబీ మాలసుకే, అబ్దుల్ రజాఫ్, అభయచంద్, నిర్మలయచంద్, నురుగ్మింద్, బలభద్రుడు, సోమనాద్రి యోధుల చరిత్రలను శ్రీ సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు చక్కనిభాషలో హృదయరంజకముగా వ్రాశారు.

నుప్రసిద్ధ చరిత్రపరిశోధకులైన మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మగారు యీగ్రంథానికి "పరిచయవాక్యములు" వ్రాశారు. ఈపుస్తకాన్ని చదివినతరువాత శ్రీశర్మగారి "పరిచయవాక్యముల"లోని యీక్రిందివాక్యాలు జ్ఞప్తికి వస్తున్నాయి.

"ఈపుస్తకము చిన్నదేకాని, అంతా నుపిబారని కణకణలాడు నిష్పకణమే. ఇం గభివర్ణితములైన వన్నీ రక్షము నుడుకెల్లించు వీరకథావక్యములు... తెలుగువారి వీరగాన లిట్టివి కాలయవనికమడతలలో ఎన్ని మణికి మటుమాయ మయి పోయినవో!"

క. న

శ్రీగోపికారహస్యము

గ్రంథకర్త: ఎల్లాప్రగడ శ్రీకృష్ణమూర్తిగారు.
సికిందరాబాదులోని మోసెస్ ఆండుకంపెనీలో ముద్రితము. వెలరు. ౦-౬-౦ దక్కను హైదరాబాదు H. E. H. నిజాంప్రభుత్వపు P. W. పెట్రోటేరియటునందలి, డైరెక్టోగ్రాఫరు- గ్రంథకర్తకు వ్రాసి దప్పించుకోవచ్చు.

హైందవదేశమతస్థులు సాధారణంగా శ్రీకృష్ణుని జారచోరునిగా నిరూపిస్తావుంటారు. అట్టివిందను దూరం చేయడానికి చిన్నగ్రంథముదేశంపబడినది. శ్రీతాయగంలో రాక్షససహారం జరిగినతరువాత వాళ్ళ బాధలనుండి విడిపిస్తే మునులూ యోగు లందరూ తమ ముక్తికారణ భూతుడైన శ్రీరామచంద్రుని ఆరింగనంచేయాలని కోరగా వీరి తప్ప తనను ఇతరులు కాగిలించుకోజాలరని చెబుతూ రాముడు తాను ద్వాపరాంతంలో కృష్ణుడుగా పునరావతరి, వారందరూ గోపికలుగాబుట్టి ఆకోర్కలను దీర్చుకోవచ్చునని బోధించి పంపుతాడు. అదేప్రకారం జరుగుతుంది. ఇది ఏకాత్మాపత్తి నిర్వచనపద్ధతిగ్రంథమైవచ్చిటి అందులోనే రాక్షససహారం, మునులు రామచంద్రుల సంలాపం, కృష్ణావతారం, బాల్యక్రీడలు, కాలీయభగవద్గవాదులు చక్కగా వర్ణింపబడ్డాయి. మధ్యమధ్యభాగవతపుష్కడ స్మరణకు వస్తుంది. పుస్తక మంతటా యోగాయాధుడైన యోగీంద్రునిదశయే వర్ణితమైవుంది. కృష్ణయోగి జీవేశ్వరయోగి; ఇదా వింధ

కలం రెండుచేతులు; నుభుమ్ము చిల్లనగోవి. దానినుండి నిర్గతమయ్యేది ఓంకారగీతం.

ఆనంపూర్తి రామాయణం; ఆంధ్రాస్థింక

రచయిత : మల్లాది అపధానిగారు, విజయనగరం.

వేదవ్యాస ప్రెస్సులో ముద్రితము, వెల పాలు గణాలు.

ఇదిహాస్యప్రధానమైన రెండు నాటికలుగల చిన్న పుస్తకము. ఇందలి మొదటినాటికలో ఆంధ్రులనాటక రంగము ఎంతకోచనీయమైన పావరంగంగా మారిందీ, రెండవదానిలో పిల్లవాడు మొదలుకొని ముదుసలి తాత గారివరకుగల ప్రస్తుతకాలపు ఆంధ్రకవి లేఖకుల మెదడులో శృంగారరసము ఎంత దోష ధూయివ్వు క్రిమిసంకులమైపోయినదీ మంచి చనుత్కారఫణితిలో విశదీకరింపబడినది. ఉపర్యుక్తములైన రెండు తావులందునూ ప్రబోధంకలగడం విక్రీలీ అవసరం. అందుల కీలాంటి నాటికలు అత్యవధములవంటి వస్తుగాక.

కృపణదీవి

కర్త: విచ్ఛాన్ పాలెపు వెంకటరత్నం గారు. పల్లిపాలెం, ఆంధ్రకుటీరం వారి ప్రచురణాల్లో ఇది రెండోది. కరుణాకృతమైన దీని ధీతుకునిగాక.

ఒక ముష్టివాడు ఒక హోటలు దగ్గరకు హోయి ముష్టి అడిగితే అక్కడ ఫలాహారం చేస్తున్న రామరావను కాలేతీ విద్యార్థి యొకడు వాణ్ణి బూటుతో తన్నగా వాడు మరణిస్తాడు. పోలీసువారు రామరావుమీద కేసు పెట్టుతారు. రామరావు తండ్రిదగ్గర వెయ్యి రూపాయల లంచం కొట్టి న్యాయాధికారి ఆక్షేపను కొట్టిస్తాడు. దీనుల హీనతీవసం, లంచంండి యధికారుల దుర్లయం స్వల్పంలోనే చక్కగా వర్ణితమైనాయి.

మోదరసవిద్య

రచయిత మందికంటి రాజారావుగారు. ప్రకాశకులు: అన్నంభోట్ల మార్యవారాయ. మూర్తిగారు. ఇది కాకినాడలో క్రొత్తగా ఏర్పడ్డ వినోదనీ గ్రంథమాల వారి మొదటి ప్రచురణము. ఇందు వర్తమాన ఇంగ్లీషు విద్యులన జయలలో ఎట్టి దుష్పరిణామం కలుగుతూ ఉందో ఒకచిన్న హాస్యోపన్యాసం ద్వారా వివరింపబడినది. పాలు చందా రు. ౧-౮-౦.

జే. సు.

గ్రంథ స్వీకారము

పిద్యార్థి: గ్రంథకర్త- క్రామేష్ "కెట్టిపల్లి". ఇది రైతాంగ గ్రంథమాలలోని ఆయివర పుష్పం. నుడివాడ శ్రీరామాప్రెస్సునందు ముద్రితము. వెల ఒక అణా.

శ్రీవేదం వెంకటరాయశాస్త్రిసంస్కృతి:

రచయిత: నుట్టుం వెంకటసుబ్బరామయ్య గారు, ఎమ్. ఏ. శ్రీ వావిళ్ల ప్రెస్సులో ముద్రితము. వెల రు ౦-౧౩-౦.

శ్రీకళాసిద్ధి: గ్రంథకర్త-శ్రీపతి శ్రీనివాసరావుగారు. దుర్గాగ్రహారం, రెజనాడ, వెల రు ౧-౦-౦.

శ్రీ వివేకానంద లేఖావలి (ప్రళయ సంతులము): ఆనువాదకులు: తత్వానందస్వామిగారు. పశ్చిమి కాగితపు కవచగలది రు ౦-౧౨-౦ అట్టై తెండింగు రు ౧-౦-౦

ఆలోకమునుండి ఆహ్వానము (నాటకము): కర్త: శ్రీ పితాపురము యువరాజుగారు. పితాపురము, శ్రీ విద్యజ్ఞాన మనోరంజని మద్రాసురకాలలో ముద్రితము.